

BATMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FRANSIZ VE TÜRK EMNİYET TEŞKİLATLARININ ADLI
KOLLUK TARİHÇELERİ ÜZERİNE BİR MUKAYESE

HAZIRLAYAN

Hasan KAYA

DANIŞMAN

Yrd.Doç.Dr. A. Mesut AĞIR

BATMAN-2012

YEMİN BELGESİ
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BATMAN

Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “FRANSIZ VE TÜRK EMNİYET TEŞKİLATLARININ ADLİ KOLLUK TARİHÇELERİ ÜZERİNE BİR MUKAYESE” adlı yüksek lisans tezinin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nden başka bir birim kuruluna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi beyan ederim.

14/01/2013
Hasan KAYA

TEZ ONAY SAYFASI

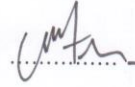
Hasan KAYA tarafından hazırlanan "Fransız ve Türk Polis Teşkilatlarının Adli Polis Tarihçeleri Üzerine Bir Mukayese" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile BATMAN Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman : Yrd. Doç. Dr. A. Mesut AĞIR

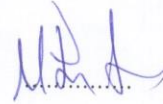
Jüri Üyeleri :

İmza

Yrd. Doç. Dr. A. Mesut AĞIR

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Emin ŞEN

Yrd. Doç. Dr. İhsan Burak BİRECİKLİ

19/12/2012

Yrd.Doç.Dr. Muammer ULUTÜRK
Enstitü Müdür V.

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

FRANSIZ VE TÜRK EMNİYET TEŞKİLATLARININ ADLİ KOLLUK TARİHÇELERİ ÜZERİNE BİR MUKAYESE

Hasan KAYA

Batman Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tarih Bölümü

Yüksek Lisans Öğrencisi

Danışman: Yrd. Doç. Dr. A. Mesut AĞIR

Bu çalışmanın konusu Fransa’da ve Türkiye’de görev yapan Emniyet Teşkilatlarına bağlı olan adli kolluk tarihçelerini inceleyerek, yapılan yenilik ve gelişimlerin ortaya çıkarılmasını sağlamaktır. Böylece iki ülke Adli Kolluk Teşkilatları kıyaslanarak iyi olan yönlerin ön plana çıkarılması amaçlanmaktadır.

Fransız Polis Teşkilatı 15 Mart 1667 tarihinde Kraliyet Fermanı ile kurulmuştur. Polis teşkilatı, Fransız toplumunda değişen hayat şartlarına paralel olarak çeşitli reformlar geçirerek gelişmeler kaydetmiştir. Özellikle, 1667 Reformu polis teşkilatında köklü değişikliklere yol açmıştır. 1789 yılında Belediye Polisi ile Milli Polis’in birbirinden ayrılması öngörülmüş ve iki teşkilat arasındaki görev ayrımının belirlenmesi sağlanmıştır. 24 Ağustos 1790 tarihli kanun ile adli ve idari polis ayrımına gidilmiştir. Bu tarihten sonra Danıştay ve İdare Mahkeme kararları idari polisin işleyişi üzerinde etkilerini göstererek yapılacak düzenlemelere yol gösterici olmuştur. 19.yy’ın sonunda polis teşkilatının tek bünyede kurulmasıyla adli polisin hukuksal gelişimi sağlanmaya çalışılmıştır. Taşrada bulunan polis güçlerinin

merkeze bağlanması, polisin devletleştirilmesine imkân vermiştir. Poliste etik anlayışının yerleştirilmesi, gelişmelerin devamı sürecinde önemli rol oynamıştır.

Fransa’da adli polis teşkilatı, 1906 yılının kasım ayında George CLEMENCEAU’nun teklifi üzerine ortaya çıkmıştır. 6 Mart 1907 yılında Emniyet Müdürü Jules SEBILLE komutasında Adli Arama Servisleri Genel Kontrolörlüğü kurulmuştur. 30 Eylül 1907 yılında adli polis teşkilatı ulusal düzeyde Polis Valiliği örnek alınarak kurulmuştur. Zaman içerisinde çeşitli kararnameler ve kanunlar ile adli polis teşkilatının kendi içerisinde büyümesi sağlanmıştır. Fransa’da adli kolluğun bir bütün olarak ele alınması ve tüm adli polis görevlilerinin aynı eğitimle yetiştirilmesi belirli bir düzeni ve sağlam bir yapıyı da beraberinde getirmiştir.

9 Mayıs 1995 yılındaki bir kararname ile Adli Polis Daire Başkanlığı bünyesinde 4 daire başkan yardımcılığı kurulmuştur. Bu daire başkanlıkları sayesinde suç ve suçlular ile daha etkin bir mücadele sağlanmıştır. 1999 yılına kadar değişik yıllarda ve değişik şehirlerde Hareketli Polis Tugayları kurulmuştur. 24 Nisan 2003 tarihindeki bir kararname ile yeni operasyon ağları oluşturulmuştur. 13 Mayıs 2005 yılında Adli Polis Daire Başkanlığı tekrar değişikliğe uğratarak yeni birimler oluşturulmuştur. 2006 yılında, 2008 yılında ve 2009 yılında birimlerin statüleri değiştirilerek eklentileri tekrar düzenlenmiştir. Fransız Adli Polis Daire Başkanlığının 12 Ülkesel Servisi, 9 Bölgelerarası Adli Polis Müdürlüğü ve 3 Bölgesel Adli Polis Müdürlüğü görev yapmaktadır. Bu birimlerin görevleri, gelişimleri incelenmiş ve polislerin aldıkları temel ve sürekli eğitimler araştırılmıştır.

Türk Emniyet Teşkilatında ise çok eski tarihlerden bu yana toplumun düzenini korumak için “Yargan”, “Töre” ve “Tudun” gibi adlarla asayiş sağlanmaya çalışılmıştır. Osmanlı Devleti zamanında ise “Kollukçu”, “Asesbaşı”, “Subaşı”, “Yeniçeriler” ve “Böcekbaşı” denen zabıta makamları tarafından toplumun düzeni sağlanmıştır. 10 Nisan 1845 yılında günümüz polis teşkilatı kurulmuştur. 1879’da Zaptiye Nezareti yani bugünkü adıyla Emniyet Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 9 Aralık 1908 yılında Emniyet Umum Müdürlüğü olarak polis tek çatı altında toplanmıştır. Polise tam yetkiyi veren Polis Vazife ve Selahiyet Kanununu (P.V.S.K.)

04.07.1934 yılında kabul edilmiştir. 3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu (E.T.K.) ise 04 Haziran 1937 tarihinde kabul edilmiştir. Bu kanuna göre Emniyet Teşkilatının İçişleri Bakanlığına bağlı bir kurum olduğu belirlenmiştir. Emniyet Teşkilatının insan kaynaklarının oluşturulması amacıyla Polis Kolejleri, Polis Enstitüsü, Polis Akademisi ve Polis Okulları çeşitli tarihlerde açılıp kapanarak eğitim vermiştir. Ancak günün ihtiyaçlarına göre ve bazı sebeplerden dolayı bir kısım eğitim kurumları kapatılmış, bazıları ise tekrar açılmıştır.

Türk Polis Teşkilatında adli polis ve idari polis ayrımları incelenmiş ve bu ayrımın tam olarak oluşturulmamış olduğu tesbit edilmiştir. Araştırmalar sonucu adli polis veya idari polis olma durumları kişisel inisiyatiflere bırakıldığı da ortaya çıkmıştır. Adli polisin işleri kapsamına giren hususlar, ayrı ayrı oluşturulan daire başkanlıkları bünyesine alınmış, dolayısıyla yeknesaklığın tam olarak sağlanamadığı ortaya çıkmıştır.

Batman 2012, Sayfa: XVII + 194

Anahtar kelimeler: Polis, Adli Polis, Emniyet

ABSTRACT

Master Thesis

**FRENCH AND TURKISH POLICE ORGANIZATIONS ON THE HISTORY OF
THE JUDICIAL POLICE**

Hasan KAYA

Batman University

Institute For Social Sciences

Department of History

Supervisor: Asst. Prof. Dr. A. Mesut AĞIR

In this study due to law enforcement agencies in France and working in Turkey by examining the histories of the judicial police, revealing the innovation and development we provide. Thus, by comparing the two countries Organization of the Judicial Police is to enhance the good aspects.

French Police Force was established by Royal Decree on March 15, 1667. The police force in French society by passing various reforms in line with the changing conditions of life, has made improvements. In particular, the 1667 reform has led to fundamental changes in the police force. In 1789, the municipal police and national police division of tasks between the two organizations to determine the separation of planned and achieved. The law of August 24, 1790 with the separation of the judicial and administrative police have been made. After this date, the Supreme Administrative Court and Administrative Court Decisions by showing the effects on the functioning of the administrative police, who have been guiding the regulations. Of the 19th century at the end of the legal development of the judicial police, the police force was ensured by the establishment of a single in the body. Connected to the center of police forces in the countryside, the police allowed the nationalizing.

Establish an understanding of ethical police played an important role in the process of continued development.

In France, the judicial police, in November 1906 on the proposal of George Clemenceau emerged. March 6, 1907, Jules dispenser under the command of Chief of Police in the General Controllershship Services was established in Forensic Search. September 30, 1907 Police in the Governor's Office on the model of the judicial police force has been established at the national level. Over time, various decrees and laws as well as judicial police achieved a growth in itself. In France, judicial police to be addressed as a whole and all of the same training, training of judicial police officers brought a certain order, and a solid structure.

May 9, 1995 by a decree in the Vice President of the Judicial Police Department was established under 4 Departments. This is a more effective fight against crime and criminals through the Departments provided. Various years until 1999 and the Police Mobile Brigade has been established in different cities. As of April 24, 2003 by a decree established a new operating networks. May 13, 2005 to change again suffered in the Criminal Police Department set up new units. In 2006, in 2008 and in 2009 changed the status of the units, the connections again corrected. The Judicial Police of the Department of French, 12 Territorial Service, 9 Regional Criminal Police Directorate and 3 Regional Judicial Police Directorates have been working. And development tasks of these units were examined and the police searched their initial and continuing training.

In the Turkish Police Forces, in order to preserve the layout of the society since ancient times "Töre", "Yargan" and "Tudun" have been made to order with names such as. In the time of the Ottoman Empire, "Kollukçu", "Asesbaşı", "Subaşı", "Yeniçeri" and "Böcekbaşı" layout has been called the law enforcement authorities society. In the present-day police was established April 10, 1845. In 1879, the Ministry of Law Enforcement, ie, General Directorate of Security was established by its present name. December 9, 1908, the police in the General Directorate of Police gathered under one roof. Law on Police Duties and Powers of the police not giving

full authority (PVSK) was enacted in 07.04.1934. No. 3201 Law of the Police Organisation (ETK) was adopted on June 4, 1937 in. According to the law determined that an institution under the Ministry of the Interior Police Organization. Organization of the Police College's human resources in order to establish the safety, Police Institute, the Police Academy and Police Schools were opened and provided training on various dates. According to the needs of the day and for some reason, a number of educational institutions were closed and others opened again.

Forensic police and administrative police divisions have been examined and found to be created exactly this distinction. Forensic police or administrative status of being a policeman is left to individual initiatives. Matters within the scope of the judicial police work, the structure of separate departments were created, so that uniformity has not been achieved yet for judicial police.

Batman 2012, Pages: XVII + 194

Keywords: Police, Criminal Police, Security

ÖNSÖZ

Fransa ve Türkiye’deki polis teşkilatlarının kuruluşlarının çok eski tarihlere dayanmasının sebebi toplumları oluşturan insanların bir arada yaşayabilmek için belirli kurallar ortaya koymaları ve bu kurallara uyulmasını sağlayabilmek için devletin gücü anlamına gelen kolluk teşkilatlarının oluşturulması olmuştur.

Polis teşkilatları, halkın huzurunu, ırz, can ve malını korumak için asayiş sağlamaya görevlendirilmişlerdir. Bu görevlerin en iyi şekilde yapılabilmesi amacıyla polis teşkilatlarında zaman içerisinde değişikliklere gidilmiş ve kendi içlerinde uzmanlık alanları oluşturacak şekilde ayrımlar yapılmıştır. Bu ayrımlar sonucu, konumuz olan “Adli Kolluk (Adli Polis)” kavramı ortaya çıkmıştır. Adli polis, konusu suç teşkil eden olayları aydınlatarak suç ve suç unsurlarını adli mercilere sevk etmekle görevlidir.

Adli polis konusunu seçmemdeki en önemli sebep ise; Türkiye’de yapısal olarak kurulmak istenen fakat tasarıda kalmış olan tam teşekküllü bir adli kolluk teşkilatının gerekliliğini ortaya koymaktır. Bunun için Avrupa Birliği kurucu üyesi olan ve bizden daha önce adli kolluk teşkilatını kurarak sürekli bir şekilde bu yapı üzerine gelişim ve modernizasyonunu sürdüren bir ülke olan Fransa’yı seçtim. Fransa’yı seçmemdeki bir diğer sebep ise; 2007 yılında Milli Fransız Polis Amirleri Yüksek Okulunu (ENSOP) bitirmiş olmam ve Fransa’da almış olduğum eğitim ile yapmış olduğum stajlar sonucu edinmiş olduğum tecrübelerimi ülkeme ve teşkilatıma aktarmak istememdir. Fransa’da edinmiş olduğum bilgi ve görgülerimi, Batman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Bölümü Başkanlığında Yüksek Lisans eğitimim sırasında yaptığım araştırmalara ve incelemelere ekleyerek faydalı bir çalışma ortaya koymaya çalıştım.

Genel olarak amacım: Fransız Adli Polis Daire Başkanlığı’nı incelemek ve Türk Emniyet Teşkilatına model olarak sunmaktır. Çünkü gelişim sağlamanın en etkili yolu ilk önce bir model seçerek örnek almaktır. Daha sonra gelişim sağlayarak örnek alınan modeli de geçmektir. Bu sebeple Türkiye’de toplum düzeninin

sağlanması için bir zorunluluk arz eden adli işlerin kurumsallaşma adı altında birleştirilerek derinlemesine bir gelişme sağlamak gerekmektedir.

Yapmış olduğum tezim ile ülkemde uluslararası çapta bir araştırma yapmak istedim. Bilim dünyasında iki ülkenin adli kolluk teşkilatlarının mukayesesi ile değişik bir yaklaşım ortaya koyup hem kendi ülkeme hem de az gelişmiş ülkelere ışık tutmayı hedefledim. Araştırmamı yaparken iki ülkeyi de tarihsel, kurumsal ve sosyolojik açıdan incelersem daha faydalı olacağımı düşündüm. Mukayese yaparken de eksiklikler ve fazlalıkları tespit ederek bunların çözümünü sunmaya çalıştım.

Türkiye’de daha önceden adli kolluk üzerine az sayıda çalışma yapılmış ancak derinlemesine bir çalışma yapılmadığı, araştırmaların genelde yüzeysel kaldığı hatta Fransa ile mukayese yapılan bir adli kolluk çalışmasının hiç incelenmediği tesbit edilmiştir. Fransa polisi ile ilgili yapılan araştırmaların ise sadece birkaç sayfadan ibaret yetersiz bilgi içerdiği görülmüştür.

Kaynak olarak da Fransız polisi ve Türk polisi ile ilgili kitaplar, makaleler, tezler ve Milli Fransız Polis Amirleri Yüksek Okulu ders kaynaklarından faydalandım. Bunlarla birlikte stajlarda edinmiş olduğum tecrübelerimi de araştırmalarımaya ekledim.

Tezim genel olarak üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Fransız Polis Teşkilatı’nın kuruluş tarihinden itibaren genel olarak gelişim evrelerini inceleyerek adli polis teşkilatının kuruluşundan itibaren ise Adli Polis Daire Başkanlığını araştırdım. Çalışmamı detaylandırmak amacıyla Adli Polis Daire Başkanlığının organik yapısını ve hukuksal açıdan yetki sınırlarını ortaya koymaya çalıştım. İkinci bölümde Türk Polis Teşkilatı’nın kuruluş tarihinden başlayarak günümüze kadar gelişim evrelerini inceledim. Adı olan fakat kurumsal olarak mevcut olmayan adli polisi ve dağınık birimler halinde bulunan adli birimleri irdledim. Üçüncü bölümde ise Türkiye’de Adli Polis Teşkilatı’nın tam teşekküllü olarak kurulmadığını, Fransız Adli Polis Daire Başkanlığı’nı örnek göstererek aradaki farkları mukayese ettim. Fransız Adli Polis Daire Başkanlığı’nın Türk Polis Adli Daire Başkanlığına

model olarak alınması gerektiğini anlatmaya çalıştım. Sonuç bölümünde ise temenni ve dileklerde bulundum.

Yüksek Lisans yaparken benden hiçbir zaman desteklerini esirgemeyen başta aileme, Polis Koleji'nde ve Polis Akademisi'nde bizi yetiştiren hocalarıma, Fransa'da yurtdışı tecrübesi kazanma fırsatı veren yetkililere, Fransa'daki hocalarıma, tezimi kontrol eden edebiyet öğretmenlerime ve en önemlisi Türkiye'de Yüksek Lisans yaparak şark görevimi en faydalı şekilde bitirmemi sağlayan Batman Üniversitesi yetkililerine, hocalarıma, çalışanlarına, büyük bir özveri ile tezimi inceleyecek olan tez jüri üyelerime ve tez danışmanım olan Yrd. Doç. Dr. A. Mesut AĞIR'a teşekkür etmeyi bir borç sayıyor, emeği geçen herkese TEŞEKKÜR ediyorum.

Hasan KAYA
Batman Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Tarih Bölümü
Yüksek Lisans Öğrencisi

İÇİNDEKİLER

KAPAK.....	i
YEMİN BELGESİ.....	ii
TEZ ONAY SAYFASI	iii
ÖZET	iv
ÖNSÖZ	x
KISALTMALAR	xviii
GİRİŞ	1

I. BÖLÜM: FRANSIZ POLİS TEŞKİLATI

1. FRANSIZ EMNİYET TEŞKİLATI ADLİ POLİS TARİHÇESİ	4
1.1. Adli Polis ile İdari Polisin Biribirinden Ayrılması	5
1.2. Adli Polisin Hukuksal Açıdan Gelişimi	7
1.3. Polis Teşkilatının Merkezileştirilme Süreci	9
1.4. Polisin Mesleki Ahlakı Bakımından Kurumsallaşma Süreci	13
1.5. Polis Faaliyetlerinin Gelişim Süreci	16
2. FRANSA'DA ADLİ KOLLUĞUN ORTAYA ÇIKIŞI.....	21
3. ADLİ POLİS DAİRE BAŞKANLIĞI	37
3.1. Adli Polisin Görevleri	37
3.2. Adli Polisin Reform Sürecinde Gelişimi	43

3.3. Adli Polis Daire Başkanlığının Yetkili Servisleri	48
3.4. Soruşturma Evreleri	50
3.4.1. Suçüstü Soruşturması Safhasında Adli Polis Faaliyetleri	51
3.4.2. Ön Soruşturma Safhasında Adli Polis Faaliyetleri	53
4. ADLİ POLİS DAİRE BAŞKANLIĞININ ORGANİZYONU VE YAPISI	54
4.1. Merkezi Servisler	55
4.2. Servisler	57
4.3. Daire Başkan Yardımcılıkları	57
4.3.1. Suç İşleri Daire Başkan Yardımcılığı	57
4.3.2. Mali ve Ekonomik İşler Daire Başkan Yardımcılığı	60
4.3.3. Bilimsel ve Teknik Polis Daire Başkan Yardımcılığı	63
4.3.4. Dış Bağlantılar Daire Başkan Yardımcılığı	67
4.4. Adli Polis Bölgesel Servisleri	69
4.4.1. Paris Adli Polis Bölge Müdürlüğü	69
4.4.2. Adli Polis Bölgelerarası Müdürlükleri ve Adli Polis Bölgesel Müdürlükleri	69
4.4.3. Bölgesel Müdahale Grupları	71
5. İSTATİSTİKSEL OLARAK FAALİYET SONUÇLARI	72
6. ADLİ POLİS PERSONELİNİN EĞİTİMİ	73

6.1. Temel Eğitim	73
5.2 Sürekli Eğitim	74

2. BÖLÜM: TÜRK EMNİYET TEŞKİLATI

1. TÜRK EMNİYET TEŞKİLATINDA ADLİ KOLLUK TARİHÇESİ	75
1.1. Adli Kolluk ile İdari Kolluğun Birbirinden Ayrılması	78
1.2. Polisin Adli Soruşturma Evresi	81
2. E.G.M.'DE ADLİ KOLLUK GÖREVİ YAPAN DAİRE BAŞKANLIKLARI MERKEZ VE TAŞRA TEŞKİLATI	84
2.1. Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı	84
2.2. Terörle Mücadele ve Harekat Daire Başkanlığı	91
2.3. Asayiş Daire Başkanlığı	95
2.3.1. Suç Önleme Birimi	96
2.3.2. Suç Soruşturma Birimi	98
2.3.3. Asayiş Şube Müdürlükleri ve Amirlikleri	98
2.3.3.1. Cinayet Büro Amirliği	100
2.3.3.2. Gasp Büro Amirliği	100
2.3.3.3. Hırsızlık Büro Amirliği.....	101
2.3.3.4. Oto Hırsızlık Büro Amirliği.....	101
2.3.3.5. Yankesicilik Büro Amirliği	102
2.3.3.6. Aranan Şahıslar Büro Amirliği	102
2.3.3.7. Kayıp Şahıslar Büro Amirliği	102
2.3.3.8. Nezerathane ve Gözaltı Büro Amirliği	103

2.3.3.9. Polis Merkez Amirlikleri	103
2.3.3.10. Motosikletli Polis Timleri (Yunuslar)	105
2.3.3.11. Bisikletli Polis Timleri (Martılar)	106
2.3.4. Çocuk Şube Müdürlükleri ve Amirlikleri	106
2.4. Kriminal Polis Laboratuvarları Daire Başkanlığı	109
2.5. INTERPOL–EUROPOL-SIRENE Daire Başkanlığı	112
2.5.1. Türk Interpol Milli Merkez Bürosu	114
2.5.2. Türkiye Milli Bürosu	115
2.5.3. Para Sahteciliği ile Mücadele Milli Merkez Ofisi	116
2.5.4. S.I.R.E.N.E. Ofisi	117
2.6. Güvenlik Daire Başkanlığı	120
2.6.1. Fikri Mülkiyet Hakları ve Basın Şube Müdürlüğü	121
2.6.2. Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü	123
2.6.3. Güvenlik Şube Müdürlüğü	124
2.6.4. Kamu Güvenliği Şube Müdürlüğü	125
2.6.5. Spor Güvenliği Şube Müdürlüğü	126
2.6.6. İnsan Kaynakları Şube Müdürlüğü	127
2.6.7. İl Emniyet Müdürlükleri Güvenlik Şube Müdürlükleri ...	127
2.6.8. Strateji Geliştirme ve Destek Şube Müdürlüğü	128
2.6.9. Eğitim Şube Müdürlüğü	129
2.7. Özel Harekat Daire Başkanlığı	129
2.8. Koruma Daire Başkanlığı	131
2.8.1 Havalimanı Şube Müdürlüğü	132
2.8.2. Deniz Limanları Şube Müdürlüğü	133

2.8.3. Özel Koruma Şube Müdürlüğü	135
2.8.4. Strateji Geliştirme ve Destek Şube Müdürlüğü	136
2.8.5. Merkez Koruma Şube Müdürlüğü	136
2.8.6. Eğitim Şube Müdürlüğü	137
2.9. Yabancılar Hudut ve İltica Daire Başkanlığı	138
3. TÜRK POLİSİNİN EĞİTİM KURUMLARI	142
3.1. Cumhuriyetin Kuruluşundan 1937 Tarihine Kadar Açılan Polis Okulları	142
3.2. 1937'den Sonraki Dönemde Polis Eğitim Kurumları	143
3.3. 1937–1960 Tarihleri Arasında Açılan Polis Okulları	145
3. BÖLÜM: FRANSA VE TÜRKİYE ADLİ KOLLUKLARI HAKKINDA MUKAYESE	
1. TÜRKİYE VE FRANSA'DA POLİS İLE BELEDİYE POLİSİ AYRIMI.....	156
2. TÜRKİYE VE FRANSA'DA ADLİ POLİS VE İDARİ POLİS AYRIMLARI.....	158
3. FRANSIZ VE TÜRK EMNİYET TEŞKİLATLARININ TARİHSEL GELİŞİM FARKLARI	159
4. FRANSA'DA VE TÜRKİYE'DE ADLİ KOLLUĞUN ORTAYA ÇIKMASI VE İŞLEYİŞİ	162
5. FRANSA'DA VE TÜRKİYE'DE POLİS MESLEK ETİĞİ	166
6. FRANSIZ VE TÜRK EMNİYET TEŞKİLATLARINDA EĞİTİM FAALİYETLERİ	167
SONUÇ	173
KAYNAKÇA	177
EK-ADLİ KOLLUK YÖNETMELİK TASLAĞI.....	184
ÖZGEÇMİŞ	194

KISALTMALAR

- O.P.J.** : Officiere de la Police Judiciaire,
Adli Polis Amiri
- B.R.I.** : Brigades de Recherche et d'Intervention,
Araştırma ve Müdahale Birlikleri
- S.R.P.J.** : Les Services Regionaux de Police Judiciaire,
Bölgesel Adli Polis Servisleri
- I.N.S.P.** : Milli Bilimsel Polis Enstitüsü
- B.R.E.C** : Brigade Regional d'Enquete et de Coordination,
Koordinasyon ve Soruşturma Bölgesel Birliği
- D.I.P.J.** : Direction Interregionale de la Police Judiciaire,
Adli Polis Bölgelerarası Müdürlükleri
- D.R.P.J.** : Direction Regionale de Paris
Paris Bölge Müdürlüğü
- D.C.P.J.** : La Direction Centrale de la Police Judiciaire
Adli Polis Daire Başkanlığı
- D.R.I.** : La Division des Relations Internationales
Uluslararası İlişkiler Bölümü
- A.P.J.** : Agent de la Polis Judiciaire
Adli Polis Memurları
- S.C.C.J.** : Service Central des Courses et Jeux,
Oyun ve Yarışlar Merkezi
- O.C.L.C.O.** : L'Office Central de Lutte Contre le Crime Organise,
Organize Suça Karşı Mücadele Merkez Ofisi
- O.C.R.B.** : L'Office Central pour la Repression du Banditisme,
Haydutluğu Bastırma için Merkez Ofisi
- O.C.R.T.A.E.M.S.** : Duyarlı Maddeler ve Patlayıcı Malzemeler, Silah
Kaçakçılığını Önleme Merkez Ofisi
- I.H.E.S.I.** : İç Güvenlik Yüksek Etütler Enstitüsü
- C.N.I.L.** : Bilgi İşlem ve Özgürlükler Milli Komisyonu
- D.G.P.N.** : La Direction Generale de la Police Nationale.

Milli Polis Genel Müdürlüğü

O.C.R.V.P. : L'Office Central pour la Repression des Violences aux
Personnes,

Şahıslara Şiddetli Bastırma için Merkez Ofisi

O.C.D.I.P. : Şahısların Şüpheli Kaybolması ile Görevli Merkez Ofisi

O.I.P.C. : Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı

A.A.P.J. : Adjoint Agent de la Police Judiciaire,
Adli Polis Memuru Yardımcısı

C.R.S. : Compagnie Republicaine de Securite
Cumhuriyeti Koruma Birlikleri

ENP : L'Ecole Nationale de la Police
Milli Polis Okulu

ENSP : L'Ecole Nationale Supérieure de la Police
Milli Polis Yüksek Okulu

ENSOP : L'Ecole Nationale Supérieure des Officiers de la Police
Milli Polis Amirleri Yüksek Okulu

S.I.R.E.N.E : Supplementary Information Request at the National Entry,
Ulusal Girişte İlave Bilgi Talebi

I.C.A.O. : International Civil Aviation Organization
Uluslararası Sivil Havacılık Sözleşmesi

S.I.S. : Schengen Information System,
Schengen Bilgi Sistemi

A.B. : Avrupa Birliği

E.G.M. : Emniyet Genel Müdürlüğü

P.V.S.K. : Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu

E.T.K. : Emniyet Teşkilatı Kanunu

C.M.U.K. : Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu

K.O.M. : Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele ve Harekât Dairesi
Başkanlığı

T.E.M.Ü.H. : Terörle Mücadele ve Harekat Dairesi Başkanlığı

K.P.L. : Kriminal Polis Laboratuvarları

P.O.M.E.M. : Polis Meslek Eğitim Merkezi

T.A.D.O.C. : Türkiye Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi

F.Y.O. : Fakülte Yüksek Okulları

a.g.e. : Adı geçen eser

a.g.m. : Adı geçen makale

a.g.tz. : Adı geçen tez

s. : Sayfa

yay. : Yayın

GİRİŞ

Medeniyetlerin var olması ve gelişmesi ancak o medeniyetin muhafazası ile mümkündür. İnsanların bir arada yaşama iradesi toplumları meydana getirmiş ve halkların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Halkın güvenliği için, günün şartlarına uygun olarak teşkilatların oluşturulması her devlet için zorunlu bir unsur teşkil etmiştir. Zorunluluklar, gerektiğinde güç kullanarak adaletin tecelli etmesine ve toplumda huzurun ve asayişin sağlanmasına imkân vermiştir. Bu gücü kullananların belirli bir eğitimden geçmesi, kendilerini devamlı yenilemeleri, hızla gelişen teknolojiye uyum sağlamaları kaçınılmaz olmuştur.

Tarihte devletin gücünü kullanan kurumlar oluşturulmuş ve her dönemde değişik adlarla anılmışlardır. Her ne kadar değişik adlarla anılsalar da hepsinin yaptığı işler genelde aynı çerçeve içerisinde yani güvenlik çerçevesinde ele alınmıştır. Fakat işlerin karmaşıklığı, teşkilatların büyümesi, sanayi ve teknolojinin gelişmesi teşkilat içerisinde branşlaşmaya gidilmesini zorunlu hale getirmiştir.

Tarihsel açıdan bakıldığında, hem Fransa'da hem de Türkiye'de polis teşkilatlarında çok önemli gelişmelerin kaydedildiği ortaya çıkmaktadır. Uygulamada sistem bozuklukları ve teşkilat bütününe genel bir bakış eksikliği problemlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Sistem bozukluklarının en önemli nedeni siyasi iktidarların güvenlik birimleri üzerindeki etkileridir. Bir teşkilatta kurumsallaşmanın tam olarak sağlanabilmesi için bağımsız bir şekilde, sadece yapılması gereken işe göre adaptasyon sağlanması ile mümkündür. Hedefe ulaşmak için plan ve programların yapılarak uygulamaya konulması gerekmektedir.

Her iki ülkedeki teşkilatların branşlaşması sonucu ortaya çıkan adli polis birimlerinin kuruluşu gelişmesi ve modernizasyonu birbirinden farklılıklar göstermiştir. Adli işler, her iki ülkede de bir şekilde yürütülmektedir. Fakat adli birimler arasındaki koordinasyon, işbirliği ve yeknesaklık gibi hususlarda ne kadar başarılı olduğu incelenmeye değer bir konudur. Adli polisin yapmış olduğu görev, bir polisin yapması gereken en önemli görevlerden biridir. Çünkü toplumda adli

olayların fazlalığı, o toplumun sağlıklı bir ortamdaki varlığına işaret eder. Teşkilatların en iyi şekilde yapılandırılması, ortaya konacak işlerdeki verim, etkinliğin ve kalitenin de ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Aksi takdirde teşkilat içerisindeki bütünlük bozulacak, sürekli değişik adlarla problemler ortaya çıkacak, her personel değişik davranış sergileyecek ve olaylara değişik bakış açısı ile yaklaşılacak, sistem kişilere göre farklılık gösterecek ve nihayetinde teşkilatın gelecek ile ilgili hedefi olmayacak, sadece günü kurtarıcı, geçiştirici önlem ve tedbirler söz konusu olacaktır. Teşkilat yapıları, kişilere göre değişmemesi gerektiği hususu bilinen bir gerçektir. Kişilerin teşkilatlarla uyum içerisinde çalışması gerekmektedir. Bunun için de teşkilatların sağlam temele dayalı bir şekilde her zaman günümüze ve geleceğe hitap edecek bir yapıda organize edilerek yapılandırılması gerekmektedir. Polis teşkilatı ve adli polis birimlerinin de bu esasa oluşturulması hizmetlerin kaliteli ve devamlı olması bakımından önem arz etmektedir.

Fransa Polis Teşkilatının kuruluşu polis kurumu köklü değişiklikler yaşadıktan sonra 15 Mart 1667 tarihinde Kraliyet Fermanı ile yayınlanmıştır. Fransız Emniyet Teşkilatının uzmanlaşmış ve profesyonel bir kamu teşkilatı haline gelmesi planlanarak Lieutenant General de Police (Polis Tümgeneralini) mahiyetinde kurulması sağlanmıştır. Polis teşkilatı, Fransa'da devletin kuruluş tarih süreci ve siyasi akımlardan etkilenen bir yapı içerisinde değişimler geçirmiştir. Siyasal ve toplumsal istikrarsızlıklar, özgürlükler ile kamu düzeninin zorunlulukları karşısında kurulan polis teşkilatının toplumdan değil, devletten çıktığı görülmektedir. Fransız Polis Teşkilatının temelinde merkezîyetçilik ve siyasi idare yatmaktadır. Uzun dönemde hiyerarşik ve uzman bir kurum olma yönünde büyük bir evrim geçirmiştir. 1667 Reformu polis teşkilatına köklü yetkiler tanımış ve hatta Polis Tümgeneralini Yüksek Mahkemelerden bağımsız hale getirmişti. Ancak, Polis Tümgeneralliği, Fransız ihtilalinden sonra 4 Ağustos 1789 yılından itibaren kaldırılmıştır.¹

Fransa'da güvenlik iç güvenlik ve dış güvenlik olmak üzere ikiye ayrılır. İç güvenlik genel olarak sivil otoriteye bağlı olan Milli Polis Teşkilatı ve Savunma

¹ http://www.interieur.gouv.fr/sections/a_1_interieur/la_police_nationale/histoire, ERIŞİM: 10.03.2012.

Bakanlığına bağlı olarak çalışan ve polisin işini yapan Jandarma Teşkilatı tarafından sağlanmaktadır. Bu iki kolluk gücü adli görevlerini ifa ederken Cumhuriyet Savcıları ve Sorgu Hâkimleri tarafından Adalet Bakanlığı adına kontrolleri ve denetlemeleri yapar. Jandarma, düzeni koruma görevini yerine getirirken, aynen polis gibi İçişleri Bakanlığına bağlı çalışır.²

Türk tarihinde ise güvenlik gücü hep var olmuştur ve toplumun güvenliğini sağlamak amacıyla Emniyet Teşkilatı çok eski tarihlerden bu yana görev yapmaktadır. Türklerde “Töre” adı verilen toplum düzenini koruyan birime “Yargan” denirdi. Daha küçük yerleşim yerlerinde “Tudun” ve “Subaşı” bu görevi yapardı.

Toplum düzenini sağlayan Subaşılık sistemi Osmanlı İmparatorluğu döneminde de önemli bir zabıta yani polis görevi olarak görülmüştür. Eski dilde polise, zabıta denilirdi. Osmanlı Devleti büyüdükçe “Kollukçu”, “Asesbaşı” ve “Yeniçeriler” denen zabıta makamları toplum düzenini sağlamak için devlet görevlisi olarak çalışmıştır. Gizli polisiye hizmetler için de, “Böcekbaşı” adı verilen birim bu görevi yürütmüştür.

1839 yılında hak ve hürriyetlerin yeni esaslara bağlanması ancak Gülhane Hattı Hümayunu ile olmuştur. Böylece, Türk Polis Teşkilatı kurulma sürecine girmiştir.

² Bircan Özdemir, “*Adli Kolluğun Görev ve Yetkilerinde Yaşanan Problemler ve Adli Kolluk Kurulması*”, İstanbul Emniyet Müdürlüğünün Bakış Açısı”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi Başkanlığı, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2009, s. 61-64.

I. BÖLÜM: FRANSIZ POLİS TEŞKİLATI

1. FRANSIZ EMNİYET TEŞKİLATI ADLİ POLİS TARİHÇESİ

1667 tarihli Kraliyet Fermanı ile kurulan polis teşkilatına öngörülen görevi, belediye hizmetlerinin yerine getirilmesidir. Ancak, Fransa’da sanayileşmenin ve şehirleşmenin artmasıyla ortaya çıkan kargaşa ortamı ve suç sayılarındaki artış durumu iktidarı kamu düzeninin sağlanması için, kamu düzenini sağlama görevinin polise verilmesi kararının alınması zorunluluk olmuştur. 14 Aralık 1789 tarihli kanun ve birçok ek metinden sonra, konuyla ilgili prensipler ortaya konularak Belediye’nin yapması gerekenler ve Belediye Başkanlarının sorumluluk alanları belirlenmiştir: “Belediye görevlilerinin Emniyet Teşkilatının bütün avantajlarından faydalanacağından bahsedilmiş, binalarda temizlik, sağlık ve güvenlikten yararlandırmakla” görevli olduğu belirtilmiştir.³ Dolayısıyla, belediye başkanının polisin doğal sorumlusu olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sebeple bugün bile kamu güvenliği ile alakalı bir karar alınacağı zaman, o ilin valisi, emniyet müdürü ve belediye başkanının ortak kararı ile karar alınmaktadır. Belediye polisinin işleyişi ile ilgili Etienne Picard’ın tezinde, “Belediye polisi’nin genel idarenin değil, yerel yönetimin kendine özgü ve doğal bir fonksiyonunu temsil ettiğini ortaya koymuştur.” diye belirtmiştir.⁴ Ayrıca, belediye polisinin sadece idari nitelikli olduğunu ve adli bir fonksiyonunun olmadığını belirtmiştir. 1884 tarihli Belediye Teşkilatlanması hakkındaki Kanunun 97. maddesinde belediye polisinin görevinin kamu düzenini, güvenliğini ve esenliğini sağlamak olduğu belirtilmiş, aynı zamanda belediye polisini yönetmesi için merkezi otorite tarafından bir emniyet müdürünün atandığı, nüfusu 5.000 olan ilçelerde belediye polis memurlarını ve ara kademelerinin belediye başkanı tarafından atandığı ve belediye başkanının belediye polisinin tüm personeli üzerinde en yetkili amiri olduğundan bahsedilmiştir. Nüfusu 40.000’den fazla olan yerlerde ise ancak Vali’nin onayı ile belediye başkanı personel ataması yapabilmektedir. Jean-Marc Berlier’e göre bu kanun görevlendirmeyi çok genel olarak ele aldığı için bütün sorunları ve teşkilatlar arasındaki anlaşmazlıkları çözme

³ Centre de Recherches d’Histoire et de Philologie, *L’Etat et sa Police en France*, Librairie Droz, Geneve, 1979, s. 214.

⁴ Etienne Picard, *La Notion de Police Administrative*, Paris, 1984, s. 926.

hususunda yetersiz kalmıştır. Berlier'e göre III. Cumhuriyet döneminde polisin siyasileştiği ve politik çekişmeler içerisinde kaldığından bahsedilmiştir.⁵

1.1. Adli Polis ile İdari Polisin Biribirinden Ayrılması

Adli polis ile idari polis ayrımı, 24 Ağustos 1790 tarihli Kanunun sonucu olarak adli ve idari makamların biribirinden ayrılması gerektiği prensibinin ortaya konması ile oluşmuştur. Adli polis temelde Suçlar ve Cezalar Yasası gereği tanım olarak kamu düzeninin hürriyeti, özgürlüğü, mülkiyeti ve kişisel güvenliği korumak için kurulduğundan bahsedilmiştir. İdari polis ise kamu hizmetinin etkili biçimde yaşam koşullarını düzenlemek amacı ile kurulduğundan bahisle adli ve idari polis olarak ikiye ayrılmıştır. Bu iki ayırımı denetleme ve yapılan iş ve işlemlerin sonuçlarının mahkemeler ve Danıştay tarafından yorumlanması ile daha çok açıklık kazanmıştır. İdari polisin belirgin özelliği kamu düzeninin koruması iken, idari polisin çalışmalarının adli olayı önleyemediğinden dolayı suç kapsamında adli polis yetkili kılınmıştır. Adli olay ile ilgili adli polisin çalışması hâkim kararları açısından çok önemlidir. Danıştay, 11 Mayıs 1951 tarihli Baud kararında, polisin düzenleyeceği operasyonlarını şekillendirme metodu açısından Pierre Devolve hükümeti komiserinin ulaştığı yargıya ve sonuca göre hareket edilmiştir. Pierre Devolve'ye göre; "Operasyon, suçla ilgili veya cezai soruşturmaya yol açabilen, belirli bir konusu olduğu veya belirli bir suçun araştırılması amacını taşıdığı andan itibaren adlidir. Buna karşılık polis, genel bir kontrol veya gözetleme görevini icra ettiği sırada, herhangi bir soruşturmaya, belirli bir suça veya ceza gerektirici eyleme yönlendirilmediği sürece, idari polis görevini yürütür." demiştir.

Adli ve idari olarak polis faaliyetleri, bir suçun olup olmaması bakımından önem taşımaktadır. Konusu suç teşkil eden olaylarda yetkili kolluk adli polistir. Uyuşmazlık Mahkemesi 7 Haziran 1951 tarihli Dame Novalek içtihadında ve 15 Ocak 1968 tarihli Tayep içtihadında görüldüğü gibi operasyonun maddi koşullarını, şekli görünüşlere göre daima üstün tutmuştur. Fakat suç kavramının polis çalışmasının amacı ile doğrudan bağlantılı olması bakımından, adli polisin alanının

⁵Jean Marc Berlier, *L'Institution Policiere en France sous la Republique*, these d'histoire, Universite de Bourgogne, 1991, s. 1304.

daha geniş olması gerektiğine değinilmiştir. Böylece, suç oluşup oluşmadığına göre, işlenmekte olan suçlarda veya işlenmesi muhtemel suçlarda adli polisin nitelendirilebileceği ve yetkilendirilebileceği ortaya konulmuştur.⁶

Polis operasyonlarının nitelendirilmesi, amaç kriterinin uygulanmasına yani faaliyetin temeline bağlıdır. Her türlü organik veya işlemlerle alakalı değerlendirmelerden bağımsızdır. Bu çözüm yolu, polis çalışmasının uygulandığı koşullara olduğu kadar polisin içinde adli polis ile idari polis arasındaki organik ayrımın olmayışına da tamamen uygundur. Sadece olayların koşullarına dayanarak polis makamlarının nitelendirilmesini ortaya koymak gerekir.⁷ Olayların oluşması süresince nitelik değiştiren bir polis operasyonu karşısında, somut durumu değerlendirmek hâkime aittir. Polis makamları uygulamalarında İdare Hâkimi tarafından denetlenmektedir. Herkese açık olan yollarda ve mekânlarda kimlik kontrolleri, özellikle özgürlükler için duyarlı sayılan hassas bölgelerde uygulanmaktadır. Bu kimlik sorma yetkisi, uygulandığı ortama göre değişik kurallara bağlanmıştır. Polis faaliyeti, adli çerçevede değerlendirilirse kanuni metinlerin adli polise, idari polisten daha çok yetki verdiği görülmektedir. Fakat 1981'den itibaren kabul edilen mevzuat, güvenlik adına bu alanda idari polisin ayrıcalıklarını meşrulaştırarak ayrımı anlaşılmaz bir hale getirmiştir. Yani idari polise de adli polis kadar yetki verme anlamında mevzuat oluşturulmuştur. Buna göre Danıştay 24 Haziran 1960 tarihli Frampar olayında “Gerçeği yansıtması açısından maddi kriterlerin, şekli kriterlerin üzerinde tutulmalıdır.” diye karar vermiştir. Bir adli polis çalışmasının temel olarak alınacak tedbirlerin gerçekte Kamu Düzenini korumaya yönelik olduğu ve bu tedbirleri almakta Valilik Makamının önemini vurgulamıştır.⁸ Polis faaliyetlerinde tatbik edilebilir hukuk, idari polis ve adli polis ayrımına sıkı sıkıya bağlıdır. Gerçekten de adli polis çalışmalarını meşrulaştıran ve müdahale şartlarını önceden belirleyen adli konularla ilgili mevzuatların konuları içerisine girmektedir. Kamu düzenini sağlamak için kurulan idari polis ise daha ziyade idare hâkimi tarafından öncelikli olarak tesbit edilen prensip ve sınırlamalara bağlıdır.

⁶ Jean-Jacques Gleizal, J. Gatti Domenach, Claude Journes, *Batı Demokrasilerinde Polis*, çev. Mustafa Kandemir, Temiz Yayınları, Ankara, 2000, s. 130.

⁷ Motcsh Delle, *Tribunal des Conflits*, EPU, 1977, s. 671.

⁸ Judith Heumann, *Societe Frampar*, AJDA, 1960, s. 154, 744, 815.

Niyahet, polis faaliyetine tatbik edilebilir hukuk, zaman içerisinde bazı zorunlu sebepler ve koşullar nedeniyle değişikliğe uğrayacak ve olağanüstü bir hukuk haline gelecektir.

Özellikle idari polisin ve kısmen adli polisin yetkileri ve çalışmaları mahkeme ve Danıştay kararları doğrultusunda çıkarılan içtihatlar esas alınmış, yönetmelikler ve mevzuatlar hazırlanıp uygulamaya konulmuştur. Toplumun tüm ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde fonksiyonel olarak bir alt yapı oluşturulmuştur. Adli kolluk için ise Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile Suçlar ve Cezalar Kanunu esas alınıp polisin faaliyetleri belirlenmiştir.

1.2. Adli Polisin Hukuksal Açıdan Gelişimi

Polis Teşkilatının tarihsel açıdan araştırılması, genel olarak yaptığı işe dayanılarak hukuksal nitelikli bir şekilde incelenmiştir. Adli kolluk, hukuk açısından değerlendirilecek olursa, yapılan incelemeler sonucu Fransa'da sert ve zorbaca kabul edilmekte ve savunmanın haklarına daha az yer verilmektedir. Fransa'da polis faaliyetleri her şeyden önce gizli olarak ifa edilmektedir. Genel itibariyle bu faaliyetler yazılı ve yüzleştirmeden uzaktır. III. Cumhuriyetin başlarından itibaren kişisel özgürlükler alanındaki güvencelerin artmasına rağmen, yargılama yöntemi halen başlangıç döneminde olduğu gibiydi.

Fransa'da Ceza Muhakemeleri Usulu Kanunu (CMUK) tarafından savcıya yüklenen rol, polisin olaya müdahalesi ile sıkı sıkıya bir ilişki içerisinde. Çünkü adli polis, Cumhuriyet Savcısının bir nevi gerçek bir yardımcısı rolündedir. Bununla beraber CMUK, özgürlüklerin teminatını sağlamak için yargının polis kurumunu denetlemesi gerektiğini ve hukukun polisin adli faaliyetini sıkı bir şekilde kontrol altına alarak etkili bir yaptırımın uygulanması gerektiğini öngörmüştür.

Adli polis, idari olarak İçişleri Bakanlığının sorumluluğu altındadır. Fakat görevleri gereği Adalet Bakanlığının yetki alanına da girmektedir. Adli polis görevlileri, hem İçişleri Bakanlığı tarafından üstlerinin hiyerarşik yetkileri altında

hem de adli faaliyetlerini ilgilendiren her konu için mahkeme ve sorgu hâkimlerinin yetkisi altında bulunmaktadır. Bu hiyerarşik yapı, birçok çatışmanın kaynağı ve bazen de kontrolü zor bir özerkliğin başlıca sebebidir. Polis ile adalet ilişkileri açısından adli polisin Adalet Bakanlığına bağlanması da son zamanlarda bir tartışma ve görüş konusudur. Mevcut durumun korunmasını isteyenlerin çatıştıkları birçok tartışmaya da konu olmuştur. Bu alanda yapılabilecek her türlü değişiklik tehlikeli görünmektedir. Güncel teklifler, sadece iki kurum arasındaki işbirliğini, özellikle de yerel düzeyde iyileştirmeyi amaçlamaktadır.

Polis, olay yerine intikal ettiği zaman olaya müdahalede, müdahale yöntemleri seçiminde, suç unsurlarına ve suçluya karşı alınan tedbirlerde, hatta şüpheli şahısların gözüaltına alınması hususunda yetki sahibidir. Ancak, kanun bu yetkiyi sadece adli polise vermiştir. Adli polisi oluşturan personele O.P.J. denilmektedir. Yani gözüaltına alma yetkisi açık olarak adli polise verilmiştir. Fakat şüpheli şahsın serbest bırakılması Cumhuriyet Savcısı yetkisindedir. Böylece, adli polisin gözüaltına almış olduğu şüpheli şahısların kontrolü de adli mercilerce yapılmalıdır. Adli polis, bir nevi savcı yardımcısı pozisyonunda bulunmaktadır. Adliye ile adli polis arasında sıkı bir ilişkinin yanı sıra, derin bir güven unsuru da vardır. Bu sebeple adli polis görev yaparken bu güven duygusunu yıkmayacak şekilde çekinmeden ve korkusuzca görev yapmaktadır.

Adli polis faaliyeti, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 14. Maddesinde belirtildiği üzere iki varsayım üzerinde durulmuştur. Bunlardan ilki, soruşturma daha önceden açılmış olduğu varsayımına göre polis, soruşturma mercilerinin kendisine tanıdığı yetkiyi uygular ve bu soruşturma mercilerinin vereceği talimatları yerine getirir denilmektedir. Diğeri ise soruşturmanın halen açılmamış olduğu varsayımına göre ise polisin yasaya aykırı eylemleri saptamak, delilleri toplamak ve failleri ortaya çıkarmakla görevli olduğu belirtilmiştir. Bu görevler, polisin müdahale ettiği olayların yapısına göre daralmakta veya genişlemektedir. Polis, İstinabe⁹ Hâkiminin talimatları sonucu suçüstü soruşturmasını, ön soruşturmayı ve istinabeyi birbirinden ayırt ederek görevini bu şekilde yapmaktadır. Dolayısıyla polisin, hâkimin karar

⁹ İstinabe: Bir mahkemece bazı adli işlerin yapılmasının başka mahkemeden istenmesidir. (<http://sozluk.bilgiportal.com/nedir/istinabe>)

vermesini sağlamak üzere adli tahkikat esnasında sadece yardımcı bir rolü vardır. Adli polis, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre adalet sistemine bağlıdır ve Cumhuriyet Savcısının idaresinde çalıştırılır. Polisin, Başsavcının gözetiminde ve Yargı Konseyi'nin denetiminde görev yaptığı mahkeme bölgesi içerisinde, yetkisi vardır. 1966 reformundan bu yana, adli polis görevlisi ismini taşıyan polis veya jandarma mensupları bu görevlere uygun düşen görevlendirmeyle ve temyiz mahkemesi bünyesinde Başsavcı tarafından yetkilendirildikten sonra faaliyetlerini sürdürmektedirler.¹⁰ Yetkilendirme, disiplin düzeni sebebiyle askıya alınabilir veya geri çekilebilir. Kanun koyucunun, bu yetkiyi adli mercilere vermesindeki ana sebep: Polisin faaliyetleri üzerinde adli denetimin hâkim kılınması içindir. Birçok yasal düzenleme, adli polis tarafından yürütülen soruşturmaların denetlenmesi ve üzerindeki yükümlülükler konusunda mahkemenin ayrıcalıklarını belirlemiştir. Adli polis makamları, özellikle şikâyet, ihbar ve tutulmuş olan tutanakların intikal etmesi sonucu zaman geçirmeksizin savcıya haber vermekle sorumludurlar. Her türlü suçüstü olaylardan Cumhuriyet Savcısı derhal bilgilendirilmelidir. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, adli polise suçüstü soruşturmasında geniş yetkiler tanımıştır. Fakat hazırlık soruşturmasında daha sınırlı yetki tanımıştır. Bu kanun, adli polisin yetkilerini hiyerarşik olarak adli faaliyetin yürütüldüğü makamlara göre ayırmıştır. Adli polis faaliyetinin kontrolünde, kanun hükümlerinin tümünün sıkı bir şekilde uygulanması epeyce güç görünmektedir. Bundan ötürü polis ve jandarmanın sahip olduğu geniş yetkilerin, kişilerin yararına savunma haklarının tanınması ile sınırlandırılmış olmaması kadar önemlidir. Anlaşılacağı üzere Fransız Hukukunda tahkikatın bu aşamasında savunmanın rolü yoktur.

1.3. Polis Teşkilatının Merkezileştirilme Süreci

10 Nisan 1941 tarihinde çıkarılan ve Fransa'da Polis Hizmetlerinin Teşkilatlanmasına ilişkin kanun ile nüfusu 10.000 den fazla olan şehirlerde, yerel yönetim olan belediyelerin yanısıra kamu düzenini sağlamak maksadıyla adli ve idari görevleri yürütmekle görevli polis birimlerinin kurulması öngörülmüş ve merkezi otoriteye bağlı polis teşkilatlanmasına gidilmiştir. Bu oluşuma da devletleştirme

¹⁰ Gleizal, Domenach, Journes, *a.g.e.*, s. 140.

denilmiştir.¹¹ Bu durum da belediye yetkilileri ve merkezi otorite tarafından atanan valiler arasında yetki çatışmasına sebep olmuştur. İlk olarak polisin devletleştirilmesi Marsilya’da 1908 yılında uygulanmıştır. George Clemanceau tarafından devletleştirmeye gidilmesinin en önemli sebebi ise ülke çapında her geçen gün sayısı artan büyük grevler ve mitingler olması ve bu grev ve mitinglerle mücadele etmede yerel polislerin, yani belediye polislerinin yetersiz kalmasıydı. Daha sonra hükümet, tek düzeni ve merkezi otoriteyi sağlamak amacıyla 19 Haziran 1951 tarihli bir kanun ile Lyon ve 12 sınır belediyesinde polise Paris modeli örnek alınarak devletleştirme yani merkezleştirme oluşturmuştur. Görevi kamu düzenini sağlamak olan polisi merkezi otorite tarafından yönetmek amacıyla vali atanmaktaydı ve Paris’in kozmopolitik yapısı sebebiyle kendine has bir yönetim şekli vardı. Paris Polis Valiliği günümüzde de aynı şekilde resmi bir ayrıcalıkla yerini muhafaza etmektedir.

Ayrıca iktidar, polisin kırsal kesimdeki yetersizliğini kapatmak maksadıyla 1790 yılında Milli Jandarma Teşkilatını kurmuştur. Bu teşkilat da zaman içerisinde kendini geliştirmek amacıyla ve özellikle 1920 yılından itibaren yeniliklere giderek modernizasyonunu sağlamıştır.

Fransız Polisi’nin geliştirilmesi için yapılan çalışmada, ilk önce adli polisin kurulması planlanmıştır. 19. yy’ın sonunda, hükümet şehirde adli suçların ve terör eylemlerinin aşırı şekilde artması sonucu ve bu terör eylemlerine karşı polisin zayıflığının görülmesi üzerine 30 Eylül 1907 tarihindeki bir kararname ile Polis Valiliği örnek alınarak uzmanlaşmaya gidilmiştir. Bu yapılandırmanın sebebi belediye polislerinin yetersizliklerinden dolayı ve önemli bir konu olan adli faaliyetlerin merkezi iktidarın hâkimiyetinde ve sorumluluğunda olması amacıyla. Özellikle, adli polisin çalışmalarının modernizasyonu bahane edilerek bu tür yapılandırılmaya gidilmiştir.

Paris modeli gibi tasarlanan taşra polis birimleri, Polis Valiliği bünyesinde tek çatı altında toplanmıştır. 10 Nisan 1941 yılında çıkarılan bir tüzük ile Vichy Rejimi Polis Teşkilatını özel bir duruma getirmiştir.

¹¹ Ali Sabah, *Türkiye’de Adli Kolluk Uygulamaları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, 2008, s. 28.

İktidar ile belediyeler arasındaki yetki çatışması polis tarihinde başlıca siyasal bir sorun haline gelmiştir. Buna zaman zaman polis ve jandarma arasındaki rekabet de eklenince siyasal boyuttaki çekişme daha da artmıştır.

Merkezi devlet kurumu içerisinde yer alan Fransız Polisi bir şekilde iktidardan etkilenen ve etki yayan bir kurum haline dönüşmüştür. Bu da, iktidarın emellerine ulaşmak için işlere hukuki boyut kazandırmak ve iktidarın polislik kurumunu bir şekilde kullanmasına fırsat vermiştir.

Avrupa polisinin tabanını, ülkelerin yoksul ve az eğitilmiş kesimi oluşturmaktadır. Polisi topluma açmak, kurumun etkinliğini artırmak, elinde devlet yetkisini bulunduran yoksul kesimden gelmiş polisin toplumun üst kesimine karşı olumsuz bakışını değiştirmek ve demokrasinin gelişmesini sağlamak için özellikle polisin üst kademesinden başlayarak ve üst düzey eğitim verilerek değişim çalışmaları yapılmıştır. Bu amaçla, polisin eğitim seviyesi artırılarak bir nevi “Güvenlik Mühendisliği” gibi uzmanlık gerektiren bir statü haline gelmesi hedeflenmiştir.

1989 yılında Fransa’da İç Güvenlik Yüksek Etütler Enstitüsü kurulmuş ve Enstitünün başlıca üç amacı vardır:

- 1-Polisin yüksek görevlilerini yetiştirmek,
- 2-Polisle ilgili araştırmalar yapmak,
- 3-İletişim politikasıyla polisi topluma açmaktır.

Bu amaçlar doğrultusunda Fransa’nın Lyon şehrinde L’Ecole Nationale Supérieure de la Police (ENSP) Milli Polis Yüksek Okulu kurulmuştur. Bu okulda, Milli Polisten, Sivil Bakanlıklardan ve diğer ülkelerden gelen yüksek güvenlik yöneticisi adaylarından oluşan öğrenci grubuna Lyon-3 Üniversitesi ile müşterek olarak, yüksek seviyede eğitim verilmektedir. Eğitim görevi ile birlikte ENSP,

İçişleri Bakanlığı bünyesinde mevcut olan sorunları çözmek için yetkili kurum ve kuruluşlar ile koordineli bir şekilde araştırma çalışmaları yapmaktadır.

14 Haziran 1985 tarihinde Avrupa’da ortaya çıkan Serbest Dolaşım yani Sınırsız Avrupa Sahasıyla Polise Avrupa’da daha çok önem verilmiştir. Uyuşturucu madde kaçakçılığı ve Uluslararası terörizm gibi sorunlarla Avrupa Polisleri arasında sıkı bir ilişki kurulmuştur.

Fransız polisinin tarihi, genelde idari ağırlıklıdır ve bilgi olarak da hukuki temel içerisindedir. Fransa’da kurumsal olarak polis üzerine sosyal bilimlerdeki araştırmalar 1982 yılından itibaren başlar. Bilimsel araştırmalar, İç Güvenlik Yüksek Etütler Enstitüsü’nün (IHESI) kurulması ile daha da hız kazanmıştır¹² IHESI’nin araştırma politikası öncelikle polis birimleri için bir gözlemevi, bir dokümantasyon merkezinin kurulması ve gerekli durumlarda yeniden dış araştırma başlatmaktır. Gözlemevindeki projeler kapsamında, çalışma alanlarındaki önemli işleyiş bozukluklarının tesbit edilerek incelenmesi için faaliyetler sürdürülmektedir. Araştırma programı ise devletin polis hakkındaki eleştirel bilgileri üzerine çalışma yaparak bilânço hazırlamasıdır. 1980 yılında Marcel Le Clere’in Fransız polisi ile ilgili bilgi ve belgeleri içeren eleştirel bir eser olan Bir Polisin Eleştirel Bibliyografyası’nın yayınlanmış olması polis tarihi açısından önem arz etmiştir.¹³

Jean Bastier, polis kurumları hakkında kısmi ve betimleyici araştırmalar yapmıştır. Bastier’e göre, polis tarihi çoğunlukla hatıralara ve olgusal analizlere dayanmaktadır.¹⁴

Belge ve teorik varsayımlardan ibaret olan Albertte Lebigre’nin araştırmaları Saint-Cyr-au-Mont-d’Or Milli Polis Yüksek Okulunda polis tarihi olarak okutulması önem arz etmektedir. Fakat tarihçiler arasından Daniel Roche’un ve Arlette Farge’ın polis tarihi ile ilgilenmiş olması ve 1848 devriminin Tarih Derneği tarafından düzenin korunması için çıkarılan çalışmaları 1983 yılına kadar toplayarak yayınlamışlardır.

¹² Gleizal, Domenach, Journes, *a.g.e.*, s. 23.

¹³ Marcel Le Clere, *Bibliographie critique de la police*, Paris, 1980, s. 325.

¹⁴ Jean Bastier, *a.g.m.*, s. 9-82.

Polis tarihinde, kesin açıklamalarıyla dikkat çeken Pierre Legendre'in ayrı bir yeri vardır. Legendre, polis teşkilatını özellikli bir idare olarak ele almış ve polisin merkeziyetçilik bağları üzerinde durmuştur. Toplumun her kesiminde çalışmasını sürdüren ve aynı zamanda politik bir caydırma unsuru olduğunun altını çizmiştir. P. Legendre, polisin devrimlere kadar bir rol oynayan idari işlevinin yanısıra, siyasal görevi hakkında da bir ilişki kurar.¹⁵

Fransa'da polis bilgisi, yaptıkları görevin ortaya koyduğu sınırlar doğrultusunda genelde hukuksal kaynaklıdır. İdari hukuk ve Ceza Muhakemeleri Usulü kitaplarında polis kavramı irdelenmiştir. Ancak, hukuksal ve teorik yapıdan dışarıya çıkamamıştır. Etienne Picard'ın tezi bu konuda büyük bir bilgilendirme kaynağı olmuştur. Picard, hukukun içinde kendine özgü bir statüye sahip olduğunu vurgulamıştır.¹⁶

1.4. Polisin Mesleki Ahlakı Bakımından Kurumsallaşma Süreci

Zaman içerisinde her idare gibi polis de denetim biçimleri içerisinde gelişmeye uğramıştır ve özellikle Deontoloji yani “Meslek Ahlakı” üzerinde durulmuştur. Polislik mesleği, hukuk kuralları, meslek kuralları ve teknik kuralları esas alınarak fonksiyonel yapısı oluşturulmuştur. Meslek Etiği kavramının meslek ahlakı olarak anlaşılması gerekmektedir. Özellikle, polis üzerinde yapılan reformlarda polisin gelişmesi için meslek ahlakının sağlam temellere oturtulması gerektiği savunulmuştur. Bu konuda birçok araştırmalar yapılmış ve raporlar hazırlanmıştır. Amaç polis ile vatandaş arasında kurulması gereken ilişkilerde güven kavramının ortaya çıkmasıdır. Meslek ahlakı, şeffaflık ile eş anlamlı düşünülmektedir. Meslek etiği konusunda Jean-Michael Bolerger tarafından rapor hazırlanmıştır. Bolerger, ön raporunda meslek ahlakının sadece söylev nitelikte olmaması gerektiğini, sembolik değil uygulamayı esas alacak şekilde oluşturulması gerektiğini savunmuştur. Bunun için de meslek içerisindeki kusurları bulup bunların en aza indirgenerek toplum

¹⁵ Pierre Legendre, *Histoire de l'administration de 1750 a nos jours*, Paris, 1968, s. 580.

¹⁶ Etienne, a.g.e., s. 926.

tarafından kabul edilebilme imkânının sağlanması gerektiği şeklinde, olması gerekenleri tasvir etmiştir. Kusurlar ve suistimaller ile kanunsuzlukları örten kuruma karşı yapılan suçlamalara karşılık, olayların kayıtları önemli bir yer tutmaktadır. Bu sebeple meslek ahlakını teşkilat bazında kurabilmek için yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. Olaylara müdahale şekillerinde de meslek ahlakı ve hukuk kuralları, polisiye uygulamaların düzenlenmesinde kaçınılmaz olmalıdır diye görüşlerini ifade etmişlerdir.¹⁷

Meslek Etiğinin hukuk kuralları ile uyuşmasında ortaya çıkan zorlukların sebeplerini araştıran Jean-Jacques Gleizal başkanlığında yürütülen “Polisin Yasal Dayanakları” hakkındaki araştırması polisin kültürünü ve meslek etiği ile olan ilişkisini incelemiştir.¹⁸

Dominique Manjerdet, polis kültürü hakkında yapmış olduğu araştırmasında polisi daha da dar kapsamda incelemek için “Günlük Polis” başlığı altında uygulamaların özüne inmiştir. Bu çalışmalarda polisin talimatlara resmen ve kesin olarak bağlı kalması halinde hukukun işlemesinin zor olacağını ortaya koyarak bir kıyaslama yapmıştır.¹⁹ Polis uygulaması, birbirine eklenen yasal, bürokratik ve mesleki nitelikte birçok mantığı kullanır. Örneğin, D. Monjardet, polisiye çalışmada araç ve sonuç zorunluluklarının aynı anda bağdaşmadığını açıklar. “Bu koşullarda, polisiye faaliyet her zaman hatalı olabilir, zorunlu kılınan araçlara tamamen uymanın elde edilen sonuçlara olumsuz bir etkisi vardır. Yalnız yüksek sonuçların aranmasına izin verilen araçlardan kurtulmaya götürür.” diye eklemiştir.

Faaliyetin yasal çerçevesi, ister dış kurallara isterse iç denetlemeye bağlı olsun, sonuçta uygulamanın birçok engeliyle karşılaşır. Soyut ve günlük işleyişten uzak olan yasal çerçeve kendisini uygulamanın içerisinde zor tanımlar. 1983’te Eğitim Yönetimi tarafından istihdam edilen psikologlar polislerin kişisel dayanaklar ile mesleki dayanakları birbirine karıştırdıklarını, halkla ilişkilerde onlarla fiilen

¹⁷ Jean-Michael Bolerger, *La police au rapport*, Presses Unecersitaires de Nancy, 1991, s. 198.

¹⁸ Jean Jacques Gleizal, *Les Referents Juridiques dans l’Action Policiere*, Grenoble, 1987, s. 186.

¹⁹ Dominique Monjardet, et autres, “La police quotidienne, Elements de sociologie du travail, Groupe de sociologie du Travail/CNRS”, 1984, s. 250.

fazlaca haşırneşir olduklarını ve daha çok ideolojik normlara başvurdıklarını saptamışlardır. Bu koşullar altında, meslek ahlakı (Deontologie), zorluğu en azından kısmen çözme ve polise yeniden meşruiyet kazandırma aracı olarak ortaya çıkmıştır.

Polisin modernizasyonunu sağlamak için çıkarılan 7 Ağustos 1985 tarihli kanun tasarısında Meslek Ahlakı Yasası işlenmiştir. Meslek Ahlakı Yasası, 1981 yılındaki Cumhurbaşkanlığı seçimi öncesinde Cumhurbaşkanı tarafından yeniden ele alınmış, tasarı ile ilgili raporda ülkenin polisi ile güven ilişkilerini devam ettirilmesi gerektiğinin altı çizilmiştir. 18 Mart 1986 tarihinde kabul edilen kanunun özünü Meslek Ahlakı olmuştur. Amaç, polisin görevini yürütmesinde meşrutiyetini güçlendirecek prensipler etrafında geniş çaplı bir çerçeve oluşturmaktır. Dolayısıyla polis, Cumhuriyet yasalarına mutlaka saygı gösterecek ve kuvvet kullanımında gerekli tedbirleri alarak hareket edecektir. Bunu bir hak ve görev olarak kabul edecektir. Hedef: dürüstlük, tarafsızlık ve duyarlılık kavramlarının polisin çalışmalarında adeta vazgeçilmez bir unsur olmasıdır. Meslek Ahlakı Kanunun 17. Maddesinde şu ifadeler yer alır: “Ast, verilen emrin açıkça kanuna aykırı ve bir kamu yararını ciddi tehlikeye düşürecek nitelikte olması hali dışında, makamın talimatına uymak durumundadır.” “Ast, anlaşmazlık konusuna bağladığı, yasaya aykırı talimatı özellikle belirterek talimatı veren makama itirazını bildirmeyi kendisi için bir görev sayar.” Aynı zamanda, “Ulaşma imkânı bulunduğu ilk sıralı üstüne başvurabilir.” Bu yetkinin kötüye kullanılması karşısında, bireyin hiyerarşi karşısındaki otonomisini doğrulayan bir ilke, yine de çok istisnai koşullar dışında, uygulanması zor görünmektedir. Polis faaliyetinin yeni tanımlanma biçiminin sonuçlarını değerlendirmek için daha çok erkendir. İnceleme her şeyden önce, zihniyetlerin değişimi ve hala sezgisel izlenimlere bağlıdır. Değişme iradesi aynı zamanda kurumun daha büyük bir şeffaflığını da kapsamaktadır.

Polis kurumunun şeffaflığı üzerine bir makale yazan Jacques Chevallier, “Halkın Karşısında İdare” başlıklı çalışmasında bürokratikleşme sürecinde idare ile halk arasında uzlaşma ve baskı konularının ilişkileri sisteminin incelemesini karşılaştırmıştır. 1970’li yılların sonundan itibaren idarenin yapmış olduğu bilgi, işlem fiş kayıtları ve idari belgelere giriş konusunda yazılı metinlerin şeffaf olması

gerektiği savunulmuştur. Jean Micheal Belorgey de ön raporunda, vatandaş ile polis ilişkilerinde şeffaf olunması gerektiğini vurgulamıştır. Belorgey, aşağıdaki üç prensibin ele alınması gerektiğini savunmuştur:

- 1- Polis karakol ve şubeleri açık ve sevimli yerlerden yapılmalıdır.
- 2- 1981 yılından itibaren sürdürülen polisin modernizasyonuna devam edilmelidir.
- 3- Eğitim düzeyinde teşkilat çapında bir artış olması gerektiğini savunmuştur.

1.5. Polis Faaliyetlerinin Gelişim Süreci

Polislik mesleğinin temelini oluşturan prensiplerin polis tarafından benimsenmesi verimlilik unsurunu daha da arttırmıştır. Polislerin telefonları dinlemesi, fiş kayıtları ve kimlik kontrolleri gibi faaliyetlerin yasalıktan uzak olduğu görüşleri de zaman zaman ortaya çıkmıştır. Ancak, polisin denetimi ve kontrolünün artırılması gibi hususların geçerliliği bağlamında daha yapıcı olacağı da düşünülmektedir. Bolerger ön raporunda, şeffaflığı fiilen gerçekleşmesi için, bağımsız tüzel kişiliklerden oluşan ve amacı polis hizmetlerinin yasalık ve cumhuriyet geleneğine uygunluk içerisinde işlemlerini kamuoyu nezdinde sağlamak için değerlendirme kurulunun oluşturulmasını önermiştir. Bu bağlamda İçişleri Bakanlığı 31 Ekim 1990 tarihinde bir Polis Faaliyetleri Üst Konseyi kuruluşu oluşturmuştur. Ayrıca, Bilgi İşlem ve Özgürlükler Milli Komisyonu (CNIL) ve İdari Belgelere Giriş Komisyonu kurulmuştur. Aralık 1991’de Bakanlar Kuruluna sunulan İç Güvenlik Hakkındaki Kanun Tasarısında da bu konulara yer verilmiştir. Tüm bu komisyonların oluşturulmasındaki asıl sebep: Polisin görev yaparken İnsan Haklarına ve kişi özgürlüklerine saygılı olunması hususunda denetlenmesi içindi. Fakat 19 Mayıs 1983 tarihli İdare Hâkimi açıklamasında, fiş kayıtları konusunda polisin yetkisiz olduğu değerlendirilmiştir. Telefonların dinlenmesi ile ilgili olarak iktidar hiçbir zaman herhangi bir karar koymamıştır. Bu işlem tam bir kanunsuzluk içerisinde artma göstermiştir. Çünkü iktidarın elinde büyük bir koz olmuştur. Avrupa hukukunun gereklerine uymak için bu gibi polisiye faaliyetlerde Avrupa Birliğinin ilgili mevzuatını kabul etmek zorunluluğu vardır. 1981 yılında Yargıtay 1.Başkanı

Robert Schmelck'in başkanlığını yaptığı bir inceleme komisyonunda Fransa'nın yapmış olduğu telefon görüşmelerinin dinlenmesi faaliyeti uluslararası taahhütlere aykırı olduğu ve adli dinlemeler için "Hiçbir toplu düzenlemenin konusunu oluşturmazlar." diye rapor hazırlanmıştır. Dolayısıyla bu tür dinlemelerin delil teşkil etmeyeceği ortaya konmuştur. Ancak, bu rapor 1981 yılının haziran ayında teslim edilmiş olmasına rağmen hiçbir zaman işleme konulmamıştır. Fransa, Strasbourg İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi içtihatlarında özel hayatın gizliliği ile alakalı açılmış olan davalarda iki defa mahkûm edilmiş, bu duruma Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 8. Maddesinin ihlal edildiği gerekçe olarak gösterilmiştir. Bu madde içerik olarak "Herkesin özel ve aile hayatına, meskenine ve haberleşmesine saygı gösterilmeye hakkı vardır." anlamına gelmektedir. "Bu hakkın kullanılmasında bir kamu otoritesinin müdahalesine izin verilmektedir. Ön koşul olarak kanunun öngörmesi koşuluyla ve bir tedbirin milli güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, ahlakın korunması veya başkasının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli" olması halinde telefon dinlemesinin yapılabileceğinin altı çizilmiştir. Mahkemenin içtihadı, Fransa'da telefon dinlemelerinde yeterli yasal düzenlemenin bulunmadığına dikkat çeken hâkimler "Telefon dinlemelerin özel hayata, haberleşmeye ve saygıya ciddi zarar getirmekte olduğunu" özellikle belirtirmişlerdir. Ayrıca, hâkimlerde "Fransız sisteminin korkulacak başka suistimallere karşı şimdilik tam bir himaye arz etmediği" görüşü de taşımaktadırlar. Bu koşullar dâhilinde, İnsan Hakları Milli Danışma Komisyonunun 15 Kasım 1990 tarihli bir görüşünde, konuyla ilgili dünya çapında bir projenin Parlamente'ye sunulması gerektiği ve ivediliği üzerinde ısrar ettiği görülür. 1991 yılının Mayıs ayında çıkacağı bildirilen yeni bir düzenleme, Parlamento tarafından çabucak kabul edilir. Telekomünikasyon araçları vasıtasıyla yapılan haberleşmenin gizliliğine ilişkin, 10 Temmuz 1991 tarihli kanun özgürlükler için tehlikeli bir uygulama olan telefon dinleme faaliyetine yasal bir çerçeve oluşturacaktır. Kanun iki varsayımı ayırır: Yetkili adli makamca karar verilen dinlemeler ve güvenlik sebebiyle denilen dinlemeler.

Kanun, yetkili adli makamların, telefonların dinlenmesine hangi koşullarda başvurabileceklerini belirtir. İkinci ilkeyi ise açıkça tanımlar: "Güvenlik Sebebiyle"

denilen dinlemelerde sadece hükümet makamları bu yetkiyi kullanabilecektir. Bütün diğer dinleme şekilleri yasadışıdır. Kanun, bu güvenlik tedbirinin kontrolü için Milli Komisyon kurmuştur. Bağımsız adli makamlar kategorisine bağlı komisyon, kanunun hükümlerine uyulmasını gözetlemek ve telefonların dinlenmesinde yasallığı kontrol etmekle görevlidir ve kendini idari dinlemelerin mağduru olarak gören herkesin müracaatını incelemeye başlayabilecektir. Fakat bu mahkemenin sadece bir tavsiye yetkisi vardır. Yeni mevzuat bir gelişme oluşturmuş fakat yetersiz kalmıştır. Komisyona, yetki çok az verilmiş olup özel hayatın etkili bir şekilde korunmasını sağlayamayacaktır. Polisin fiş kayıtları meselesi, aynı sınırlı bir koruma mantığına bağlanmıştır.²⁰

Polisin tutmuş olduğu fiş kayıtları zaman içerisindeki reformlar sonucu poliste modernizasyon sağlandıkça bilgisayar verileri üzerinden yapılmaya başlanmıştır. Dolayısıyla bu fiş kayıtlarına ulaşmak daha sistemli ve daha kolay olmaktadır. Polisin kimlik tespitinde fişleme ile daha kolay sonuca gittiği görülmektedir. Fişleme, özellikle bilgi işlemin görev alanına girmektedir. Ancak, yine halk tarafından fişleme hususunda büyük tartışmalar yapılmaktadır. Fişlemenin, özgürlükler hususunda riskler taşıdığı ve kişilik haklarını zedeleyebileceği düşünülmektedir. 1978’de yapılan bir kanun düzenlemesi ile bu işlem yasal boyuta ulaştırılmıştır. Mevzuata göre fiş kayıtları ve kişiler hakkında bilgi listesi için otomatikleştirilmiş bir sistemin oluşturulması projesi hususunda hazırlıklar yapılmıştır. İdarenin elindeki bu fişleme, kimlik numaralarının çıkmasıyla daha da kolay hale gelmiştir. Kolluk, fişleme ile yapmış olduğu soruşturmalarda kişisel verilere ulaşmak için daha geniş bir altyapıya sahip olmuştur. 7 Ocak 1978 tarihli kanunun hazırlanmasında en temel unsur, bilgi işlem fiş kayıtlarının temel özgürlüklere zarar vermeden yapılmasıdır. Kanunun 1. Maddesi, özgürlükler için bilgi işlemin tehlikeleri üzerine dikkatleri çeker ve her bir vatandaşın hizmetinde olmalı ve ne insani nitelikle ne insan haklarına ne de kişisel ve kamu özgürlüklerine zarar getirmemelidir olarak belirtilmiştir. Bu yeni düzenlemenin temel amacı, kişilik haklarının gerçek kişilerin adlarını kapsayan verilere ilişkin fiş kayıtlarının oluşturulması ve kullanılmasını sağlamaktır. Fişleme hususunda, bağımsız idari makamın, yasama gücü tarafından yetkilendirilmesi sonucu ve kişisel hakları

²⁰ Gleizal, Domenach, Journes, a.g.e., s 147-149.

koruyucu kuralların uygulanmasına önem vermek için görevli bir daimi Denetleme Komisyonu (Bilgi İşlem ve Özgürlükler Milli Komisyonu C.N.I.L.) kurulmuştur. Böylece, kişisel özgürlükler korunmuş, kişilerin istemeleri durumunda kendi bilgilerine ulaşması için talepte bulunabilmesinin önü açılmıştır. Fişlemenin iptali hususunda yargı mercilerine başvurabilme imkânı sağlanmıştır. 31. Maddede şöyle denilmektedir:“İlgilinin mutlak onayı olmadıkça doğrudan veya dolaylı olarak kişilerin ırk kökenlerine veya siyasal, felsefi veya dinsel görüşlerini veya sendikal bağlılıklarını gösteren isimler içeren verilerin bilgisayar ortamına girilmesi veya belleğinde saklanması yasaktır.” Tüm bu işlemlerin kamu yararı için yapılması gerektiğinin altı çizilmiştir.

E. Heilmann’ın tezi ile verilerin değerlendirilmesi yapılmıştır. İletişim birimlerine dayanan E. Heilmann, tarihsel olarak polisin sadece hukuku referans almadığını, aynı zamanda verilere dayalı bilgi sistemi tarafından da şartlandırıldığını göstermiştir.²¹

Polisin tarihsel araştırması ile ilgili önemli tezlerden biri de Dominique Monjardet tarafından savunulmuştur. Monjardet, araştırmalarında karar alma gücünün tabanda bulunması gerektiği görüşüne sahiptir. Çünkü uygulayıcının bizzat olaya müdahale eden taban birimde bulunan görevlilerin yaptığını ve karar alma konusunda da bu kişilerin daha faydalı karar alabileceğini düşünmektedir. Bu görüşe de “Hiyerarşik Tersine Çevirim Teorisi” denilmiştir. Monjardet’in araştırmaları, polislerin uzmanlaştırılması gerektiğini ve yenileştirmenin de zorunluluk olduğunu ortaya koymaktadır. 1982 yılında Eğitim Şartı ön şart olmuş ve polise eğitim verme işi Interface Şirketine bırakılmıştır.²²

Polis kavramı, liberal toplum içerisinde “İhtiyaçtan doğan görev” olarak tanımlanmıştır. Polisin amacı, Suçlar ve Cezalar Kanunun 19. Maddesine göre İdarenin her yerinde ve her kısmında kamu düzenini sağlamakla görevlidir. Olay yerlerinin çeşitliliğine göre teşkilatlanması gerekmektedir. Paris ve diğer şehirlerdeki

²¹ E. Heilmann Judith, *Des herbiers aux fichiers informatiques: l’Evelotion du taritement de l’information dans la police*, these, Strasburg, 1991, s. 226.

²² Dominique Monjardet, *Moderniser pourquoi faire? La gouche et la police*, Esprit, 1988, s. 5-18.

polislerin kendilerine özgü yapıları vardır. 20. yy.'ın başına kadar Fransız Polisi temel olarak Parisli ve şehirliydi. Ancak, daha sonra mevcut şartlara göre diğer illerde kurulması bir mecburiyet doğurmuştur.²³

İdari makamlar ve adli makamların birbirinden ayrılması ilkesinin kabul edilmesiyle polis ile adalet arasındaki ayrışma kesin olarak benimsenmişti. Bu ayrışma, polisi çalışma alanı içerisinde adli polis ile idari polis olarak ayrılmaya götürmüştür. Suçlar ve Cezalar Kanunu, polisi tanımlarken bu ayrımı ortaya koymuştur: “Polis, kamu düzenini, özgürlüğü, mülkiyeti, kişisel güvenliği korumak için kurulmuştur. İdari polis ve adli polis olarak ikiye ayrılır. İdari polisin amacı, kamu düzenini sağlamaktır. Her şeyden önce suçları önleme amacını güder. Adli polis, idari polisin işlenmesini engelleyemediği suçları araştırır, delillerini toplar ve faillerini gerekli cezalarını almaları için kanunla yetkili kılınan mahkemelere teslim eder.” demektedir. İdari polis ile adli polisin bugün de tanımı aynı kabul edilmektedir.

Polis görevlilerinin hem adli, hem de idari görevleri olduğu görülmektedir. Bu görev, temelde bir branşlaşma olarak ortaya çıkmıştır. İdari polis, idari makamın otoritesi altında bulunmaktadır. Adli polis ise bulunduğu bölge mahkemesinin yargı yetkisinde, başsavcının gözetimi altında ve İstinabe Mahkemesinin (Chambre d'Accusation) kontrolü altında yer almaktadır. İdari polis, herhangi bir adli suçla karşılaştığında ilk müdahalesini yapar, adli polis olay yerine geldikten sonra, olayı adli polise devreder ve gerekli durumlarda idari polis, adli polisin talimatlarına uymak zorundadır. Bir nevi adli polis savcı yardımcısı statüsünde olduğu için, onun savcı yetkisiyle idari polise talimat verme hakkı bulunmaktadır. Ancak, bu talimatın sınırları sadece o andaki olayla ilgili ve olayla sınırlı olmak zorundadır.

²³ Centre de Recherches d'histoire et de Philologie, *l'Etat et sa Police en France*, Librrarie Droz, Geneve, 1979, s. 200-214.

2. FRANSA'DA ADLİ KOLLUĞUN ORTAYA ÇIKIŞI

Güvenlik Mühendisliği olarak görülmeye başlanan polislik mesleğinin çalışmalarını geliştirebilmek için uzmanlaşmış personele ihtiyaç duyulmuş ve suçların artmaması için adli polisin branşlaşması sağlanmıştır. 19. yy'ın sonunda iktidar, şehir suçlarındaki ve terör eylemlerindeki artış ve zayıf durumdaki polisin uzmanlaşmasını zorunluluk olarak görmüştür. Adli polisin uzmanlaşması, kurum çapında bir ilk olmuştur. George Clemenceau, 20. Yy'ın başından itibaren adli polisin yeniden yapılandırılması için büyük bir çaba içerisine girmiştir.

Adli Kolluğun ortaya çıkışı, 19.yy ile 1.Dünya savaşı zaman aralığında doğmuştur. Fransa'nın III. Cumhuriyet zamanında, Kasım 1906'da "Adli kolluğun işi özgürlüktür." diyen Georges CLEMENCEAU Adli Kolluğun kurulmasını teklif etmiş ve kurulması için hazırlıklar başlatılmıştır. Sonuç olarak George CLEMENCEAU'nun isteği üzerine Fransa'da adli polis kurulmuştur. George CLEMENCEAU, o tarihlerde İçişleri Bakanı ve Konsey Bakanı idi. George Clemenceau'nun bu kolluğu kurmak istemesindeki sebep: Adli kolluğun, suçları ve cürümleri tesbit ederek adli otoriteye yardımcı olması amacıyla. Adli Kolluğun birinci görevi halkı korumaktır. Kanuna tam anlamıyla bağlı olarak etik ve çalışma prosedürü çerçevesinde yönetilmesi başlıca unsur olarak öngörülmüştür.²⁴

Fransa, o tarihlerde güvensizlik içerisinde, gazetelerin her gün büyük yankılarla bahsettiği adeta bir karışıklık dönemini yaşamaktaydı. Paris'in içindeki "Apaçiler Çetesi" ve kırsal alandaki "Gece Seyahatçileri Çeteleri"ne karşı mücadele için devletin yeterli kapasitesinin ve yeteneğinin olmaması, bu güvensiz ortamın en büyük sebebini oluşturmaktaydı ve belediye polisinin parçalanmış olmasından dolayı önemli suçlarla mücadele edemeyecek duruma gelmişti. Jandarma birimleri ise personel ve araç yönünden birçok bölgede organize suçlara ve silahlı şahıslara karşı operasyon yapmakta yetersiz kalmaktaydı.

24

http://www.interieur.gouv.fr/sections/a_1_interieur/la_police_nationale/organisation/dcpj/historiquepj, ERIŞİM: 10.03.2012.

Hazerbruck Haydutları, 1904 yılından itibaren Kuzey Fransa'daki kasabalara ve çiftliklere saldırıp yağmalamaya başlamışlardı. Ayrıca “Drome Şoförleri Çetesi” 1905 ile 1908 yılları arasında yaşlılara ayrılan özel evlerde, 18 yaşlıya işkence, cinayet ve hırsızlık suçlarını konu olarak işlemişlerdi. Dahası “Pepere'nin Karavanı Çetesi” isimli Copello diye anılan şahısın yönetimindeki mahkûm ve eşkiyadan oluşan güçlü bir çete grubu Touraine ve Charenteji yerleşim yerlerini geçerek dolandırıcılık ve hırsızlık yapmaktaydılar.

Bu durum karşısında, 1907 yılında Celestin HENNION isimli Emniyet Genel Müdürünün hazırlattığı iki düzenleyici kanun metniyle bugünkü “Tigre” (Kaplan) adıyla adlandırılan adli kolluğun diğer bir deyişle adli polisin kurulması sağlanmıştır.

İlk önce 6 Mart 1907 yılında Emniyet Müdürü Jules SEBILLE komutası altında Adli Arama Servisleri Genel Kontrolörlüğü kuruldu. Jules Seville, o tarihten itibaren Adli Polis Teşkilatının patronu olarak kabul görmüştür.

Adli Polis, 30 Eylül 1907 tarihli kararname ile milli düzeyde Polis Valiliği örnek alınarak kurulmuştur. Kurulmasındaki temel amaç: Yeni ortaya çıkmış olan ve yapı olarak karmaşık nitelikli suçlarla mücadelede etkin ve verimli olabilmektir. İçişleri Bakanı George Clemenceau, idari ve adli polis görevlerinin birbirinden ayrılması taraftarıdır. Reform taslağında: “İdareyi ve polisliği çok farklı iki kavram olarak görmek gerektiğini” söylemiştir. Bundan böyle polisliğin her türlü idari faaliyetin dışında kalması gerektiğini savunmuştur. “Polisin görevinin adli olarak asayişin sağlanmasıdır.” diye ifade etmiştir. Bakan, bir demokraside sahip olunabilinecek tek polisin bütün vatandaşların koruyucusu, suçları ve cinayetleri aydınlatıcı polis yani adli polistir demiştir. Polis, keyfiliğin hizmetinde olmayıp polisin işi özgürlüğü korumaktır.” hatırlatmasında bulunmuştur.²⁵

Bu öneriler daha çok “Brigade du Tigre”; Kaplan Müfrezeleri veya Birliği veyahut da Tugayları denilen mobilize tugayların kuruluş nedenlerindendir. Bu birlikler, hırsızlığı ve cinayeti meslek edinmiş şahısların izlenip yakalanması ile

²⁵ Henry Buisson, *La Police, son histoire*, Nouvelles Ed. Latines, Paris, 1956, s. 267-268.

görevlendirilmişlerdir. Böylece Kaplan'ın Birliği (Brigade du Tigre) bütün Fransa çapında organize suç ile mücadelede etkin bir şekilde ortaya çıkmış oldu. Bu görevlendirme 30 Aralık 1907 tarihinde çıkan kararname ile bölgesel çapta 12 Birlik halinde, Hareketli Polis Birimleri şeklinde kuruldu. Birliklerin 1.si Paris'e, 2.si Lille'e, 3.sü Caen'e, 4.sü Nantes'e, 5.si Tours'a, 6.sı Limagos'a, 7.si Bordeaux'a, 8.si Toulouse'a, 9.su Marsilya'ya, 10.su Lyon'a, 11.si Dijon'a ve 12.si Chalons-Sur-Marne'a kurulmuştur.

5 Nisan 1908 tarihli bir genelgede bu yeni polisin görevlerini belirlerken altı çizilen konu: "Hükümetin tek amacının, ülkenin kaçınılmaz hale gelen bir toplumsal korunma kurumu ile donatmak olduğudur. Yayılan ve gelişen iletişim araçlarının ve vasıtalarının her geçen gün suçlular açısından daha büyük kaçma kolaylığı sağladığı görülmüştür. Birbirinden bağımsız ve birbirinden habersiz hareket eden bu örgütler, dar ve aşılabilir yargılama alanlarına kapanmış 'Yerel polislerin yani belediye polislerinin' çoğunlukla ulaşamadıkları her türlü suç ve suçluları yakalamak maksadıyla daha hızlı hareket ederek, geniş yetkiler verilmiş olan deneyimli 'Adli polisler' tarafından araştırılıp takip edilmesi istenmiştir." Buraya kadar anlaşılacağı üzere iktidar, idari görevlerin belediyeye verilmesini adli görevin ise iktidar tarafından Emniyet Genel Müdürlüğüne bırakılması tasarrufunda bulunmuştur. Özellikle, belediye polislerinin ve jandarmanın yetersiz olması bu görev dağılımına sebep olmuştur. Bu reform sonucu, Bölgesel Adli Polis Birimlerinin ileriki tarihlerde kurulması sağlanmıştır.²⁶

Adli Polis Kolluğu kurulduğu tarihten itibaren birkaç ay içerisinde dikkat çekici sonuçlara ulaşmışlardır. 21 Şubat 1909 tarihinde Le Temps gazetesinde adli polisin birinci resmi bilançosu yayınlanmıştır. Gazeteye göre 2695 tutuklama yapıldığı; bu tutuklamaların 65'i cinayet, 7'si tecavüz, 10'u sahte para, 283'ü dolandırma ve 193'ü hırsızlık ve gasp olaylarının failleri olduğu belirtilmiştir.

Her bir Hareketli Polis Tugayı, 1910 yılından itibaren donanımlı olarak bir düzine Müdür ve Müfettişlerle Adli Kolluk özel görevi ile donatılmışlardır.

²⁶ Glaizal, Domenach, Journes, *a.g.e.*, s. 56.

Clemenceau 4 Nisan 1908 yılında “Hükümetin bütün amacının ülkeyi bu kaçınılmaz sosyal koruma altına almaktır.” demiştir.²⁷

Adli Kolluk, deneyimli polislerle beraber her çeşit suçluları yakalama başarısına ulaşmıştı. Bu failler, teknolojinin tüm imkânlarını kullanabiliyorlardı. Ancak, adli polisin de teknik ve teknolojik olarak kendini geliştirerek görev yapması, suçlulardan bir adım önde olması, başarısını daha da pekiştirmiş ve arttırmıştır. Adli polis yöneticilerinin amacı, suçlarla mücadele etmenin en iyi yolunun onlardan iyi olmak gerektiği düşüncesiyle her zaman kendilerini geliştirmeye çalışmaktı.

Hareketli Polis Tugaylarının, hızlı bir şekilde sayılarını arttırmak için 31 Ağustos 1911 tarihli Kararnamede, sayıları 15’e çıkarılmıştır. Zaman içerisinde, Angers (4.sü), Orleans (5.si), Lemont-Fernard (6.sı) ve Reims (12.si) gibi Tugaylar Nantes, Tours, Limoges ve Chalons’a katıldılar.

Hareketli Polis Birlikleri, “Bonnot Çetesinin” 1912 yılında sıkıştırılması ve dahası Sanayici Breton Louis Cadio’nun öldürülmesi soruşturmasında olduğu gibi birçok meşhur olayın faillerini orataya çıkararak icraatlarını sergilemişlerdir.

Birinci Dünya Savaşına girdikten sonra, Adli Araştırma Servisler Kontrolörlüğü, Alman istihbaratı ile birlikte geleneksel işlerinin yanısıra, Mata Hari ve Faadit işleri gibi önemli başarılarla 1920 yılında Paris’te imza atmışlardır. Mesela 1920 yılında Paris’ten ayrılarak Versaille’ye hareket eden 1. Hareketli Polis Birliği, 1919 yılında Jules BELİN tarafından görevlendirilen Müfettiş Henri-Desire—Londru’nun yönetiminde Mavi Sakal diye anılan “Barbe Blue”nün tutuklanması olayı Adli Kolluğa büyük bir önem kazandırmıştır.

27

http://www.interieur.gouv.fr/sections/a_1_interieur/la_police_nationale/organisation/dcpj/historiquepj, ERIŞİM: 10.03.2012.

Aralık 1919 Kararnamesi ile, 16. Hareketli Polis Tugayı Strasburg'da kuruldu. Daha sonra 8 Ekim 1920 Kararnamesi ile 18.inci Rouen Birliği ve 19.uncu Ajaccio Birliği kuruldu.

28 Nisan 1934 tarihli karar, günün hükümet partisinin polisin yapmış olduğu hizmetleri geliştirmek maksadıyla mevcut otoritelerini güçlendirmeleri için polis birimleri arasındaki koordinasyonu artırarak Genel Güvenlik birimini Milli Emniyete dönüştürür. Kararda, belediye başkanları, valiler ve hâkimler gibi adli merciler arasındaki etki mücadelelerine son vermek hedeflenmektedir. Çünkü polis, her zaman bu yetki çatışmalarının arasında kalmaktaydı. Amaç, genel güvenliğin duvarlarını ortadan kaldırarak valiliğin ilgili birimleriyle işbirliği ilişkilerinin geliştirilmesidir. Böylece, yeni idarenin işleri hızlandırılıp, etkinliği artırılmakla birlikte, koordinasyon görevi de meydana çıkmış olacaktı. Milli Emniyete bağlı birimler: Bir Özel Kalem Müdürlüğü, bir Genel Teftiş Kurulu, Polis Valiliği ile irtibatla görevli iki müdürlük ve bu iki müdürlük bünyesindeki idari bölümlerdi. Ayrıca, bir Müdür Yardımcılığı bünyesinde de dört etkili birim bir araya getirilmişti. Bunlar, gelecekteki adli polis, Ülke Güvenliği (Surveillance du Territoire), Genel İstihbarat vb. ile ilgili birimlerdi.²⁸

Polisin birleştirilmesi fikrini Vichy Hükümeti de devam ettirmiştir. 23 Nisan 1941 tarihinde Milli Polis kurulmuştur. Buna göre, İçişleri Bakanlığına bağlı bir Genel Sekreterlik ve bir Genel Müdürlük kurulmuştur. Her bölge düzeyinde il valilerinin çalışmasını koordine edecek ve işlerini takip edecek bir levazımdan sorumlu emniyet müdürü ve valiler atanmıştır. Her valinin emrinde de bir Emniyet Müdürü ve ilçelerde de bir emniyet yetkilisi vardır. Nüfusu 10.000'den fazla olan yerleşim yerlerindeki bu düzenleme merkezi otoriteye etkili bir şekilde denetleme imkânı sunmuştur ve böylece merkezi otorite daha da güçlenmiş olmaktadır.

Fransa'da Cumhuriyetçi Meşrutiyete geçilmesi ile Vichy Hükümetinin kurmuş olduğu bu yapı son bulmuş ve yerine yeni iktidar, idari müdürlüklerin yanı sıra Adli Polis, Genel İstihbarat, Kamu Güvenliği Müdürlüğü ve Ülke Güvenliği Müdürlüğü

²⁸ Jean Marc Berliere, *La Professionalisation de la police en France*, Paris, 1987, s. 40-44.

gibi 4 büyük etkin müdürlüğü bünyesinde toplayan Milli Emniyeti yeniden kurmuştur. Fakat bu sistemi, 1946 yılında ülke çapındaki hiyerarşik düzenin bozulmasından dolayı ortadan kaldırılmak zorunda kalmışlardır. Dolayısıyla Emniyet Teşkilatının etkinliğinin ve çalışma olanaklarının bir bölümü elinden alınmış oldu. Müdürlüklerin her biri kendi konularında bağımsız bir şekilde bölgesel dağılımın gereklerine uygun bir şekilde tekrar teşkilatlandırıldı. Adli Polis, İstinaf Mahkemelerinin yetkilerine uygun düşen alanlar dâhilinde bölge hizmetleri de göz önünde bulunurularak tekrar oluşturuldu. Artık ülke güvenliği savunma alanlarına, yani askeriye bırakılmış oldu. 1946 yılında çıkan Anayasa ile polisin tüm personeliyle Belediye Başkanlarının emrinde ve denetiminde olması gerektiği vurgulanmış olmasına rağmen, zaman içerisinde bunun tam tersine polis daha çok merkezileştirilmiştir. Çünkü şartlar bunu gerektirmekteydi ve iktidar, hâkimiyetin elinden gitmesini istemiyordu.

Az gelişmiş ülkelerden kaçarak Fransa'ya sığınmak isteyen insanların sayısındaki artış sebebiyle ve adli polisin geliştirilmesi ve modernizasyonu amacıyla İnsan Ticaretinin Önlenmesi Birimi 31 Ekim 1958 tarihli kararname ile kuruldu.

Polis ile valilik arasındaki bağıllık, ancak 3 Temmuz 1966 yılında İçişleri Bakanı Roger Frey tarafından çıkarılan kanun ile sağlanmıştır. Daha önceden polis ile valilik arasında yetki çatışmaları yaşanmıştı. İktidar, bu sıkıntının ortadan kalkması için 1966 yılında çıkarılan kanun ile polisi, doğrudan valiye bağlamıştır. Valinin de merkezi otoriteye bağlı olması hiyerarşik bir düzenin oluşmasını sağlamıştır. Dolayısıyla polis, 9 Temmuz 1966 yılında İçişleri Bakanlığı uhdesine girmiş bulunmaktaydı.²⁹ Ancak, önemli konularda karar alma konusunda belediye başkanının da görüşlerine önem verilip güçlü bir koordinasyon kurulmuş olunuyordu.

Adli polise bağlı olan, ülke çapında suçluların da günden güne daha planlı ve organize şekilde suç işlemleri adli polisin bu suçlarla mücadelede etkinliğinin artırılmasını kaçınılmaz hale getirmişti. Bu sebeple Adli Polis Daire Başkanlığına

²⁹ Sabah, a.g.tz., s. 28.

bağlı Organize Suçları Önleme Birimi, 11 Ekim 1973 tarihli Kararname ile kurulmuştur.

Sanat Eserleri ve Nesnelerin Hırsızlığı Birimi, 02.06.1975 tarihli Kararname ile kurulmuş ve 25.03.1997 tarihli Kararname ile ismi değiştirilerek Kültür Varlıklarının Ticareti ile Mücadele Birimi haline getirilmiştir. Ayrıca, Silah Kaçakçılığı, Mühimmat, Patlayıcılar, Kimyasal, Biyolojik, Nükleer Maddeler ile Mücadele Birimi 13.12.1982 tarihli kararname ile kurulmuştur.

1970 senesi adli polis için “French Connection” yani Fransız Bağlantısının ve eroin kaçakçılığı gizli laboratuvarlarının bulunarak gereği yapıp dağıtılmaları tarihe geçen önemli başarıları olmuştur. Büyük ölçekte suç işlemek isteyen suçlulara karşı mücadele ile kendini gösteren adli polis, İtalya’da olduğu gibi adam kaçırarak fidye isteme olaylarını önleme ve ortaya çıkarıp mücadele etmekle Avrupa’da daha da çok tanındı. Paris’te ve taşradaki Merieux, Hazan Thodoroff, Reveili-Beaumont, Eurquin, Maury-Laribiere olaylarında olduğu gibi özel nitelikli adli polis kolluğunun icraatları sayesinde Fransa bu organize suçlardan korunan bir yer haline gelmiştir.

Araştırma ve Müdahale Birlikleri olan Brigades de Recherche et d’Intervention (BRI)’ları 1976 yılında Lyon’da, 1978 yılında Nice’de, 1986 yılında Marsilya’da organize suç örgütlerini yakalayıp adalete teslim etmek amacıyla kurulmuşlardır.

Bölgesel Adli Polis Servisleri: les Services Regionaux de la Police Judiciaire (SRPJ) içerisinde kurulan bu birlikler, Paris’te bulunan Araştırma ve Müdahale Birliği (BRI) özelliğinde ele alınmış ve 1964 yılında kurulduğu zaman basın tarafından Çeteye Karşı Tugaylar “Brigades Anti-gang” adı verilmiştir.

28 Mart 1979 yılında alınan bir karar ile kurulan Adli Polis Daire Başkanlığı, 8 Mart 1985 yılında Suç İşleri Daire Başkan Yardımcılığı, Mali ve Ekonomik İşler Daire Başkan Yardımcılığı, Adli Kimlik Servisi ve Adli Dökümantasyon Daire Başkan Yardımcılığı olarak yapılandırılmıştır. Adli Kimlik Servisi ve Adli Dökümantasyon Daire Başkan Yardımcılığı, Bilimsel ve Teknik Polis Daire Başkan

Yardımcılığı olarak değişikliğe uğramıştır. Bilimsel ve Teknik Polis Daire Başkan Yardımcılığı, Paris, Lille, Lyon, Marsilya ve Toulouse şehirlerinde Bilimsel Polis Labratuvarları Bölümleri altında gruplandırılmıştır. 15 Kasım 2001 tarihli ve 1062 sayılı Kanun ile kuruluncaya kadar Milli Bilimsel Polis Enstitüsü (I.N.P.S.), Milli Polis Genel Müdürlüğünce İçişleri Bakanlığı bünyesinde hizmet vermekte idi.

2 Nisan 1985 yılında Adli Polis Bölgesel Servisleri deniz ötesine ulaşmıştır. S.R.P.J.'nin (Les Services Regionaux de Police Judiciaire) Atilles Guyane'da kurulmasıyla bu tarih itibariyle sayı 19'a ulaştı.

18 Mart 1986 tarihli karara göre Fransa topraklarının tümü üzerinde Milli Polisin özgürlüklerinin garanti altına alınması, Cumhuriyet kurumlarının korunması, barışın sağlanması ve korunması, kamu düzeninin ve asayişinin sağlanması, eşya ve insanların korunması için çalışan bir teşkilat olduğu sabit hale getirilmiştir. Bu teşkilatın başlıca üç ayrı görevi vardır: 1- Adli polisin görevi 2- Önleyici polisin görevi 3- Genel istihbarat ile ilgili görevlerdir.³⁰

Adli Polis için yedinci merkezi ofisin oluşturulması yeni bir başlangıç oldu. 9 Mayıs 1990 Kararnamesi ile Fransa çapında kurulan Büyük Mali Suçlarla Mücadele Merkez Ofisi kara para aklamaya karşı mücadele ile görevlendirilerek Adli Polis Daire Başkanlığı bünyesinde kurulmuş oldu.

Adli polis teşkilatı, 25 Ocak 1996 Kararnamesi ile yürürlüğe konularak Ceza Kanununun D2-1'den D-12'ye kadar olan maddelerinde reforma gidilmiştir. Bu ofisin rolü ve atfedilen görevi, Adli Polisin Merkezi ve Bölgesel Özel Servislerinin görevlerinin şartları ortaya konulmuş ve kentsel şiddet dalgası, İçişleri Bakanlığını 1991 yaz ayında Il-de-France'da yani Paris ve çevresinde Bölgesel Adli Polis Servisi (S.R.P.J.)'ye bağlı olarak yeni bir yapı yaratmaya götürmüştür. Böylece, büyük kentlerin hepsinde oluşabilecek organize suçla mücadele ile görevli daha güçlü bir birim ortaya çıkmış olmaktaydı. Bu oluşuma Koordinasyon ve Soruşturma Bölgesel

³⁰ Özdemir, a.g.e., s. 76.

Birliği yani fransızca adı ile Brigade Regional d'Enquete et de Coordination (B.R.E.C.) adı verilmiştir.

Yeni oluşum olan Koordinasyon ve Anket Bölgesel Birlikleri (BREC), ilk olarak Eylül 1991 tarihinde Versailles'de, 1993 yılında Lille'de, 1994 yılında Ajaccio, 1995 yılında Strasbourg'da, 1996 yılında Rouen'de ve 1999 yılında Toulouse'da kurulmuşlardır.

Aynı zamanda, Adli Polis Daire Başkanlığı, Uluslararası Polis Teşkilatlarıyla operasyonel olarak güçlü bir işbirliği içerisindeydi. 1993 yılında Fransa'nın Milli Birimi olan Schengen Bilgi Sisteminin SIRENE Büro Yönetimi kuruldu. Uluslararası Polis İşbirliği Merkez Ünitesi, görevini Schengen uygulama kongresinin 40. Maddesine göre ve Europol Avrupa Polisi Ofisini Fransa için milli birlik rolü gereği yürütmektedir. Hâkimler, jandarmalar ve gümrük görevlileri polis ile birlikte koordineli olarak çalışmaktadırlar. Adli Polis Daire Başkanlığına bağlı, Uluslararası İlişkiler Bölümü de içinde farklı organların fonksiyonları olarak görevlendirilmişlerdir.

9 Mayıs 1995 yılındaki bir kararnameyle Adli Polis Daire Başkanlığı bünyesinde 4 Daire Başkan Yardımcılığı kurulmuştur.

Bunlar:

- 1- Ceza İşleri Daire Başkan Yardımcılığı,
- 2- Mali ve Ekonomik İşler Daire Başkan Yardımcılığı,
- 3- Bilimsel ve Teknik Polis Daire Başkan Yardımcılığı,
- 4- Dış Bağlantılar Daire Başkan Yardımcılığı'dır.

Dördüncü Daire Başkan Yardımcılığı olan, Dış Bağlantılar Daire Başkan Yardımcılığı yapı olarak çeşitli kısımlara ayrılmıştır:

- 1- Eğitim ve iletişim,
- 2- Teknik kontrol,

- 3- Uluslararası ilişkiler,
- 4- Etüdler ve İstatistikler kısmıdır.

20. Yy'a doğru Adli Polis yeni birçok yapısıyla geleceğin suçlarıyla mücadeleye hazırlanmaktadır. Bilgi Teknolojileriyle Bağlantılı Suçlarla Mücadele Merkez Ofisi 15 Mayıs 2000 Kararnamesiyle kuruldu. Operasyonel Polis İşbirliği Merkez Bölümü, uluslararası işbirliğinin üç kanalı halinde bir platformda tekrar gruplanmış oldu.

Adli kolluk, son on yıl içinde bütün cephelerde yoğun bir etkinlik içerisine girmiştir. Adli kolluk uzmanları, birçok önemli mali ve ekonomik işlerde, içinden çıkılmaz kronik hale gelmiş Roseau, Piat, kara para aklama gibi birçok suç dosyalarını ve daha da önemlisi terörle mücadeledeki birçok soruşturmayı başarıyla sonuçlandırmışlardır. Özellikle, bölücü Korsikalı eylemler, İspanyol Bask Terörü, 1995 yılı yaz ve sonbahar saldırı dalgaları gibi olaylar da bunlara eklenebilir.

İç güvenliği temin etmekle görevli olan adli kolluk birimleri, milli mekanizmasının bütün parçalarını savcılığın ve mahkeme hâkimlerinin emrinde yürütmektedirler. Bu yetkiyi de yetkinlik ve yeteneklerini kullanarak, kabiliyetlerini aldığı eğitimlerle bütünleştirerek yapmaktadır. Milli Birimler Merkez Ofisleri, Adli Polis Bölgesel ve Bölgelerarası Müdürlükleri, Adli Polis Bölgesel Servisleri Bilimsel ve Teknik Polis Servisleri birbirleriyle sıkı bir şekilde koordineli olarak çalışma yapmaktadırlar. Adli kolluk, suçların bütün şekilleriyle mücadelede ve demokratik topluma yeni lanse olmuş sorunların artmasına karşı mücadele etmektedir. Adli polis, bunu 21. yüzyılda yarının suçlarına karşı mücadelede yeni yapıları hazırlayarak sürekli gelişim içerisine girmiştir.

20. Yüzyılın en önemli uğraşlarından olan bilgisayar ve sanal ortamda işlenen suçlarla mücadelenin ülkeleri bu konularda tedbir almaya itmiş olması ile Fransa'da 15 Mayıs 2000 tarihli kararname ile İletişim ve Bilişim Teknolojileri ile Bağlantılı Suçlara Karşı Mücadele Merkez Ofisi (L'Office Central de la Lutte Contre la Criminalite au Technologie de l'Informantion et de la Communication) kuruldu.

Dolayısıyla, Temmuz 2000’de, Uluslararası Polis Operasyonel İşbirliği Merkez Birimi (Section Centrale de la Cooperation et l’Operationelle de la Police) işbirliğinin 3 kanalını, tek bir platformda tekrar bir araya getirmiştir. Bunlar; Interpol, Schengen ve Europol’dur.

3 Mayıs 2002 tarihindeki yeni bir kararname ile şüpheli bir şekilde kaybolan büyük veya küçük şahısların aranması görevi için Kaybolması Şüpheli Şahıslarla Görevli Merkez Ofisi (L’office Central Charge des Disparitions Inquietendes de Personne) kuruldu.

Firar Eden veya Aranan Şahıslarla Görevli Merkez Ofisi (L’Office Central Charge des Personnes Recherches ou en Fuite) 18 Aralık 2003 tarihindeki bir Kararname ile kuruldu. Ayrıca, İnceleme ve Araştırma Tugayları olan Brigade de Recherches et d’Intervention (B.R.I.)’ler ülke çapında görev yapacak şekilde 2001 yılında Bayonne’da, 2003 yılında ise Montpellier ve Nantes şehirlerinde de kurulmuştur.

Adli polis kolluğun başlıca reformu, 24 Nisan 2003 tarihindeki bir kararname ile Bakanlar Konseyinde kabul edilmiştir.

Tüm Fransa üzerinde polis teşkilatının modernleşmesi, Adli Polis Daire Başkanlığının ülkesel ve yapısal reformu ile ortaya çıkmıştır. 24 Nisan 2003 tarihindeki kararname ile yeni operasyon ağı oluşturuldu. Yeni Uluslararası Adli Polis Müdürlüğü (Direction Internationale de la Police Judiciaire (DIPJ) oluşturuldu. Bunlar, Bordeaux, Dijon, Lille, Lyon, Marseille, Orleans, Rennes, Strasbourg ve Pointe a Pitre şehirlerinde konuşlandı. Diğer taraftan, iki Bölgesel Müdürlük Ajaccio ve Versailles’de oluşturuldu. Paris Bölgesel Müdürlüğü (Direction Regionale de Paris, DRPJ) ise değişmeden kaldı. Adli Polis Bölgelerarası Müdürlükleri (DIPJ) bir veya daha fazla Adli Polis Bölgesel Servisinden (Services Reigionaux de Police Judiciaire (SRPJ)) oluşmaktaydı.

29 Ağustos 2002 tarihinde İç Güvenlik Programlama ve Yönlendirme Kanunu (La loi L'orientation et de Programmation pour la Securite Interieure) tarafından bu yeni oluşumda adli polis amirlerinin faaliyet alanlarını birçok bölgeler üzerinde genişletmiştir.

Böylece, Adli Polis Daire Başkanlığı “La Direction Centrale de la Police Judiciaire (DCPJ)”, organize suçlara adapte oluyor, personeli en iyi şekilde organize ederek bazı lojistik araçlarını değiştirerek Teknik Polis için hazırlık yapmaktaydı. Daire Başkanlığı, gerekli sınır işbirliğine uyum sağlayarak operasyonel potansiyeli güçlendirmekte, daha hareketli, sofistیک, etkili bir şekilde suça karşı mücadele unsurlarını ortaya koymaktadır.

Bu reform, Ekim 2002’de Modernizasyon Planı’nın 57 tedbirinden birisi olan Adli Polis Daire Başkanlığı, 2003-2008 planı olarak kabul edilmiştir. Soruşturmalar ve sınır işbirlikleri için Bölgesel Soruşturma Servisleri (SRPJ), taşra birimleri, Bölgelerarası Müdürlükleri meydana getirmekte olup operasyonel kuvvetleri ön safa itmekte ve görev alanına yakın tutmakta idi.

13 Mayıs 2005 tarihindeki Karar ile Adli Polis Daire Başkanlığı tekrar değişikliğe uğramıştır. Bunlar:

- Dış Bağlantılar Müdür Yardımcılığı, Çalışmalar ve Kaynaklar Müdür Yardımcılığı olarak değiştirilmiş ve ilgili tüm konularda yetkilendirilmiştir.

- Daha önceden Dış Bağlantılar Müdür Yardımcılığına dâhil edilen Uluslararası İlişkiler Bölümü Merkez Müdürü emrine alındı (La Division des Relations Internationales D.R.I.). Bu bölüm mevcutta 3 bölüme ayrılmıştır:

- 1- Lojistik ve Bütçe Bölümü
- 2- Promosyon Eğitim ve İnsan Kaynakları Bölümü
- 3- Görevler ve Tazminat rejimleri, finans bölümüdür.

Adli Polis Daire Başkanlığı 19 Mayıs 2006 tarihinde de tekrar reforma uğramış ve reform süreci uzamıştır.

Mali ve Ekonomik İşler Müdür Yardımcılığı ve Suç İşleri Müdür Yardımcılığı birleşerek Finansal İşler ve Organize Suçlarla Mücadele Müdür Yardımcılığı uhdesinde birleşmiştir.

Anti-Terörist Milli Bölümü değişime uğrayarak Anti-Terörist Müdür Yardımcılığı haline dönüştürülmüştür.

Bu reformlar, Adli Polis Daire Başkanlığının isteği doğrultusunda özel şekillerde, organize, şiddetli ve uluslararası suçlara karşı mücadele edilebilmesi amacı ile yapılmıştır.

27 Haziran 2008 tarihindeki Karar ile İstihbahrat Daire Başkanlığına bağlı olan Oyun ve Yarışlar Müdür Yardımcılığı, Adli Polis Daire Başkanlığına aktararak Oyun ve Yarışlar Merkez Servisi (Service Centrale des Courses et Jeux S.C.C.J.) olarak isimlendirilmiştir.

5 Ağustos 2009 tarihli Karar ile Adli Polis Daire Başkanlığının merkez servisleri yeniden organize edilerek 4 Müdür Yardımcılığı, bir Uluslar arası İlişkiler Bölümü (D.R.I.) ve bir Oyun ve Yarışlar Merkez Servisi (S.C.C.J.) haline getirilmiştir.

Ayrıca, suçluları ve finansal kaynaklarını ortaya çıkarmak için soruşturmacılar birliği oluşturulmuştur.

Araştırma ile görevli servisler, tek bir otorite altında toplanmış olup araştırmacıların karışık ve değişik türlerdeki dosyaları daha detaylı bir şekilde incelenmesi sağlanmıştır. Örneğin, Anti-Terörist Müdür Yardımcılığı mahiyetinde bir Mali Araştırmalar Tugayı ve taşra birimleri de kurularak terörün finansal kaynaklarına etkili müdahale sağlanmaya başlanmıştır.

Operasyonel servisler arasında en üst seviyede bir birliktelik ve işbirliği mevcuttur. Günümüzde Organize Suça Karşı Mücadele Merkez Ofisi (l'Office Central de Lutte Contre le Crime Organise O.C.L.C. O.), yetkileri devredilmiş olan Haydutluğu Bastırma için Merkez Ofisi (l'Office Central pour la Repression du Banditisme O.C.R.B.), Duyarlı Maddeler ve Patlayıcı Malzemeler, Silah Kaçakçılığını Önleme Merkez Ofisinin (O.C.R.T.A.E.M.S.), Kaçan veya Aranılan Şahıslarla Görevli Merkez Ofisinin ve hatta Sahte İdari Evraklar ve Çalıntı Araçlar Kaçakçılığına Karşı Mücadele birimleriyle birleştirilmiş ki Eşyalar ve Şahıslara Baskıya karşı mücadele için milli bir bölüm haline gelmiştir.

Ayrıca, Şahıslara Şiddeti Bastırma için Merkez Ofisi (l'Office Central pour la Repression des Violences aux Personnes (O.C.R.V.P.), görev olarak Şahısların Şüpheli Kaybolmasıyla Görevli Merkez Ofisi (O.C.D.I.P.) ve Şahıslara Ulaşan Bastırma Gruplarının görevlerini de içine almaktadır.

Teröre karşı mücadele açısından Adli Polis Daire Başkanlığının güçlendirilmesi, güçlerin etkili şekilde artırılıp teknik olarak daha üstün hale gelmesini sağlamak için özellikle uluslararası bağlamda öncelik kazanmıştır. Bu sebeple Fransa da hem Merkez Teşkilatını hem de Taşra Teşkilatının terörizm ile ve suçların her türlü şekli ile mücadelesinde etkin rol oynaması amacıyla modernizasyona önem verilmektedir.

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 14. maddesine göre Adli Polisin görevi "Suçlu ve suçları tespit edip ortaya çıkartmak, failleri ve delilleri araştırmak ve bunları yetkili makamlara vermektir." Soruşturmanın rolü açısından Adli Polisin görevi zaman zaman başka polis birimlerinin de özellikle de şehir polisleri ve jandarmanın yetki alanına girer. Bu kurumsal parçalanma merkezde olduğu kadar yerel düzeyde de düzenleme ve koordinasyonla ilgili özel problemler ortaya çıkarır. Oysa adli polis, hâkimlere "Soruşturmanın yerel düzeyi aşan araştırmalarda teknik bir uzmanlık gerektirmesi, suçta profesyonel olanları söz konusu etmesi veya özel yöntemleri zorunlu kılması halinde o birimlerin hizmetlerine başvurmayı" öneren Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 4. maddesinde belirtilip bu husus önerilmektedir.

Adli polis, profesyonel olarak organize suçlarda uzmanlaşmıştır. Adli polisin uzmanlaşmış olması diğer birimlere başvurmayaacağı anlamına gelmemektedir.

Adli Polis Daire Başkanlığı, özellikle bir Kriminal Polis Müdürlüğü'dür ve teşkilatlanması bu fonksiyona uyarlanmış, aynı zamanda adli polise katılan tüm birimlerin faaliyetlerinin vazgeçilmez bir koordinasyon yeri olmuştur. Kriminal nitelikli bilgilerin bir merkezde toplanmasını ve dağıtımını sağlar. Bu zorunluluklara cevap vermek için Merkez Müdürünün yanında bir jandarma irtibat görevlisi de bulundurulmaktadır. Bundan başka, uluslararası nitelikli problemlerin çözümü için bu Müdürlük daha çok İnterpol olarak bilinen Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatının (O.I.P.C.) tek muhatabı olan bir Milli Bürodan yardım görür. Bu büro, mevcutta çalışma araçlarının yönetimi ve kontrolünü de uygulayan kaynaklar ve bağlantılar şubesine bağlıdır. Bir başka şube, özellikle adli soruşturmaların teknik ve bilimsel yönleri ile bunların desteklenmesinden sorumludur. Beş tane Bölgelerarası Teknik ve Bilimsel Polis Laboratuvarının yönetim ve organizesini yapmaktadır.

Aktif birimler bir yandan kriminal olaylarda, diğer yandan da ekonomik ve mali olaylar etrafında uzmanlaşmışlardır. Kriminal Olaylar Şubesi, çeteciliğin, kişilere karşı işlenen suç ve cürümlerin, devletin güvenliğine getirilen zararları ve uyuşturucu madde kaçakçılığındaki gibi yıkıcı faaliyetlerin önlenmesini koordine etmekle görevlidir. Bu görevi başarmak için şube, bürolar adı verilen orjinal yapılardan meydana gelir. Bu birimler, her şeyden önce çetecilik, insan kaçakçılığı, sanat eserleri ve eşyaları hırsızlığı, uyuşturucu madde kaçakçılığı gibi suçun bazı sektörlerinin kendine özgü yanlarına karşı mücadelede yeterlilik sağlarlar. Bunlar aynı zamanda, milli düzeyde olduğu kadar uluslararası düzeyde de bilginin bir merkezde toplanmasını ve ilgili değişik idari makamlarla işbirliğini oluştururlar. Sonuç olarak olaylara müdahale ederken ve tahkikatların yürütülmesi aşamasında doğrudan operasyonel bir rol oynarlar.

Adli polis, idari olarak İçişleri Bakanlığının sorumluluğu altındadır. Fakat görevleri gereği, Adalet Bakanlığının yetki alanına da girerler. Burada adli polis görevlilerinin hem İçişleri Bakanlığı tarafından üstlerinin hiyerarşik yetkileri altında,

hem de adli faaliyetlerini ilgilendiren her şey için mahkeme ve sorgu hâkimlerinin yetkisi altındadır. Bu hiyerarşik yapı, birçok çatışmanın kaynağı ve bazen kontrolü zor bir özerkliğin de temel nedenidir. Polisle adalet ilişkileri, adli polisin Adalet Bakanlığına bağlanması taraftarları ile mevcut durumun korunmasını isteyenlerin çatıştıkları birçok tartışmaya konu olmuştur. Bu alanda yapılacak her türlü değişiklik zor görünmektedir. Güncel teklifler, sadece iki kurum arasındaki işbirliğini, özellikle de yerel düzeyde iyileştirmeyi amaçlamaktadır.

Milli düzeyde Başbakan, en yetkili Polis Makamı sıfatıyla Fransız topraklarının bütünü üzerinde kurallar yayımlama yetkisini elinde tutar. Bu yetki, polis faaliyetinin sivil otoriteler tarafından sağlanmasını gerektiren hukuk devleti temel ilkesine uygun düşer. Oysa bu göreve katılan güçler ya sivil ya da askerdir. Polis otoriteleri ve polis güçleri arasındaki ayrım polisin teşkilatlanmasında temel bir kuraldır. Bu da her biri tarafından kullanılan yöntemlerin farklılığından ileri gelir. Polis otoriteleri, kuralcı veya zorlayıcı kararlar yayımlama yetkileri ile tanımlanırken polis güçleri ise yasal polis kararlarının somut uygulama rolleri ile bilinirler ve otoritelere bağlıdırlar.

Milli polisin sivil hizmet birimleri ve güçlerin tümü üzerindeki idare yetkisi, İçişleri Bakanına aittir. İçişleri Bakanı, ülkenin bütünü üzerindeki düzenin ve güvenliğin korunmasından tam sorumludur ve aynı zamanda bu görev için gerekli tüm önlemler hakkında karar verebilir. Bu bağlamda polis ve jandarma güçleri üzerinde yetkilidir. Nihayet, polis hizmet birimleri ve personelinin hiyerarşideki üstüdür. Bu yetki, adli polis faaliyetleri çerçevesinde Adalet Bakanı ile paylaşılmıştır. Bununla birlikte Adalet Bakanının yabancılar polisi üzerinde olduğu gibi, özel yetkili durumu dışında, polis otoritesi niteliği yoktur.

Yerel düzeyde, polis karar yetkileri kendilerine bırakılmış hizmet birimleri şeklinde teşkilatlanmıştır. Vali, ilde üst polis yetkilisidir ve koordinasyon konusunda çok önemli bir rol oynar. Fakat bu genel kuralların ötesinde yerel teşkilatlanma çok karmaşıktır. Uzman polislerin ülke üzerinde bölgelere ayrılmaları homojen değildir ve bu farklılık aynı zamanda bölge, il ve yerel düzeyleri belirler. Bundan başka, art arda gelen reformlar, özel rejimlerin hazırlanmasını sağladı. Böylece, bazı illere polis

için yetkili kılınan valiler atanmıştır. Belediyeler düzeyinde belediye başkanının polis yetkilerini koruması ve belediye polis kuvvetlerinin varlığı, sıkıntıların ve anlaşmazlıkların kaynağını oluşturur. Ülkede bölgelere ayrılımların homojen olmayışına ve polis otoritelerinin çokluğuna, polis güçlerinin çeşitliliğini ve özellikle polis ile jandarma ayrımını da eklemek gerekir. Polisin İçişleri Bakanlığına bağlanması, polisin özerk bakanlık hizmeti biçiminde oluşmasından kaçınmaktan doğan uzun bir tarihsel tartışmanın sonucudur. Böylece polis, ülke genel idaresi faaliyetlerinden birisi gibi görünebilir ve en azından ideolojik planda fazla baskıcı niteliğini kaybedebilir. 1981'den sonra İçişleri Bakanının yetkisi altında vekâleten çalışan kamu güvenliğinden sorumlu bir devlet sekreteryası geçici deneyimi, bu ilkeleri yeniden tartışma konusu yapmamıştır. Bu çözüm, aynı zamanda hükümetlerin, polisin adalet sistemine bağlanıp böylece toplumun denetlenmesinde çok önemli bir araçtan yoksun kalmak istememelerinden de kaynaklanmaktadır.

3. ADLİ POLİS DAİRE BAŞKANLIĞI

Adli Polis Daire Başkanlığı, Milli Polis Genel Müdürlüğünün aktif bir birimidir. Adli Polis, kısaca P.J, yani Police Judiciaire olarak adlandırılmaktadır. Bu Daire Başkanlığının servisleri İçişleri Bakanlığında yer almakla birlikte 12 Ülkesel Servisi, 9 Bölgelerarası Adli Polis Müdürlüğü ve 3 Bölgesel Adli Polis Müdürlüğü mevcuttur. Genel olarak yaklaşık 5.200 memur görev yapmaktadır. 1 Mayıs 2010 tarihinde merkez teşkilatı tekrar oluşturularak toplamda 1.470 memurun 901 kişisi polis olarak hizmet etmektedir.

Adli Polis görevlileri, diğer muadillerinin aksine herhangi bir bölgedeki mahkeme bölgesiyle sınırlı olmayıp bazen birçok bölgede, bazen de tüm yurt çapında yetkiye sahiptir.

3.1. Adli Polisin Görevleri

Adli Polis Daire Başkanlığının başlıca görevleri: Organize suçlar ile mücadele, insan varlığının korunması, tarihi ve kültürel eser kaçakçılığını önleme, idari evrak

sahtekârlığı ve çalıntı araçlar kaçakçılığını önleme, terörizm, uyuşturucu kaçakçılığını önleme, eşyaya ve kişiye zarar vermeyi önleme, şahısların şüpheli kayboluşunun araştırılması, silah, patlayıcı ve duyarlı malzeme kaçakçılığı önleme, aranan veya kaçan (fırar eden) şahısların araştırılması, terörizm kaynaklarına karşı mücadele, sahte paraya ve sahteciliğe karşı mücadele, kredi kartı dolandırıcılığı ve @- suçuna karşı mücadele konularıdır.

Ortaya çıkmış olan suçlarla ilgili suç soruşturmalarında özel ve uzmanlaşmış ilk polis girişiminin daha XIX. yüzyılın ortasından itibaren Paris Polis Valiliği kadrolarında olduğu tespit edilmiştir. Taşrada bulunan polis birimlerinin adli olaylar konusunda yetersizlikleri, XIX. yüzyılın sonunda iyice ortaya çıkmış ve 1907'de genel güvenlik bünyesinde ilk uzmanlaşmış birim kurularak seyyar müfrezeler oluşturularak sıkıntılar giderilmeye çalışılmıştır. 1966'dan sonra Paris Polis Valiliği, adli polis ile Milli Emniyet polis birimlerini birleştirmiştir ve böylece Paris Adli Polisi Teşkilatı, Adli Polis Daire Başkanlığının sadece bir dış birimini oluşturacaktır.

Polisin İçişleri Bakanlığı bünyesinde birleşmesi, gerçek anlamda ilerisi açısından doğru görünmemektedir. 9 Temmuz 1966 tarihli kanunda olduğu gibi, Polis Valiliği ile Milli Emniyetin aktif personelinin birleşmesini gerçekleştirmiş ve bu reform milli polisi doğurarak Paris polisi ile Taşra Polisi arasındaki görev açısından geleneksel çekişmeye en azından yasal olarak son vermiştir. 28 Kasım 1966 tarihli kararnameyle eski Milli Emniyet Müdürlüğü ile Paris Polis Valiliğinin kontrolü altında bir araya getiren bir Polis Genel Sekreteryası kurulur. Adli Polisin, 1966 yılında yapılan reformuyla Paris Emniyet Müdürlüğü de Milli Polis içerisine alınmıştır. Dolayısıyla Paris Emniyet Müdürlüğü İçişleri Bakanlığına bağlanmıştır. Fransız hukuk yapısında, düzeni korumakla görevli idari polis ve adli suçları aydınlatmakla görevli adli polis ayırımı kesin olarak yapılmıştır. İdari polis üzerinde İçişleri Bakanlığının kontrolü vardır. Adli polis üzerinde ise Adalet Bakanlığının kontrolü vardır. Ancak, görevlerin çakışması durumunda ise çifte kontrol de yapılabilmektedir.³¹

³¹ Özdemir, *a.g.e.*, s. 76.

Milli Emniyet, 29 Eylül 1969 tarihli kararname ile Genel Müdürlük haline getirildi. Bundan böyle basit bir dış hizmetle bir tutulacak olan Paris Polisi, kendi özgürlüğünü, özerklik payını koruyacaktır.

1970’li yıllardan sonra ülke çapında artan suçlar ve politik güvensizlik, polisi kimlik kontrolüne itmiştir. Özellikle, diğer ülkelerden gelen göçmenlerin yapmış olduğu suçların ortaya çıkarılmasındaki güçlükler sebebiyle, iktidar, polise kimlik kontrolü yapma hususunda yetki tanımıştır. Ancak, kimlik kontrolü toplumda büyük tartışmalara da yol açmıştır. Cumhurbaşkanı, 1976 yılında toplum içerisinde oluşan şiddetle mücadelede sebeplerin araştırılıp etkili bir şekilde mücadele etmek için bir “Araştırma Kurulu” kurmuş ve başkan olarak da Alain Peyrefitte’i görevlendirmiştir. Araştırma Kurulunun hazırladığı rapor metninde, cezalandırmanın zararları incelenmiş ve şiddetin gelişmesine karşı etkili mücadele için koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınmasının gerekliliği ortaya konulmuştur. Bilhassa, güvensizlik duygusunun suçun ortaya çıkmasındaki faktörünün üzerinde durulmuş ve büyük suçlarla birlikte, küçük suçların da arttığının görüldüğü belirtilmiştir. Dolayısıyla çözümün cezalandırmada değil de koruma ve önleme olarak daha etkili olacağı düşünülmüştür. Hükümet, raporun aksine cezalandırmanın güçlendirilmesi ve polisin denetleme imkânlarının arttırılmasına yönelik amaç takip etmiştir.

2 Şubat 1981 tarihinde Güvenlik ve Özgürlük Kanunu çıkartılmıştır. Kimlik kontrollerinin yaygınlaştırılması ve arttırılması toplum içerisinde daha büyük tartışmalara sebep olduğu için hükümet tarafından, kimlik kontrolünü sınırlamak amacıyla 1983’de bahse konu kanunda değişikliğe gidilmiştir. Daha sonra, 1986 tarihinde bu yetki yine genişletilmiştir. Kimlik kontrolleri, bu kanunun uygulanmasından önce de idari polisin ve adli polisin yapmış olduğu uygulamalarda değişik ortamlarda gerçekleşmekteydi. Adli polis, sadece suçun ortaya çıkmasından sonra kimlik kontrollerini geniş bir şekilde yaparken, idari polis bu yetkiyi özellikle yabancılar üzerinde ve araç sürücülerinin kontrolü ile sınırlı yapmaktaydı. 1981 yılında çıkarılan kanunda, polisin kimlik sorması genel olarak kamu düzenini bozacak bir zararın önüne geçilmesi amacıyla yapılması hususunun altına çizmiştir.

Bu amaç, 1986 yılında da aynen devam etmiştir. Böyle bir yetkinin kullanılmasından ileri gelen problemler ve suistimalleri önlemek amacıyla kanun koyucu bazı sınırlamalara gitmiş ve kişisel güvencelere daha fazla önem verilmiştir. Fransa’da, 1975 yılından Şubat 1981’e kadar demokratik toplumda düzen ve özgürlükler üzerine yaşanmış olaylar, iktidarı “Güvenlik ve Özgürlük” yasasını çıkartmaya itmiştir. Güvenlik tedbirlerini alırken, artan polisiye gücün özgürlüklere karşı sınırlı olması için çeşitli tartışmalar ve araştırmalar başlatılmıştır. Polis, Fransız modeli Ceza Muhakeme Usulü işlemi kapsamında, yargısal sürecin başlıca aktörü haline gelmiştir. Gerçekten de yargısal süreçte hazırlık soruşturmasındaki polisin rolü önemli bir yer tutar. Bu sebeple polisin yetki alanı etkili bir çerçeve oluşturması gerektirmiştir.

1991 yılında Lyon’da pilot bölge olarak başlatılan ve 1995 yılında tüm ülke çapında uygulamaya alınan “Anında müdahale” ile Cumhuriyet Savcılarının hırsızlık gibi adi suçlarda da yükünü hafifletmek amacıyla Adli Polise tam yetki verilmiştir. Cumhuriyet Savcıları, anında müdahale yöntemi ile takipsizlik kararı vermek yerine olaya müdahale eden adli polisler tarafından önerilen alternatif tercihler arasından herhangi birini seçmektedirler.³²

Ceza Muhakeme Usulü Kanunun başlıca önemi: Cezalandırmanın etkisini güvence altına alarak bireysel özgürlüklerin korunmasının arttırılmasını amaçlayan reformlar ve tasarılarıdır. Böylece, polisiye çalışma hukuku, bireysel özgürlüklerin güvence altına alınmasının çok önemli bir unsurudur. Ancak, hukuk ilkeleri ile birlikte polis üzerindeki politik yönlendirmeler ve çeşitli ideolojik akımlar etkili olduğu da görülmektedir.

Valiler, herhangi bir suçun ortaya çıktığına ait bilgi alması durumunda adli polis amirlerine suçları takip etmeleri ve suçluların yakalanması emrini verebilirler. Her bölgede bir Müdür yani “Commissaire Divisionnaire” görev yapmaktadır. Bunlara Hareketli Polis Tugayları’nın yetkili müdürü veya şefi de denilmektedir. Bu

³² Özdemir, *a.g.e.*, Sayfa 77.

müdürlerin mahiyetinde, adli polis amirleri diye tabir edilen “Officier de police” ya da “Inspecteur de police” uzmanlaşmış personel olarak görev yapmaktadırlar.

Yapılan çalışmalarda polisin üzerinde denetleme organlarının kurulması özellikle Avrupa bütünleşmesi çerçevesinde ele alınmıştır. Diğer Avrupa ülkeleri ile birlikte ortak bir uygulama yöntemi geliştirilerek daha etkin çalışma ortamı oluşturulmaya çalışılmıştır. Dolayısıyla geçmişten gelen klasik yönetim şekillerinden zaman içerisinde uzaklaşmaya çalışılmıştır. Polisin temel görevi olan adli rejimin uygulanması, kendine özgü hukuki prensiplerin ötesinde olup açık yasal denetleme tarzlarının topluca değişimi haline gelmiştir. Schengen Sözleşmesi ve Schengen Anlaşması gereği Avrupa iç sınırlarının açılması ve dış sınırlarının güçlendirilmesi bağlamında, adli polisin de gelişim sürecine girmesi, Fransa’nın Avrupa Birliğine adaptasyonunu daha sağlam zemine oturtmuştur.

Teamülde polislik, devletin bir nevi özel bir görevidir. Hatta devletin birinci görevi veya zorunlu işi olarak da nitelendirilmiştir. Polisin görevinin idari olduğu kadar adli hukuku içerdiği de gözlemlenmektedir. Fransa’da genel olarak polisin denetimi idari mahkemelere aittir. Adli yönden ise Adli Polisin adli sicil amirleri olan hâkim ve savcılara aittir. Her yılsonunda, polisin idari sicili ile birlikte adli sicili de doldurulmaktadır. Adli sicili doldurmaya yetkili kişi Hâkimler ve Savcılar Kuruludur. Bunda da, esas olarak, adli polisin o yıl içerisindeki adli olarak yaptığı hatalar ile görevindeki başarılar değerlendirilmektedir. İdari faaliyeti, iki ana göreve dayandırılmaktadır. Bunlar:

- 1- Kamu Düzeninin sağlanması,
- 2- Kamu Hizmetinin sağlanmasıdır.

Fransa’nın kamu düzenini ve hizmetini sağlama yaklaşımı, tam olarak modern bir devlet oluşumu için gerekli olan başlıca unsurdur. Bu unsur, ayrıca polisin tarihsel gelişimine ışık tutmuştur. İdare hukukçularının 1970 yılından itibaren yapmış oldukları incelemeler ve araştırmalar sonucu, Danıştay içtihatları temel alınarak polisin gelişmesi sağlanmıştır. Bu içtihat kararlarının yorumu, 25 Eylül 1970 tarihine

dayanmaktadır. İctihat kararları fonksiyonel hizmet temelinde polisi yorumlamış ve organik hizmetler bakımından kamu hizmetlerini irdlemiştir. 28 Şubat 1986 tarihli İdare Hâkimi Ngako Jeuga bu ayırımı savunmuştur. Anayasa kurulunun daha önceden görsel ve işitsel iletişim hakkındaki kanuna dair ve kamu düzeninin hiyaraşisini “Anayasal içerikli amaç olarak nitelediği 27 Temmuz 1982 tarihli kararında bu çözümü onaylamıştır.” Bundan dolayı polis, hukuken devlete has bir görev ve bütün toplumun varlığı için gerekli bir kamu düzenini koruma faaliyeti olarak tanımlanmıştır. Bu sebeple kamu düzeni, polislere gösterilen hem bir hedef hem de onlara gerekli bir motiftir.³³

Polis faaliyetinin ana ilkesi olarak kamu düzeni yaklaşımı polis görevinin hukuki statüsünü oluşturan unsurları açıklamaya yardımcı olmaktadır. Normal şartlar altında polisin elinde geniş takdir yetkisi vardır. Olaylara müdahale ettikten sonra müdahalesinin gerekçelerini açıklayıp somut durumlar karşısında alınabilecek tüm tedbirleri kendi takdir yetkisi ile alan bir yapıya sahiptir. Kamu düzenini sağlamanın en belirgin özelliği olaylar ile hukuki faaliyetler arasında ilişki kurup gerekli tasarruflarda bulunmaktır. Bu tanımlar, polisin faaliyetlerini meşrulaştırmıştır. Hatta adli polisin bir suça müdahalesi sonucunda şüpheli şahısları gözaltına alma yetkisi vardır. Tüm suç delillerini muhafaza altına alma yetkisi de mevcuttur. Adli polis, sorumlu olduğu savcıya karşı, olay hakkındaki bilgileri, yapılacak ve alınacak tüm çalışmalar tamamlandıktan sonra vermelidir. Adli olarak polisin denetlenmesi ve kişisel hataların önüne geçilmesi için, gözaltına alınan şahısların serbest bırakılması ancak Cumhuriyet Savcısı talimatıyla yapılmaktadır. Dolayısıyla, savcılar gözaltına alınmış şahısların serbest bırakılması talimatını vermek durumunda olduğu için, bu şahısların neden gözaltına alındığını ve hukuksal açıdan herhangi bir aksaklık olup olmadığını da denetlemiş olmaktadır. Böylece, hem zaman kaybı önlenmiş hem de yetki devri ile iş yükü hafıflemiş olmaktadır. Ancak, idari polisin böyle bir gözaltına alma yetkisi yoktur. İdari polisin, adli polisin gelmesini bekleyip olayı adli polise devretmek gibi bir yükümlülüğü vardır.

³³ Jacques Moreau, *Police Administrative et Police Judiciaire, Actualite Juridique de droit adminstratif*, Paris, 1963, s. 68.

3.2. Adli Polisin Reform Sürecinde Gelişimi

Milli düzeydeki polis yetkilerinin otorite şeklinde ortaya konması bir zorunluluk oluşturmuştur. 8 Ağustos 1919 tarihli İdare Hâkimi Labonne içtihadında “Her ne olursa olsun ülkenin bütününde uygulanması gereken polis yetkilendirilmeleri, her türlü yasama yetkisinin dışında ve amir olarak asli yetkileri Devlet Başkanına aittir.” diye belirtilmiştir. İcra makamı olarak polis yetkileri bu yönde nitelendirilmiştir. Böylece hâkim, hukuk kuralı tarafından bir yetkilendirme şeklinde değil, polis konusunda alışlagelmiş tutumun meşru kabul edilmesinde, kendi kendine yeten polis otoritesinin bir asli yetkisine sahip olmaktadır. Picard’a göre polisin görevinin hukuki tanımında, mevcut hali ile bir yasal temele dayandırılmayacağına göre, polisin görevini temel devlet görevi olarak tanımlamak gerektiği üzerinde durulmuştur. Devletin toplumsal düzeninin ihtiyaçlarına bağlı olarak doğrudan bir görevi olduğu da savunulmuştur. Hukukun, ancak bu görevin kullanılmasının gerektirdiği durumlarda yani müdahale zamanında gerektiği ve esas olduğu savunulmuştur.³⁴

Böylesi reformlar, hâkimlerin adli polis üzerinde daha sıkı bir kontrolünü ve yerel düzeyde gerçek bir yönetim bütünlüğünü tasarlamaktadır. Bu uygulama birçok engelle de karşılaşmaktadır. Yetki dağılımı ölçülerinin doğru şekilde uygulanması zordur. Bundan başka, adli polis alanında girişilen her türlü reform, doğrudan polis ile adalet arasındaki ilişkileri tartışmaya açmıştır. Bu durum ise bu alanda hazırlanan değişik tedbirlerin başarısızlığına sebep olmaktadır. Adli Polis Daire Başkanlığı’nın özel bir önem arz eden suçlardan ve yerel özerklik kazandırılmış muhatap birimlerin uyarlanmasından sorumlu Kriminal Polis Merkez Müdürlüğü’ne dönüştürülmesini amaçlayan 1972 tarihli bir proje sonuçsuz kalmıştır. Bu metne cevap olarak hâkimlerin çoğunluğu tarafından, adli polisin İçişleri Bakanlığı’ndan tamamen ayrılarak sadece Adalet Bakanlığına bağlı kalması gerektiği görüşü ortaya atılmıştır. Yargıtay birinci savcısına kaleme alınan "Jandarma ile Milli Polis İlişkileri" hakkındaki 1988 tarihli rapor bu mantık içerisinde değerlendirilmiştir.

³⁴ Etienne, *a.g.e.*, s. 926.

Araştırmalar, adli polis hakkındaki tartışmaları ön plana çıkarmıştır. Ancak, mevcut durumun korunması lehinde karar verilmiştir. İki polis gücünün ülke genelindeki rekabet halindeki yetkilerinin tartışma konusu yapılamayacağını ve tersine bir çözümün, adli polis görevlisinin hâkim tarafından serbest seçimi prensibiyle bağdaşmayacağını özellikle belirtmiştir. İki kurum arasındaki rekabetler son aşamada adaletin ve özellikle de kurumlararası işbirliğinin güçlendirilmesi çalışmaları, cumhuriyet savcılarının yetki alanlarına girmiştir.

Bu şekildeki İdari Hâkim Kararları ve Danıştay İçtihatları, polislik mesleği ile ilgili çıkarılacak Kanun ve Yönetmeliklerin çıkarılması durumlarında ve teamüllerin oluşturulmasında kaynak olarak ele alınmaktadır. Bu tür kararların ortaya çıkmasıyla uygulanagelen faaliyetlerde aksaklıkların ve problemlerin çözülmesi sağlanmaktadır. Bahse konu problemlerin ve akasaklıkların tekrarlanmaması için ve diğer polislerin de aynı hataları yapmaması amacıyla köklü bir düzeni sağlama tasarufunda bulunulmuştur. Devlet geleneği olarak tüm yargı ve devlet kurumları bir görülüp eksik tam kaynağında tesbit edilip tüm kurum tarafından uygulanacak kanunlar ve yönetmelikler çıkarılmaktadır.

Bununla birlikte, polisin ve özellikle adli polisin sorunlarına inilebilmek için 1980'li yıllardan sonra bilimsel olarak araştırmalar yaptırılmış ve raporlar hazırlanmıştır. Bu araştırmalardan da faydalanılıp iş ve işlemler konularında belirli bir çerçeve oluşturulmuştur. Başlıca raporlar, Eylül 1981 yılında, Allier Milletvekili Gaston Defferre, Jean Michel Belorgey'den "Polisin, teşkilatlanması ve imkânları olduğu kadar, o görevi yüklenen memurların çalışma koşulları ve güvencelerine ilişkin yeni yönelimler" konulu bir komisyona başkanlık yapmasını istemiştir.

Belorgey ön-raporunun ilk hedefi: "Kararlı bir biçimde kamu hizmetidir." denilmiştir. 1981 yılında, teşkilat genelinde değişikliğe ve yeniliğe gidilmesi yönünde bir bakış açısı ortaya atılmıştır. Bunun için, baskıdan çok önleyici tedbirleri uygulaması gereken ve düzenin korunması, siyasal haber alma ve "yersiz görevlere" değil de gereken polis görevleri arasında daha iyi bir dengeyi sağlamak gerektiği vurgulanmıştır. Başka bir ifadeyle polisin dayanağı yeniden tespit edilmeli, bazı

görevlerden el çekmesi gerekiyorsa buna karşılık özel polislerin ve belediye zabıtarlarının yetki gasplarına karşı da hazırlıklı olunmalıydı. Ön-rapor daha sonra, imkânların daha iyi kullanılmasını savunmuştur. Mahallede, Kamu Güvenliği Polisine öncelik vererek yeni bir hizmet haritasının hazırlanması talep edilmiştir. Kamu Güvenliği Polisi denilirken Önleyici Hizmetler Polisliği kastedilmektedir. Rapor, çok yönlü polisliğe taraftar olup sistematik bir uzmanlık eğitiminin oluşturulmasına karşıdır. Yani her polisin her görevi yapabilir olması gerektiği savunulmaktadır. Bu düşünceyle görevlerine yeni bir yön verilmek istenen Cumhuriyeti Koruma Birliği CRS'leri eleştirir. Sonuç olarak yetki çatışmalarına karşı baş kaldırır ve "Polisler savaşına" yani yetki çatışmasına bir son vermek ister.

Belorgey ön-raporunun ikinci kısmında, polislik mesleğinin değerini yükseltmek istemektedir. Genel düşüncesi, polislerin daha iyi koşullarda işe alınması ve daha iyi bir eğitim görmesi gereken, diğer memurlar gibi memurlar haline getirmektir. Aynı zamanda polisleri her türlü derece kaybetme duygusundan kurtarmalıdır. Adli Polis Amiri (OPJ) ve Adli Polis Memurları (APJ) nitelikleri yaygınlaştırılması gerekliliğini öne sürmektedir. “Polisler, milli polisin dışında, başka bir mesleği devam ettirebilmelidir.” diyerek ikinci bir iş yapabilme imkânının verilmesi gerektiği tesbit edilmiştir.

Belorgey ön-raporu, polis ile vatandaşlar arasındaki ilişkilerin iyileştirilmesi gereği üzerinde ısrar etmiş; sorumluluk, denetim ve meslek ahlakı (Deontoloji) kavramları üzerinde durmuştur. Orjinal bir şekilde metin, polis olaylarını farklı bir biçimde ele alıp işlemeyi önerir. Şeffaflık konusuna davet ederek sonuçlandırılmıştır.

Çalışma, meşruiyetçilik ve realizm gibi iki yönelime dayanan görüşle son bulmuştur. Komisyon için önemli olan, polisin görevinin özel oluşunu kabul ederek polisi yeniden doğru yola koymaktır. Bu konuda ön-rapor, siyasal partilerin daha önceki programlarından ayrılır. Polislik kavramında, özellikle statünün korunmasını istemeye ve polisin istediği gibi kimlik kontrolü yapmasını sağlamaya götüren bir hükümet görüşünü ortaya koymaktadır.³⁵

³⁵ Gleizal, Domenach, Journes. *a.g.e.*, s. 312-313.

Diğer bir rapor olan ve Başbakan tarafından takip edilen, 1982 yılının Mayıs ayında, Gilbert Bonnemaïson'un başkanlığında, "Toplu bir değerlendirme yapmak ve güvensizliğin büyümesinin önünü kesebilecek somut önerilerde bulunmak" üzere güvenlikle ilgili belediye başkanları komisyonu tayin edilmiştir. Bu komisyon, Aralık 1982'de "Suça Karşı koruma, önleme, sağlam duruş" raporunun kaleme alınmasıyla sonuçlanmıştır. Bonnemaïson komisyonunun çalışması, güvenlik sorunlarını ele alan "Mahallelerin toplumsal gelişmesi" konulu Hubert Dubedout komisyonununki ile tamamlanacaktır. Polisten hareket edilerek toplumsal politikalara çıkılır ve güvenlik politikasında özellikli bir düzey ortaya konulmaya çalışılır. Gerçekten de konu, polis kurumunun gereklerini unutmadan polis sorunlarını toparlamaktır denilmiştir.

Yine Bonnemaïson raporu güvensizlik ve yerel güvenlik politikalarını konu alan ve polis üzerine düşünce tarihinde temel bir metin ifade etmektedir. Çünkü Polis Teşkilatını fonksiyonel bir bakış açısından ele almayı sağlar. Bu açıdan, düzeni bir sosyal ihtiyaçtan hareketle yeniden tanımlamış ve güvenlik sorununu ortaya koymuştur.

Bonnemaïson raporu, güvenlik sorununun sebebini suça bağlamaktadır ve bu sebeble güvensizlik analiziyle çalışmaya başlamıştır. Suçu tanıma metotları hakkında şüpheler ortaya koymuş ve öncelikle suç istatistikleri üzerine bir çalışmanın gerçekleştirilmesini istemiştir. Güvensizliğin bir analizini yaptıktan sonra, raporunu önleyici tedbirlerin önemi üzerinde odaklandırmıştır. Polisin yapmış olduğu önleyici tedbirleri çeşitlerine ayırmış ve her bir tedbirin sorumluluklarını belirtmiştir. Devletin sosyal politikalarla önleyici bir politikayı birlikte yürütmesi gerektiğini ortaya çıkarmıştır.

Raporda somut çözümler önerilmiştir. En önemli önerisi de belediyelerin güvensizliğe cevapta ayrıcalıklı yerlerden biri olduğunun saptanmasıdır. Sonuç olarak tüm idari hizmetlerin yerel bir mülkileşme politikası çerçevesinde koordine edilmesi gerektiği ve ilgili tek idare olmasa bile polis, gelecek yıllarda polislerin koordineli

çalışmaya ve çözüm bulmaya yönelik girişimleri uygulamaya ve geliştirmeye başlatacak olan, bu yeni yöntem tarafından özellikle hedef haline getirilmiştir.

Bonnemaison raporu, polise eleştirel yaklaşım açısından Belorgey Ön-Raporundan daha çok kesin tespitlere sahiptir. Bonnemaison raporu, polisle ilgili olarak polis kültürünü değiştirmeyi amaçlamıştır. Her iki raporda da önleyici tedbirlere önem verilmiş ve aynı zamanda polisin çalışmalarında ağır prosedür içeren bürokratik yöntemleri terk etmesi gerektiği öne sürülmüştür.

Bonnemaison, polisin önemli bir konuma sokulması görüşüne sahiptir. Milli polisin diğer güvenlik kurumları ile birlikte çalışması gerekmektedir diyerek polisiye idare başka idarelerle koordine halinde bulunmalıdır. Özellikle idarenin derneklerle çalışmayı da öğrenmesi gerektiğini savunmuştur. Fransız polisinin merkezileşmiş olduğu bilinince kurumun yerelle ilişkisini yeniden tanımlayan bir politikanın önemi daha çok ortaya çıkmaktadır. Ancak, Bonnemaison raporu insan odaklı değildir. Polisi halkın değil, devletin polisi olarak görmüştür. Mülki planda başka sosyal aktörlerle koordine halinde götürür. Böylece, her zaman için valiye bağlı olan polis, belediye başkanı tarafından koordine edilen faaliyetlere de katıldığına göre politikacılarla yeni bir ilişki de ortaya çıkmıştır. Bonnemaison raporu uygulamayı da ihmal etmemiştir. 1983 yılından itibaren Suçu Önleme Milli Konseyi ve aynı konuyla ilgili İl ve İlçe Konseyleri kurulmuştur.³⁶

Bu iki rapor, polis tarihinde kesin bir dönüm noktası oluşturmuştur. 1981 yılından itibaren poliste yapılan bu değişikliklerin daha önceki iktidar parti programları tarafından öne sürülen yoldan başka bir yolu da takip edebileceğini göstermiştir. Belorgey ön-raporu, polisliğin bir kamu hizmeti olduğu ve Bonnemaison raporuna göre polisliğin bir güvenlik uzlaştırılması olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Yine de 1982 yılında sunulan doktrinler hala iyi bir şekilde değerlendirilememiştir.

³⁶ Gleizal, Domenach, Journes. *a.g.e.*, s. 314.

Fransa'nın, polis üzerindeki kanun, yönetmelik ve tüzüklerin hazırlanmasında teşkilatın sağlam temeller üzerine oturtulması ve hataların minimuma indirilmesi amacıyla bahsedilen raporların, idare hâkimlerinin ve Danıştay İçtihatlarına ne derece önem verildiği açıkça görülmektedir. Dolayısıyla Polis Teşkilatı ve özellikle adli suçlarla ilgili alanı olan adli kolluk yani Adli Polislerin çalışma ve sergiledikleri davranışlarda bir yeknesaklık sağlanmıştır. Bu değişiklikler her yeni iktidara göre değil, toplumun ihtiyaçlarına ve teşkilatın eksiklerinin giderilmesi amacıyla yapılmıştır. Bir devletin huzur içinde olması ve ekonomik olarak refah içerisinde olması, başta güvenlik kurumlarının sağlamlığı ile oluşabileceği inkâr edilmez bir gerçek olmaktadır.

3.3. Adli Polis Daire Başkanlığının Yetkili Servisleri

Fransa'da, adli kolluk görevlileri, genel olarak Ceza Muhakemeleri Kanununun 9. Maddesine göre cumhuriyet savcıları ve yardımcıları, sorgu hâkimleri, sulh hâkimleri, adli polis amirleri, adli polis memurları, jandarma subay ve astsubayları, belediye başkanları ve yardımcıları tarafından yetkilendirilmiştir. Ceza Muhakemeleri Kanunun 13. Maddesine göre ise adli kolluk, Başsavcının otoritesi altında görev yapmaktadır.³⁷ Ancak, bu görevlendirme Ceza Muhakemeleri Kanunun 12. Maddesine göre Başsavcı adına savcılar tarafından da yürütülmektedir.

Adli Kolluğun 3 ana yetkili servisi vardır. Bunlar: 1- Kamu Güvenliği 2- Adli Polis 3- Milli Jandarma Teşkilatı'dır. İlk iki servis organik ve fonksiyonel olarak İçişleri ve Ülkesel Gelişme Bakanlığı'na bağlıdır. Dolayısıyla sivil yönetime bağlıdır. Sivil yönetim denilirken İçişleri Bakanlığı kastedilmektedir. Kendi hiyerarşik yapısı içerisindeki Amirlerinin sivil yönetim olduğundan bahsedilmemektedir. Polisin başında sivil yöneticilerin bulunması gerektiği, hükümet yani İçişleri Bakanlığı emrindeki sivil yönetimden bahsedilmiştir. Polis Teşkilatının bünyesindeki hiyerarşik yapı içerisindeki yetkililerin tamamının resmi amirlerden oluştuğu görülmüştür.

³⁷ Özdemir, *a.g.e.* , s. 76.

3. Servis olan Milli Jandarma ise askeri olarak Savunma Bakanlığına bağlı, ancak görevleri bakımından İçişleri Bakanlığı, İç Güvenlik ve Yerel Özgürlüklere bağlıdır.

Adli polis görevlilerinin amirlerine Officiere de la Police Judiciaire (O.P.J.), yani Adli Polis Amirleri denilmektedir. Adli Polis Amirleri, adliyeden gelmiş olan dosyaları ve ortaya çıkmış adli suçları takip ederek dosyaları rütbesiz olan OPJ'lere sevk eder ve bu dosyaların akıbetini takip eder. Her dosyadan bir O.P.J. sorumludur. Bu dosyanın gereğini yapma sorumluluğu dosyanın sevk edildiği O.P.J.'dir. O.P.J. gerektiğinde başka bir O.P.J.'den veya diğer polislerden yardım alabilir.

Adli Polis Memurları ise Agent de la Police Judiciaire (A.P.J.), yani Adli Polis Ajanları diye adlandırılmaktadır. Bunların asli görevi Adli Polis Memurları Yardımcıları (A.A.P.J.) tarafından kendilerine gönderilmiş olan dosyaların ve özellikle Adli Polis Amirlerinin OPJ, kendilerine sevk ettikleri adli dosyaların gereğini yapmakla mükelleftir.

Ayrıca, adli polislere yardımcı olmaları için adli polis memur yardımcısı yani Adjoint de l'Agent de la Police Judiciaire de bulunmaktadır. Bu yardımcının genelde yazıcı, mukayit gibi bir görevi vardır. Yapılan şikâyetler ve başvurular sonucu ortaya çıkan bir soruşturma sonucu gerekli yazışmaları yaparlar. Ancak, Adli Polis Yardımcılarının adli olarak tam bir yetkisi yoktur.

Adli Polis Amirine yetkinin, kanunla birleşmiş güçler tarafından verildiği anlaşılmaktadır. Bu da Adli Polis Amirlerinin sınırlı sayıda görevini icra etmesinden ve bu çalışmalarından dolayı memnuniyet yaratmasından kaynaklanmaktadır. Diğer taraftan, adli polis amirinin görevini yapabilmesi için bizzat adli mercilerce görevlendirilmesi gerekmektedir. ENSOP (L'Ecole Nationale Supérieure des Officiers de Police), yani Milli Polis Amirleri Yüksek Okulundan ve ENP (L'Ecole Nationale de la Police), yani Milli Polis Okulundan mezun olan Polis Amirleri ve memurları 6 (Altı) ay adli mercilerde, Hâkimler Kurulunun gözetiminde staj yaptıktan sonra, başarılı görüldüğü takdirde adli kolluk ünvanı alarak

görevlendirilmektedirler. Aksi takdirde, idari polis olarak görev yapmaya devam etmektedirler. Görevi sırasında Adli olarak birçok hata yapan görevlinin de yetkileri elinden alınarak idari polis olarak görevlerine devam etmeleri sağlanmaktadır.

4 Ocak 1993 tarihinde yapılan değişiklik ile Başsavcı, her yıl adli polisin sicilini savcılardan aldığı bilgiye göre doldurur. Buna adli sicil denir. Ayrıca idari sicilleri de kendi hiyerarşik amirleri tarafından doldurulmaktadır.³⁸

3.4. Soruşturma Evreleri

Adli kolluğun yaptığı soruşturma evreleri: Ceza Kanununa ve Ceza Muhakemeleri Usul Kanununa uygun olarak yapılması gereken işlerin ve tahkikatların tümüdür.

Adli kolluk çalışmaları, bir adli bilginin veya ihbarın alınmasıyla başlar. Adli bilgi açık ve kapalı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bir adli bilginin alınmasından önce adli polis fonksiyonları, Ceza Kanununda, suçları ortaya çıkarma işi adli polise verilmiştir. Özellikle ihbarların ve şikâyetlerin yapılması durumunda Ceza Kanunu, gerekli araç ve gereçle milyonlarca suçlunun veya suçların en uygun şekilde ortaya çıkarılması işini adli polisin görevi saymıştır.

Ceza Kanunu, delillerin toplanmasını ancak herhangi bir suçtan dolayı soruşturma olması durumunda yapılmasını öngörmektedir ve bu yetkiyi de adli kolluğa vermiştir. Adli kolluğa verilmiş olan yetkiler: olay yerine gidiş, delillerin muhafazası, aramalar ve hacz etme, tanıkların dinlenmesi, kimlik kontrolü, tutuklama, gözaltına alma, el koyma, organize suçlarla bağlantılı ağlara sızma, bazı araçları ve yerleri ses cihazlarıyla donatarak dinleme gibi görevlerdir.

Bireysel özgürlüğe zarar verici faaliyetler, ancak adli bir şekilde üst yarar olması ve gerçeğin kendini göstermesi durumunda verilebilmektedir. Bireysel özgürlüğü etkileyecek faaliyetler, kanunda iki kademeli olarak düzenlenmiştir.

³⁸ Özdemir, *a.g.e.*, s. 78.

3.4.1. Suçüstü Soruşturma Safhasında Adli Polis Faaliyetleri

Suçüstü hali, o anda olan ya da henüz olmuş veya yapanın varsayılması, yakın zamanda yapılmış olması, halk tarafından takip edilen veya üzerinde olayla ilgili herhangi bir suç unsuru bulunan veya şüpheliyi suçlayan bir delilin görülmesi durumuna suçüstü hali denilmektedir. Bu tür faaliyetler sadece suçlar veya tutuklama cezasını gerektiren eylemler için geçerlidir. Dolayısıyla, bu duruma zorlayıcı tedbir sebebiyle suçüstü soruşturması yapılması da denilmektedir. Polis, suçüstü kavramını bir olayın olduğu andan itibaren ve kısa bir zaman aralığı olarak nitelendirmektedir. Suçüstü tahkikatının sonuçlandırılması, polisin çok önemli yetkilere sahip olmasıyla ortaya çıkmaktadır. Ceza Muhakemeleri Usulu Kanunu suçüstü hallerini detaylı şekilde tarif etmiştir. Polisin sahip olduğu bu ayrıcalıkların genişliği ve zorlayıcı niteliği dolayısıyla bu varsayımdaki soruşturma yetkilerinin sadece adli polis görevlilerine ait olacağı belirtilmiştir. Çünkü suç ortaya çıkmıştır ve artık konu adli bir konudur. Polis, zaman geçirmemeksizin bağlı olduğu savcıya bilgi vermek zorunluluğundadır. Savcı, bilgilendirildiği andan itibaren tüm operasyonları yönetmeye yetkilidir. Suçüstü halinin süresi 8 günle sınırlıdır. Süre muhtemel olarak 1 defa daha yenilenebilir.

Polisin hukuki tanımı ile polislerin kendileri tarafından verilen ortak tanımın birbirine karıştırıldığını Rene Levy yaptığı çalışma sonucu ortaya koymuştur. Levy, adli polisin mühadehe ve soruşturma koşullarını incelemiş ve bu anlam kargaşasının hukuk kavramının genişlemesinden dolayı ortaya çıktığını göstermiştir. İnceleme aynı zamanda polisiye müdaheleninin ceza sürecinde belirleyici olduğunu tespit etmiş, suçüstü soruşturmasının adli polis faaliyeti üzerinde ortak bir hukuk kuralı olarak ortaya çıkması gerektiğini savunmuştur. Adli polisin yaptığı çalışmada, ortaya koyduğu inisiyatif yetkisi cezai uyumsuzluğu da yönlendirmektedir.

Rene Levy, polis müdürlerinin yönetim olarak etkili olduğunu ancak, polis memurlarının ve amirlerinin pratik bilgi ve yeteneklerini kullanarak tahkikatlara yön verdiklerini belirtmiştir. Bu bilgi ve yeteneklerini öyle kullanmaktadırlar ki,

kanunlara başvurmayaya gerek duymamaktadırlar. Çünkü hukuk bir şekilden ibarettir. Gerçek zorunluluk ve verimlilik, tahkikatın başarısını oluşturmaktadır.³⁹

Polis, Ceza Muhakemeleri Usul Kanununa göre, soruşturmaların tüm tahkikatlarını yürütmektedir. Ancak, kanunlara kesinlikle harfîyen uymak zorundadır. Soruşturma esnasında yapacağı herhangi bir hata, soruşturmanın mahkeme aşamasında komple iptal olmasına sebep olmaktadır. Soruşturmada failin gerçekten suçlu olsa bile polisin yaptığı usulsüz bir faaliyet dolayısıyla şahıs serbest kalmaktadır. Örneğin: Polis, izinsiz olarak yaptığı bir aramada suç delili bulsa bile, o delil soruşturma kapsamında yasal olarak delil sayılmamakta hatta tahkikatın tamamen düşmesine sebep olmakta ve şahsın serbest kalmasına sebep olmaktadır. Bu tür hataya Fransa’da “Casse de prosedure” denilmektedir. Bundan dolayı, şüphelilerin avukatlarının ilk önce araştırdıkları konu bu şekilde “Casse de prosedure” oluşup oluşmadığı hususudur.

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda polisin etkinliği ve özerkliği çeşitli reformlarla güncelleştirilmiştir. Ceza Adaleti ve İnsan Hakları Komisyonu, etkili olma ve bireyin temel hakları arasındaki uyuma koşulları konusunda Delmas-Marty’nin başkanlık yaptığı bu komisyon araştırmalar yapmıştır. Yapılan araştırma sonucunda oluşturulan raporda, yeni kuralları tanımlamadan önce prosedürden şu an itibariyle mevcut olmayan prensipler çıkartmanın gerekliliği savunulmuştur.⁴⁰ Zaman zaman karşılaşılan polis faaliyetleri ile hukuk ilişkileri arasındaki karmaşıklıklar polisin denetlenmesi hususunda sıkıntılar yaratmıştır.

Fransa’da adli kolluğun bizzat adli mercilerce staj ve eğitim verildikten sonra, Hâkimler Kurulu tarafından yetkilendirilmiş olması savcılarının adli kolluk üzerinde bir güven duygusu oluşturmalarını sağlamıştır. Polis, bu güven duygusu sayesinde faaliyetlerinde daha rahat ve özgüveni yüksek bir şekilde hareket edebilmekte, savcılığın polis üzerindeki görüşlerinde her zaman olumlu bir etkiye sebep

³⁹ Rene Levy, *Du suspect au coupable; Le Travail de Police Judiciaire*, Meridiens-Klinicksieck, Paris-Geneve, 1987, s. 184.

⁴⁰ Delmas –Marty Mireille, “La mise en etat des affaires penales”, Commission Justice Penale et Droits de L’homme raporu, Paris, 1991, s. 336-339.

olmaktadır. Durumun bu şekilde olması sebebiyle Fransa’da yaşayan insanların bunu çok iyi bildiği ve polis hakkında haksız ithamlarda bulunamayacakları, bulundukları takdirde eğer bunu ispat edemezlerse kendileri hakkında ağır yaptırımlar olabileceğinden, şikâyet konuları da kendiliğinden ortadan kaybolmaktadır. Yine de polis üzerinde savcılık tarafından etkin denetim ve kontrol bulunmaktadır. Aksi takdirde, bunun ülke çapında önüne geçilemeyecek zararlı etkileri ortaya çıkabilme ihtimali her zaman düşünülmektedir. Örneğin: Polis, gözaltına alınan herhangi bir şahsın serbest bırakılması durumunda, şüpheli şahıs hakkında gözaltına alınan şahsın sağlık raporunu almamaktadır. Polisin düşüncesi, savcılığın kendilerine güvendiğini ve bunu vatandaşın çok iyi bildiğini ve haksız yere kendilerine suç isnat edemeyeceklerini hatta şikâyet etseler bile savcılığın bunu kabul etmeyeceğini düşünmektedirler. Çünkü aksi durumda haksız şikâyetle bulunanlara ağır yaptırım uygulanacağı açıkça herkes tarafından bilinmektedir.

3.4.2. Ön Soruşturma Safhasında Adli Polis Faaliyetleri

Zorlayıcı tedbirlerin uygulanması için herhangi bir ortamın olmadığı, suçüstü olmayan durumlarda delillerin, suçluların ve suçların ortaya çıkarılması faaliyetlerinin yürütüldüğü adli çalışmalara denilmektedir. Bu tür çalışmalar, özellikle hafif suçlar için geçerlidir. Süre sınırlaması yoktur. Çalışmalar Cumhuriyet Savcısının mahiyetinde gerçekleştirilir. Yetki, hâkimler bünyesinde Kurucu Mahkemeye ve Adalet Bakanlığına aittir.

Bir adli bilginin ortaya çıkmasından sonra adli polisin fonksiyonları bu safhada, hazırlık soruşturması yapılmaktadır ve ancak savcılığın vereceği talimat üzerine başlatılabilmektedir. Tahkikatın res’en başlatılmasının imkânı yoktur. Uygulamanın bu şekilde olması da toplumda yine tartışmalara sebep olmuştur. Fakat Ceza Muhakemeleri Usulu Kanunu, hazırlık soruşturmasını kabul etmiştir. Hazırlık soruşturması polise tanıdığı yetki açısından çok önemli bir rol de vermiştir. Özellikle, bu aşamada savunmanın haklarını tanımaması ve polis yetkisinin soruşturmaya hâkim olması sebebiyle doktrinin çoğunlukla üzerinde ısrar ettiği tehlikeleri de ortaya çıkarmaktadır ve bu açıdan polise çok büyük yetki ve güç tanımış olmaktadır.

Prosedürün yasallığını kanun teyid etmiş ve tahkikattan sorumlu makamların hiçbir zorlayıcı yetkilerinin olamayacağını da göstermiştir. Ayrıca, soruşturma nedeniyle bir kişinin özgürlüğünün kısıtlanması yani şahsın elde tutulması kanunun gözünden kaçabileceği bir konu olabilmektedir. Anlaşılacağı üzere, Fransa’da adaletin polis faaliyetleri üzerindeki kontrolü ve denetlemesi, kişisel güvencelerin ne denli garantiye alındığını da göstermektedir.

Adli kolluk, hazırlık soruşturmasında görevini Cumhuriyet Savcısı mahiyetinde değil de soruşturma hâkimi mahiyetinde icra etmektedir. Önemli bir cürüm veya suç olursa Cumhuriyet Savcısı adli bilgi için soruşturma açar. Bu topladığı bilgileri hâkime teslim ederek yargılamanın yapılmasını sağlar.

İstinabe Komisyonu tarafından, soruşturma hâkimi bir adli polis amirinden (O.P.J.) bir veya daha fazla soruşturma eylemini yerine getirmesini isteyebilir. Adli kolluk, bu isteğin gerçekleştiği andan itibaren, adli otoritenin temsilciliğini yaparak verilen görevin gereğini yapar.

Ancak, bazı faaliyetler temsilcilikle yapılamaz. Sorgu ve yüzleştirme, uzman ataması, görev devri, sivil parti dinlemesi, katılan tanıkların dinlenmesi yapılamaz. Bu hususlar, adli otoritenin bizzat talep etmesiyle yapabilmektedir.

Adli polis, Soruşturmanın bu çerçevesinde az veya çok özerk operasyonları İstinabe Komisyonundaki soruşturma hâkiminin verdiği yetkiyle eylemlerin derecesine göre yapabilmektedir.

4. ADLİ POLİS DAİRE BAŞKANLIĞININ ORGANİZASYONU VE YAPISI

Adli Polis Daire Başkanlığının aktif birimi Milli Polis Genel Müdürlüğüdür. Buna kısaca Adli Polis (Police Judiciaire) veya Adli Kolluk da denir. Adli Polis Daire Başkanlığı’nın Merkez Servisleri İçişleri Bakanlığında yer alır. Adli Polis Daire Başkanlığı (D.C.P.J.), özellikle bir Kriminal Polis Müdürlüğüdür.

Teşkilatlanması bu fonksiyona uyarlanmıştır. Aynı zamanda adli polise katılan tüm birimlerin faaliyetlerinin vazgeçilmez bir koordinasyon yeridir ve kriminal nitelikli bilgilerin bir merkezde toplanmasını ve dağıtımını sağlar. Bu zorunluluklara cevap vermek için, merkez müdürünün yanında bir jandarma irtibat görevlisi bulundurulmaktadır. Bundan başka, uluslararası nitelikli problemlerin çözümü için bu müdürlük daha çok interpol olarak bilinen Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatının (O.I.P.C.) tek muhatabı olan bir milli bürodan yardım görür. Bu büro, şu anda, çalışma araçlarının yönetimi ve kontrolünü de uygulayan kaynaklar ve bağlantılar şubesine bağlıdır. Bir başka şube, özellikle adli soruşturmaların teknik ve bilimsel yönleri ile bunların desteklenmesinden sorumludur. Adli Polis Daire Başkanlığı, beş tane Bölgelerarası Teknik ve Bilimsel Polis Laboratuvarını bünyesinde bulundurarak bunların sevk ve organizesini yapar. Ülke çapındaki 12 adet servisin 9 âdeti Bölgelerarası Müdürlük ve 3 âdeti Adli Polis Yerel Müdürlüğünden oluşmaktadır. Toplamda 4395 memur görev yapmaktadır. Adli Kolluk polisleri diğer muadillerinin tersine, ülkesel çapta yetkiye sahiptirler. Böylece bir mahkeme bölgesiyle sınırlı olmayıp birçok bölgelere uzanabilmektedir. Hatta tüm ülkeyi kapsayacak şekilde çalışmalarını yapabilmektedirler.

4.1. Merkezi Servisler

Polis, genel olarak merkezi düzeyde bir birlik oluşturarak merkeziyetçilik ve aynı zamanda uzmanlık prensipleri etrafında yapılanmıştır. Bu yapılanma, polisi İçişleri Bakanlığı bünyesinde, Milli Polis Genel Müdürlüğü'nün yetkisi altında birleştirilmesiyle sonuçlanmıştır. Uzmanlaşmanın gerekleri, birlik adına prensipte hepsi Milli Emniyet Genel Müdürlüğüne (La Direction Generale de la Police Nationale D.G.P.N.) bağlı müdürlük ve özel birimlerin çoğalmasına götürmüştür. Genel Müdürlüğün dağılımı, polise verilen kamu güvenliği ve düzenin korunması için haber alma, adli polis, devletin iç güvenliği gibi görevlerin ifasına icrasını yerine getirme gibi dallara ayırmıştır. Diğer taraftan, kentsel şiddetin önlenmesi için oluşturulan, Cumhuriyeti Koruma Bölüğü (Compgagnie Republicaine de Securite C.R.S.) gibi birimlerin müdahale yöntemlerinin kendine özgü oluşu ayrı bir yapılanma oluşturmaktadır.

Genel Müdürlük, genel idare görevini yerine getirmek maksadıyla “Fonksiyonel” hizmetlerden de yararlanır. 1981 yılından itibaren uygulamaya konulan polis reformlarının merkezi teşkilatlanma üzerinde olumlu sonuçları olduysa da bunlar 1966 ile 1969 arasında belirlenen teşkilatlanmayı tartışma konusu da yapmıştır. Polisin incelenmesinde eksiklik kalmaması için, jandarmada da incelenme yapılmasına gereksinim duyulmuştur. Hakikaten de Milli Polis Genel Müdürlüğü tarafından milli polisin yeniden kuruluşu, polis ile askeri güç özelliğini ve niteliğini koruyan jandarma ile arasındaki geleneksel ayırımı son vermemiştir. Bu iki kolluk kuvveti arasındaki çekişmeler oldukça fazla olmuş ve bunların rekabetleri, çoğunlukla günlük gazetelerin “ilk sayfalarını” oluşturmuştur.

Polisin merkezi servis birimleri, hem lojistik hem de operasyonel olabilmektedir. Merkezi servislerde görev yapan 1000 memurun 650’si polis olmak üzere, diğerleri sivil memurlardır.

8 Ağustos 1985 tarihinde İçişleri Bakanı tarafından uygulamaya konan “Milli Polisin Modernizasyonu”nu sağlamak amacıyla çıkarılan kanunun ilk hedefi: Araç ve gereç sıkıntısını takip ederek bunun gereğini yapacak sorumlu bir müdürlüğün kurulması olmuştur. Hükümetin amacı ise reform sürecini araç sıkıntısı üzerinde yoğunlaştırmaktı. Harcamaları rasyonelize etmek üzere birkaç yıllık bir bütçe programlama yöntemini uygulamaya koymayı kapsamaktaydı. Amacın, teşkilatı doğrudan reforma tabi tutmak değil de sadece araçları iyileştirmek olması, polisin gelişimi konusunda polemikler de yaratmıştır.

Devletin gerçekte, verimlilik ve etkinlik amaçlarını benimsettirerek kurumun mantığını değiştirmeyi ve böylece polisi daha operasyonel, daha teknik ve daha bilimsel kılmayı amaçlayan daha geniş bir kapsamlı politika uygulaması gerekmektedir. Modernleşme niyetiyle girişilen değişikliklerin yerine getirilmesi için ve küresel bir modernleşme politikasının ilanı için 1989 yılını beklenmesi gerekmiştir.

Merkez teşkilatı, merkeze direk bağlı Servisler ve Daire Başkan Yardımcılıkları olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

4.2. Servisler

Servisler, doğrudan Adli Polis Merkez Müdürüne bağlıdırlar. Merkez Müdürünün görevi, kurmay heyeti şeklinde temsili bir görevdir. Dolayısıyla, kurumun temsil edilmesi anlamı da verilebilir. İşlevsel olarak ise personel ve araç-gereçlerin sevk ve idaresi ile Milli Jandarma Teşkilatı'yla koordine ilişkileri denilebilir.

Aktif olarak çalışan birimler bir yandan kriminal olayları aydınlatmada, diğer yandan da ekonomik ve mali olayları ortaya çıkarmada uzmanlaşmışlardır. Kriminal Olaylar Şubesi: Çeteciliğin, kişilere karşı işlenen suç ve cürümlerin, devletin güvenliğine verilen zararları ve uyuşturucu madde kaçakçılığını ve yıkıcı terör faaliyetlerin önlenmesini koordine etmekle görevlidir. Merkezden bu olayları genel olarak ele alarak ülke genelinde yeknesaklığı sağlamak için merkeze bağlı illerde şubeler ve bürolar kurulmuştur. Şubeler ve bürolar, her şeyden önce çetecilik, insan kaçakçılığı, sanat eserleri ve eşyaları hırsızlığı, uyuşturucu madde kaçakçılığı gibi suçun bazı sektörlerinin kendine özgü yanlarını tesbit etmeye ve mücadele etmeye uygun bir yapıya sahiptirler. Bunlar, aynı zamanda, milli düzeyde olduğu kadar uluslararası düzeyde de bilginin bir merkezde toplanmasını ve ilgili değişik idari makamlarla işbirliğini sağlamaktadırlar. Sonuç olarak doğrudan operasyonel bir rol oynarlar.

4.3. Daire Başkan Yardımcılıkları

4.3.1. Suç İşleri Daire Başkan Yardımcılığı

Mali ve Ekonomik suçlar hariç, değişik görünüşlü organize suçlara karşı mücadele ile görevlidir. Bu Daire Başkan Yardımcılığı aşağıdaki servisleri binyesinde bulundurmaktadır:

- Operasyonel Lojistik Bölümü (La Division de Logistique Operation D.L.O):

Bölüm, operasyonel olarak teknik yardım desteği sağlayan bir birimdir. Hizmetin yürütülmesini sağlayan birimin adı ise Operasyonel Teknik Yardım Merkez Şubesi'dir. (La Section Centrale operationnelle L'assistance technique (S.C.D.A.T))

- Şehirlerde oluşan cebir yoluyla insanlar üzerinde şiddet oluşturarak kanun dışı bir şekilde menfaat temin etme yoluna gidilmesini önlemek amacıyla kurulmuş bir birimdir. Bu birim, eşkiyalığı (Haydutluğu) Önlemek için Merkez Ofisi (Office Central pour la Repression du Banditisme (O.C.R.B) diye adlandırılmaktadır.

Birimin görevi: Değişik şekilde oluşan suçluların biraraya gelip örgüt kurmalarının önüne geçerek şantaj, silahlı soygun, gasp ve yağma gibi suçlar işleyip grup kurarak çıkar sağlama amaçlı ağır organize suçlara karşı mücadele etmektir.

- İnsan Hakları İhlallerine Karşı olan Faaliyetleri Önleme Merkez Ofisi (L'office Central Pour la repression de la traite des etres humains (O.C.R.E.T.H):

Bu ofisin başlıca görevi: Aciz duruma düşmüş çocuk ve kadınların kötü amaçlarda kullanılmasına karşı mücadele etmektir. Bunun içerisinde sanal âlemde kadın ve çocukların istismarı da girmektedir.

- Şahıslara ve Eşyalara Zarar Vermeyi Önleme Milli Bölümü (La division Nationale pour la Repression des Atteintes aux Personnes et aux Biens (D.N.R.A.P.B.):

Şahıslara karşı kaçırma, prestijini zedeleme, yaralama ve öldürme gibi suçları ve mala karşı, hırsızlık, araç kaçakçılığı veya idari belge sahteciliği gibi suçları önlemekle görevlidir.

- Kültürel Malların Kaçakçılığına Karşı Mücadele Merkez Ofisi (L'office Central dsenin çevre lutte contre le trafic de Biens Culturels (O.C.B.C):

Tarihi eser gibi, ülkenin kültürel mirasına karşı işlenen suçları bulup ortaya çıkarmakla görevlidir.

- Terörle Mücadele Milli Bölümü (La Division Nationale anti Teröriste D.N.A.T):

Bölüm, bölücü Korsikalı eylemler, İspanyol Bask Terörü ve 1995 yılı yaz ve sonbahar saldırıları vb. olaylarda olduğu gibi, ülkenin bütünlüğüne ve huzuruna karşı oluşabilecek tehlikeleri önlemekle ve halkın üzerinde korku yaratılarak kaos ortamlarının oluşmasının önlenmesi ile görevlidir.

- Kimyasal, Biyolojik, Nükleer Malzemeler ve Patlayıcı Maddeler, Cephaneler Silah Kaçakçılığını Önlemek için Merkez Ofisi (Office Central pour la Repression du Trafic des Armes, des Munitions, des produits Explosifs et des Matieues nucleaires, biologiques et chimiquet (O.C.R.T.A.E.M.C.):

Merkez ofisi, insanların sağlığını tehdit edici, kötü amaçlı insanların eline geçtiğinde olumsuz sonuçlar doğurabilecek her türlü madde ve malzemenin ülkeye sokulmasını, imal edilmesini, satılıp alınmasını ve kullanılmasını önlemekle görevlidir.

- Yasak olan Uyuşturucu Kaçakçılığı Önleme için Merkez Ofisi (L'office central pour la Repression da trafic Illicite des Stupefiantes (O.C.R.I.I.S):

Bu merkez ofisi, devletin bilgisi dışında, insan sağlığını tehdit edecek şekilde uygun olmayan kullanımlara karşı, yasak olduğu halde ülke içerisine sokulan veya sokulmak istenen, imal edilen ve alınıp satılan uyuşturucu vb. malzemelerin bulunarak ilgili şahıslar ve maddeler hakkında gereğinin yapılması ile görevlidir.

- Firar eden veya Aranana Şahıslar ile Görevli Merkez Ofisi (L'office central charge des personnes recherchees ou en fuite O.C.C.P.R.F.):

Merkez ofisi, olayın akabinde suç işlediğinden dolayı yakalanmamak amacıyla kaçarak firar etmiş şahısların daha önceden yakalanarak tutuklanmış ve daha sonra firar etmiş şahısların veya adli olarak araması çıkmış şahısların bulunarak gereğinin yapılmasıyla görevlidir.

4.3.2. Mali ve Ekonomik İşler Daire Başkan Yardımcılığı

Bu Daire Başkan Yardımcılığı aşağıdaki birimleri bünyesinde bulundurur:

- Operasyonel Lojistik Bölümü (La division de la logistique operationnelle D.L.O.):

Diğer Daire Başkan Yardımcılığında olduğu gibi kendi birimlerine eğitim, teknik yardım, iletişim ve irtibat hizmetlerini sağlayarak bunların yönetimi ile görevlidir.

- Mali Araştırma Milli Bölümü (La Division Nationale des Investigations Financieres D.N.I.F.):

Mali konularda oluşabilecek ve Ceza Kanununda suç olarak tesbit edilmiş eylemlere karşı mücadele ile görevlidir.

- Ahlak Bozukluğuna Karşı Mücadele Merkez Birliği (La Brigade Centrale de Lutte contre la Corruption (B.C.L.C):

Mali Araştırma Milli Bölümü (D.N.I.F.) bünyesinde kurulmuştur. Ahlak bozukluğuyla ilgili dosyaları özel olarak incelemektedir.

- Ekonomik Soruşturma Milli Birliği (La Brigade Nationale l'Enquetes Economiques (B.N.E.E.):

Finans memurlarını tekrar oluşturan bir yapıya sahiptir. Vergi ödememe gibi konularda, vergisel ekonomiye uymamayı önleme görevi vardır. Bütün Adli Polis Daire Başkanlığı polisleriyle sıkı ilişki içerisinde çalışırlar.

- Büyük Mali Suçları Önleme Merkez Ofisi (L'Office Central pour la Repression de la Grande Delinquance Financiere (O.C.R.G.D.F.):

Suçlardan elde edilmiş kara para aklamayı önlemeyle görevlidir. Bunun da Özel Operasyonel Dökümantasyon Şubesi, Aklamaya Karşı Mücadele Şubesi, Hile

ve Dolandırıcılık Şubesi, Terörün Finansal Kaynaklarına Karşı Mücadele Birimi gibi alt birimleri mevcuttur.

Büyük Mali Suçları Önleme Merkez Ofisi, Milli Finansal Soruşturma ve Araştırma Birliğine, Uluslararası İlişkiler ve İstihbarat Analiz Birliğine bağlıdır.

- İletişim ve Bilişim Teknolojileri Suçlarına Karşı Mücadele Merkez Ofisi (L'Office Central de la Lutte contre la Criminalite lie eaux Technologies de l'Information et le Communication (O.C.L.C.T.I.C):

Sanal âlemde yani internet ortamında oluşan suçları tesbit ederek ve hak ihlallerini ortaya çıkararak ilgili şahıslar hakkında gereğini yapmakla görevlidir. Kredi Kartı Sahteciliğini Önleme için Merkez Birliği (La Brigade Centrale pour la Repression des Contrefaçons des Cartes de paiement (B.C.R.C.C.A.) de bu merkez ofisine bağlıdır.

- Sahte Paracılığı Önleme için Merkez Ofisi (L'office Central pour la Repression du Faux Monnayage (O.C.R.F.M):

Ülke ekonomisinin bozulmaması ve piyasadaki para rezervinin daha sağlıklı dönmesi amacıyla sahte para yapan ve kullanan şahısların tesbitini yaparak bu paraların imhasıyla görevlidir. Ayrıca, Sanatsal ve Endüstriyel Sahteciliğini Önleme için Merkez Birliğine de (La Brigade Centrale pour la Repression des Contrefaçon Industrielles et Artistiques B.C.R.C.I.A) bağlıdır.

Mali ve Ekonomik İşler Daire Başkan Yardımcılığının Uluslararası Kovuşturma Görevine değinecek olunursa Başkan Yardımcılığı seviyesinde stratejik dosyaların derinlemesine incelenmesiyle görevlidir. Adli Polis Daire Başkanlığı Mali ve Ekonomik servislerinin bilgi ve hassas eylemlerinin hepsinin özel takibini Uluslar arası işbirliği çerçevesinde yerine getirir.

Bu özel kuruluş, Adli Polis Servislerinin tüm ilişkilerin tamamını ve eğitim taleplerini yerine getirir. Bünyesinde Dış ilişkiler Müdür Yardımcılığı Merkez Ofisleri gibi Jandarma Amirlerini, Amir Yardımcılarını ve diğer Polis Memurlarını barındırmaktadır. Ayrıca, Gümrük ve Adalet Bakanlığının temsilciliğini de

yapmaktadır. Fontainebleau Avrupa Konseyi ve 1986'da imzalanan Avrupa Tek Sözleşmesi (Acte Unique Europeen) tarafından benimsenen ilkelerin polis kurum ve faaliyetleri üzerinde birçok sonuçları olmuştur. Bu ilkelerin ana teması Avrupada serbest dolaşım imkânının yaratılması olmuştur. Bununla, genel olarak kapsamı Avrupa Birliğinin dış sınırlarında güvenlik ve gümrük tedbirlerinin arttırılması, Avrupa birliği ülkelerinin iç sınırlarında kontrolün kaldırılması ile kendi vatandaşları üzerinde serbest dolaşımın sağlanması amaçlanmaktadır. Serbest dolaşımda bahsedilen önemli konulardan birisi de her bir Avrupa vatandaşının istediği herhangi bir ülkede oturma ve yaşama hakkının olmasıdır. Dolayısıyla her Avrupa ülkesinin polisine bütün avrupa ülkelerinde suç ve suçluyu takip edebilme hakkı verilmiştir. Ancak, suçluyu yakalayıp yargılama hakkı bunun dışında bırakılmıştır. 1 Ocak 1993 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu üye devletlerarasında bir iç pazar kurulmuş olmaktadır. Bu yeni hükümlere göre insanların malların ve sermayelerin serbest dolaşımı güven altına alınmaktadır. Bunu da yapacak olan polistir. Gerekli önlemlerin alınabilmesi için üye ülkeler arasında Schengen Anlaşmaları imzalanmıştır. Schengen anlaşmasına göre, polisiye işbirliği ve göç artışlarının kontrolü amaçlanmaktadır. Bu sebeple üye ülkeler arasında polis işbirliği kaçınılmaz olmuştur.

Polis işbirliğinin ilk tarihsel süreci Uyuşturucu ile Mücadele Avrupa Komitesi, Bakanlar Konseyi Uyuşturucu Madde Tutkunluğu Grubu veya Avrupa Konseyi çerçevesinde kurulan ve uyuşturucu ile mücadele ile görevlendirilen Pompidou Grubu gibi bazı problemlere özgü çalışmalar oluşturulmuştur. Gümrük Konusunda Yardımlaşma Grubu, terörizm ve çetecilikle mücadelede görevli Adli ve Yapısal İşbirliği Grubu, kaçak göç yolları ve sığınma hakkı konusundaki politikaların uygulanması için Göç Grubu veya TREVI grubu önemli bir yer tutmaktadır. 1976 yılında Avrupa'da Güvenlikten sorumlu Bakanların yapmış olduğu toplantıda uluslararası suçu araştırmak, uygun tedbirler önermek ve polisiye işbirliğini güçlendirmek konuları işlenmiştir. Uzmanlardan oluşan bir ekip oluşturulmuştur. TREVİ, genel olarak interpolün yetersizliği ile alakalı konuda Cyrille Fijnaut Batı Avrupa'da polisle alakalı araştırma yapmıştır. Sonuç olarak interpolün Avrupa Birliği ihtiyaçlarına uyumsuz olduğu kanaatine varmıştır ve TREVİ grubunun

kurulması gerektiğini savunmuştur. Amaç: Terörizm ile mücadelede işbirliğini güçlendirmek ve sınırların aşılması üzerinde düşündürmektir. Güvenlik konusunda işbirliğini sağlamak için Schengen anlaşmalarının büyük katkıları olmuştur. Haziran 1990 tarihli Schengen Ek Protokolü ile ortaya çıkan yaptırımlar sonucunda ülkelerin Milli Parlemlentolarında hukuki tartışmalara neden olmuştur. Özellikle, Fransa'da devletin egemenliği konusu ve özgürlüklerin korunması arasındaki çelişkileri körüklemiştir. Avrupa Konseyi, 25 Temmuz 1991 tarihli kararında sözleşmenin onaylanmasına izin veren kanunun anayasaya uygunluğunu açıkladıysa da anlaşmaların mantığı bir taraftan gerçek bir polisiye işbirliğinin gereklerini, diğer yandan da güvenlik alanında devletlerin egemenliğine saygının ve kişisel özgürlüklerin korunmasının gereklerini bağdaştırması hususunda görüş bildirmiştir. Böylece, polisiye yetkilerin tanımlanması alanında olduğu kadar, Schengen Haberleşme Sisteminin tesisinde de bu değişik ilkelerin bağdaştırılmasını sağlamak üzere anlaşmaları imzalayanlarca birçok önlem alınmıştır.

4.3.3. Bilimsel ve Teknik Polis Daire Başkan Yardımcılığı

Bilimsel ve teknik polis, soruşturmaya ve tahkikata yardımcı olmak için birçok teknik destekle hizmet vermektedir. Yerleşkesi Ecully-Rhone şehrindeydir. Bilimsel ve teknik polis, yönergelerin gereğini yerine getirirken Milli Polis Müdürlüklerinin, Jandarmanın ve Mahkemelerin görevle alakalı vermiş oldukları inceleme ve teşhis işlemlerini de yerine getirirler.

- Operasyonel Lojistik Bölümü (La Division de la Logistique Operationnelle D.L.O.):

Bağlı olduğu Daire Başkan Yardımcılığına lojistik destek görevini ifa eder. Uygulamada, kendi birimlerine eğitim, teknik yardım, iletişim, irtibat hizmetlerini sağlarken personel üzerine zimmetli araçların takibi, araçların yerel bakımı ve tamiri gibi genel bütçe yönetimine uygun olarak hizmetleri de yerine getirirler.

- Suç Belgeleri Merkez Servisi (Le Service Central de Documentation Criminelle S.C.D.C.):

Polisin kısa zamanda araştırmasını yapabilmesi için gerekli bilgilere sahip olup soruşturma yapması sağlanır. Suç Belgeleri Merkez Servisi, şahısların kim olduğunu anlamak ve tehlikedeki şahısları veya firar eden sanıkları yakalamak için suç belgelerini polise sunmak zorundadır. Ayrıca, arşiv belgelerinin düzeni ve muhafazası ile de görevlidir. Farklı birçok Milli Bilgi Sistemini yöneterek faaliyete koymayı sağlar. Amaç, görevli polisin soruşturmasına yardımcı olmaktır. Başlıca yapılan işler:

- Aranan Şahısların Fişlenmesi (Le Fichier des Personnes Recherchees F.P.R.) ve Çalıntı araçların fişlenmesi (Le Fichier des Vehicules Voles F.V.V.):

Adli takip sonucu yetkili mahkemelerce verilmiş kararlara istinaden, hakkında kuvvetli şüphe bulunan şahısların aranması durumunda çıkarılmış bilgi kayıtlarının tutulması işlemidir.

- Meydana Gelen Suçlara Müdahale Sistemi (Le Systeme de Traitement des Infractions Constatiees S.T.I.C):

Soruşturma sırasında ortaya çıkan delilleri, olayların sebeplerini, takip edilen yolların, şartların, yer ve zamanın, yasaya karşı gelişler hakkındaki prosedürlerin ve mağdurlar hakkındaki bilgilerin bir araya toplanması işlemidir.

- Ortaya çıkmış olan yasaya aykırı eylemlerin fişlenmesi (Fichier des faits Constates et Elucides)

- CANONGE: Sanıkların fotoğraflarını ve parmak izlerinin fişlenmesi ve tahkikatın kaleme alınması yazılımı (Le Logiciel de Redaction des Procedures L.R.P)

Diğer taraftan, Suç Belgeleri Merkez Servisi (S.C.D.L.) bir basımevine de sahiptir. Bu basımevinde polisiye araştırma tamimleri basılır ve yayım araçlarının geliştirilmesi sağlanır. Tüm bu yayımları Milli Polis Servislerinin hepsinin hizmetine sunarlar.

- SARBACAN: Fotoğrafların telematik olarak ilgili birimlere yayımının yapılmasıdır.

- Araştırılan Suçların İnternet Sitesi (Le Site d'Internet de Recherches Criminelles)

Adli Polis Daire Başkanlığında, bahse konu suç dökümanlarının gereğini yapmak ve bu sistemleri yönetmek için 20 Bölgesel Servis mevcuttur.

- Adli Kimlik Merkez Servisi (Le Service Central de L'identite Judiciaire S.C.I.J.):

Bu servis adli kimlik servislerinin faaliyetlerini ve planlarını işlevsel olarak kontrol ve organize etmektedir. 1.250 idari ve bilimsel aktif personeli ve özel polis ajanlarıyla verilmiş görevleri yerine getirmektedir. Ayrıca, adli kimliğin küçük çaptaki işlerinden sorumlu 6000 polisle birlikte bu görevi yapmaktadır.

Diğer taraftan, Adli Kimlik Merkez Servisi, Dijital Parmak İzlerinin Otomatik olarak Fişlenmesi uygulaması işini de yapmaktadır. (Fichier Automatise des Empreintes Digitales F.A.E.D.): 01.10.2003 tarihli bilgiye göre polis ve jandarmanın ortaklaşa olarak ağır suç veya cürüm işleyen 1.717.000 şahısın sanık olarak parmak izi alınarak fişleme işlemi yapılmıştır.

Kriminal konusunda, Adli Kimlik Merkez Servisi, parmak izi alımı konusunda uzmanlaşmış bir birimdir. Araştırma protokolü geliştirilerek birçok davada düzenli olarak daha önceden alınmış parmak izleri kullanılmaktadır.

Adli Kimlik Merkez Servisi, kriminalistiğin diğer ana dallarını da sunmaktadır. Bunlar: balistik, el yazısı ve dökümanlarda, iz ve koku konuları gibi.

- Milli Bilgi ve Dökümantasyon, Araştırma Merkezi (Le Centre National de Recherche de Documentation et de Formation C.N.R.D.F.):

Merkez, adli tahkikat sonucu ortaya çıkan özel bilgilerin tanımlanması ve içeriğinin toplanması işini yapmaktadır. Hâkimlerin talepleri halinde daha sonra

kullanılmak üzere olay yerindeki deliller ve materyaller araştırılarak, toplanan deliller Bilimsel Polis Laboratuvarlarında incelendikten sonra özel birimlerde muhafaza edilmesi sağlanmaktadır. Merkez, bu işlerin ifasını gerçekleştirmek için, müdahale birimleri oluşturmaktadır.

Bu yapının içerisinde, “Afet Mağdurlarının Kimliklerinin Tespit Polis Birimi” (L’Unité Police D’identification de Victimes de Catastrophes (U.P.I.V.C.) de meydana getirilmiştir.

- Bilgi, Dökümantasyon, Araştırma Milli Merkezi (Le Centre National de Recherche, de documentation et de formation C.N.R.D.F):

Bu merkez de Eylül 1996 yılında Paris Bilim ve Teknik Polisnin Ecully’e nakli sırasında kurulmuştur. Merkezin güncel olarak 3 görevi vardır:

1- Bilgi: Suç dökümanlarının, laboratuvarların, bilişimin, adli kimlik alanlarında ilk çalışmanın yapıldığı ve bilgilerin bir araya getirilme evresidir. Bunun eğitim haline getirilerek sunulması işlemini takip eder.

2- Dökümantasyon: Polis servis görevlilerinin kaynak araştırmalarını yapabilmeleri için başvurdukları birimdir. Özel belgelerin bilimsel ve teknik yollarla istiflenip, gerekli durumlarda halka yayımı yapılmaktadır. Ayrıca, eski belgeler arasından paylaşımının da yapıldığı birimdir.

3- İletişim: Adli Polisin iç haberleşme sitesini (Le site Intranet) yöneterek, iletişim ve haber alma araçlarını, iç ve dış iletişim faaliyetleri olarak bilimsel ve teknik polisin aktivitelerini tanıtmak ve harekete geçirmekle görevlidir.

Soruşturmalarında yardımcı olması ve kişiselleşmiş bilgilere ulaşılabilmesi için her polise, operasyonel vasıtalarından olan ve bilgiye ulaşım için gerekli olan Intranet şifresi soruşturmacılara zimmetlenmektedir. Adli Polis Daire Başkanlığıyla ilgili haber alma yapısının Milli Polis Servislerinin tamamına yayılmasını bu Intranet sitesi yapmaktadır. Yıllık olarak, yaklaşık 20’si yabancı ziyaretçi olmak üzere; 2000

ziyaretçi ile ve günde 100'den fazla site ziyareti ile Bilgi, Dökümantasyon, Araştırma Milli Merkezi tarafından yönetilmektedir.

Teknolojik İzler ve Bilişim Servisi (Le Service de l'Informatique et des Traces Technologiques S.I.T.T.):

Teknolojik ve Bilişim Servisi, 15 Kasım 2001 tarihinde kurulmuştur. Bu servis, bilişim, paylaşım ve sinyal incelemesi ve analizinin değerlendirilmesi görevini yapmaktadır. Servis, yetkisini ceza kanunun 60., 70./1, 74. ve 81. maddelerinden almaktadır. Mahkemenin veya soruşturma servislerinin sevk ettiği ve talep ettiği işleri yaparlar. Başlıca görevleri:

1995'den bugüne ses kayıtlarının kullanılması işi yapılmaktadır.

1997'den bugüne cep telefonu ve çip kartların kullanılması işi yapılmaktadır.

2001'in sonundan bugüne görüntülerin kullanılması işi yapılmaktadır.

İş yazılımının geliştirilmesini Bilişim Bölümü (La Section Informatique) yönetmektedir.

Her Adli Polis Bölgelerarası Müdürlüğü, bir Teknik İzler ve Bilişim Servisine sahiptir. (Le service de l'Informatique et des Traces Technologiques S.I.T.T)

4.3.4. Dış Bağlantılar Daire Başkan Yardımcılığı

Dış Bağlantılar Daire Başkan Yardımcılığı aşağıda belirtilen bölümlerden oluşmaktadır:

- Operasyonel Lojistik Bölümü (La Division de la Logistique Operationelle D.L.O.):

Lojistik destek konusunda koordineyi sağlar ve kendi birimlerine eğitim, teknik yardım, iletişim, irtibat hizmetlerini sağlayarak bunların yönetimi ile görevlidir

- Geleceğe Yönelik ve Etüd Bölümü (La Division des Etudes et de la Prospective D.E.P.):

Bu bölüm, özellikle adli çalışma prensiplerini tesbit etmektedir. Polise ve jandarmaya intikal eden suçların istatistiklerini tutmakla görevlidir. Ülke çapındaki suçların çeşitlerini ve evrimlerini adli otoriteye sunarak soruşturmanın daha etkin şekilde yürütülmesini sağlamaktadır.

- Uluslararası İlişkiler Bölümü (La Division des relations internationales D.R.I.):

Uluslararası İlişkiler Bölümü, uluslararası operasyonel işbirliği fonksiyonlarını yönetmektir. Bunlar: İnterpol, Schengen ve Europol'dür. Bu üç birim bir çatı altında toplanarak Polis Operasyonel İşbirliği Merkez Şubesi (Section Centrale de la Cooperation Operationnelle de Police (S.C.C.O.POL) diye adlandırılmışlardır.

- Teknik Kontrol Bölümü (La Division du Controle Technique D.C.T.):

Bölüm, bazen Adli Polis Bölgesel Servislerinin dinleme birimi olarak bazen de Metod ve Organizasyon Bürosu olarak görev yapmaktadır.

Teknik Kontrol Bölümü, Adli Polis Daire Başkanlığının iç değerlendirme araçlarının tutarlılığını sağlamaktan sorumludur. Diğer yandan, çalışmalar, prosedürler ve yapılar konusunda Daire Başkanına önerilerde bulunmak ve analiz yapma sorumlulukları da vardır.

Teknik Kontrol Bölümü, bu görevler çerçevesinde, , Milli Polis Genel Müfettişliği ile Adli Polis Merkez Müdürlüğüyle teknik ilişkilerde koordineli bir şekilde faaliyetini sürdürmektedir.

- İletişim ve Haber Alma Bölümü (La Division de la Formation et de la Communication D.F.C) :

Bu bölümün görevi, İçişleri Bakanlığı ile Adli Polis Servisleri arasında koordineli ilişkiyi kurarak iletişim ve haber alma konularını organize etmektir. İletişim ve ilişki kurulan birimler, Milli Polis Eğitim Müdürlüğü, Polis Okulları,

diğer aktif Polis Servisleri ve Polis Teşkilatı dışındakiler, Adalet Bakanlığı, Milli Jandarma Genel Müdürlüğü, Valilikler, Uluslararası Organizasyonlar, Yabancı Polis Servisleri, Üniversiteler gibi.

4.4. Adli Polis Bölgesel Servisleri

4.4.1. Paris Adli Polis Bölge Müdürlüğü

Paris Adli Polis Bölge Müdürlüğü (La Direction Regionale de la Police Judiciaire de Paris, D.R.P.J.), işlevsel olarak Paris Valiliğine bağlıdır. Yetki alanı, başkent ve çevresindeki 3 küçük bölge olan Seine-Saint-Denis, Hauts-de-Seine et Val-de-Marne yerleşim yerleridir.

İdari Hizmetli personel ve resmi Polis olarak 2359 personel görev yapmaktadır. Bu Müdürlüğün amacı, Paris'teki surlar içinde ve kente yakın Polis Müdürlükleri tarafından yapılan eylemleri tamamlayıcı şekilde organize suçla mücadelede etkinliği artırma hedefini amaçlamaktadır.

4.4.2. Adli Polis Bölgelerarası Müdürlükleri ve Adli Polis Bölgesel Müdürlükleri

Bölgesel seviyede adli polisin organizesi izah edilecek olursa:

- Adli Polisin Bölgelerarası Müdürlüğü (Des Directions Interregionales de la Police Judiciaire D.I.P.J.) 9 tanedir. Bunlar, Bordeaux, Dijon, Lille, Lyon, Marseille, Orleans, Rennes, Strasbourg ve Point-a-Pitre)'den oluşmaktadır. Her bir Müdürlük de, bir veya daha çok Adli Polis Bölgesel Servisler ve birçok Adli Polis anteninden meydana gelmektedir.

- Adli Polis Bölgesel Müdürlüğü (Les Directions Regionales de la Police Judiciaire D.R.P.J.) 3 adettir. Bunlar, Paris, Versailles ve Ajaccio yerleşim yerlerinde konuşlanmışlardır. Bu müdürlüklerde 3.085'i polis olmak üzere, toplamda 4395

memur görev yapmaktadır. Her bir Adli Polis Bölgesel Müdürlüğünde, 2 ile 8 bölüme kadar yetki sorumluluk alanları bulunmaktadır. Hem Bölgelerarası, hem de Bölgesel Müdürlükler birbirine sıkı bir şekilde bağlı olarak, münferit veya organize suçlarla mücadeleyi mevcut personel ve araç gereçle sağlamak için çalışmalar sürdürmektedirler.

Her iki Müdürlüğün de birimleri özel yapı ile birbirlerinden farklı bir şekilde görev yapmaktadırlar. Bu bölümler;

- Teknik Bölümü: Bu bölüm, bölgesel seviyede adli kimlik, yayın, fişleme ve suç dökümanlarıyla görevlidir.

- Suç Bölümü: Daire Başkanlığına bağlı olan bölümlerdeki birçok muadil özel grupları içermektedir. Her grup kendi alanında yetkilere sahiptir. Bunlar, genel işler, uyuşturucu, haydutluğu önleme gibi...

- Mali ve Ekonomik Bölümü: Daire Başkanlığında kendi muadili olan ve bünyesinde özel grupları bulunduran bölümdür.

Her Adli Polis Bölgelerarası Müdürlüğünün Müdahale ve Araştırma Birimleri vardır (Brigades de Recherches et d'Intervention B.R.I.). Bu birlikler, Adli Polis Daire Başkanlığının doğrudan uzantıları olup ulusal yetkiye sahiptir. Adli Polis Bölgelerarası Müdürlüğünün Bordeaux, Lille, Rennes ve Strasburg şehirlerinde birimleri vardır.

Adli Polis Bölgesel Müdürlüğünün ise Versailles ve Ajaccio'da birimleri vardır. Kentsel şiddete karşı organize suç oluşumlarını önlemek için diğer polis servisleriyle birlikte danışma ve koordinasyon sağlayarak görev yapmaktadırlar. Ayrıca, özel metodları kullanarak Bölgesel Koordinasyon ve Soruşturma Birlikleri de (Brigades Regionales d'Enquetes et de Coordination BREC) oluşturulmuştur.

4.4.3. Bölgesel Müdahale Grupları

22 Mayıs 2002 İçişleri Bakanlığı Genelgesi uyarınca, her idari bölge bünyesinde Bölgesel Müdahale Grupları (Les Groupes d'Intervention Regionaux G.I.R.) kurulmuştur. Bölgesel Müdahale Grupları, ülke çapındaki bölgelerde ve diğer denizaşırı topluluklar içerisinde bulunan birçok hassas mahallerde yer altı ekonomisine karşı ve diğer çeşitli organize suç şekillerini oluşturan unsurlara karşı mücadele etmektedirler. Daha da önemlisi, bu tür organize suçlara sebep olan sosyal problemlerle mücadele için kurulmuştur.

Fransa'nın 29 Bölgesel Müdahale Grupları vardır. Bu grupların 22 âdeti, Bölgesel Adli Polis Müdürlüğüne ve Bölgelerarası Adli Polis Müdürlüğüne bağlı olarak görev yapmaktadır. Bunlardan 8 tanesi Ile-de-France'da bölgesel yetkiyle faaliyet göstermektedir. Ayrıca, Bölgesel Müdahale Gruplarının 15 tanesi de Jandarma Araştırma Bölümüne bağlıdır.

24 Nisan 2003 Reformuyla Saint-Etienne, Le Havre, Coquelles, Auxerre şehirlerine Bölgesel Müdahale Birlikleri kurulmuştur. La Rochelle de ise yeni bir Bölgesel Müdahale Birliği kurulmuştur.

Diğer 7 adet Bölgesel Müdahale Grupları ise, Ultra-Deniz kuvveti olarak kurulmuştur. Bunların 2 tanesi Adli Polis Daire Başkanlığına bağlı ve 5 tanesi de adli kolluk olan Jandarma Müdürlüğüne bağlı olarak hizmet etmektedir. Yedinci Bölgesel Müdahale Grubu ise Yeni Kaledonya'da Ocak 2012 yılında kurulmuştur.

Adli Polise bağlı Bölgesel Müdahale Grupları, diğer kolluk güçleriyle koordine içerisinde ve Milli Polis Teşkilatı emri altında görev yapmaktadırlar. Bölgesel Müdahale Grupları, organize suçlarla mücadele etmek amacıyla çeşitli idari birimlerin yetenek ve yetkilerine sahip bir şekilde, görevleri adli ve idari otoritelerin birlikte koordineli bir şekilde planlayarak yönettikleri sistem içerisinde, iç güvenlik kadrosuna kısa zamanda bütünleşmiş olmuşlardır.

Gümrük müdürlüklerinin, jandarmanın ve vergi servislerinin gerekli durumlarda iş ve çalışmalarına katılarak tüketimde haksız rekabet ve dolandırıcılığı önleme gibi polisin geleneksel adli yeteneğinin Bölgesel Müdahale Gruplarının uzmanları ve yerel servis yardımcılarıyla müdahale ederek etkili bir güce sahip olmuşlardır. Daha önceden sonuçlandırılmamış birçok dosyaların tamamlanması Bölgesel Müdahale Gruplarının başarısını göstermiştir.

Adli polis birimleri arasındaki koordinasyon ise şehir polisleri ile Adli Polis Bölgesel Servisleri arasındaki fonksiyonel bütünlüğün sonucu, karşılıklı bilgi verme ve işbirliği yükümlülüğü şeklinde ortaya çıkmaktadır. Fakat adli polise, kurumsal çeşitliliği dolayısıyla birçok yetki kargaşası ve birimlerarası rekabetler nüfuz etmektedir. Görevlendirildiği işleri yalnız başararak tatmin olmak için, her birim çoğunlukla tek başına hareket etmekte ve böylece eylem birliği gözden kaçmaktadır. Raporunda Jean Michel Belorgey şunu ifade eder: "Adli polisin işleyişi, yerel düzeyde uzun zamandan beri adli konuda yetersiz olduğu, yetkili birimler arasındaki görev dağılımının sıkıntılı olduğu ve birimler arasında işbirliğinden çok, rekabete yöneltlen kötü bir bilgi akımından kaynaklı bir enerji israfı ile kaşılaşıldığından" bahsetmiştir. Yeniden bölgelere ayırma, niteliklerine göre iş dağılımı, görev kurallarının daha kesin bir tanımı ve şehir emniyetlerinin "Yerel Tugaylar" (Brigades Territoriales) adıyla milli polise bağlanmasını öne sürmüştür.

5. İSTATİSTİKSEL OLARAK FAALİYET SONUÇLARI

2003 yılındaki Paris Bölgesel Adli Polis Müdürlüğü arşiv kayıtlarına göre yapılan istatistiklere göre:

Başlıca mali ve ekonomik suçlarla ilgili 35.381 tane adli dosya hızlandırılmış ve bunların 12.516 tanesini Paris Bölgesel Adli Polis Müdürlüğü yerine getirmiştir.

19.299 şahıs, sanık olarak ağır suç ve cürüm işlemiş ve 8.434 sanığın gereğini Paris Bölgesel Adli Polis Müdürlüğü yapmıştır.

37 ulusal ve uluslararası terörizm, sanat eserleri kaçakçılığı, kara para aklama, uluslararası kadın ticareti ve uyuşturucu trafiği tespit edilmiş ve bunların gerekli tahkikatları tamamlanmıştır.

27 adet sahte para fabrikası ve sahte evrak matbaası bulunmuş ve bunun gereği yapılmıştır.

5 adet Teknolojik İzler ve Bilgi Servisi ve Bilimsel Polis Laboratuvarları tarafından, 20.459 adet soruşturma ve analiz ortaya çıkarılmıştır.

O.I.P.C., yani İnterpol'ün Fransa Milli Merkez Bürosu tarafından, 93.258 adet mesaj incelenmiştir.

Kanunlara aykırı olarak meydana gelmiş 2.954.686 adet dosya daha tamamlanarak sisteme kayıt edilmiştir.

Digital parmak izlerinin otomatik fişlemesiyle 10.572 operasyon yapılarak failer ortaya çıkarılmıştır.

418 Uyuşturucuya karşı bilgi alınarak operasyon yapılmıştır.⁴¹

6. ADLİ POLİS PERSONELİNİN EĞİTİMİ

6.1. Temel Eğitim

1941 yılında, Polis Müdürlerini yetiştirmek amacıyla, Saint-Cyr-au-Mont-d'Or'da Yüksek Müdür Okulu kurulmuştur. Polis Memurları için temel eğitim, Milli Polis Okulları (L'Ecole National de la Police, E.N.P.) bünyesinde verilmektedir. Amirler için temel eğitim, Milli Polis Amirleri Yüksek Okulu'nun (L'Ecole National Superiure des Officiers de la Police, E.N.S.O.P.) bünyesinde ve Müdürler için Milli

⁴¹ http://www.interieur.gouv.fr/sections/a_l_interieur/la_police_nationale/histoire, ERIŞİM: 10.03.2012

Polis Yüksek Okulu (L'Ecole National Superiure de la Police, E.N.S.P.) bünyesinde verilmektedir. Eğitimler, tüm öğrencilere eşit şekilde verilmektedir.

Temel eğitim, Polis Müdürleri için 2 yıl olarak verilmektedir. Temel eğitim, komuta kademesi yani Polis Amirleri için 18 ay öngörülmüştür.

Milli Polis Uygulama ve Kontrol Kuvvetleri veya Barış Gardiyanları da denilen Polis Memurları için 12 aylık bir temel eğitim öngörülmüştür.

6.2. Sürekli Eğitim

Organize suçlarla mücadele için terörizm, eşkiyalık, mali suç ve uyuşturucu konusunda uzmanlık kadrolarına ihtiyaç duyulmaktadır. Uzmanlık gerektiren konularla daha etkili müdahale etmek için, görevli polislere aktif olarak özel bir eğitim verilerek branş almaları sağlanmıştır.

Eğitim faaliyetleri, Adli Polis Merkez Servisleri tarafından organize edilerek ilgili personele verilmektedir. Ayrıca, hizmetiçi eğitim faaliyetleri, Milli Polis Eğitim Müdürlüğü tarafından da organize edilmektedir. Bu faaliyetler, genel olarak Milli Polis Müdürlükleri polislerinin hepsi için öngörülmekte olup, her polise ilgili olduğu dalda eğitimler verilmektedir.

2. BÖLÜM: TÜRK EMNİYET TEŞKİLATI

1. TÜRK EMNİYET TEŞKİLATI ADLİ KOLLUK TARİHÇESİ

Türk Polis Teşkilatı, polislik kurumunun belirli bir yapıya sokulması amacıyla 10 Nisan 1845 yılında yayınlanmış olan ilk “Polis Nizamnamesi” ile İstanbul’da “Polis” adıyla kurulmuştur. Polis Nizamnamesi ile “Tezkere-i Umumiye” de aynı tarihte yayınlanmıştır.

Polisin görev yaparken uyması gereken kuralları belirleyerek tek düzeni sağlamak için 1845 yılında “Polis Vazife ve Selahiyet Nizamnamesi” çıkarılmıştır. 4 Aralık 1879 tarihinde Zaptiye Nezareti kurularak Polis Teşkilatı Dâhiliye Nezaretine bağlanmıştır.⁴²

Polis Teşkilatının, 1879, 1881, 1886, 1898 ve 1907 yıllarında ihtiyaca binaen çeşitli düzenlemelerle gelişimi sağlanmıştır. Bu çalışmalar kapsamında Dâhiliye Nezareti Teşkilatına bağlı olarak Emniyet Umum Müdürlüğü 9 Aralık 1908 yılında kurulmuş ve teşkilatın tek çatı altında toplanması sağlanmıştır.

Emniyet Teşkilatının personel ihtiyacını karşılamak için polis okulları açılmaya başlanmış ve ilk Polis Okulu da “Vilayet-i Şahane Polis Mektebi” olarak 1907 yılında Selanik’de kurulmuştur. 1909 yılında ise İstanbul’da ikinci Polis Mektebi açılmıştır.

Fransız ve Alman Polis Teşkilatları model olarak alınıp Polis Teşkilatının yeniden yapılandırılması, 1908 yılında 2. Meşrutiyetin ilanı ile kararlaştırılmıştır. 22 Temmuz 1909 yılında çıkarılan "İstanbul Vilayeti ve Emniyeti Umumiye Müdüriyeti

⁴² Emniyet Genel Müdürü Sayın Gökhan AYDINER’in 80. Yıl Konuşma Metni, 2. Yıl, 4.sayı, Emniyet Genel Müdürlüğü Basın Toplantıları, Ankara, 2003, s. 28.

Teşkilatına Dair Kanun"a istinaden Zaptiye Nezareti kaldırılarak yerine Dâhiliye Nezaretine bağlı ve memlekete daha iyi hizmet edeceği düşünülen ve polis işlerinin yürütülmesiyle görevli "Emniyet Umumiye Müdürlüğü" ve İstanbul Vilayetine bağlı bir Polis Müdüriyeti kurulmuştur.

Dâhiliye Nezareti Teşkilat Nizamnamesi 9 Aralık 1913 tarihinde çıkarılmıştır. Nizamnamede Emniyet Umumiye Müdüriyetinin görevi: "Memleketin Emniyet ve İnzibatına taalluk eden her türlü umum ve muamelatı takip ve o baktaki muhaberatı idare ve polis teşilat ve polis mekteplerini idare etmek." olarak belirlenmiştir.

1913 tarihli Nizamname ile Dâhiliye Nezaretine bağlanan Emniyeti Umumiye Müdürlüğü, başlangıçta emniyet, memurin ve levazım, muhasebe ve tahribat şubelerinden oluşmuştur. Daha sonraki tarihlerde bunlara, Heyet-i İstihbariye, polis müfettişliği, siyasi ve idari kısımlara bakan iki umum müdür yardımcısı daha eklenmiştir. Bu kısımlardan, siyasi kısım bir müdür yönetiminde, altı şube ile umumi ve hususi kaleminden oluşmuş, her şubenin kadrosu ise bir müdür, iki yardımcı ve gerektiği kadar memurdan oluşmuştur.⁴³

Emniyet Teşkilatının kuruluşu, 19 Mayıs 1930 tarihli ve 1624 sayılı Dâhiliye Vekâleti Merkez Teşkilatı Vazifeleri Hakkında Kanuna göre yapılmıştır. Bu kanunun 5. maddesine göre Emniyet İşleri Umum Müdürlüğü bünyesinde beş şube ve evrak bürosu ile teşkilatlanmıştır.

Polise tam yetkiyi, 04.07.1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu (P.V.S.K.) vermiştir. Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu, birçok değişiklik geçirerek günümüze kadar gelmiştir. PVSK'nin 1. Maddesinde "Polis, asayiş, amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatini temin eder, yardım isteyenlerle yardıma muhtaç olan çocuk, alil ve acizlere yardım eder." denilmektedir.

⁴³ http://www.egm.gov.tr/icerik_detay.aspx?id=148, Erişim: 10.03.2012.

Emniyet Teşkilatının İçişleri Bakanlığına bağlı olduğu ve hangi hususlarda görevini yerine getireceği 04 Haziran 1937 kabul tarihli 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nda belirtilmiştir: “Ülkenin genel emniyet ve asayişinden İçişleri Bakanı sorumludur. İçişleri Bakanı bu işleri, kendi özel kanunlarına göre Emniyet Genel Müdürlüğü ile Jandarma Genel Komutanlığı vasıtası ile yerine getirir...” denilmektedir.⁴⁴

3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununa göre Polis Teşkilatı doğrudan İçişleri Bakanına bağlanmıştır. Ancak, İçişleri Bakanlığının kuruluşunu düzenleyen Kanun Hükmünde Kararname, Emniyet Genel Müdürlüğünü İçişleri Bakanlığının ‘Bağlı Kuruluşlar’ı arasında göstermiş ve Emniyet Genel Müdürünü ise Bakanlık Müsteşarına bağlamıştır. “Mülki idare amirleri, il ve ilçe sınırları içerisinde suç işlenmesini önlemek, kamu düzen ve güvenliğini sağlamak için gereken tedbirleri alır. Bu maksatla devletin kolluk kuvvetlerini istihdam eder. Polis Teşkilatı, amir ve memurları vali ve kaymakam tarafından verilen emirleri derhal yerine getirmekle yükümlüdür. İl ve ilçe sınırları içinde huzur ve güvenliğin, kişi dokunulmazlığının, tasarruf emniyetinin, kamu esenliğinin sağlanması ve önleyici kolluk yetkisi mülki amirlerin ödev ve görevlerindendir. Bunları sağlamak için gereken karar ve tedbirleri alır, memleketin sınır ve kıyı emniyetini yürürlükte bulunan hükümlere göre sağlar.” denilmiştir.⁴⁵

Toplumdaki artan polis ihtiyacının karşılanması için 1923 yılında Konya ve Trabzon’da birer Polis Okulu eğitime açılmıştır. Polis amiri yetiştirmek için 1938 yılında, lise dengi eğitim verecek olan Polis Koleji ve 1937 yılında ise liseden sonra 2 yıllık eğitim verecek olan Polis Enstitüsü eğitim ve öğretime başlamıştır.

1937 yılında kurulan Polis Enstitüsü liseden sonra iki yıllık eğitim verecek şekilde faaliyete başlamıştı ancak ihtiyaca binaen Polis Enstitüsü, bir süre sonra 3 yıllık eğitime geçmiş ve daha sonra adı Polis Akademisi olarak değiştirilerek 4 yıllık eğitim vermeye devam etmiştir.

⁴⁴ 04.06.1937 tarihinde kabul edilen ve 12.06.1937 tarihinde 3629 sayılı resmi gazetede yayımlanan 3201 Sayılı Kanun Madde 1.

⁴⁵ 10.06.1949 tarihinde kabul edilen ve 18.06.1949 tarihinde 7236 sayılı resmi gazetede yayımlanan 5442 Sayılı Kanun Madde 11 ve 32.

2001 yılında çıkarılan 4652 sayılı Polis Yüksek Öğrenim Kanunu ile Polis Akademisi yeniden yapılandırılarak bünyesinde 2 yıllık ön lisans eğitimi veren Polis Meslek Yüksek Okulları ve 4 yıllık Lisans Eğitimi veren Güvenlik Bilimleri Fakültesi kurularak Rektörlük haline getirilmiştir.

Emniyet Teşkilatının zaman içerisinde değişen şartlara uyum sağlaması için 1965 yılında toplumsal olaylara etkili müdahale edebilmesi amacıyla “Toplum Zabıtası” kurulmuştur. 1982 yılında Toplum Zabıtası’nın adı Çevik Kuvvet olarak değiştirilmiştir. Artan terör olaylarına karşı profesyonel müdahale ekipleri oluşturmak maksadıyla 1985 yılında Özel Harekât kurulmuş ve suç örgütlerinin daha organize şeklide suç işlediğinin görülmesi üzerine, bu örgütlerle daha iyi mücadele ederek bu tür suçları önlenmesi amacıyla 1996 yılında Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele birimleri kurulmuştur.⁴⁶

1.1. Adli Kolluk ile İdari Kolluğun Birbirinden Ayrılması

Polis Teşkilatının başlıca görevi, kamu düzenini korumak ve asayiş sağlamaktır. Zaman içerisinde suçların artması ve organize hale gelmesi sebebiyle Adli Kolluk ve İdari Kolluğun birbirinden ayrılması kaçınılmaz olmuştur. 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunun 8’inci maddesi polisi: İdari, siyasi ve adli kısımlara ayırmıştır. Ancak, Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde bu ayırıma tam olarak gidilemediği görülmüştür.

İdari polisin başlıca görevi, kamu düzeninin bozulmasını önlemek, çıkması muhtemel suç ve suç unsurlarının önüne geçmek, önleyici hizmetleri yürütmek ve gerektiği durumlarda ve adli konularda ilgili birim olay yerine gelene kadar gereken önlemleri almaktır.

Adli soruşturma durumlarında, adli makamların direktifleri doğrultusunda ve ilgili kanunlara göre yalnız adli polise yetki verilmiştir. İdari polis, adli polise gerektiğinde veya Cumhuriyet Savcısının talebi üzerine yardımla mükelleftir. İdari

⁴⁶ Emniyet Genel Müdürü Sayın Gökhan AYDINER’in 80. Yıl Konuşma Metni, EGM Basın Toplantıları, Ankara, 2003, s. 28.

Polis, vazifesini gerektiren herhangi bir durumla karşılaştığı takdirde, zaman geçirmeden adli polisin yapması gereken görevi yerine getirir ve hemen adli polise ve Cumhuriyet Savcısına olay hakkında bilgi verir. Adli polis olay yerine gelince işi ona devreder. Adli polislik görevini aslen veya vekâleten yerine getiren zabıta memurları hakkında, bu görevlerden kaynaklanan suçlardan dolayı adli polis hakkında Ceza Muhakemeleri Usul Kanununa (CMUK) göre soruşturma yapılır.⁴⁷

1992’de CMUK’ta yapılan değişiklikle beraber adli kolluk konusunda kanun tasarıları çalışmalarına başlanılmış olup bu konuda çok geniş kapsamlı incelemeler ve çalışmalar yapılmıştır. Adli kolluk yapılanması bulunan ülkelerin uygulamaları ve Türkiye’deki uygulanmasında doğabilecek sorunları mukayeseli incelemelerle ve sempozyumlarla sürekli tartışılmıştır. Adli kolluk terimi, 04.12.2004 tarihinde kabul edilen 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunuyla ve beraberindeki birçok tartışmayla birlikte 2005 yılında hayata geçmiştir.⁴⁸

Adli kolluk yani Adli Polis’in adı vardır ancak kendisi yapısal bir şekilde Türk Emniyet Teşkilatında yoktur. Adli Kolluğun iş ve işlemleri, birbirinden bağımsız olan Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan, çeşitli Daire Başkanlıklarınca yürütülmektedir. Her bir dairenin birbirinden ayrı olması, ayrı yönetimler içermesi, zaman içerisinde iş ve işlemlerin yürütülmesi açısından zorluklar ve problemler oluşturmaktadır. Bu sebeple; Türk Emniyet Teşkilatındaki Adli Kolluk tarihçesini mecburen her bir Daire Başkanlığının inceleyerek ortaya konulması gerekmektedir.

Daha önce bahsi geçtiği üzere genel olarak Emniyet Genel Müdürlüğü, 3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununa göre teşkilatlanmıştır. Emniyet Genel Müdürlüğü uhdesinde adli kolluğun görevini yapan Daire Başkanlıkları, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı (KOM), Terörle Mücadele ve Harekât Dairesi Başkanlığı (TEMÜH), Asayiş Daire Başkanlığı, Kriminal Polis Laboratuvarları Daire Başkanlığı (KPL) ve İnterpol-Europol-Sirene Daire Başkanlığı kendi alanlarında adli polisin yapması gereken tüm işleri yapmaktadırlar. Diğer taraftan,

⁴⁷ 3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu, Madde 12.

⁴⁸ A. Natık Canca, “Adli Kolluk Kuruluş ve Görevleri”, *Antalya Barosu Uluslararası Sempozyumu (1)*, Antalya Barosu Yayını, 1998, s. 82-84.

görevleri gereği adli polisin bir kısım işlerini yapan ve adli kolluğa destek olan Daire Başkanlıkları ise Güvenlik Daire Başkanlığı, Özel Harekât Daire Başkanlıkları, Koruma Daire Başkanlığı, Yabancılar Hudut ve İltica Daire Başkanlıkları örnek olarak vermek mümkündür.

Adli Kolluk görevini yürüten Daire Başkanlıklarının merkez ve taşra olmak üzere iki çeşit yapılanmaları mevcuttur. Teamülde, her bir Daire Başkanlığı, kendi yönetimi dâhilinde karar alıp taşrada yani illerde ve ilçelerde mevcut olan bağlı Şube Müdürlüklerine bu kararları emir mahiyetinde göndererek merkezi bir uygulama ortaya koymaktadırlar. Ancak, illerde ve ilçelerde bulunan Şube Müdürlükleri ve Amirlikleri, diğer taraftan İl Emniyet Müdürlüklerine de bağlı oldukları için gerekli koordineyi sağlayarak ildeki hiyerarşik yapıdan alacakları emirleri de uygulama zorunlukları vardır.

10.06.1949 tarihli 5442 sayılı İl İdaresi Kanununa göre mülki amirlere, il ve ilçelerde güvenliğin sağlanması için görev verilmiştir. Bu amaçla kolluk kuvvetleri mülki amirlere bağlı olarak görev yapmaktadır. Vali ve kaymakam, genel ve özel bütün kolluk kuvvetleri ve teşkilatlarının amiridir. Kolluk kuvvetleri uhdesindeki bütün personelin, il içindeki yerleri vali tarafından doğrudan, ilçede ise valinin onayıyla kaymakam tarafından geçici ve sürekli olarak değiştirilir. Bu nedenle Emniyet Genel Müdürlüğünce bir konuda uzman olarak yetiştirilen branşlı personel, Bakan onayı ile Branşlı Personel Yönetmeliği ve ilgili branş yönergeleri gereği ilgili birimde istihdam edilmesi gerekmektedir.⁴⁹

Adli Polisin çekirdek birimi olan polis karakolları, şimdiki adıyla polis merkezleri 3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu 9. ve 10. Maddelerine göre “Adli Polis, asgari tam teşekküllü bir polis karakolu bulunan yerlerde, adli işlerle uğraşmak üzere Emniyet Genel Müdürlüğünce ayrılan bir kısımdır. Tam teşekküllü bir kadrodan daha az olan polis teşekküllerinin tamamı veya bir kısmı adli polis olarak ayrılabilir. Polis birimlerinin tamamı veya bir kısmı adli polis olarak ayrılabilceğine göre Polis Teşkilatının var oluş sebeplerinin başında adli hizmetler gelmektedir. Her

⁴⁹ 5442 Sayılı Kanun, Madde 10, 11 ve 32.

ne kadar, adli polis ve idari polis ayrımı yapılabileceği belirtilmişse de hangi şartlarda yapılacağı açıkça belirtilmemiştir.

Adli polisin yetki çerçevesini belirlemek üzere 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu ile birlikte, 04.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 167. Maddesine göre "01.06.2005 tarihli ve 25832 sayılı Adli Kolluk Yönetmeliği" düzenlenmiştir. Bu yönetmelik, adli kolluğun çalışma esaslarını, adli işlemlerinin denetim ve kontrolünü, alınması gereken eğitimini, diğer birimlerle kurması gereken koordinasyonu, görev ile alakalı raporların ne şartlarda yapılması gerektiğini ve ihtisaslarına göre personelin yerleştirilmesi gibi hususları da düzenlemektedir.

1.2. Polisin Adli Soruşturma Evresi

Polis, meydana gelmiş olaylar veya o an'da olan olaylar hakkında aldığı ihbar, şikâyet veya bizzat kendisinin olayı görmesi sonucu, suç ve suç unsurlarını ortaya çıkarmak için çalışmalara başlar. İşte bu çalışmaların başlamasından, adli makamlarca karar verilinceye kadar olan sürece adli soruşturma evresi denilmektedir.

04.12.2004 tarihinde kabul edilen ve 17.12.2004 tarihinde 25673 sayılı resmi gazetede yayımlanan Ceza Muhakemeleri Usul Kanununun (C.M.U.K.) 153. maddesinde Cumhuriyet Savcısı tarafından bir suç öğrenildiğinde, yapılacak işlemleri düzenlemiştir: "Cumhuriyet Savcısı, ihbar veya herhangi bir suretle bir suçun işlendiği zehabını (belirtisini) verecek bir durumu öğrenir öğrenmez, kamu davasını açmaya gerek olup olmadığına karar vermek üzere araştırmaya başlamaya mecburdur." diye belirtilmiştir.

CMUK 154. maddesinde ise bu hususta kolluğa görev vermektedir: "Cumhuriyet Savcısı, kamu davası açmağa gerek olup olmadığına karar vermek için bütün memurlardan her türlü malumatı isteyebilir gerek doğrudan doğruya ve gerekse zabıta makam ve memurları vasıtasıyla her türlü tahkikatı yapabilir." denilmektedir. Bahse konu zabıta makam ve memurları, Emniyet Teşkilatı Kanununun 9. maddesinde tarif edilen adli kolluğa atıfta bulunmaktadır.

CMUK 156. Madde'ye göre: "Bütün zabıta makam ve memurları yani adli kolluk, el koyduğu olayları, yakalanan kişiler ile uygulanan tedbirleri Cumhuriyet Savcılıklarına derhal bildirmek ve adliyeye ilişkin işlerde bunlar tarafından verilen bütün emirleri yerine getirmekle yükümlüdürler. Cumhuriyet Savcıları emirleri yazılı olarak verir, acele hallerde sözlü emir de verebilir. Sözlü emir verildiği durumlarda kolluk amirini de haberdar eder. Cumhuriyet Savcısının yazılı emri üzerine yakalanan kişiler, olayın sanık ve tanıkları, yapılan işleme ait evrak ile birlikte belirtilen gün, saat ve yerde zabıta kuvvetlerince hazır bulundurulur. Kanun tarafından kendilerine verilen veya kanun dairesinde kendilerinden istenilen adliyeye müteallik görev veya işlerde suiistimal veya ihmal ve gecikmeleri görülen devlet memurları ile cumhuriyet savcılığının şifahi veya yazılı talep ve emirlerini yapmakta suiistimal veya ihmalleri görülen zabıta amir ve memurları hakkında savcılıkça doğrudan doğruya takibatta bulunulur. Ancak, zabıta amirleri hakkında, hâkimlerin görevlerinden dolayı tabi oldukları muhakeme usulü uygulanır. Zabıta makam ve memurları suçluları aramakla ve işin tenviri için gereken acele tedbirleri almakla mükelleftir, düzenledikleri evrakı hemen savcılığa gönderirler."⁵⁰

Kolluk Kuvveti, bir olay meydana geldiğinde, eğer doğrudan kolluk kuvveti tarafından yakalama işlemi yapıldığında, yakalanan kişi ve uygulanacak tedbirler hakkında, Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 6'ncı maddesine göre Cumhuriyet Savcısına ivedi olarak bilgi vermek ve talimat almak zorundadır. Buradan da anlaşılacağı üzere polisin yetkisi sadece şüpheli şahısları yakalamak ve delilleri toplamakla ile sınırlıdır. Yakalanan şahıslar ile ilgili diğer işlemler hakkında tasarruf yetkisi sadece Cumhuriyet Savcısına aittir. Dolayısıyla yakalanan şahısları gözaltına alma veya salıverme yetkisi, sadece Cumhuriyet Savcısının yetkisi kapsamındadır. Polis, sadece verilen talimatları uygulamak zorundadır.

Polisin yaptığı adli faaliyetlerin takibi ve kontrolünün sağlanabilmesi hususunu 01.06.2005 tarihli 25832 sayılı Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 25'inci maddesine göre, Cumhuriyet Başsavcıları veya

⁵⁰ 04.12.2004 tarihinde kabul edilen ve 17.12.2004 tarihinde 25673 sayılı resmi gazetede yayımlanan CMUK, madde 156.

görevlendirecekleri cumhuriyet savcılarının adli görevlerinin gereği olarak nezarethaneleri, varsa ifade alma odalarını, gözaltına alınan kişilerin durumlarını, gözaltına alınma sebep ve sürelerini, gözaltına alınma ile ilgili tüm kayıt ve işlemleri inceleyip araştıracağını, bunun sonucunu ilgili deftere kaydedeceğini hüküm altına almıştır. İçişleri ve Adalet Bakanlıkları tarafından çıkarılan genelgelerle de inceleme ve araştırma raporlarının ilgili bakanlıklara gönderileceği, görülen aksaklıkların takip edilerek giderileceği düzenlenmiştir.⁵¹

Polisin uygulamada yeknesaklığı sağlayabilmesi için çıkarılmış olan Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu ve adli faaliyetleri düzenlemek için çıkarılan ilgili yönetmelikler ile Emniyet Teşkilatı Kanunu'ndaki düzenlemeler birbirini tamamlar niteliktedir. Daha önce bahsi geçtiği üzere ilgili mevzuatlar, adliyeye ilişkin görev veya işlerin Cumhuriyet Savcılarının bilgi ve gözetimi altında yürütülmesini, bu konuda suistimal veya ihmal ve gecikmeleri görülen adli kolluk hakkında da cumhuriyet savcıları tarafından doğrudan soruşturma açılabilceği belirtilmiştir.

Kolluk, ceza ve adalet sisteminin işleminde en önemli aktörlerden biridir. Kolluğun suçları aydınlatma, yani suçu ve faillerini belirleme görevi tabii olarak delilleri de kapsar. Suçların delillerini tespit etmek, niteliklerine göre farklı zaman alacaktır; özellikle ekonomik suçlarda delillerin tespiti uzun zaman almaktadır. Ancak daha başlangıçta kolluğun topladığı delillerin, meselâ sahtecilik gibi hallerde, zayıf olması, özensiz soruşturma yapılması, yargılamanın uzun süre devam etmesine neden olmaktadır. Türkiye'de temel sorun da buradan kaynaklanmaktadır. Kolluğun delilleri tespiti hususunda yeterli yetişkinliğe sahip olmaması ceza yargılamasını uzatan temel sebeplerdendir.⁵²

⁵¹ 25832 sayılı Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 25'inci maddesi.

⁵² Sulhi Dönmezer, Feridun Yenisey, "Ceza Adalet Sisteminde Jandarma ve Polisin Rolü ve Etkinliği", *Polis Bilimleri Dergisi*, Sayı 1, 1998, s. 35.

2. E.G.M.'DE ADLİ KOLLUK GÖREVİ YAPAN DAİRE BAŞKANLIKLARI MERKEZ VE TAŞRA TEŞKİLATLARI

2.1. Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı

Ülkelerin gelişmesi ile birlikte suç ve suçluların da teknolojik açıdan kendilerini yenileyerek gelişme göstermektedirler. Karmaşık suç ilişkileri ve yöntemleri sebebiyle organize suçlar ortaya çıkarak, ülkelerde büyük tehdit konuları oluşmaktadır. Türkiye’de de karşılaşılan bu türlü suç örgütlerine karşı güvenlik zaafiyeti yaşanmaması için ve meydana gelmiş suçları ve suçluları ortaya çıkararak toplumda barış ve sükûnu sağlamak için, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı (KOM Daire Başkanlığı) çalışmalar yürütmektedir.

Dünyadaki her tür gelişmeyi yakından takip eden ve dolayısı ile suç işleme becerilerini her geçen gün bir öncekinden daha gelişmiş bir formata uyarlayabilen, güçlü uluslararası bağlantılara sahip organize suç örgütlerinin gücü ve günümüz demokratik toplumlarına yönelttiği tehdidin büyüklüğü yadsınamayacak bir gerçektir. Karmaşık suç ilişkileri ve yöntemleri şeklinde karşılaşılan organize suçlar, Türkiye’de de karşı karşıya kalınan en önemli güvenlik sorunlarının başında gelmektedir. KOM Daire Başkanlığı, Doğrudan kamu otoritesini hedef alan, toplumun barış ve sükûnunu bozan ve Türkiye’nin demokratik ve sosyo-ekonomik yapısına büyük zarar veren bu suç organizasyonları ile etkin bir şekilde mücadele etmektedir.

Tarihsel olarak Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 03.01.1980 tarihli İçişleri Bakanlığı onay yazısı ile ilk olarak Kaçakçılık Daire Başkanlığı adı ile kurulmuştur. Dairenin görevi, uyuşturucu madde kaçakçılığı başta olmak üzere, her türlü sahtecilik ve nitelikli dolandırıcılık suçları, silah, mühimmat kaçakçılığı, tarihi eser kaçakçılığı, nükleer madde ile uyuşturucu madde yapımında kullanılan kimyasal maddelerin kaçakçılığı, insan ticareti, göçmen kaçakçılığı, yolsuzluk, kara para aklama, bireysel ve özel sektör yolsuzluğu ve bilişim suçlarını bulup ortaya çıkarmaktır.

Kaçakçılık Daire Başkanlığının temelini oluşturan, Kaçakçılık Daire Başkanlığı Kurulu ve Çalışma Yönergesi 01.04.1981 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Böylece, Kaçakçılık Daire Başkanlığının temel organik yapısı oluşturulmuştur.

İstihbarat alanında duyulan ihtiyaca istinaden, 14.01.1983 tarihinde Kaçakçılık Daire Başkanlığının ismi, Kaçakçılık İstihbarat Harekât Daire Başkanlığı olarak değiştirilmiştir. Yeni adı ile birlikte Kuruluş ve Çalışma Yönergesi de yine 14.01.1983 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelikle Kaçakçılık İstihbarat Harekât Daire Başkanlığının bünyesinde tüm illerde ve bazı ilçelerde ihtiyaca göre bağlı ve değişik adlarla şubeler ve büroların mevcut günün şartlarına göre kurulmuş ve gelişimleri sağlanmıştır.⁵³

31.08.1984 tarihinde Başkanlık bünyesinde İstihbarat Şube Müdürlüğü kurulmuştur. Daha sonra, genel istihbarat birimleriyle karıştırılmaması maksadıyla 24.09.1987 tarihinde İstihbarat Şube Müdürlüğü'nün adı, Kaçakçılık Araştırma Şube Müdürlüğü olarak değiştirilmiştir. 20.07.1988 tarihinde ise, görülen lüzum üzerine hizmet gereği denilerek Teknik ve Bilgi İşlem Şube Müdürlüğü kurulmuştur.

26.09.1988 tarihinde Bakanlık Onayı ile Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Edirne, Gaziantep, Mersin, İstanbul, İzmir ve Kocaeli gibi özel statülü iller dışındaki illerde faaliyet gösteren Kaçakçılık İstihbarat Harekât Daire Başkanlığına bağlı Şube Müdürlüklerinin isimleri Kaçakçılık İstihbarat ve Harekat Şube Müdürlükleri olarak değiştirilmiştir.

Kaçakçılık İstihbarat Harekât Daire Başkanlığının adı, 07.07.1995 tarihli ve 7084 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı olarak değiştirilmiştir. Daire Başkanlığının kuruluş tarihi olan 1980 yılından günümüze kadar suç dünyasında meydana gelen değişimlere ve gelişmelere karşı mücadele edecek şekilde, devamlı yenileme ve yapılanma süreci geçirmektedir.

⁵³ EGM, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, Teşkilatlandırma Şube Müdürlüğü Arşivi.

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı bünyesinde mafya gibi organize olmuş suç çetelerine karşı mücadele etmek amacıyla 1998 yılında Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü kurulmuştur. Merkezde, illerde ve ilçelerde Kaçakçılık ve Suç Örgütleriyle ülke bazında mücadele ederek Uluslararası etkin bir duruma gelmek için belirli bir dinamik yapı oluşturulması şart olmuştur. Bundan dolayı teşkilat çapında tüm birimlerin görüş ve katkıları alınarak Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Merkez ve Taşra Teşkilatı Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği 24.04.1998 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı bünyesinde kurulan, amacı organize ve büyük çaptaki suçlarla mücadelede etkin olarak çalışma ortaya koyabilmek olan, daha da önemlisi insan kaynağını oluşturan personelinin geliştirilmesi amacıyla uluslararası işbirliğine giderek belirli oranlarda yardım da alan, Türkiye’de bir ilk olan “Türkiye Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi, yani kısa adıyla TADOC kurulmuştur. TADOC’un kurulmasından sonra, Amerika ve Avrupa’nın organize suçlarla mücadelede kendini ispatlamış ülkelerinden teknik ve maddi yardım almış ve Daire Başkanlığının gelişmesinde büyük rol oynamıştır.

1997 yılında Birleşmiş Miller Uyuşturucu Kontrol Programı denilen UNDCP, Avrupa Komisyonu ve Türk Polis Teşkilatını Güçlendirme Vakfının katkılarıyla “Köpek Eğitim Merkezi” Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulmuştur. Ancak, daha sonra, 2002 yılı Mart ayından itibaren Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığına bağlanmıştır.

Narkotik dedektör, patlayıcı dedektör, banknot dedektör, canlı insan arama, ceset arama, koku teşhis, silah mühimmat, anti-terör özel operasyon, asayiş devriye köpeği branşları için, köpekler Köpek Eğitim Merkezinde yetiştirilerek gelecekteki sahibi ile belirli bir adaptasyondan geçirildikten sonra, suçla mücadelede kullanılmaktadır. Köpek Eğitim Merkezi uluslararası bir nitelik kazanarak, ihtiyaç halinde hem yurt içinde, hem yurt dışında eğitilen köpeklerden faydalanılmaktadır.

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı çağımızın hastalığı olan bilgisayar teknolojisinin zararlı bir şekilde kullanılmasına karşı mücadele için daha yüksek bir teknoloji kullanılarak, bu tür sanal âlemdeki suç ve suçluları ortaya çıkarmak maksadı ile Bilgi İşlem Büro Amirliği 20.04.2003 tarihinde Yüksek Teknoloji Suçları ve Bilişim Sistemleri Şube Müdürlüğü olarak değiştirilmiştir.

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Merkez ve İl Teşkilatı Kurulu, Görev ve Çalışma Yönetmeliğinin 03.01.2006 tarihinde yürürlüğe girmesiyle Yüksek Teknoloji Suçları ve Bilişim Sistemleri Şube Müdürlüğünün adı, Bilişim Suçları ve Sistemleri Şube Müdürlüğü olarak yenilenmiştir.

2005 yılından itibaren Merkezde ve Taşrada Organize ve büyük mahiyetteki bu suçlarla mücadelede etkinliği arttırmak maksadıyla birimlerde tüm teknik ve teçhizat malzemelerinin modernizasyonu sağlanmıştır. Bu modernizasyon sayesinde daha başarılı icraatların çıktığı da gözlemlenmiştir.

25.05.2009 tarihinde Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı daha önceden görülmüş problemlerin ve olumsuzlukların tespitine çalışılmış, personelin bu konuda profesyonelliğini ve kabiliyetini arttırmak maksadıyla teknolojik imkânlardan da yararlanılarak başarı sağlanması için “Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Merkez ve İl Teşkilatı Kurulu, Görev ve Çalışma Yönetmeliği”nde tekrar değişikliğe gidilmiştir. Bu yönetmeliğin çıkartılmasındaki esas amaç 25.05.2009 tarihine kadar ortaya çıkmış problemleri masaya yatırarak bu problemlerin çözümünü durağan yapılarda değil, daha aktif ve dinamik bir şekilde sonuca giderek ülkenin içerisindeki suç ve suçluların portresini ortaya koyarak, etkili bir şekilde müdahale sağlayıp stratejilerin etkinliğini sağlamak için yapılmıştır.

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığına bağlı ve Emniyet Genel Müdürlüğü, Merkez Teşkilatı yapısı içerisinde bulunan 14 Şube Müdürlüğü ve 2 Büro Amirliği görev yapmaktadır. Ülke çapında 80 ilimizde

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ve 36 İlçemizde de Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Grup Amirliği görev yapmaktadır. Ayrıca, İstanbul'da Mali Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü, Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü, Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ve Bilişim Suçları ve Sistemleri Şube Müdürlüğü olarak 4 ayrı Şube Müdürlüğü ile de faaliyetler yapılmaktadır. KOM Daire Başkanlığı uhdesinde, yaklaşık 6500 adli polis görev yapmaktadır.

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Ulusal ve Uluslararası suçların ve suçluların yakalanmasında özellikle uyuşturucu ve psikotrop maddeler ile mali suçlar ve silah kaçakçılığı başta olmak üzere yasa dışı haksız kazanç ve yüksek menfaat sağlayan ve genelde çete meydana getirerek işlenen organize suçları ortaya çıkarmak için uğraşmaktadır. Bu uğraşların en önemlilerini uyuşturucu madde kaçakçılığı olmak üzere, her türlü sahtecilik ve nitelikli dolandırıcılık suçları, bilişim suçları, silah mühimmat, tarihi eser, nükleer madde ile uyuşturucu yapımında kullanılan kimyasal maddelerin kaçakçılığı gibi suçlar oluşturmaktadır. Yeni yönetmeliğin çıkartılmasından sonra, Daire Başkanlığı çalışmalarında daha rahat icraatlar ortaya koyarak özellikle 2009 yılında başarılı çalışmalara imza atmıştır.

Adli polis birimleri arasında en aktif birim olan, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, polisin tek başına veya tek ekip halinde üstesinden gelemeyeceği hatta teknik malzemeleri kullanmadan ulaşamayacağı, suç ve suçlulara karşı her türlü teknolojik malzemeyi kullanarak daha kolay ve daha etkili şekilde ulaşabilmektedir. Dolayısıyla suçluların suç işlemekten önce, çekindiği bir unsur olarak ön plana çıkmaktadır. Ancak, önleyici polis hizmetlerinin de katkısı göz ardı edilemez. Modern dünyada, polisin etkinliğini arttırmak için öncelikli olarak personel sayısının artırılması, personelin kalitesinin yükseltilmesi ve teknolojik gelişimleri takip ederek bir başarı sağlanması gerekmektedir. Avrupa Birliği ülkelerinde yaklaşık 200 ve 250 kişiye 1 polis düşerken, maalesef Türkiye'de 400 kişiye 1 polis düştüğü tespit edilmiştir. Polis sayısının artırılması ve polislerin

imkânlarının daha iyi duruma getirilmesi, standartların yükselmesine sebep olacak ve toplum bazında daha büyük gelişme sağlanacaktır.⁵⁴

25.05.2009 tarihinde Bakanlık onayı alınmış olan, Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Merkez ve İl Teşkilatı Kurulu, Görev ve Çalışma Yönetmeliğinde Başkanlığın görevleri açıkça belirtilmiştir. Yönetmeliğin çıkartılması aşamasında, ülkemizde ve dünyada gelişen suçlar göz önünü alınarak, ülkelerin ekonomik, sosyal, sosyopolitik ve stratejik yapısını temelden etkileyen, vatandaşlarını, devlet sistemine ve ekonomik yapısına zarar vermeyi amaçlayan suç ve suçlularla mücadelede KOM Daire Başkanlığının aktif rol oynaması esas alınmıştır.

Bahse konu yönetmeliğin 14. maddesine göre, Başkanlığın görevleri:

- Yurtdışından Türkiye'ye veya Türkiye'den yurt dışına yönelik veyahut yurt içinde çeşitli yollarla yapılan kaçakçılık faaliyetleri ile ulusal veya uluslararası düzeyde organizasyon oluşturarak yasalara aykırı biçimde haksız menfaat veya yüksek kazanç sağlamak amacıyla ekonomik veya idari yapıyı doğrudan veya dolaylı olarak kontrol eden veya ele geçiren suçlarla mücadele edilmesi, suç konusu mallara ve bu tür suçlardan elde edilen kazançlara el konulması ve aynı tür suçları işleme olanaklarının ortadan kaldırılması maksadıyla yetki ve görev veren ilgili mevzuat çerçevesinde, bu yönetmelikte belirtilen görevleri yerine getirmek üzere, istihbarat elde etmek, değerlendirmek, suçun men ve takibi amacıyla gerekli tedbirleri almak, gerektiğinde adli kolluk görevi ifa etmek, operasyonlar düzenlemek ve düzenletmek,

- Kontrollü teslimatın uygulanması amacıyla, il birimlerinden ve yurtdışından gelen taleplerle ilgili olarak ilgili adli makamlar nezdinde karar isteminde bulunmak ve kontrollü teslimatın uygulanmasını yönetmek veya koordine etmek,

- İl birimlerinin çalışmalarına ve yürütülecek operasyonlara yön vermek, talep edildiğinde veya Başkanlıkça gerekli görüldüğünde il birimlerini merkez veya diğer il birimleri personeli ile takviye etmek,

⁵⁴ EGM, KOM Daire Başkanlığı, web sayfası <http://www.kom.gov.tr/Tr>, ERİŞİM: 14.03.2012.

- Mücadelesiyle görevli olduğu suçlarla ilgili birden fazla ili kapsayan ve/veya uluslararası boyuttaki operasyonel çalışmaları koordine etmek,

- Yürütülen operasyonların sonuçlarını değerlendirmek, yurtiçi ve yurtdışı uzantılarını tespit etmek ve gerekli tedbirleri almak,

- Kaçakçılık ve organize suçlarla mücadele amacıyla ulusal ve uluslararası kuruluşlar nezdinde yürütülen, işbirliği faaliyetlerine katılmak, buralarda alınan karar ve stratejilerin uygulanmasını sağlamak,

- Başkanlığın görev alanı kapsamındaki ikili veya çok taraflı güvenlik işbirliği anlaşmalarının uygulanmasını temin ve takip etmek, bu çerçevede yurtdışı ve yurtiçi irtibat görevlileriyle ya da tespit edilen kanun uygulayıcı birimlerin irtibat noktaları ile mevzuat çerçevesinde işbirliği ve bilgi paylaşımında bulunmak,

- Kaçakçılık ve organize suçlarla mücadelede gerekli olan idari ve hukuki alt yapı eksikliklerini gidermek ve geliştirmek amacıyla mevzuat çalışmaları yürütmek, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadelede, ülkemizin Avrupa Birliği üyeliği ile ilgili olarak, idari ve hukuki alanda gerekli uyum çalışmalarını yürütmek, işbirliği faaliyetlerine katılmak, buralarda alınan karar ve stratejilerin uygulanmasını sağlamak,

- Madde kullanımı ve bağımlılığı alanlarında ilgili kurumlardan veri toplamak, bu çerçevede oluşturulan veri tabanının sürekli olarak güncellenmesini sağlamak,

- Kaçakçılık ve organize suçlarla etkin mücadele için plan, proje hazırlamak ve uygulamaya koymak,

- Merkez ve il birimlerinin faaliyetlerinde kullanılmak üzere bilişim sistemleri, teknik, optik, elektronik cihazlar ile araç ve gereç planlaması yapmak, bunları temin ederek dağıtımını sağlamak ve birimlerin operasyonlarına destek vermek,

- Merkez ve il birimlerinde görev alacak nitelikli personelin yetiştirilmesi, bilgilerinin geliştirilmesi ve personele uzmanlık kazandırılması yönünde ulusal ve uluslararası ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak, kısa ve uzun vadeli eğitim programları hazırlamak ve uygulamak,

- Merkez ve il birimlerinde görev alan personelin atama planlamalarına yönelik çalışmalar yapmak,

- Gerektiğinde diğer alanları da kapsamak üzere, Başkanlığın görev alanındaki suçlarla mücadele amacıyla köpek idarecisi ve köpek eğitmek, bunların istihdam ve atama planlarına ilişkin işlemleri yürütmek,

- Birimlerin ödül ve ikramiye taleplerini değerlendirmek ve gerekli yazışmaları yapmak ve mevzuata uygun olarak verilen diğer görevleri yapmak ile yükümlüdür.⁵⁵

2.2. Terörle Mücadele ve Harekât Daire Başkanlığı

Terör kelimesinin karşılığı yıldırma ve korkutmadır. Diğer bir deyişle terör, bir toplumda, halkın huzurunu ve asayişini bozmak için ve halkın bu bozukluklara karşı direnişini yıkmak için ortak korku salınması olayı da denilebilir. Korku ve yılgınlık, devlet otoritesini yani kamu düzenini veya toplumun yapısını yıkmak, devleti bölmek için yapılan şiddet hareketleri olarak nitelendirilebilir.

Türkiye’de meydana gelen terör olaylarına müdahale edebilecek ve terör konusunda uzmanlaşmış personel istihdam ederek, terör suç ve suçlularını adalete teslim etmek amacıyla 27.09.1985 tarihli 9899 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla Terörle Mücadele Daire Başkanlığı kurulmuştur.⁵⁶

⁵⁵ 25.05.2009 tarihli bakanlık onaylı EGM Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığı Merkez ve İl Teşkilatı Kurulu, Görev ve Çalışma Yönetmeliği.

⁵⁶ EGM, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, Teşkilatlandırma Şube Müdürlüğü Arşivi.

Terörün köküne inilecek olursa 12.04.1991 tarihli, 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanununun birinci maddesinde ifade edildiği üzere: “Terör, cebir ve şiddet kullanarak baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle Anayasada belirtilen cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik ve ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Türkiye Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.” denilmiştir.

Terörle Mücadele Daire Başkanlığı, ilk olarak Birinci Şube adı altında 1924 yılında Emniyet Umumiye Müdür Muavinine bağlı olarak devlete karşı yöneltilebilecek her türlü tehdit ve yıkıcı faaliyetleri önlemek amacıyla kurulmuştur.

04.06.1937 tarihinde yürürlüğe giren 3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun 9. Maddesine göre Güvenlik Dairesi Başkanlığı bünyesinde Yıkıcı Faaliyetler Şubesine dönüştürülmüştür.

Ülkede bölücü ve yıkıcı faaliyetlerin artması ve özellikle 1970’li yıllardan sonra terör eylemlerinin yoğunlaşması sonucunda Güvenlik Daire Başkanlığına bağlı olan Yıkıcı Faaliyetler Şubesinin yetersiz kaldığının görülmesi üzerine 26.08.1986 tarihli Bakan oluru ile “Terörle Mücadele ve Harekât Dairesi Başkanlığı” adı altında yeni bir oluşum ortaya konmuştur.⁵⁷

25 Ocak 1992 tarihinde çıkartılan Terörle Mücadele Dairesi Başkanlığı Yönetmeliğince Yurtdışı Terör Olayları Şube Müdürlüğünün ismi, Yurtdışı Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü olarak değiştirilmiştir. Ayrıca, Harekât ve Operasyon Şube Müdürlüğünün ismi ise Merkez Özel Harekât Şube Müdürlüğü olarak yeniden isimlendirilmiştir.

⁵⁷ EGM, Terörle Mücadele Dairesi Başkanlığı Web sayfası <http://www.egm.gov.tr/temuh/index.html>, ERIŞİM: 15.03.2012.

17 Şubat 1994 tarihinde yürürlüğe giren diğer bir yönetmelik ile Merkez Özel Harekât Şube Müdürlüğü, Terörle Mücadele Daire Başkanlığı bünyesinden alınarak Özel Harekât Daire Başkanlığı olarak ayrı bir yönetim halinde hizmete başlamıştır. Bu Şube Müdürlüğünün yerine Psikolojik Harekât Şube Müdürlüğü oluşturulmuştur.

Yurtdışı Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünün ismi, Avrupa Birliği ile uyum gereği İnsan Hakları ve Yurtdışı İlişkiler Şube Müdürlüğü olarak 20 Aralık 1996 yılında değiştirilmiştir.

Haberleşme ve Koordinasyon Şube Müdürlüğünün ismi 29 Şubat 1999 tarihinde alınan bir onay ile Araştırma ve Değerlendirme Şube Müdürlüğü olarak Yurtdışı İlişkiler Şube Müdürlüğünün adı ise İnsan Hakları Şube Müdürlüğü olarak yeniden düzenlenmiştir. Bu her isim değişikliğinde yeni ismin gerekleri doğrultusunda çalışma faaliyetleri daha da genişletilerek birimlere yeni kimlikler verilmiştir.

05.11.2001 tarihinde yürürlüğe giren Terörle Mücadele Dairesi Başkanlığı Kuruluş ve Çalışma Yönetmeliğine göre Merkez İl ve İlçe birimleri tekrar yapılandırılarak güncellenmiştir. Dolayısıyla, artık Merkez ve Taşra birimleri değil, Merkez, İl ve İlçe birimleri olarak sıfatlandırılmışlardır. Tüm bu birimlerin organik yapılarında yeni düzenlemelere ihtiyaçlar doğrultusunda yapılandırılmaya gidilmiştir. 25.11.2008 tarihinde Bakanlık Onayı ile Terörle Mücadele ve Harekât Dairesi Başkanlığı olarak yeniden adlandırılarak: “Terörle mücadelede devlet güvenliğine, kamu düzenine ve halkın güven ve huzuruna karşı girişilen her türlü terör faaliyetlerine, bu faaliyetleri yürüten kişi ve örgütleri tespit etmek ve onları zararsız hale getirmek üzere gerekli tedbirleri almak, bu konularda araştırma ve değerlendirme yapmak, İllerin terörle mücadele faaliyetlerini koordine etmek, yönlendirmek veya gerektiğinde fiilen katılıp yardımcı olmak amacıyla faaliyetlerini sürdürmektir.” şeklinde görev verilmiştir.⁵⁸

⁵⁸ 05.11.2001 tarihli yürürlüğe giren TEMÜH Dairesi Başkanlığı Kuruluş ve Çalışma Yönetmeliği.

Merkez ve Taşra Terörle Mücadele birimleri 05.11.2001 tarihinde ihtiyaçlara binaen yeniden hazırlanarak yürürlüğe giren, Terörle Mücadele Harekât Dairesi Başkanlığı Kuruluş ve Çalışma Yönetmeliği ile 22.05.2002 tarihinde yürürlüğe giren İl Emniyet Müdürlükleri Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü ve İlçe Emniyet Müdürlükleri, İlçe Emniyet Amirlikleri Terörle Mücadele Büro Amirliği Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliğine göre Merkez, İl ve İlçe birimleri olarak yeniden şekillendirilmiştir.⁵⁹

Terörle Mücadele kapsamında hükümetin de verdiği destekle, küçümsenmeyecek derecede ödenek ayrılarak Psikolojik Harekât (PH) kapsamında çok yönlü faaliyetler yapılmaktadır. Bu faaliyetlerin sonuçları şu anda olmasa da kısa bir müddet sonra olumlu sonuçlar doğuracağı şüphe götürmez bir gerçektir.

Terörle Mücadele Daire Başkanlığının başlıca birimleri: Haberleşme ve Koordinasyon Şube Müdürlüğü, Yurtdışı Terör Olayları Şube Müdürlüğü, Bölücü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü, Sağ Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü, Sol Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü, Harekât ve Operasyon Şube Müdürlükleri olmak üzere teşkilatlanarak, hizmet etmektedirler.

İllerde Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü ve de İlçelerde ise Terörle Mücadele Büro Amirliği olarak faaliyet gösterilmektedir. İllerde faaliyet gösteren Terörle Mücadele Şube Müdürlükleri, genel anlamda 7 bürodan oluşmaktadır. Bunlar: İdari Büro Amirliği, Sol Terörle Mücadele Büro Amirliği, Sağ Terörle Mücadele Büro Amirliği, Psikolojik Harekât Büro Amirliği, Öğrenci Faaliyetleri Büro Amirliği, Bölücü Terörle Mücadele Büro Amirliği ve Teknik Takip Büro Amirliğidir.

⁵⁹ 22.05.2002 tarihinde yürürlüğe giren İl Emniyet Müdürlükleri Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü ve İlçe Emniyet Müdürlükleri/Amirlikleri, Terörle Mücadele Büro Amirliği Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği.

2.3. Asayiş Daire Başkanlığı

04.07.1934 Tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanuna göre “Polis, asayiş, amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatını temin eder, yardım isteyenlerle yardıma muhtaç olan çocuk, alil ve acizlere yardım eder.” denilmektedir.

Asayiş Daire Başkanlığı, 11.04.2002 tarihinde yürürlüğe giren Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığı Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği doğrultusunda merkezde 11 Şube olmak üzere kurulmuştur.

Asayiş Daire Başkanlığı’nın amacı: Asayiş hizmetlerini en etkin ve sistemli bir şekilde yerine getirmektir. Asayiş hizmetleri: Halkın ırz, can ve malını muhafaza, tasarruf emniyeti ve mesken masuniyetinin korunması ve ammenin istirahatını temin amacıyla terör ve kaçakçılık suçları dışında asayiş etkileyen ve polisin takibini gerektiren suçlarla ilgili, kanuni mevzuatın kendisine verdiği yetki çerçevesinde, suça el koyma, olay araştırması yapma, olay failini yakalama, gözaltına alma, ifade alma ve adliyeye sevk işlemleri ve kendisine verilen diğer görevlerin yerine getirilmesiyle alakalı hizmet alanına denilmektedir.

Türkiye çapında 81 İlde ve 892 ilçede teşkilatlanmış bulunan asayiş polisi, ülke nüfusunun yaklaşık % 80’ine hizmet vermektedir.

18.07.1984 tarihli 8360 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ve 13.08.1984 tarihli 18488 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Tesbiti ile ilgili karara istinaden Asayiş Daire Başkanlığı kurulmuştur.⁶⁰

Asayiş Daire Başkanlığının merkezde 10 adet Şube Müdürlüğü vardır. Bunlar: Suç Soruşturması Şube Müdürlüğü, Suç Analiz Merkezi Şube Müdürlüğü, Bilişim Sistemleri Şube Müdürlüğü, Polis Merkezleri ve Suç Önleme Şube Müdürlüğü, Çocuk Şube Müdürlüğü, SASEM ve İnsan Kaynakları Şube Müdürlüğü, Strateji

⁶⁰ EGM Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, Teşkilatlandırma Şube Müdürlüğü Arşivi.

Geliştirme ve Destek Şube Müdürlüğü, Kayıp ve Aranan Şahıslar Şube Müdürlüğü, Araştırma ve Değerlendirme Şube Müdürlüğü ve Toplum Destekli Polislik Şube Müdürlüğü'dür.

Adli polisliğin ana birimlerinden olan Asayiş Dairesi Başkanlığının başlıca hedefi: Meydana çıkması muhtemel suçları önlemek, ortaya çıkmış suçların faillerini yakalamak, delilleri bulmak, her türlü bilgi ve materyalleri değerlendirip suç ve suçlulara ulaşarak bunların adli mercilere ivedi şekilde çıkarılmasını sağlamaktır.

Asayiş Dairesi Başkanlığının vizyonu ise görev alanına giren tüm hizmetleri etkin, verimli ve hızlı bir biçimde yerine getirmek, çağın gelişen imkân ve teknolojilerinden en üst düzeyde faydalanarak değişen ve gelişen suç türleri ile ilgili politikalar geliştirmek, vatandaş memnuniyeti ve toplum desteğini sağlamak suretiyle suçla mücadeleyi etkin kılmak olarak benimsemiştir.⁶¹

2.3.1. Suç Önleme Birimi

Herhangi bir suç olmadan önce, suçun olmaması için daha önceden yapılmış ve yapılan genel tedbirler olarak nitelendirilen faaliyetlere Önleyici Hizmetler denir. Polisin esas amacı: Bir toplumda suç olmadan önce suçu önleyebilmektir. Aksi takdirde suç olacak, toplumda huzur ve asayiş bozulmuş olacak, ancak bundan sonra gerekli adli işlemler takip edilmek zorunda kalınacaktır. Eğer, bir toplumda suç ve suç unsurlarında azalma var ise o toplumda görev yapan polisin büyük başarısı vardır ve bu başarı, hem iktidarın başarısı olup hem de kamu görevlilerinin başarılarını temsil edecektir.

İşlenen suçların profillerine, ortaya çıkış faktörlerine ve yöntemlerine göre yapılan araştırmaların tamamı Önleyici Hizmetler kapsamına girmektedir. Kamu düzenini sağlamak ancak suç ve suç unsurunun olmaması ile mümkün olacaktır. Önleyici Hizmetlerde, polisin başarısı, ancak toplum destekli olabilecektir. Toplum

⁶¹ 11.04.2002 tarihli bakanlık onaylı Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığı Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği.

Destekli Polis, her bir vatandaşın yapmış olduğu ihbar sonucu her yerde polisin varlığı hissedilebilecek seviyeye gelecektir. Önleyici Hizmetlerde en önemli husus göz önünde bulunmaktır. Polisin varlığını hissedenden ve polisin her an kendilerini yakalayabilme ihtimalini düşünen suç işleme eğilimi olan şahıslar bu durumda suç işlemekten vazgeçeceklerdir. Dolayısıyla önleyici hizmetlerin gereği yapılmış olacaktır. Polis Vazife ve Salahiyet Kanunun 2. Maddesiyle kanunlara, tüzüklere, hükümet emirlerine ve kamu düzenine uygun olmayan hareketlerin işlenmesinden önce bu kanun hükümleri dairesinde önünü almak görevi polise verilmiştir.⁶²

Önleyici hizmetleri yerine getiren polisin öncelikle bir suçlu gibi dışınması gerekmektedir. Yani, polis, bir suçlunun suçu işlerken yapması veya davranması muhtemel hareketleri düşünüp sezgisel olarak bunu hissedip davrandığı takdirde, bu suçluları daha suç olmadan önce veya en kötü ihtimal suçüstü halinde yakalama şansı olacaktır. Suçluların her geçen gün teknolojiyi kullanarak kendilerini geliştirdiği düşünülürse polisin de onları yakalama hususunda yeteneğini, kabiliyetini ve görev yapma arzusunu arttırması gerekmektedir. En önemli husus ise suç için elverişli fırsatların minimum seviyeye çekilmesi, suç kaynaklarının ve şüphelinin zayıflatılması veya mağdurun güçlendirilmesidir. Dolayısıyla bu durum, önceden planlanan yasadışı faaliyetlerde olduğu gibi aniden oluşan ve gelişen kavga ve benzeri olayların önlenmesini de içerir. Toplum içerisinde aniden gelişen öfke, heyecan, üzüntü veya alkol gibi nedenlerle meydana gelebilecek olaylar da polisin önleyici hizmetleri sayesinde önlenmiş olacaktır. Gelişmiş toplumlarda, bu husus daha çok ön plana çıkmaktadır. Türkiye’de de son zamanlarda idari polislik kavramı içerisine giren önleyici hizmetler faaliyeti önem kazanmış, toplumda daha az suç meydana geldiği gözle görülür şekilde ortaya çıkmıştır.⁶³

⁶² Halil Yılmaz, Adli Kolluk Açısından Polis Teşkilatı, <http://www.polis.web.tr/a.article.view.php?idx=657>, ERIŞİM: 25.10.201.1

⁶³ 04.07.1934 tarihinde kabul edilen ve 14.07.1934 tarihinde 2751 sayılı resmi gazetede yayımlanan Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu.

2.3.2. Suç Soruşturma Birimi

Asayiş suçları: Adam öldürme, adam yaralama, kavga, hırsızlık, gasp, dolandırıcılık, adam kaçırma, oto hırsızlığı, otodan hırsızlık, ızzar, tecavüz, fiili livata ve taciz gibi suçları içine alarak terör, kaçakçılık, organize suçlar ve trafik suçları haricinde kalan suçları içermektedir.

Merkez Asayiş Birimi: Asayiş suçlarının aydınlatılması, şüphelilerinin yakalanması ve adli makamlara sevk edilmelerine ilişkin İl Emniyet Müdürlüğü birimlerindeki faaliyetleri izlemek, aksaklıkları giderici ve uygulamada birlik sağlayıcı çalışmalar yapmak ile görevlidir.

Bu kapsamda, Asayiş Daire Başkanlığı, illerde, Asayiş Şube Müdürlükleri ve ilçelerde ise, Asayiş Büro Amirlikleri olarak bu görevi ifa etmektedir.

2.3.3. Asayiş Şube Müdürlükleri ve Amirlikleri:

27.05.2002 tarihinde yürürlüğe giren “Emniyet Genel Müdürlüğü, İl ve İlçe Emniyet Müdürlükleri ve Amirlikleri, Asayiş Şube Müdürlüğü ve Büro Amirliği Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği” doğrultusunda kurulan Asayiş Şube Müdürlükleri, İllerin bulundukları bölge ve iş yüklerine göre teşkilatlanmıştır. Müdürlüklerin bünyesinde genel itibari ile 15 Büro Amirliği bulunmaktadır. Bunlar: İdari Büro Amirliği, Cinayet Büro Amirliği, Gasp Büro Amirliği, Ahlak Büro Amirliği, Aranan Şahıslar Büro Amirliği, Hırsızlık Büro Amirliği, Kayıp Şahıslar Büro Amirliği, G.B.T. Büro Amirliği, Kimlik Bildirme Büro Amirliği, Motosikletli Polis Timleri Amirliği (Yunuslar), Nöbetçi Büro Amirliği, Oto Hırsızlık Büro Amirliği, Yankesicilik ve Dolandırıcılık Büro Amirliği, Suç Analizi Büro Amirliğidir.⁶⁴

⁶⁴ 27.05.2002 tarihinde yürürlüğe giren EGM İl/İlçe Emniyet Müdürlükleri/Amirlikleri Asayiş Şube Müdürlüğü/Büro Amirliği Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği.

Asayiş Şube Müdürlüklerinin görevleri:

- Asayiş olaylarını, suçlarını araştırmak ve suç soruşturmasını yürütmek,
- Görev alanına giren suçlarla ilgili olarak suç haritası çıkartmak,
- Nezarethane işlemlerini hukuki, adli ve idari gereklere uygun olarak yerine getirmek,
- Gözaltında tutulan şüphelilerin ve sanıkların yeme, içme ihtiyaçlarına ve nakillerine ait masrafların bütçe ödeneklerinden karşılanmasını sağlamak, sağlık kontrollerini yaptırtmak,
- Şube Müdürlüğü veya Büro Amirliğinde bulunan başta nezarethane ve ifade alma odaları olmak üzere soruşturma mekânlarının standartlara uygunluğunu sağlamak, görevlendirilecek personel ile kullanılacak araç ve gereçlerin asayiş polisi meslek standardına uygun olmasını sağlamak,
- Yurtdışına kaçtığı belirlenen veya kaçma şüphesi bulunan şüphelilerin veya sanıklarının yakalanması, yurtdışında olduğu yönünde kuvvetli şüphe bulunan kayıp şahısların bulunması, kimliği belirsiz cesetlerin kimliklerinin tespit edilmesi amacıyla İnterpol Bültenleri çıkarılması için; şahısların açık kimlikleri, fotoğrafları, parmak izi on parmak basım formları ile şahıslar hakkında verilmiş mahkeme kararının tasdikli bir örneğini Başkanlığa göndermek,
- Asayiş suçlarının meydana geldiği bölgelerden sorumlu olan karakolla veya birden fazla karakolu ilgilendiren suçlarda karakollarla koordine kurarak bilgi alışverişi yapmak, karşılıklı tutulan kayıtların uygunluğunu kontrol etmek ve değerlendirmeler yapmak,
- İlgili mevzuat çerçevesinde suç soruşturmasında teknik imkânlardan yararlanmak.
- Asayiş suçları nedeniyle yakalanarak ceza alan veya cezaevinde yatan kişilerin cezaevlerine giriş ve çıkışlarında haklarında tutulan bilgileri Cumhuriyet Başsavcılığı kanalı ile almak ve meydana gelen olaylarda ve suçlarda değerlendirmek,
- Yapılan görevler hakkında personeli düzenli olarak bilgilendirmek ve eğitmek, yetersizliği görülen personelin eğitim alması konusunda ilgili birimlerle irtibat kurmak,

- Suçlarla ve olaylarla ilgili yapılan soruşturmalarda ihtiyaç duyulan ve gerekliliği tespit edilen idari tedbirleri almak,
- Hizmetin kalitesini yükselterek, mevzuatın eksiksiz ve doğru uygulanmasını sağlamak,
- Görev alanına giren konulardaki ihbar, şikâyet ve müracaatları değerlendirmek,
- Hizmet alanı ile ilgili istatistik, bilgilendirme ve faaliyet raporu hazırlamak ile görevlidir.

2.3.3.1. Cinayet Büro Amirliği

Şahsa karşı işlenen suçlardan öldürme, gebe bir kadının isteyerek çocuğunu düşürmesi veya rızası olmaksızın çocuğunu düşürtmek, intihara ikna veya yardım etme, yaralama, hakaret ve sövme, kolluk kuvvetlerine hakaret veya saldırı, aile fertlerine kötü muamelede bulunmak suçları ile genel emniyet ve şahıs güvenliği açısından tehlike oluşturan 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Kanununa muhalefet, kavgada korkutmak için silah çekmek ve/veya silah boşaltmak, silah taşımak için resmi ruhsatı olsa bile silahı bir çocuğa, silah kullanmayı bilmeyen veya temyize gücü yetmeyen bir şahsa vermek veya taşımasına izin vermek, sahibi olduğu silahın başkasının eline geçmemesi için gerekli önlemleri almamak, kalabalık yerlerde dolu silah taşımak, izin almaksızın meskûn yerlerde, civarında veya genel hizmete açık yollar üzerinde silah sıkmak suçlarının soruşturmasını yürütmek ile görevlidir.

2.3.3.2. Gasp Büro Amirliği

Cebir ve şiddet kullanarak veya tehdit etmek suretiyle başkasının malına el koymak (yağma), hukuken geçerli bir senedi zorla vermeye veya imza ettirmeye yahut ortadan kaldırmaya zorlamak, yol kesmek, senet vermeye mecbur etmek veya zorla senet imzalatmak, korkutmak ve tehdit etmek suretiyle faydalanmak, rüşvet, zimmet, irtikâp, ihtilas, maddi veya manevi bir menfaat temin etmek amacıyla adam kaldırmak, hapsedmek, rehin almak, tehdit, her ne şekilde olursa olsun bir kimsenin

taşınır veya taşınmaz malını yıkmak, yok etmek, bozmak veya malına zarar vermek, kasten yangın çıkarmak ile mesken mahsuniyeti aleyhine işlenen suçların soruşturmasını yürütmek ile görevlidir.

2.3.3.3. Hırsızlık Büro Amirliği

Mala karşı işlenen suçlardan oto hırsızlığı suçları dışında kalan hırsızlık suçları ile bu suçlara konu olan suç eşyalarının kullanılması, yapılması, taşınması ve satılması suçlarının soruşturmasını yürütmek ile görevlidir.

2.3.3.4. Oto Hırsızlık Büro Amirliği

Mal varlığına karşı işlenen suçlardan oto hırsızlığı suçlarının soruşturmasını yürütmek, ulusal ve uluslararası alanda oto hırsızlığı ile ilgili faaliyetlere Daire Başkanlığı koordinesinde katılmak, uluslararası alandaki suç soruşturmasını Daire Başkanlığı koordinesinde yürütmek, çalıntı oto müracaatında bulunan oto sahiplerine otosunun çalındığına dair “Çalıntı Oto Belgesi” tanzim etmek ve işlemlerini yürütmek, çalıntı ve aranan otolara ait bilgileri düzenli olarak Emniyet Bilgi Sisteminde yer alan Çalıntı Oto Projesine girmek, güncelleştirmek, çalıntı otolar için bilgi fişi tanzim etmek ve diğer illerde de araştırılmasını sağlamak, motor ve şasi numaraları değiştirilmek suretiyle çenç (Change) yapılan otolarla ilgili gerekli çalışmaları yapmak, oto hırsızlığı ile mücadele kapsamında her nevi önleyici tedbirin alınmasını sağlamak, oto hırsızlığı suçunun yoğun olarak işlendiği yerleri tespit ederek suç analizi yapmak ve bu konuda bilgi toplamak, çenç yapılmak veya parçalanarak yedek parça olarak satılmak amacıyla işlenen oto hırsızlıklarının araştırılmasında, belirlenen hurdacılar, oto tamircileri ve oto sanayi siteleri ile açık ve kapalı oto pazarlarında kontrol ve denetimler yapmak, ilgili önleyici birimlerce uygulamalar yapılmasını sağlamak, özel ve yeni bir yöntemle işlenen oto hırsızlıklarını en kısa sürede Daire Başkanlığına ve diğer İl Emniyet Müdürlüklerine bildirmek ile görevlidir.

2.3.3.5. Yankesicilik ve Dolandırıcılık Büro Amirliği

Yankesicilik, emniyeti suiistimal (kötüye kullanma), karşılıksız yararlanma suçları ile nitelikli dolandırıcılık dışındaki dolandırıcılık suçlarının soruşturmasını yürütmek ile görevlidir.

2.3.3.6. Aranan Şahıslar Büro Amirliği

Asayiş birimlerince yürütülen soruşturma çerçevesinde Cumhuriyet Savcılığınca gönderilen evraka uygun olarak hakkında asayiş suçları nedeniyle fiş açılanların kaydını tutmak, bir asayiş suçu nedeniyle tahdit konulanların ve arananların kaydını Emniyet Bilgi Sisteminde yer alan Aranan Şahıs ve Tahdit Projesine girmek, yakalananlar ile aranmasından sarfınazar edilenlerin Aranan Şahıs ve Tahdit Projesinden düşümünü yapmak, asayiş suçları nedeniyle hakkında ihzar, yakalama ve tevkif müzekkeresi çıkarılan veya asayiş birimlerince yürütülen soruşturma çerçevesinde arananları araştırmak ve yakalamak, yurtdışına kaçtığı belirlenen veya kaçma şüphesi bulunan asayiş suçları şüphelilerinin ve sanıklarının yakalanması amacıyla İnterpol Bültenleri çıkarılması için; şahısların açık kimlikleri, fotoğrafları, parmak izi on parmak basım formları ile şahıslar hakkında verilmiş mahkeme kararının tasdikli bir örneğini Daire Başkanlığına göndermek, asayiş olayları ve suçları nedeniyle ilgili birimlerden gelen ve infaz taleplerini içeren, ancak yapılan aramalara rağmen yakalanamayan arananlarla ilgili evrakın kaydını tutmak ve aramak, yakalananları ilgili makama teslim etmek, asayiş suçları nedeniyle arananlarla ilgili istatistiki bilgiler tutmak ve güncelleştirmek ile görevlidir.

2.3.3.7. Kayıp Şahıslar Büro Amirliği

Kayıp oldukları gerekçesiyle aranmaları için yakınları tarafından müracaatta bulunulanların yürütülen soruşturma çerçevesinde kaydını tutmak, kaybolanların kaydını Emniyet Bilgi Sisteminde yer alan Aranan Şahıslar ve Tahdit Projesine girmek, bunlardan bulunanların Aranan Şahıs ve Tahdit Projesinden düşümünü yapmak, yurtdışında olduğu yönünde kuvvetli şüphe bulunan kayıp şahısların

bulunması, kimliği belirsiz cesetlerin kimliklerinin tespit edilmesi amacıyla İnterpol bültenleri çıkarılması için şahısların açık kimlikleri, fotoğrafları, parmak izi on parmak basım formları ile şahıslar hakkında verilmiş mahkeme kararının tasdikli bir örneğini Başkanlığa göndermek, yakınları tarafından aranan kişilerden bulunanlar reşit değilse ilgili polis birimine teslim etmek, reşit olanlara yakınları tarafından arandığını tebliğ etmek, kayıp şahıslarla ilgili istatistiki bilgiler tutmak ve güncelleştirmek, kimliği belirsiz cesetlerin kimliklerini ve yakınlarını tespit etmek ile görevlidir.

2.3.3.8. Nezarethane ve Gözaltı Büro Amirliği

Gözaltına veya muhafaza altına alınan kişilerin kayıtlarını tutmak, nezarete alma işlemlerini ilgili mevzuata uygun olarak yerine getirmek, gözaltına veya muhafaza altına alınan kişilere karşı kanunlara uygun davranılmasını sağlamak, gözaltına alınan kişilerin sağlık kontrollerini yaptırtmak, nezarete konulanların tuvalet, temizlik gibi zorunlu ihtiyaçlarının memur gözetiminde giderilmesini sağlamak, nezarethanede bulunanların yiyecek ve içeceklerini güvenli bir şekilde temin etmek, yakalanan veya tutuklanan kişiler nezarethanede bulundukları sürece fiziki olarak sağlık durumlarını kontrol etmek ve yaşamlarını tehlikeye sokabilecek hususlara yönelik gerekli tedbirleri almak, gözaltındaki kişinin beslenme, nakil, sağlığının korunması ve gerektiğinde tedavisi, yakalandığının yakınlarına haber verilmesi giderlerinin bütçe ödeneklerinden karşılanması işlemlerini yürütmektir.⁶⁵

2.3.3.9. Polis Merkez Amirlikleri

Polis Teşkilatının kurulduğu günden günümüze kadar, vatandaşın polise açılan ilk kapısı olan polis karakolları, polisiye hizmetlerin yerine getirilmesi için çekirdek birim olarak görev yapmaktadır. Daha önceleri, polis karakollarında personel yetersizliğinden dolayı 24 saat esasına göre sadece hafta istirahatlerini geçirecek şekilde polis karakolundan ayrılıp hafta tatili kullanmakta idiler. Polis

⁶⁵ Manisa Emniyet Müdürlüğü internet sitesi <http://www.manisa.pol.tr/birimlerimiz/asayis.htm>, ERIŞİM: 20.03.2012.

karakollarında personelin bu şekilde çalışabilmesi için yatakhaneler mevcut idi. Görevli personel hafta istirahati haricinde bu yatakhanelerde yatmaktaydılar. Ancak, zaman içerisinde görevli polis sayısının artmasıyla şu anki sistem olan, vardiyalı sistem halinde görev yapılmaya başlanmıştır. Bürolarda çalışan personel 08:00 / 05:00 saatleri arasında görev yapmaktadırlar.

Asayiş ve güvenlik hizmetlerini daha etkin ve daha hızlı yapılabilmesi için mobilize ekiplerin arttırılıp dağınık halde bulunan polis karakollarının tek bir çatı altında toplanarak profesyonel bir şekilde “Adli başlangıç tahkikatı” yaparak hizmeti vatandaşın ayağına götürmek amacıyla polis karakolları 01.04.2002 tarihli 68 sayılı genelge ile polis merkez amirliği’ne dönüştürülmüştür.

Zaman içerisinde valilikler tarafından yapılan çalışmalar, ancak 30.07.2007 tarihinde, polis karakolların tamamı polis merkez amirliklerine dönüştürülmüştür. Şu anda ülke çapında toplamda 1320 polis merkez amirliği hizmet vermektedir.

Polis Merkez Amirlikleri’nin işlevsel ve dinamik olmasına imkân veren suç ve suçlularla mücadele ve önleme faaliyetlerini kolaylıkla yerine getirmesi için görev alanlarını net bir şekilde belirleyecek ve asli görevlerini aksatmasına neden olan mevzuat düzenlemeleri yapılarak uygulamaya konması polis merkezlerinin iş ve işlemlerini kolaylaştırmaktadır. Polis merkezlerinin fiziki yönden ve araç gereç yönünden modernleştirilmesi maksadıyla 2010 yılı Polis Merkezleri Yılı olarak kabul edilmiş, bu konularda çalışmalar yapılarak polis merkezlerinin yenilenme ve onarım faaliyetleri tamamlanmıştır. Polis merkezleri, norm kadroya göre yeterince personeli bulunmamaktadır. Mevzuat çalışmaları sonucunda polis merkezleri A, B, C, D tipleri olarak standartlara uygun hale getirilmeye çalışılmaktadır. Polis merkezlerinin tipleri mevcut İl ve İlçelerin ihtiyaçlarına istinaden ayarlanmaktadır.⁶⁶

⁶⁶ EGM Asayiş Dairesi Başkanlığı web sayfası <http://www.asayis.pol.tr>, ERİŞİM: 17.03.2012.

2.3.3.10. Motosikletli Polis Timleri (Yunuslar)

İlk olarak asayiş görevi yapan motosikletli birimler İstanbul'da 23 Ağustos 1993 tarihinde İstanbul Emniyet Müdürlüğü bünyesinde kurulmuştur. Yunuslar diye de tabir edilen motorize ekipler 2 kişiden oluşup birisi şoför, diğeri ise ekip amiri ve koruma görevi yapmaktadır. Profesyonel olarak usta sürücülük kursu alan Motosikletli Polis Timleri mobilize olarak, normal araçların giremeyeceği dar yerlere veya trafiğe kapalı cadde ve sokaklara daha rahat girerek özellikle yankesicilik ve hırsızlık olaylarında etkili bir şekilde görev yapmaktadırlar. İstanbul'daki Motosikletli Polis Timlerinin göstermiş olduğu başarılar sonucu 28.06.2002 tarihli Bakanlık olurlarıyla Emniyet Genel Müdürlüğü Taşra Teşkilatı Motosikletli ve Bisikletli Polis Timleri Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği gereği illerde ve bazı ilçelerde motosikletli polis timleri kurulmuştur. Türkiye çapında 48 ilde ve 76 ilçede 1089 Motosiklet ve 2417 personel görev yapmaktadır.⁶⁷

Motosikletli Polis Timleri, diğer asayiş polisleri gibi yetkisini, 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu ile 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu hükümlerinden almaktadır. Motosikletli ve Bisikletli Timler, önleyici polislik hizmetlerini ifa etmek için planlanırken özellikle trafiğin yoğun olduğu, suç işleme oranının fazla olduğu, ulaşımın zor olduğu, şehir planlaması açısından güçlükler teşkil eden olay yerine intikal açısından çok ivedilik gerektiren durumlar planlanarak görevlendirme yapılmaktadır.

Motosikletli ve Bisikletli Timler olay yerinde suç ve suçluları önleyerek, kaçmalarına mani olacak şekilde tedbir alarak, delillerin kaybolması ve yok olmasının önüne geçerek, uzman polis ve ilgili Polis Merkez Amirliği birimleri gelene kadar gerekli tedbirleri alarak, tutanak karşılığı şüphelilerin ve delillerin teslimini yaptıktan sonra normal görevlerine dönmektedirler.

Motosikletli Polis Timlerinin, kılık kıyafet yönünden modern görünüşü ve motosiklet yönünden gelişmiş motorların kullanılması, toplum içerisinde polise karşı

⁶⁷ EGM Asayiş Dairesi Başkanlığı web sayfası <http://www.asayis.pol.tr>, ERİŞİM: 17.03.2012.

ayrı bir sempati yaratmış ve halkın polise daha çok yakınlaşarak, polisin olaylara müdahalesinin daha başarılı olarak ortaya çıktığı görülmektedir.

2.3.3.11. Bisikletli Polis Timleri (Martılar)

Bisikletli Polis Timleri, diğer adıyla Martılar, 28.06.2002 tarihli Bakanlık oluru ile kabul edilen Emniyet Genel Müdürlüğü Taşra Teşkilatı Motosikletli ve Bisikletli Polis Timleri Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği çerçevesinde, 13 İl ve 39 İlçede 243 bisiklet ile görev yapmaktadır. Asayiş polisinin normal araçlarla giremeyeceği park ve piknik alanları, plajlar ile araç trafiğinin olmadığı yerleşim ve eğlence yerlerinde asayiş hizmetlerini yerine getirmektedir. Kendi görev alanında meydana gelen suç ve suçlulara müdahale ederek ilgili kısım ekibi olay yerine intikal ettikten sonra suç ve suç unsurlarını ilgili kısım ekibi veya polis merkezi ekibine devrederek normal görevine dönmektedir. Bisikletli Polis Timleri, Emniyet Teşkilatı'nın maddi tasarruf politikası açısından da büyük katkı sağlamıştır. Özellikle, yakıt ve araç ucuzluğu Emniyet Teşkilatı'nın yükünü daha da hafifletmiştir. Ayrıca, Bisikletli Polis Timleri (Martılar), Motosikletli Polis Timleri (Yunuslar) gibi toplumda sempatik ve hoş görüntü sergileyerek Polis Teşkilatı'nın vitrini haline gelmiştir.⁶⁸

2.3.4. Çocuk Şube Müdürlükleri ve Amirlikleri

Çocuk Şube Müdürlükleri ve Amirlikleri, asayişe yönelik suçların çocuklar tarafından işlenmesi sonucunda, çocukları kazanmak için, resmi polisle değil de sivil polis ile iş ve işlemleri yürüterek, çocuklar üzerindeki resmi polisin vereceği baskıyı ortadan kaldırmak için daha önceden bu konuda eğitim alarak uzmanlaşmış personel aracılığıyla gereğini yapan birimler olarak tarif edilebilir.

Çocuk polisi personelinin branş alabilmesi için, alınması gereken uzmanlık konuları: davranış bilimleri, iletişim becerisi, mülakat teknikleri ve 18 yaş grubuna kadar olan çocuklarla ilgili çocuk gelişim kurslarıdır.

⁶⁸ <http://www.haberler.com/bisikletli-martilar-13-ilde-asayis-icin-pedal-3197449-haberi/>, ERIŞİM: 20.03.2012.

Çocuk Şube Müdürlüğü, görevini yürütürken yetkilendirme, 04.07.1934 tarihli 2559 sayılı P.V.S.K.'ya göre verilmektedir. P.V.S.K. "Polisin yardım isteyenlere, yardıma muhtaç çocuk, alil ve acizlere yardım ve muavenet eder." şeklindeki görev emrine istinaden faaliyetlerini sürdürür.⁶⁹

13.04.2001 tarihli ve 24372 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü/ Büro Amirliği Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği gereğince Çocuk Şube Müdürlükleri ve Amirlikleri kurulmuştur.

Emniyet Teşkilatının Çocuk Şube Müdürlüğü'nü oluşturtmasındaki en önemli faktör, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Mevzuat Esaslarının göz önüne alınmasıdır. Daha önceden ismi, Küçükleri Koruma Şube Müdürlüğü olan birimler, Çocuk Şube Müdürlüklerine; Küçükleri Koruma Büro Amirlikleri ise Çocuk Büro Amirliklerine dönüştürülmüştür.

Çocuk Şube Müdürlükleri veya Amirliklerinin başlıca görevi, korunmaya ve yardıma muhtaç çocukların, buluntu çocukların, kimliği tespit edilemeyen, sokakta yaşayan, başıboş terk edilmiş çocukların, mülteci, refakatsiz ve benzeri çocuklara yönelik hizmetlerle birlikte, suç işlediği şüphesi altında bulunan çocukların adli ve idari suç soruşturmalarını takip etmektir.

Çocuk Şube Müdürlüğü ve Büro Amirliklerinin başlıca iki türlü faaliyeti vardır: Bunların birincisi, suç ortaya çıktıktan sonra yapılan adli ve idari işlemler, ikincisi ise önleyici hizmet olan ve suç önlemeye yönelik faaliyetlerdir.

Çocuk Şube Müdürlükleri ve Amirliklerinin birinci hedefi: Çocukları topluma kazandırmak ve devletten uzaklaşmalarını engellemek için gerekli tedbirleri almaktır. Her ne kadar çocuklar suç işlemiş olsalar da çocukların cezai

⁶⁹ 04.07.1934 tarihinde kabul edilen ve 14.07.1934 tarihinde 2751 sayılı resmi gazetede yayımlanan Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu.

ehliyetine göre iş ve işlemleri takip edip çocukların bu tür suçları işlemesinin asıl sebeplerini araştırarak köklü çözümler bulma amacını gütmektir. Bu tür faaliyete suçla mücadelede “Proaktif Polislik” denilmektedir. Proaktif polislik, problemi tespit etme ve problemin köküne inip sonuç alma işidir.

Çocuk polisinin önemi günden güne daha da artmaktadır. Bunun en önemli sebebi ise toplumun çocuklara verdiği önemi göstermektedir. Çocuk polisinden beklenen çalışma şekilleri ise çocuklara yönelik projeler ortaya koymak, toplam kalite yönetimi esasına göre, hem kendi personeline, hem de faydalanılacak diğer kişilerin bilgi ve tecrübelerini hizmete aktartmak, daha önceden suç işlemiş veya suç işlemesi muhtemel çocukların ailelerini hedef kitle olarak alıp bunlara yönelik çalışmalar yürütmektir.

Çocuk Polisinin “Çocuk Polisi Temel Eğitim Kursu” alması önemli bir husustur. Çocuk Polisi çocuk suçlarının önlenmesi amacıyla suç analizi yapabilmek için istatistik ve analiz konularında da eğitim almaktadır. Bu eğitim, Kriminoloji yani Suç Teorileri konusunda uzmanlık içermektedir.

Çocukların daha iyi topluma adapte olup gelişebilmesi için internet ortamındaki sakıncalı siteler takip edilmekte ve gerekli kanuni yaptırımların uygulanması sağlanmaktadır. Hatta çocukların çocuk pornografisi gibi zararlı yayınlara müdahil olmaması için gerekli önlemlerin alınması ve gerekli şahısların cezalandırılması için iş ve işlemler takip edilmektedir.

Çocuk Polisi, okul çağındaki ve okula gitmeyen sokak çocuklarını kazanmak amacıyla, birçok projeler hazırlayıp uygulamaya koymaktadır. Bu projeler sayesinde, çocuklar üzerinde güçlü bir bağ kurularak sevgi ve güven ortamı oluşturulması hedeflenmektedir. Çocuklara değer verildiği ve toplumun düzelmesi için suç ve suç unsurlarının ortaya çıkarılarak çocuklara daha iyi bir gelecek hazırlanmaktadır. Ayrıca, çocuk polisleri, okullarda başarılı olan öğrencilere sinema etkinliği, yemek, piknik, gezi gibi çeşitli etkinlikler düzenleyerek onların

polise olan sempatilerini arttırıp, diğer çocukları da başarılı olmaları hususunda teşvik etmektedirler.

2.4. Kriminal Polis Laboratuvarları Daire Başkanlığı

Kriminalistik, kelime manası olarak suç bilimi demektir. Ancak, uygulamada suç delillerinin araştırılıp tahlil edildikten sonra yorumlanması olarak kullanılmaktadır.

Türk Emniyet Teşkilatı'nda kriminalistik, ilk olarak parmak izi çalışmalarının yapılmasıyla başlamıştır. Batılı ülkelerde bile daha yeni gelişmeye başlayan ve dünyada yayılmaya başladığı sıralarda parmak izi teşhisi, Türkiye'ye gelen bir Macar mültecisinin Türk Polisine parmak izini öğretmesiyle Türkiye'ye kriminalistik girmiştir.

Polis Enstitüsü açılmasıyla birlikte, öğrencilerin teknik yönden bilgi ve görgüsünün arttırılması amacıyla 1938 yılında küçük çapta bir "Kriminalistik Laboratuvarı" kurulmuş ve bugünün Kriminal Laboratuvarlarının temeli atılmıştır. Kriminalistik, Polis Akademisi ve Polis Okullarının müfredatına konularak ilk teknik ders olarak öğretilmeye başlanmıştır. Polis Akademisi ve Polis Okulları öğrencilerinin laboratuvar çalışmaları imkânsızlıklar nedeniyle az sayıda yapılabilmektedir. Çalışmalar, öğretmen ve asistanlar tarafından bizzat yapılmış ve öğrenciler de bu uygulamaları yakından izleyebilmiştir. Daha sonraki yıllarda, öğrenci sayısının artması, yeni getirilen cihaz ve aletlerin hassaslığı, uzman incelemesi iş yoğunluğunun artması nedeniyle laboratuvar ortamında seçilen, mezun olmuş yetenekli öğrencilerin yetiştirilmesi ile yakından meşgul olunmuştur. II. Dünya Savaşı sırasında, İsviçre'den getirilen bir yabancı uzman, Kriminalistik Laboratuvarının ilk kurucuları olan uzmanların yetiştirilmesinde büyük fayda sağlamıştır.

24 Şubat 1942 yılında Ankara'da, Hitler'in iktidara gelmesinde önemli rol oynamış bir devlet adamı olan ve Almanya'nın Ankara Büyükelçisi olan Franz Von

Papen'e bir suikast teşebbüsü yapılmış, Büyükelçi bu olaydan yara almadan kurtulmuştur. Olayın akabinde emniyet görevlileri tarafından derhal tahkikata başlanılmıştır. Ancak, yapılan suikastın Nisan 1942 tarihindeki tetkikinde olayda kullanılan tabancanın numarasının kazınmış olduğu ve kriminal uzmanları tarafından silah numarasının okunması sağlanmıştır. Yapılan bu çalışma herkese Kriminal incelemenin önemini herkese duyurmuştur.⁷⁰

Laboratuvar, bir nevi ekspertiz laboratuvarı haline gelmiş ve birçok başarılarla imza atmıştı. FBI, örnek alınarak ikinci bir laboratuvar 1967 yılında İstanbul'da kurulmuştur. Görülen ihtiyaç üzerine cihaz ve alet olarak da takviye edilmiştir. Laboratuvar elemanları ABD'ye ihtisasa gönderilerek bilgi ve görgülerinin artırılması sağlanmıştır. Teknik malzeme ve uzman personel sayısının artırılması ile balistik ve sahtecilik konularıyla ilgili olayların isabetli bir şekilde çözülmesi sağlanmıştır. İsabetli sonuçlara ulaşılması, adli kolluğun istatistiksel başarısını da yükseltmiştir. Bu başarılar laboratuvarın iş hacmini günden güne artırmış olması, zaman içerisinde yer ve yetişmiş personel yetersizliğini de ortaya çıkarmıştır.

Bu nedenle Kriminalistik Laboratuvarı 1967 yılında, Emniyet Sarayının birinci katında bulunan 5. Şube ile birleştirilmiş ve böylece Kriminal Polis Laboratuvarı, Polis Enstitü'sünden tamamen ayrılmıştır. Ayrıca, İzmir'de de Laboratuvar kurulmuştur. Böylece, olaylardaki maddi delillerin Kriminal Polis Laboratuvarları tarafından gün ışığına çıkması sağlanmıştır. Ancak, Türkiye'de terör ve anarşi olaylarının artması sonucu, bu hizmetten istifade edemeyen diğer bölgelerde de acilen Laboratuvar kurulması ihtiyacı baş göstermiştir.

1976 yılına kadar Kriminal Polis Laboratuvarları (KPL), Şube Müdürlüğü şeklinde kuruluşunu devam ettirmekte iken 1977 yılında Kriminal Daire Başkanlığı şekline dönüştürülmüş ve buna bağlı şubeler kurulmuştur.

1979 yılında Adana'da bir Kriminal Laboratuvar, 1981 yılında Samsun'da bir Kriminal Laboratuvar, 1983 yılında Diyarbakır'da bir Kriminal Laboratuvar, 1997

⁷⁰ <http://www.almanaktr.com/index.php/trolaylar/174-turkiye-1942/1107-ankarada-alman-buyukelcisi-von-papene-suikast-tesebbusu.html>, ERIŞİM: 22.03.2012.

yılında Bursa’da bir Kriminal Laboratuvar, 2001 yılında Antalya’da bir Kriminal Laboratuvar ve 2004 yılında ise Ankara’da bir Kriminal Laboratuvar kurulmuştur.

18.07.1984 tarihli 8360 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ve 13.08.1984 tarihli 18488 sayılı Resmi Gazete yayınlanan Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Tesbiti ile ilgili karara istinaden Kriminal Polis Laboratuvarları Daire Başkanlığı kurulmuştur.⁷¹

26.07.2007 tarihli bakanlık onayı ile Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Polis Laboratuvarları Dairesi Başkanlığı ve Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlükleri Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği çerçevesinde yapılanmasını tamamlayan Kriminal Polis Laboratuvarları Daire Başkanlığı, taşra teşkilatında büyük çoğunlukla İl Emniyet Müdürlüğü Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüğü ile İlçe Emniyet Müdürlüğü veya İlçe Emniyet Amirliği Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Grup Amirliği olarak faaliyet göstermektedir.⁷²

Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüklerinde ve Grup Amirliklerinde görevli personel olay olduğu zaman olay yerine giderek meydana gelen olayın aydınlatılması amacıyla olay yerinde delil niteliği taşıyabilecek bulguların çeşitli bilimsel ve teknik yöntemler kullanmak suretiyle araştırılması, tespiti, elde edilen bulguların kayıt altına alınması, yani dokümantasyonun yapılması, toplanması, muhafazası ve ilgili yerlere gönderilmesi iş ve işlemleri yürütmektedir.

Daire Başkanlığının başlıca görevleri: Adli ve idari soruşturmalarla ilgili olarak olay yerlerinin incelenmesi ve bulguların usulüne uygun olarak toplanmasına, elde edilen bulguların bilimsel ve teknik yöntemlerle incelenmesi ve değerlendirilmesine yönelik araştırma ve geliştirme faaliyetleri yürütmektir. Gerekli hallerde inceleme, keşif, mütalaa verme ve uzmanlık görevleriyle ilgili olarak, olay yerlerine görevli göndermektir. Mevzuat çerçevesinde bilirkişi olarak personel göndermek, inceleme, keşif ve mütalaa verme görevleriyle ilgili olarak, yargı mercilerine görevli göndermektir. Konularına ilişkin bilimsel inceleme ve araştırma yapmak, uzmanlık

⁷¹ EGM Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, Teşkilatlandırma Şube Müdürlüğü Arşivi.

⁷² 01.08.2008 tarihli bakanlık onaylı Emniyet Genel Müdürlüğü Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Birimleri Yönetmeliği.

bölümleri için ihtiyaç duyulan uzman personel yetiştirilmesine yönelik planlama ve gerekli işlemleri yapmaktır. Uzmanlık alanlarıyla ilgili konularda temel ve hizmet içi eğitimlere katkıda bulunmaktır. Başkanlık ve bağlı birimlerin, ulusal ve uluslararası standartlara sahip olabilmesi için gerekli çalışmaların yapılmasını sağlamak, bağlı birimlerin gerekli çalışmaları yapıp yapmadığını senede en az bir kere olmak üzere denetlemek ya da denetletmektir. Uluslararası anlaşmalarda yer alması veya ilgili ülke ile imzalanmış ve yetkili makamlarca onaylanmış mütekabiliyet anlaşması olması halinde, yurt dışında vatandaşlarımıza ve dış temsilciliklerimize karşı öldürme, yaralama, ateş etme, taciz, tehdit ve benzeri olaylar hakkında ilgili daire başkanlıkları aracılığıyla bu olayın meydana geldiği ülkelerden Kriminal Polis Laboratuvarları Daire Başkanlığı görev alanına giren konularla ilgili bilgi ve bulguları istemek, olayların aydınlatılması ve suçluların tespiti amacıyla teknik işbirliği yapmak, hizmetin etkin, süratli ve koordineli yürütülmesi için, gerekli önlemleri almak, denetim ve düzenlemeleri yapmak ile görevlidir.⁷³

2.5. İNTERPOL-EUROPOL-SİRENE Daire Başkanlığı

Türkiye ile özellikle Avrupa ülkeleri ve diğer ülkelerle polisiye konularda işbirliği sağlamak amacıyla kurulmuş olan ilişkileri İnterpol, Europol ve Sirene teşkilatlarına bağlı olarak, koordinasyon kurarak, iş ve işlemleri yerine getirmektedir. İnterpol-Europol-Sirene Daire Başkanlığı, “Uluslararası suç ve suçlularla mücadelede, yurttaki koordine, dünyada işbirliği” parolasıyla faaliyetlerini yürütmektedir.

İnterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığı, 1930 yılından bugüne kadar Uluslararası Kriminal Polis Komisyonu-İNTERPOL’e üye olduğu Uluslararası Polis İşbirliği Teşkilatları ve diğer ülkelerle birlikte aktif ve yakın bir işbirliği sürdürmektedir. İnterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığında zaman içerisinde günün şartlarına göre önemli yapısal değişiklikler geçirmiştir.

⁷³ İstanbul Emniyet Müdürlüğü Web Sitesi <http://olayyeri.iem.gov.tr>, ERIŞİM: 24.03.2012.

İlk olarak 1930 tarihinde İNTERPOL teşkilatına üyelik ve Türk İnterpol Milli Merkez Bürosunun kurulması gerçekleşmiş, 1972 tarihinde Türk İnterpol Milli Merkez Bürosu, Şube Müdürlüğüne dönüştürülmüştür.

Daha sonra 01.04.1988 tarihinde 12816 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Türk İnterpol Milli Merkez Bürosu, İnterpol Daire Başkanlığına haline getirilmiştir.⁷⁴ 2003 tarihinde ise İnterpol Dairesi Başkanlığı bünyesinde Europol Şube Müdürlüğü kurulmuştur. 2004 tarihinde İnterpol Dairesi Başkanlığının Europol ile işbirliğini tesis etmek üzere Türkiye Milli Bürosu olarak belirlenmiştir.

2005 tarihinde İnterpol Dairesi Başkanlığı'nın ismi, İnterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığı olarak değiştirilmiştir. Ayrıca, 2008 tarihinde İnterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığının Cenova Sözleşmesi uyarınca Para Sahteciliği ile Mücadele Milli Merkez Ofisi olarak belirlenmiştir.

İnterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığının başlıca üç temel görevi olan üç ofis bulunmaktadır. Bunlar: Ankara'da bulunan ve İnterpol ile ilişkileri sağlayan Türk İnterpol Milli Merkez Bürosu, Europol ile ilişkileri sağlayan Türkiye Milli Bürosu, Cenova Sözleşmesi kapsamındaki Para Sahteciliği ile Mücadele Milli Merkez Ofisidir.

İnterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığı, ulusal mevzuatın tanıdığı yetki ve sorumluluklar kapsamında Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesindeki Daire Başkanlıkları, 81 İl Emniyet Müdürlüğü, Dışişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Gümrük Müsteşarlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yurtdışında görevli Türk İrtibat Görevlileri, Ülkemizde görevli Yabancı İrtibat Görevlileri, Cumhuriyet Savcılıkları, Mahkemeler gibi kurum ve kuruluşlarla irtibat halinde görevlerini yerine getirmektedir.

İnterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığı altı şubeden oluşmaktadır. Bu şubeler: Uluslararası Terör ve Asayiş Şube Müdürlüğü, Uluslararası Kaçakçılık Şube Müdürlüğü, Europol ve Sirene Şube Müdürlüğü, Uluslararası Adli Yardımlaşma

⁷⁴ EGM Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, Teşkilatlandırma Şube Müdürlüğü Arşivi.

Şube Müdürlüğü, Uluslararası Araştırma Şube Müdürlüğü, Uluslararası Haberleşme ve Bilgi İşlem Şube Müdürlüğüdür.

İTERPOL hizmetleri ile ilgili en çok İstanbul ilinde faaliyet yürütölmektedir. Bu amaçla, İstanbul’da İterpol-Europol-Sirene Şube Müdürlüğü kurulmuştur. Personel ve özlük hakları bakımından İstanbul Emniyet Müdürlüğüne bağılı olan İterpol-Europol-Sirene Şube Müdürlüğü, “İterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığı ve Taşra Teşkilatı Şube Müdürlüklerinin Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliğı” hükümlerine göre teşkilatlanmış ve bu yönetmelik çerçevesinde görevlerini yerine getirmektedir.

2.5.1. Türk İterpol Milli Merkez Bürosu

1923 yılında kurulan Türk İterpol Milli Merkez Bürosunun amacı, uluslararası seviyedeki suçların önlenmesi, bastırılması, sanıkların izlenmesi, ilişki kurduğı kişilerle irtibatlarının tespit edilmesi, yakalanması, tutuklanması ve iade edilinceye kadar süren işlemlerin yapılması, uluslararası alanda gerçekleştirilen işbirliğinin bütünleştirilmesi olan ve kısaca İTERPOL sözcüğüyle ifade edilen “Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı” denilen ve hâlihazırda 187 üyesiyle dünyanın en büyük polis teşkilatıdır.

Türkiye İTERPOL teşkilatına, Mustafa Kemal Atatürk’ün imzasını taşıyan 1930 tarih ve 8761 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile üye olmuştur. İTERPOL teşkilatının ilk üye ölkeleri arasında yer alan Türkiye, o tarihten itibaren İTERPOL içerisinde aktif olarak yerini almıştır.

İterpol’ün başlıca dört görevi vardır: 1- Güvenli küresel polis haberleşme hizmetleri 2- Operasyonel polis veritabanları ve veri hizmetleri 3- Operasyonel polis destek hizmetleri 4- Polis eğitimi ve gelişimidir.

Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı-İTERPOL’e üye olan her ölkenin İterpol Genel Sekreterliği ile üye ölkeler polis teşkilatları ile ve ilgili diğere uluslararası

kuruluşlarla temas ve işbirliğini sağlayan ve “Milli Merkez Bürosu” olarak adlandırılan bir birimi vardır. Türkiye’yi İnterpol nezdinde temsil eden birimimiz İnterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığıdır.

İnterpol’e üye olduğumuz ilk yıllarda faaliyetlerini bir büro olarak yürüten Türk İnterpol Milli Merkez Bürosu’na 1972 tarihinden itibaren Şube Müdürlüğü statüsü verilmiştir. Ülkemizin coğrafi konumu nedeniyle uluslararası suçlarla mücadelede önemli bir yerde bulunması ve buna bağlı olarak iş hacminin sürekli olarak artış göstermesinden dolayı Türk İnterpol Milli Merkez Bürosu 01.04.1988 tarihinde Bakanlar Kurulu Kararı ile İnterpol Daire Başkanlığı’na dönüştürülmüştür. Son olarak, 11.02.2005 tarihli Bakanlar Kurulu Kararıyla ismi İnterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığı olarak değiştirilmiştir.

Türk İnterpol Milli Merkez Bürosu, diğer görevlerinin yanı sıra ulusal yasalar, İnterpol Ana Tüzüğü ve Yönetmeliği ile uluslararası ikili ve çok taraflı anlaşmalar çerçevesinde, uluslararası suçların önlenmesi, uluslararası seviyede suçluların yakalanması ve iadelerinin gerçekleştirilmesi için gerekli işlemleri yerine getirmektedir.

2.5.2. Türkiye Milli Bürosu

İnterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığı, Avrupa Birliği uyum çalışmaları kapsamında, uluslararası polis işbirliğinin güçlendirilmesi ve Europol’e üyelik çalışmalarının sürdürülmesi ile görevlendirilmiştir. Europol, kriminal istihbarat konularında faaliyet yürüten bir Avrupa Birliği Kolluk Teşkilatıdır.

Türk Milli Bürosunun amacı, uluslararası alanda organize suçlar ile terörizmin önlenmesi ve bu suç türleriyle mücadelede Avrupa Birliği üyesi ülkelerin yetkili birimleri arasındaki işbirliği ve etkinliğin artırılmasıdır.

Avrupa Birliği İçişleri ve Adalet Bakanları Konseyi’nin 27 Mart 2000 tarihli kararı ile Europol Yönetimine Avrupa Birliği ülkelerinin dışındaki ülke ve kurumlarla anlaşma müzakerelerine girme yetkisi tanınmıştır.

Bu karar doğrultusunda 26/27 Nisan 2000 tarihlerinde Europol tarafından bir seminer düzenlenmiş ve seminere Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 23 ülke ve 3 uluslararası örgüt davet edilmiştir.

İlerleyen süreçte Türkiye'nin Europol'e üyelik çalışmaları başlatılmış ve 27 Mayıs 2002 tarihli İçişleri Bakanlık onayı ile Europol Bürosu Daire Başkanlığı bünyesinde kurulmuştur.

Europol Bürosu, 23 Ekim 2003 tarihinde Şube Müdürlüğüne dönüştürülmüştür. Europol ile sürdürülen müzakereler sonrasında, ülkemizde Kişisel Verilerin Korunması hakkında hukuki bir düzenlemenin mevcut olmaması nedeniyle Türkiye ile Europol arasındaki işbirliğinin, ilk aşamada teknik ve stratejik düzeyde yapılması öngörülmüştür. Adalet Bakanlığı tarafından yasal çalışmaların tamamlanması sonrasında operasyonel düzeyde işbirliğine geçilecektir.⁷⁵

Avrupa Polis Ofisi-Europol ile Türkiye Cumhuriyeti arasında İşbirliği Anlaşması 18.05.2004 tarihinde Emniyet Genel Müdürü Gökhan AYDINER ile Europol Başkanı Jürgen STORBECK tarafından imzalanmış ve Resmi Gazetede yayımlanarak 28 Temmuz 2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Türkiye Milli Bürosu, Europol ile stratejik ve teknik seviyede işbirliğini yürütmekte olup bu işbirliğinin ilerletilmesine yönelik çalışmalar yapmakta ve Europol bünyesindeki tüm gelişme ve yenilikleri yakından takip edilmektedir.

2.5.3. Para Sahteciliği ile Mücadele Milli Merkez Ofisi

20 Nisan 1929 tarihinde imzalanan Para Sahteciliğinin Önlenmesi Sözleşmesi'nin (Cenova Sözleşmesi) 12. Maddesine göre, para sahteciliği ile mücadele amacıyla taraf ülkelerin bir Milli Merkez Ofisi belirlemesi öngörülmüştür.

⁷⁵ EGM, İnterpol-Europol-Sirene Dai. Baş. web sayfası
http://www.egm.gov.tr/icerik_detay.aspx?id=163, ERIŞİM: 23.03.2012.

Avrupa Birliği ile sürdürülen ilişkiler ve “Mali Kontrol” kriterleri kapsamında, Türkiye’nin Euro Sahteciliği konularında irtibat noktası olarak görev yapacak bir Milli Merkez Ofisi oluşturması Avrupa Birliği tarafından talep edilmektedir. Bu ofis, Avrupa Komisyonu ve AB üye ülkeleri ile bilgi değişimini koordine etmektedir.

Uluslararası sözleşme hükümleri ve AB uyum çalışmaları doğrultusunda, Interpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığı 2008 yılında alınan bakanlık onayı uyarınca Para Sahteciliği ile Mücadele Milli Merkez Ofisi olarak belirlenmiştir.

2.5.4. S.I.R.E.N.E. Ofisi

Avrupa Birliğinde iç sınırların kaldırılarak insan ve eşyaların serbest dolaşımının sağlanması için imzalanmış olan Schengen Sözleşmesi kapsamında öngörülen polis işbirliği kurulması hedeflenmektedir. Schengen Sözleşmesinin uygulanması için Schengen Bilgi Sistemi (SIS) oluşturulmuştur. Ancak, Türkiye’nin Avrupa Birliğine girmesi ile Schengen faaliyetlerine geçilebileceği için SIRENE Ofisi faaliyetlerine katılım çalışmaları çerçevesinde ilgili AB müktesebatı taranarak gerekli teknik ve hukuki bilgi sağlanmaktadır. Schengen Bilgi Sistemi’ne Türkiye’nin dâhil olması ancak AB üyeliği ile birlikte olacağından bu aşamada SIRENE Ofisi ile ilgili herhangi bir işlem yapılmamakta olup ilgili AB Müktesebatı doğrultusunda gelişmeler takip edilmektedir.

Schengen İşbirliği, kişileri ve mallarını korumayı hedefleyen bir sistem olup Avrupa Birliği iç sınırlarının ortadan kaldırılması neticesinde üye ülke kolluk, gümrük ve dış sınır kontrol birimleri arasındaki işbirliğinin artırılması gerekli hale gelmiştir. Serbest dolaşım bölgesinde suçla mücadelede en temel araçlar, aranan ve kayıp şahısların ve nesnelerin ülke sınırların ötesinde de aranmasına olanak tanıyan Schengen Bilgi Sistemi (SIS) ve SIRENE Bürolarıdır. Schengen Bilgi Sistemi (SIS) bir kolluk, gümrük ve dış sınır kontrol veritabanıdır. Schengen üyesi her ülkede bulunan bir ulusal sistem (Nationale SIS) ile bir merkezi sistemden (Centrale SIS) oluşmaktadır. Tüm ulusal sistemlerin merkezi sisteme on-line bağlantısı

bulunmaktadır. Taraf ülkeler, aranan ve kayıp şahıslar, kayıp ve çalıntı nesneler ve giriş yasaklamaları hakkında “Alarm denilen” girişleri yapmaktadırlar.

S.I.R.E.N.E. “Supplementary Information Request at the National Entry” yani Ulusal Girişte İlave Bilgi Talebi’nin kısaltması olup SIRENE Bürolarının taraf ülkeler arasında alarmlar hakkında ilave bilgi değişimi görevini özetlemektedir. Schengen mevzuatı, 1999 yılı Mayıs ayında Amsterdam Anlaşması ile Avrupa Birliği müktesebatına dâhil edilmiştir. Schengen mevzuatı, kişilerin serbest dolaşımına müsaade eden Avrupa ülkeleri tarafından uzlaşa sağlanan bir takım tedbirleri, yani dış sınırlar hakkında ortak kurallar, vize, polis ve adli işbirliği ve Schengen Bilgi Sisteminin oluşturulmasını ortaya koymaktadır.

Türkiye’nin gerek Schengen Sözleşmesi’ne ve gerekse Avrupa Birliğine daha henüz tam üye olmaması nedenlerinden ötürü İnterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığının Schengen Bilgi Sistemine ilişkin yürüttüğü herhangi bir faaliyet bulunmamaktadır. Türkiye’nin Schengen Bilgi Sistemine dâhil olması, hem Avrupa Birliği üyeliğine hem de Schengen mevzuatını kabul etmesine bağlıdır. Bununla birlikte, bu sistem ve SİRENE Büroları hakkındaki gelişmeler İnterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığı tarafından yakından takip edilmektedir.⁷⁶

İnterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığının temel amaçları: “Türk İnterpol Milli Merkez Bürosu” olarak Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı-İTERPOL ve bu teşkilata üye ülkeler nezdinde faaliyetler yürütmek ve mümkün olan en üst seviyede polis işbirliğini tesis etmek, “Türkiye Milli Bürosu” olarak, Türkiye ile Avrupa Birliği Polis Teşkilatı-EUROPOL arasında imzalanan teknik ve stratejik düzeyde işbirliği anlaşması kapsamında EUROPOL nezdinde ilişkileri yürütmek, “Para Sahteciliği ile Mücadele Milli Merkez Ofisi” olarak bu alanda faaliyetleri yürütmek ve uluslararası mevzuattan kaynaklanan sorumlulukları yerine getirmek, Schengen Bilgi Sistemi’ndeki gelişmeler ile S.I.R.E.N.E. Büroları’ndaki mevzuat, yapısal ve işlevsel değişiklikleri araştırmak ve takip etmektir

⁷⁶ 07.07.2005 Tarihli, Emniyet Genel Müdürlüğü İnterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığı ve Taşra Teşkilatı Şube Müdürlüklerinin Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği.

İnterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığı, ulusal ve uluslararası mevzuat hükümleri çerçevesinde, Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı-İTERPOL, Europol ve bu teşkilatlara üye ülkeler nezdinde, Daire Başkanlığının görev alanına giren konular hakkında Türk kolluk güçlerini temsil ederek yapılması gereken iş ve işlemleri yerine getirmektedir.

Bu birimin başlıca görevleri ise:

- Uluslararası olabilecek her türlü suç ve suçluların yakalanabilmesi, önlenmesi ve gerekli yazışmaların yapılması için ilgili ülkelerle irtibat kurup bağlı teşkilatlardan gerekli yardımı almak,
- Mevzuat çerçevesinde, uluslararası ikili anlaşmalar ve sözleşmeler çerçevesinde ve İnterpol Ana Tüzüğüne göre hareket etmek,
- Tüm üye ülke polis teşkilatlarınca verilen mücadelenin bütünleştirilmesini ve bu alanda gerekli işbirliğinin tesis edilmesini sağlamak,
- Türkiye adli makamlarınca karar verilmiş olan yakalama, tutuklama veya gıyabi tevkif kararlarına istinaden, aranmakta iken yurtdışına kaçan sanık veya hükümlüleri takip etmek, diğer üye ülke birimleri ile işbirliği yaparak yakalanmalarını ve yurda iade edilmelerini sağlamak,
- Uluslararası istinabe taleplerinin, yani bir mahkemenin başka bir mahkemeden bölgesel açıdan yardım talep etmesi, yurt içinde veya dışında yerine getirilmesi ile ilgili gerekli işlemleri yürütmek,
- Uluslararası Polis Teşkilatı olan İnterpol'ün görev alanına giren konularda organize edilen ve İnterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığına gelen uluslararası toplantı, konferans vb. etkinliklere Türk Polis Teşkilatını temsilen katılımın sağlanması için ilgili birimlerle koordineli olarak gerekli işlemleri yürütmek,
- Türkiye'de suç işleyen yabancı şahıslar hakkında üye ülkeler dâhilinde adli ve idari makamların taleplerini karşılamak,
- İnterpol Genel Sekreterliği, Europol ve üye ülkelerden alınan bilgi ve dokümanları ilgili makamlara iletmek,
- Europol ile stratejik ve teknik seviyede işbirliğini yürütmek, işbirliğini ilerletmeye yönelik çalışmalar yapmak ve Europol bünyesindeki tüm gelişme ve yenilikleri yakından takip etmek,

- Uluslararası polis işbirliği konularında Türk kolluk birimlerinin farkındalılığını artırmak ve koordinasyonu ilerletmek amacıyla eğitimler düzenlemek,

- Schengen Bilgi Sistemi ve S.İ.R.E.N.E. Bürolarına ilişkin mevzuat ile yapısal ve işlevsel değişiklikleri araştırmak ve takip etmektir.

2.6. Güvenlik Daire Başkanlığı

Güvenlik Daire Başkanlığı, Emniyet Umumiye Müdür Muavinine bağlı olarak Birinci Şube adı ile 1924 yılında hizmete başlamıştır. Görülen lüzum üzerine Güvenlik Daire Başkanlığı, 1937 yılında Birinci Daire Reisliği ismiyle ve Genel Müdür Yardımcısına bağlı olarak görevine devam etmiştir.

03.06.1937 kabul tarihli 3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunun 9.Maddesine göre “Siyasi polis hizmetleriyle uğraşan, devletin umumi emniyetine taalluk eden işlerle mükellef olan kısımdır.” diye şekillendirilen Güvenlik Daire Başkanlığı, devletin anayasal düzenine, iç ve dış güvenliğine, ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğüne ve kamu düzenine yönelik yıkıcı faaliyette bulunan kişi ve teşkilatları tespit etmek, kuruluşlar ile demokratik kitle örgütlerin yasa hükümlerine uygun olarak kurumlarını ve faaliyette bulunmalarını izlemek, taşra teşkilatının bu yöndeki faaliyetlerine yön vermek, koordinesini sağlamak ve bunları izlemek üzere kurulmuştur.

Güvenlik Daire Başkanlığının ismi, Birinci Daire Reisliği olarak 1971 yılına kadar devam etmiştir. Ancak, 1971 yılında günün ihtiyaçlarına binaen Reisliğin adı “Genel Güvenlik Daire Başkanlığı” olarak değiştirilmiştir. 1974 yılında ise “Genel” kelimesi kaldırılarak Güvenlik Daire Başkanlığı ismi son şeklini almıştır.

18.07.1984 tarihli 8360 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ve 13.08.1984 tarihli 18488 sayılı Resmi Gazete yayınlanan Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Tebiti ile ilgili karara istinaden Güvenlik Daire Başkanlığı kurulmuştur.⁷⁷

⁷⁷ EGM, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, Teşkilatlandırma Şube Müdürlüğü Arşivi.

16.02.2006 tarihli Bakanlık Olurları ile Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Dairesi Başkanlığı Merkez ve Taşra Birimleri Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği ile Güvenlik Daire Başkanlığı yeniden yapılandırılarak 9 Şube Müdürlüğüne ayrılmıştır. Bunlar: Fikri Mülkiyet Hakları ve Basın Şube Müdürlüğü, Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü, Güvenlik Soruşturma Şube Müdürlüğü, Kamu Güvenliği Şube Müdürlüğü, Spor Güvenliği Şube Müdürlüğü, İnsan Kaynakları Şube Müdürlüğü, İl Emniyet Müdürlükleri Güvenlik Şube Müdürlüğü, Strateji Geliştirme Müdürlüğüdür.

2.6.1. Fikri Mülkiyet Hakları ve Basın Şube Müdürlüğü

Fikri Mülkiyet Hakları ve Basın Şube Müdürlüğü'nün başlıca görevi: Fikir ve sanat eserleri diye kabul edilebilecek eserlerin korsan tabir edilen yayınlar ile kopyalanıp çoğaltılarak kişi ve şirket haklarına zarar vermeleri kapsamında etkin mücadele edebilmek için iller de dâhil olmak üzere yapılanarak istatistikî bilgileri tutmak, ilgili kurum ve kuruluşlarla koordine haline geçmek, bu konuda uygulamaya yönelik değerlendirmeler ve genelgeler yapmaktır. Şube Müdürlüğü bünyesinde özellikle bu işlerle ilgilenen şekilde 29.10.2003 tarihinde “Fikir ve Sanat Eserleri Büro Amirliği oluşturulmuştur.” Ancak, bu tür eserlerin korunması için fikri ve sınai haklar sisteminin etkin bir şekilde işlemesi gerekmektedir. Bunu sağlayacak uzman kolluk ve yargı organlarının mevcut olması önem arz etmektedir. Dolayısıyla Fikir ve Sanat Eserleri Büro Amirliğinin görev alanını “Taklit ürünlerle mücadele” görevi de 01 Mayıs 2006 tarihinde eklenerek fikri ve sınai hak ihlalleri mücadele görevini birlikte ve tek bir merkezden yürütülme imkânı sağlanmıştır.

Güvenlik Daire Başkanlığının Kuruluş ve Çalışma Yönetmeliğinde 23 Şubat 2007 tarihinde değişiklik yapılarak Basın ve Yayın Şube Müdürlüğü, Fikri Mülkiyet Hakları ve Basın Şube Müdürlüğüne dönüştürülmüştür. Fikri Mülkiyet Hakları ve Basın Şube Müdürlüğü'nün bünyesinde Telif Hakları Büro Amirliği ve Sınai Mülkiyet Hakları Büro Amirliği kurulmuştur. Böylece, taklit ve korsanla mücadelede alışlagelmiş iş ve işlemlerin yerine getirilmesi ve adli makamlarca verilen kararların

yerine getirilmesinden sorumlu birim merkezde Güvenlik Dairesi Başkanlığı, İllerde de Güvenlik Şube Müdürlüğü olarak belirlenmiştir.⁷⁸

Bahse konu yönetmelik gereği Fikri Mülkiyet Hakları ve Basın Şube Müdürlüğü bünyesinde: Bürolar Amirliği, İdari Büro Amirliği, Basın ve Yayın Büro Amirliği, Telif Hakları Büro Amirliği, Sınaî Mülkiyet Hakları Büro Amirliği ve 18.05.2010 tarihli Bakan oluru ile kurulmuş olan İzleme Merkezi Büro Amirliği görev yapmaktadır.

Şube Müdürlüğün başlıca görevleri:

- 15.07.1950 tarihinde kabul edilen 5681 sayılı Matbaalar Kanunu gereğince Türkiye çapında illerimizde açılan ve kapanan matbaalarla ilgili yapılan işlemler takip edilmekte ve bu matbaaların kayıtları tutulmakta,

- 05.12.1951 tarihinde kabul edilen 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında gerekli yasal işlemleri yaparak, bu işlemlerin takibini yapmak, istatistiklerini tutmak, ilgili kurum kuruluş ve birimleri yönlendirmek ve koordinasyon sağlamak,

- 21.06.1927 kabul tarihli ve 11.05.1988 değişiklik tarihli 1117 sayılı Küçükleri Munzır Neşriyattan Koruma Kanunu gereği oluşturulan küçükleri zararlı yayınlardan ve neşriyattan korumak için gereğini yapmak,

- 09.06.2004 tarihli 5186 sayılı Basın Kanunu gereğince öngörülen hizmetlerin takibini yaparak yapılan suç duyurularını adli makamlara sevk etmekle yükümlü,

- 14.07.2004 kabul tarihli 5224 sayılı Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılması ile Desteklenmesi Hakkında Kanun gereğince İllerde kanuni işlemleri takip edip İçişleri Bakanlığı adına gerekli oluru almak,

- Genel ahlâk ve edebe aykırı mahiyette her türlü sesli ve görüntülü eserleri, kaydedildiği materyale bakılmaksızın üreten ve satanlar hakkında ilgili mevzuatta öngörülen hizmetlerin yerine getirilmesini sağlamak ile görevlendirilmiş,

- İllerimizde, sınaî mülkiyet hakları ile ilgili mevzuat kapsamında öngörülen yasal işlemlerin yapılmasını sağlamak ve yapılan bu işlemlerin takibini yapmak,

⁷⁸ 16.02.2006 tarihli bakanlık olurlu Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Dairesi Başkanlığı Merkez ve Taşra Birimleri Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği, Değişik Başlık:23.02.2007.

istatistiğini tutmak, ilgili kurum, kuruluş ve birimleri yönlendirmek, koordinasyon sağlamak,

- Temsil ve sahne oyunları hakkında verilen yasaklama kararları ile 04.07.1934 tarihli 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nun Ek-1'nci maddesi hükümleri doğrultusunda yapılan işlemleri takip etmek ile görevlendirilmiş,

- Başkanlığın görev ve sorumluluk alanına giren konular hakkında yayın yapan ulusal TV kanallarını ile internet sitelerini izlemek, ihtiyaç duyulan haber, yorum ve programların kayıtlarını tutmak, çözümlerini yapmak,

- Kaydedilen görüntülerin ve bu görüntülere ait çözümlerin ilgili birimlere dağıtımını yapmak ile görevlendirilmiştir.

2.6.2. Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü

Güvenlik Daire Başkanlığına bağlı olan Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü toplumsal olaylara müdahale etmek ve gerek duyulduğu zaman operasyonlara takviye olması maksadıyla 31.12.1982 tarihli ve 17914 sayılı Polis Çevik Kuvvet Yönetmeliği uyarınca kurulmuştur.

Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğünün başlıca görevleri: İllerde bulunan Çevik Kuvvet Şube Müdürlüklerinde ihtiyaç duyulabilecek taşıt, araç-gereç, teçhizat, ekipman ve mühimmatın teknik şartnamelerini hazırlayıp bu alımların yapılmasını takip etmek ve şartnameye uygun olduğunu tespit ederek ihtiyaç duyulan illere dağıtımını sağlamak. Devlet Memurları Yiyecek Yardımları Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda, Çevik Kuvvet birimlerinde çalışan personel ve bunlarla birlikte görev yapan diğer personele yiyecek yardımı yapılması ve dağıtılmasını sağlamak, Çevik Kuvvet Birimlerinin faaliyetlerini takip etmek, denetlemek ve iller arası koordinasyon sağlamak ve ihtiyaçlarını belirlemek, bu doğrultuda planlama yapmak, kurulması veya kaldırılması gereken birimlerin işlemlerini yürütmek. Çevik Kuvvet birimlerine atanan personelin iş ve işlemlerini takip etmek, İllerde ihtiyaç duyulması durumunda gerekli takviye personel ve araç gerecin istihdamını sağlamak, yapılan iş

ve işlemler hakkında gerekli incelemeleri yapıp istatistikî raporları hazırlayıp faaliyet raporu halinde ilgili makamlara arz etmektir.⁷⁹

2.6.3. Güvenlik Şube Müdürlüğü

Güvenlik Daire Başkanlığının yapmış olduğu güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması işlemleri 03.11.1994 tarihli ve 4045 sayılı güvenlik soruşturması, bazı nedenlerle görevlerine son verilen kamu personeli ile kamu görevine alınmayanların haklarının geri verilmesine ilişkin kanun gereği ve 13.05.1971 tarihli 1402 numaralı Sıkı Yönetim Kanununda değişiklik yapılmasına ilişkin kanun ve 14.02.2000 tarihli 284 sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde Kamu Kurum ve Kuruluşlarında yetkili olmayan kişilerin bilgi sahibi olmaları halinde devlet güvenliğinin, ulusal varlığın ve bütünlüğün, iç ve dış menfaatlerin zarar görebileceği veya tehlikeye düşebileceği bilgi ve belgelerin bulunduğu gizlilik dereceli birimler ile askeri, emniyet ve istihbarat teşkilatlarında çalıştırılacak kamu personeli ve ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde çalışacak personel hakkında güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılmaktadır.⁸⁰

Güvenlik Soruşturma Şube Müdürlüğü görevi hususunda özellikle kamu personeli olacak adaylar hakkında gerekli güvenlik soruşturması işlemini yapmaktadır. Bunlar; hâkim ve savcı adayları, özel radyo ve televizyon kuruluşlarında çalışacak personel, yedek subay ve erbaşların arşiv araştırmasında gibi adayların güvenlik soruşturması yapılır. Ayrıca, MİT, Emniyet Genel Müdürlüğü, Silahlı Kuvvetler ve Valilikler gibi kurumlardan gelen talep üzerine arşiv araştırması yapılmaktadır.

⁷⁹ 31.12.1982 tarih ve 17914 sayılı Polis Çevik Kuvvet Yönetmeliği.

⁸⁰ 2000/284 sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Yönetmeliği.

2.6.4. Kamu Güvenliği Şube M¼d¼rl¼đ¼

Emniyet Genel M¼d¼rl¼đ¼ G¼venlik Dairesi Başkanlığının 16.02.2006 tarihli Bakanlık oluru ile çıkan Merkez ve Taşra Birimleri Kuruluş, G¼rev ve alıŐma Y¼netmeliđi gereği g¼rev alanına giren hizmetlerin daha etkin ve verimli bir Şekilde yapılabilmesi amacıyla belirlenmiŐ olan hizmet politikalarının yurtiçi ve yurtdışında meydana gelen gelişmeler doğrultusunda inceleyerek ortaya çıkmış veya çıkabilecek sorunlarla ilgili öz¼m önerileri ve projeler üretmek amacıyla kurulmuştur.

Ayrıca, Kamu Güvenliği Şube M¼d¼rl¼đ¼ ilgili b¼rokratik işlemlerin daha hızlı ve vatandaş memnuniyeti odaklı hizmet sağlanması yön¼nde çalışmalarda bulunmaktadır. Toplumda huzurun kaybolmaması için halkın b¼y¼k kesiminin benimsediği dini değerleri aŐađılayan ve ibadethanelere zarar veren kişiler hakkında illerdeki g¼venlik Şubeleri tarafından yapılan işlemleri takip etmektedir. Ülkenin bağımsızlığı, toprak b¼t¼nl¼đ¼, milli g¼venliđi ve Cumhuriyetin inkılâp kanunlarına muhalefet ile ilgili yapılan illerdeki G¼venlik Şubeleri tarafından yapılan işlemleri takip etmek, Atat¼rk'e ve Cumhurbaşkanı'na hakaret suçu ile Türkl¼đ¼, Cumhuriyeti, Türkiye B¼y¼k Millet Meclisini, Türkiye Cumhuriyeti H¼k¼metini, devletin yargı organlarını, askeri veya Emniyet Teşkilatını, Türk Bayrağını ve İstiklal MarŐını aŐađılama suçları hakkında ilgili mevzuattan kaynaklanan g¼revlerin yapılmasını sağlamaktadır. Dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi d¼Ő¼nce, felsefi inanç, din, mezhep vb. sebeplerle ayırım yapmak suretiyle kamunun kullanımına sunulmuŐ bir hizmetin alınmasını engelleyen veya bu hizmeti yapmaktan sakınan ŐahıŐlarla ilgili olarak yine illerdeki G¼venlik Şube M¼d¼rl¼kleri tarafından yapılan işlemleri koordine kurmak suretiyle takip etmek ile g¼revlidir.

Toplumsal olaylarda, 06.10.1983 tarihli 2911 Sayılı Toplantı ve G¼steri Y¼r¼y¼Őleri Kanununa istinaden gerekli g¼venlik tedbirlerinin alınması maksadıyla koordinasyon kurup gerçek ve t¼zel kişiler tarafından yapılan toplantı ve g¼steri y¼r¼y¼Őlerinin sonuçlarını değerlendirmek. Bu toplantı ve g¼steri y¼r¼y¼Őlerinde basın açıklaması hakkında ilgili kişilerle irtibata geçen ve koordinasyon kuran

illerdeki Güvenlik Şube Müdürlükleri ile hızlı bir şekilde irtibata geçip düzenli bilgi akışını sağlamaktadırlar.

Yüksek ve orta öğretim kurumlarında olan ve olması muhtemel öğrenci eylemlerinin takibi ve illerle koordine kurularak güvenlik tedbirlerinin alınmasını sağlamak, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü ve diğer kurumlar tarafından yapılacak sınavlar ve alınacak önlemlerle ilgili olarak kurum ve illerle koordineyi kurmak. Seçimlerde güven ve huzur sağlanması için seçim kurulları ile ve iller arasında koordine sağlanarak emniyet tedbirlerinin alınmasını sağlamak, yabancıların kendi ülkeleri ile ilgili seçimlerinde oy kullanabilmesi için güvenli ortam sağlamak. Çalışanlar tarafından gerçekleştirilen genel grev, yasadışı grev, işi yavaşlatma, işyeri işgali, çalışma hürriyetini engelleme gibi yasal ve yasal olmayan faaliyetlerini illerden gelen bilgiler doğrultusunda izlemek ve sonuçlarını değerlendirmek, 5 Mayıs 1983 tarihli 2822 sayılı kanun gereği Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununa ilişkin mevzuat çerçevesinde grev ve lokavtları illerden gelen bilgiler doğrultusunda takip etmek ve ilgili makamlara bilgi aktarmaktır.

Emniyet Teşkilatı personelinin Emniyet Teşkilatı Kanununa göre vakıflara kurucu olmaları ya da vakıfların yönetim organlarında görev almaları ile ilgili işlemleri yürütmek ile görevlidir.⁸¹

2.6.5. Spor Güvenliği Şube Müdürlüğü

Güvenlik Dairesi Başkanlığına bağlı olan Spor Güvenliği Şube Müdürlüğü 16.02.2006 tarihli Bakanlık olurlu Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Dairesi Başkanlığı Merkez ve Taşra Teşkilatı Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği gereği Güvenlik Dairesi Başkanlığı uhdesinde kurulmuştur.

Spor Güvenliği Şube Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyet gösteren Spor Güvenliği Büro Amirlikleri ise İl Emniyet Müdürlükleri Çevik Kuvvet Şube

⁸¹ http://www.guvenlik.pol.tr/kamu_gorev.htm, ERIŞİM: 24.03.2012.

Müdürlükleri içerisinde yer almaktadır. Spor Güvenliği Şube Müdürlüğü aynı zamanda merkezi Hollanda'da Kurulu bulunan Uluslararası Futbol Bilgi Merkezinin Türkiye'deki seksiyonu konumunda olup uluslararası platformda Türkiye Ulusal Bilgi Merkezi olarak görev yapmaktadır. Spor Güvenliği Büro Amirliği ise Yerel Futbol Bilgi Merkezi olarak çalışmalarını sürdürmektedir.⁸²

2.6.6. İnsan Kaynakları Şube Müdürlüğü

16.02.2006 da çıkartılmış olan yönetmelik gereği, merkezde ve illerdeki personelin özlük işleri ile ilgilenererek personelin etkin ve verimli çalışması için ortam hazırlayarak tüm birimler arasında koordine sağlamayı amaçlamaktadır. Bunu yaparken norm kadro sayılarına ve personelin yeterliliğini göz önünde bulundurup Emniyet Genel Müdürlüğü Personel Daire Başkanlığı ile koordineli bir şekilde görevini sürdürmektedir. Yapılan yazışmalarda, gizliliğe önem verip herhangi bir adli ve terör olayı kapsamında olabilecek yazışmalarda gizlilik esaslarını takip etmektedir.

2.6.7. İl Emniyet Müdürlükleri Güvenlik Şube Müdürlükleri

Güvenlik Daire Başkanlığının merkezde bulunan ve illerdeki Güvenlik Şube Müdürlüklerinin iş ve işlemlerini takip eden, genel esas olarak 16.02.2006 tarihli Güvenlik Daire Başkanlığı Merkez ve Taşra Birimleri Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği Madde 44 gereği görevini uygun şekilde yerine getirmektedir.

Bu şubenin kolları olan Büro Amirlikleri illerdeki Güvenlik Şube Müdürlüklerinin ilgi alanını kapsayacak şekilde organize edilmiştir. Bunlar: İdari Büro Amirliği, Güvenlik Soruşturma ve Arşiv Araştırma Büro Amirliği, Basın ve Yayın Büro Amirliği, Kamu Güvenliği Büro Amirliği, Siyasi Partiler Büro Amirliği, Sendikalar Büro Amirliği, Toplumsal Olaylar Büro Amirliği, Ekipler Amirliği, Bilgi Toplama ve Arşiv Büro Amirliği, Öğrenci Faaliyetleri Büro Amirliği, Nöbetçi Büro Amirliği, Bilgi İşlem Büro Amirliği, Fikri Mülkiyet Hakları Büro Amirliğidir.

⁸² http://www.guvenlik.pol.tr/spor_gorev.htm, ERIŞİM: 24.03.2012.

Özel hukuk tüzel kişileri ve tüzel kişiliği bulunmayan yapılanmalar ile ülkemizde faaliyet gösteren yabancı kuruluşların terör kapsamı dışındaki kamu güvenliği aleyhine olan faaliyetleri takip etmek ve yasalara aykırı faaliyetleri tespit edilenlerle İnkılâp Kanunlarına muhalefet edenler hakkında gerekli yasal işlem yapmak adli polislik açısından en önemli görevlerindendir.

Bakanlıklar ile Kamu kurum ve kuruluşlarının gizlilik dereceli birim ve kısımları ile yurtdışı teşkilatında ve askeri, emniyet, istihbarat teşkilatlarında ve ceza infaz kurumu tutukevlerinde çalıştırılacak personel hakkında gerekli güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılmaktadır. 04.07.1934 tarihli 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nun 8.Maddesi ile 31.03.2005 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanan Dernekler Yönetmeliği hükümleri gereğince dernek, siyasi parti ve sendika lokallerinde gerekli denetimleri yapmak, basın, matbaalar, küçükleri zararlı yayınlardan koruma, sinema, müzik, fikri mülkiyet hakları, yerel ve bölgesel özel radyo ve televizyonlar ile ilgili mevzuatta öngörülen işlemleri yapılmaktadır.

Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü, düşünceyi açıklama ve yayma ile sendikal ve siyasal hakları yasal çerçevede kullanılması amacıyla güvenlik tedbirleri almak, gerektiğinde yasal işlem yapmak ve ülke çapında yapılacak olan seçimlerin güvenli bir şekilde gerçekleşmesi için gerekli emniyet tedbirlerini almak görevlerini ifa etmektedir.⁸³

2.6.8. Strateji Geliştirme ve Destek Şube Müdürlüğü

Güvenlik Daire Başkanlığı uhdesinde kurulan Strateji Geliştirme ve Destek Şube Müdürlüğü yine 16.02.2006 tarihli Bakanlık olurlu Güvenlik Daire Başkanlığı Merkez ve Taşra Birimleri Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği çerçevesinde Başkanlığa bağlı olarak Güvenlik Daire Başkanlığın istatistikî bilgilerini tutup görülen eksiklik ve problemler doğrultusunda proje üreterek strateji geliştirme

⁸³ Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Dairesi Başkanlığı web sayfası <http://www.guvenlik.pol.tr>, ERIŞİM: 24.03.2012.

amaçlanıp ihtiyaç duyulan birimlere teknik anlamda destek sağlamak hususunda gerekli iş ve işlemleri yapmak görevleri arasındadır.

2.6.9. Eğitim Şube Müdürlüğü

Daire Başkanlığının personeli yetiştirmek maksadıyla ve gelişen şartlara uyum sağlamak için sürekli olarak ve zaman zaman planlanarak eğitim programları organize etmek amacıyla 16.02.2006 tarihli bakanlık oluru ile yürürlüğe giren Güvenlik Daire Başkanlığı Merkez ve Taşra Birimleri Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliğinin kendisine verdiği yetki doğrultusunda ve 07.09.2010 tarihli Bakanlık Makamı olurları ile Güvenlik Dairesi Başkanlığı uhdesinde görev yapmaktadır. Verilen eğitim sonucunda personele sertifika verilip sürekli eğitim içerisinde bulunulması sağlanmaktadır.

2.7. Özel Harekât Daire Başkanlığı

Özel Harekât Daire Başkanlığı ilk olarak 1983 yılında Asayiş Daire Başkanlığı bünyesinde merkezde “Özel Harekât Şube Müdürlüğü” olarak kurulmuştur. Taşra birimleri ise ilk olarak Ankara, İstanbul ve İzmir illerinde “Özel Harekât Grup Amirlikleri” olarak faaliyete başlamıştır.

Özel Harekât Daire Başkanlığının amacı: Terör örgütlerinin şehirde ve kırsal alanlarda silahlı eylemlerini engellemek, bu eylemleri yapmak isteyen şahısların etkisiz hale getirilmesini sağlamak, bunları yakalamak, ayrıca diğer birimlerce yapılan operasyonlara özel eğitilmiş personel olarak müdahale ederek personel kaybı verilmeden örgüt mensuplarını ele geçirmek, uçak, araç, bina gibi kapalı alanlarda rehin alınan kişileri kurtarmak veya bu görevleri ifa ederken gerekli silah, mühimmat, araç ve gereçlerle donatılmış bir şekilde taktik ve teknikleri kullanabilen özel personel yetiştirmektir.

Özel Harekât Birimi, 1987 yılında Asayiş Daire Başkanlığı uhdesinden alınarak Terörle Mücadele Harekât Dairesi Başkanlığına Özel Harekât Şube Müdürlüğü adıyla bağlanmıştır.

26.02.1993 tarihli 4661 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına istinaden ve terör olaylarının artması sonucu daha etkili mücadele edebilmek amacıyla Terörle Mücadele ve Harekât Dairesi Başkanlığına bağlı olan Özel Harekât Şube Müdürlüğü, Özel Harekât Daire Başkanlığına dönüştürülmüştür.⁸⁴

22.05.2002 tarihli Bakanlık onayı ile çıkartılan Özel Harekât Daire Başkanlığı Merkez ve Taşra Teşkilatı Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği çerçevesinde merkezde Eğitim Şube Müdürlüğü, Personel Şube Müdürlüğü, Destek Şube Müdürlüğü, Operasyon Harekât Planlama ve Değerlendirme Şube Müdürlüğü şeklinde ve Türkiye çapında 48 ilde Özel Harekât Şube Müdürlükleri olarak planlanarak teşkilatlanılmıştır.

Özel Harekât Daire Başkanlığı merkezde Emniyet Genel Müdürlüğüne doğrudan bağlıdır. İllerde ise Özel Harekât Şube Müdürlükleri İl Emniyet Müdürüne direkt bağlı olarak görev yapmaktadır. Ancak her ne kadar İl Emniyet Müdürüne doğrudan bağlı ise de Özel Harekât Daire Başkanlığı koordinesi altında verilen görevleri yerine getirilmektedir.

Özel Harekât bünyesinde görev yapan personelin kalitesi, kapasitesi ve yeteneğinin üstün seviyede olması gerektiği için personel alımında Özel Harekât şartlarına uygun personel ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sebeple alınacak personelin ister amir isterse de memur olsun Emniyet Teşkilatına girişte aranan şartlara haiz, spor ve bedeni geliştirme çalışmalarına yatkın, yeterli fiziki güce sahip, soğukkanlı, disiplinli, atıcılıkta üstün başarı ve eğitimde başarılı olabileceği anlaşılan azimli ve dayanıklı polisler arasından seçim yapılarak en az 3 ay süreli olmak üzere Özel Harekât eğitime tabi tutulup, başarılı olanlar Özel Harekât branşına alınmaktadır. Özel Harekât Daire Başkanlığı personeli sürekli olarak eğitime devam etmektedir.

⁸⁴ EGM Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, Teşkilatlandırma Şube Müdürlüğü Arşivi.

Bu eğitimlerde keskin nişancılık, silah kullanma teknikleri, arazi ve dağcılık, uçak, bina, tren, otobüs gibi alanlarda rehine kurtarma, spor ve yakın savunma, Atatürk İlke ve İnkılâpları, insan hakları konularında eğitim verilmektedir. Özel Harekât personeli ancak bu eğitimleri başarı ile bitirebilirlerse görev almaktadırlar. Bugüne kadar Emniyet Teşkilatı bünyesinde amir ve memur olarak 8928 personel ile Özbekistan İçi Güvenlik Birimine bağlı 5 yabancı personel, KKTC İç Güvenlik Birimlerine bağlı 44 personel yetiştirilmiş ve 29 dönem halinde eğitim kursu tamamlanmıştır.

Ayrıca Türkmenistan, Filistin ve Makedonya İç Güvenlik Birimlerinin talepleri doğrultusunda kapalı alanlarda rehin kurtarma ve müdahale hususlarında kurslar düzenlenmektedir. Bu tür eğitim kurslarının dost ve kardeş ülkelere verilmesiyle karşılıklı olarak iyi ilişkiler kurulmuş olup suç ve suçlulara karşı amaç birlikteliği sağlanmaktadır.

Özel Harekât Daire Başkanlığının başarısını en üst düzeye çıkarabilmesi için şart olan en başlıca husus silah, mühimmat, araç ve gereç, teknik malzeme olarak modernizasyonun sağlanması ve personelinin eğitim yönünden sürekli desteklenmesi gerekmektedir.⁸⁵

2.8. Koruma Daire Başkanlığı

Koruma Dairesi Başkanlığının başlıca iki tür görevi vardır: İlki, önemli devlet büyüklerini, önemli şahısları ve koruma talebinde bulunan kişi ve kişileri korumak, diğeri ise konum ve statü olarak korunması gereken bina ve yerleşim yerlerinin korunmasıdır.

15.03.1990 tarihli ve 334 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla Koruma Dairesi Başkanlığı kurulmuştur. 22.04.1993 tarihinde faaliyete geçmiştir.⁸⁶

⁸⁵ Emniyet Genel Müdürlüğü Özel Harekât Dairesi Başkanlığı web sayfası http://www.egm.gov.tr/icerik_detay.aspx?id=169, ERIŞİM: 26.03.2012.

⁸⁶ EGM Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, Teşkilatlandırma Şube Müdürlüğü Arşivi.

25.07.1997 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile çıkarılan Hava Meydanları, Limanlar ve Sınır Kapılarında Güvenliğin Sağlanması, Görev ve Hizmetlerin Yürütülmesi Hakkındaki Yönetmelik ve 12.04.1991 tarihli 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanuna göre Başbakanlık tarafından çıkarılan Koruma Hizmetleri Yönetmeliği çerçevesinde korunacak şahıslarla ilgili olarak dünyada gelişen olayları izlemek, yeni stratejiler belirlemek, uygulamada yeknesaklığı sağlamak, bu birimlerde çalışan personeli eğitmek ve birimler arası koordineyi sağlamak amacı güdülmektedir. Korunacak şahıslar; Devlet Büyükleri, Yabancı Devlet Büyükleri, hayati tehlike hissederek ilgili makamlardan koruma talebi isteyenler ve özellikle son zamanlarda gündemde olan, kadınları koruma hakkındaki 08.03.2012 tarihli 6284 Nolu Kanun olan, Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Dair Kanun gereği kişi ve kişileri korumayı esas almaktadır.

Koruyucu Güvenlik Özel Yönergesi ile kendine verilen koruma hizmetlerini yürütmek amacıyla 15.03.1990 tarih ve 334 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Koruma Dairesi Başkanlığı kurulmuştur. Koruma Dairesi Başkanlığı 22.04.1992 tarihinde tam anlamıyla faaliyete başlamıştır.

24.01.1996 tarihli Bakanlık onaylı Emniyet Genel Müdürlüğü Koruma Dairesi Başkanlığı Kuruluş, Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Esasları Yönetmeliği çerçevesinde Özel Koruma Şube Müdürlüğü, Eğitim Şube Müdürlüğü, Strateji Geliştirme ve Destek Şube Müdürlüğü, Merkez Koruma Şube Müdürlüğü olarak teşkilatlanmıştır.

2.8.1. Havalimanı Şube Müdürlüğü

Koruma Dairesi Başkanlığının müştereken çalıştığı Uluslararası örgütler vardır. Bunlar: 1945 yılında üye olduğu Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü, 1955 yılında üye olduğu Avrupa Sivil Havacılık Konferansıdır. Bu uluslararası kurumlar sivil havacılık güvenliği alanındaki standartları ve uygulamaları belirlemektedir. Hava meydanları ve sivil havacılıkla ilgili güvenlik hizmetleri ilk önceleri Koruma Dairesi Başkanlığına bağlı bir Büro Amirliği düzeyinde yürütülürken 31.10.1998 tarihinde

Hava Meydanları Şube Müdürlüğüne dönüştürülmüştür. Bu dönüşüm, Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü olan (ICAO) ve Avrupa Sivil Havacılık Konferansı (ECAC) standartlarının uygulanması maksadıyla uluslararası normlarda yürütülebilmesi için yapılmıştır.

Koruma Dairesi Başkanlığının, İçişleri Bakanlığı Müsteşarınca yapıldığı Milli Sivil Havacılık Genel Kurulu Sekretarya görevi, halen Hava Meydanları Şube Müdürlüğüne yürütülmektedir. Sivil Havacılık Güvenliği, kurulduğu günden beri uluslararası Sivil Havacılık Örgütü ve Avrupa Sivil Havacılık Konferansı standartlarında yerine getirmek için inceleme, denetleme, koordinasyon ve eğitim faaliyetlerini de yapmaktadır. Sivil havacılık güvenliği alanında dünya çapında uygulanan teamüller, mevzuat çalışmaları ve gelişen teknolojiler Hava Meydanları Şube Müdürlüğü tarafından takip edilmektedir. Hava meydanlarında görev yapan personele özellikle Sivil Havacılık Güvenliği hakkında meslek içi eğitimler verilerek görev yapmaları istenmektedir.⁸⁷

İllerde havaalanlarının korunmasını ve güvenliğini sağlayan birim, Havalimanı Şube Müdürlüğü olarak isimlendirilmiştir. Havalimanı Şube Müdürlüklerinin görevi: Seyrüsefer yapan uçakların güvenli şekilde havaalanlarına inip beklemeleri süresince herhangi bir güvenlik tehlikesi ile karşılaşmadan tekrar yolcularının genel güvenlik kontrolünden geçirildikten sonra seferlerinin tamamlanmasını sağlamaktır.

2.8.2. Deniz Limanları Şube Müdürlüğü

13.06.1998 tarihli Bakanlık olurlarıyla Koruma Dairesi Başkanlığına devredilen ve daha önceden Asayiş Dairesi bünyesinde bulunan Deniz Büro Amirliği “Deniz Limanları Şube Müdürlüğü” adı altında kurulmuş, 21.12.1998 tarihinde görev başlamıştır.⁸⁸

⁸⁷ EGM Koruma Dairesi Başkanlığı web sayfası http://www.egm.gov.tr/icerik_detay.aspx?id=200, ERIŞİM: 26.03.2012.

⁸⁸ Emniyet Genel Müdürlüğü POLNET sistemi Koruma Dairesi Başkanlığı sitesi <http://polnet/index>, 27.03.2012.

Deniz Limanları Şube Müdürlüğü: Kayıp, çalıntı deniz araçlarıyla denizlerde kaybolan kişilerin araştırılması ve bulunması için, taşra ve ilgili birimleri bilgilendirmek, koordine etmek, ortak çalışmalar yapmak, merkeze gelen görev alanı Sualtı Grup Amirliğini ilgilendiren olaylarda Sualtı Grup Amirliklerine yönlendirmek gerektiğinde ilgili diğer birimlerden personel takviyesi almak, yerli ve yabancı deniz araçları ve şahıslar ile ilgili mevzuat hükümlerince Türkiye'ye giriş ve çıkışları sağlamak, Deniz Polisi'nin sorumluluk sahası içerisinde ilgili mevzuat hükümlerine aykırı hareket edenler hakkında iş ve işlemleri yürütmek, deniz limanlarında güvenliğin sağlanması ile ilgili işlemleri koordine etmek, Türkiye'ye gelecek olan yabancı askeri nükleer gemiler hakkında Genel Kurmay Başkanlığı ve Dışişleri Bakanlığı'na görüş bildirmek, korunmaları ve nükleer gemiler için tehlike önlem planları ile ilgili tedbirlerin alınmasında koordineyi sağlamak, 28.02.1985 tarihli 3160 sayılı Kanuna istinaden çıkarılan 28.01.2004 tarihli Emniyet Genel Müdürü onaylı Emniyet Hizmetleri Sınıfı Mensupları Balık Adam Branşlı Personel Yönergesi ve Dalış Hizmetleri Yönetmeliği gereğince, kurbağa adam branşlı personel ile ilgili işlemleri yürütmekle görevlidir.

08.08.1996 tarihli Bakanlık onaylı Emniyet Genel Müdürlüğü Deniz Şube Müdürlüğü ve Deniz Büro Amirlikleri Kurul, Görev ve Çalışma Yetki ve Sorumluluklarına Dair Yönetmeliğe istinaden Deniz Liman Şube Müdürlüğü, alanına giren görevlerde arama ve kurtarma hizmetleri ve bu hizmetlerin süratli ve etkin bir şekilde yapılabilmesi için ulusal mevzuat ve uluslararası sözleşmelere uygun olarak çalışmalarını yürütüp bu kapsamda planlar hazırlayıp arama ve kurtarma görevlerinin icrasında ilgili Bakanlık, kurum ve kuruluşların mevcut imkânlarından da faydalanarak tabii ve suni göller, baraj gölleri, nehirler ve dalyan kanallarında seyir, can ve mal emniyetinin temini için iç araçlarının ağırlıklarını, denize elverişli evraklarının denetimi ve muayene işlemlerini yapmış olduklarından emin olmak, denizlerde her çeşit araçlarda çalışacak olan nitelikli personelin evraklarının denetiminin yapılması, çevre emniyeti, devlet büyüklerinin korunması ve emniyetli ulaşımalarının sağlanması, kritik bölgelerde deniz yönünden güvenliğin sağlanmasına yönelik gerekli tedbirleri almak ve araç trafiğinin düzenlenmesi ve denetlemesiyle ilgili usul ve esasları denetlemektir.

Deniz Limanları Şube Müdürlüğü, İstanbul Limanı sınırları içerisinde deniz araçlarının yanaşma ve demir atma yerlerini denetlemek, rıhtımlara yanaşma düzenini sağlamak, ticaret eşyası ile patlayıcı, yanıcı ve benzeri tehlikeli maddelerin boşaltma ve yükleme yöntemlerini kontrol etmek, bu iş ve işlemlerin yer ve zamanlarını belirlemek, gemilerin limanda kalabileceği süreler ile limanda genel güvenliğin ve disiplinin sağlanmasına ilişkin öteki önlemleri almakla görevlidir.⁸⁹

2.8.3. Özel Koruma Şube Müdürlüğü

10.01.1996 tarihli Bakan oluru ile Koruma Daire Başkanlığına bağlı olan Özel Koruma Şube Müdürlüğü, devlet büyüklerini, Türkiye'yi ziyaret eden devlet büyükleri ile heyetleri, hassas bölge ve tesislerin istenilen sevide korunmasının sağlanması amacıyla kurulmuştur.

Koruma Daire Başkanlığına bağlı olan Özel Koruma Şube Müdürlüğü'nün görevleri, Koruma Hizmetleri Yönetmeliği kapsamında, Merkez Koruma Komisyonunun sekretarya hizmetlerinin korunması gereken ve korunmaya alınması talep edilen kişilerle ilgili iş ve işlemlerin gizlilik esaslarına göre yürütülmesi, yabancı devlet büyükleri ve heyetlerinin korunması hakkında gerekli koordineyi sağlamak, ilgili yerlerle gerekli yazışmaları yapmak, 2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanun gereğince Özel Güvenlik Bölgeleri kurma çalışmalarını ilgili birimler ile koordine etmek, gerekli yazışmaları yapmak, Türkiye'de bulunan yabancı temsilcilikler ve misyonlara ait binalar ile önemli tesislerin kamu kurum ve kuruluşlarına ait bina ve tesislerin güvenliklerinin sağlanması ile ilgili görevleri koordine etmek, her türlü tehdit ve ihbarları ilgili birimlere bildirmek olarak tespit edilmiştir.

⁸⁹ İstanbul Emniyet Müdürlüğü Deniz Liman Şube Müdürlüğü web sayfası http://www.iem.gov.tr/iem/index.php?menu_id=218&birim_id=56, ERIŞİM: 27.03.2012.

2.8.4. Strateji Geliştirme ve Destek Şube Müdürlüğü

Koruma Dairesi Başkanlığına bağlı olarak Strateji Geliştirme ve Destek Şube Müdürlüğü ise 13.08.2010 tarihli Bakanlık Makamının onayına istinaden kurulmuştur. Şube Müdürlüğünün başlıca görevleri: Görev alanına giren konularda uygulamada yeknesaklığı sağlamak amacıyla genelge ve talimat hazırlamak, ihtiyaç olduğu durumlarda mevzuat değişikliği tekliflerini hazırlamak, daire başkanlığının diğer daire başkanlıkları ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarından gelen mevzuat ile ilgili görüş ve önerileri değerlendirmek, ilgili birimlerle koordine kurarak başkanlık görüşünü hazırlamak, bütçe tekliflerini hazırlamak, personelin maaş ve özlük durumları ile ilgili tahakkuk işlemlerini yapmak, taltif ve sosyal yardımlarla ilgili tahakkuk işlemlerini yapmak ve diğer özlük işlerini takip etmektir.

Strateji Geliştirme ve Destek Şube Müdürlüğü, ilgili diğer kuruluşlarla işbirliği yaparak araştırmalar ortaya koyup hizmetin yürütülmesini ve geliştirilmesini sağlamaktadır. Başkanlığın hizmetlerini etkileyen analizler yaparak faaliyetlerin stratejik hedeflerinin belirlenmesini koordine etmektedir. Bahse konu hedeflere ulaşılmasını sağlamak için, ödenek ve satın alma ile ilgili iş ve işlemleri takip etmek ve bu hedeflere istinaden, mevzuata uygun olarak verilen diğer emir ve görevleri yerine getirmek ile görevlidir.

2.8.5. Merkez Koruma Şube Müdürlüğü

Merkez Koruma Şube Müdürlüğü, Emniyet Genel Müdürlüğü merkez ve tali binalarını, Başbakanlık ve Bakanlık binalarını ve Kamu Güvenliği ve Düzeni Müsteşarlığının iç ve dış güvenliğinin sağlanması ile görevlidir. Bu konuda tüm birim amirlerinin alması gereken önlemleri koordine ederek koruma hizmetlerini sabit noktalar, devriyeler ve kapı karakol nöbetçileri ile devamlı olarak sağlamaktadır.

Emniyet Genel Müdürlüğü Koruyucu Özel Yönergesine göre giriş çıkış kartlarını bastırmak, düzenlemek, kayıtlarını tutmak, ihtiyaç duyulduğunda

değiştirilmesini sağlamak, personel otolarına araç park kartı düzenlemek, personeli ve ziyaretçilerin bina dâhilinde ve giriş ve çıkışlarını giriş kartları ile yapılmasını sağlamak, iş takipçilerinin çanta, paket ve vasıtalarını kontrol etmek, Emniyet Hizmetleri Sınıfları hariç silahlı ziyaretçi almamak, makama gelen ziyaretçileri Özel Kalem Müdürü ile koordinesini sağlamak da yapılan işler arasındadır.

Merkez Koruma Şube Müdürlüğü Genel Müdürlüğün güvenliğinin sağlanmasına ilişkin, Koruyucu Güvenlik Özel Yönergesi, Yangın Yönergesi ve diğer talimat esaslarına göre gerekli önlemleri almakla mükelleftir. Polis noktaları, devriyeleri ve koruma karakollarını denetlemek, denetlettirmek, koruma personelinin eğitimlerini yaptırmak ve disiplinli çalışmalarını sağlamak, gerektiği durumlarda merasim mangası hazırlamak, Bakanlık Koruma Şube Müdürlüğü ile müşterek görev konularında koordinasyonu sağlamak, Şube Müdürlüğünün izin, hastalık, sicil gibi özlük işlerini takip etmek, kayıt ve dosyaları muntazam tutulması, istatistik cetvellerinin tanzim ve muhafazası ile görevlidir.⁹⁰

2.8.6. Eğitim Şube Müdürlüğü

Eğitim Şube Müdürlüğü, Bakanlık Makamının 13.08.2010 tarihli onayı çerçevesinde Koruma Daire Başkanlığı'nın bünyesinde Eğitim Şube Müdürlüğü adı altında kurulmuştur. Eğitim Şube Müdürlüğünce gelişen ve değişen yenilikleri takip ederek günümüz şartlarına uygun şekilde uzman personel yetiştirmek amacıyla çeşitli kurslar düzenleyip hizmet içi eğitim vermekle görevlidir.

Bu kurslar, Önemli Kişileri Koruma (V.I.P) ile Önemli Tesisleri Koruma Kursu, Araçtan Silah Kullanma Eğitimi, Deniz Limanları Güvenliği Temel Eğitim Kursu, Polis Balık Adam Eğitimleri Kursu gibi ulusal ve uluslararası eğitimler verilmektedir.

⁹⁰ Emniyet Genel Müdürlüğü Koruma Dairesi Başkanlığı web sayfası http://www.egm.gov.tr/icerik_detay.aspx?id=200, ERIŞİM: 28.03.2012.

2.9. YABANCILAR HUDUT VE İLTİCA DAİRE BAŞKANLIĞI

1915 yılı başlangıcında Emniyet Umumiye Müdürlüğünü genişletmek maksadıyla eski adıyla Ecanip Müdürlüğü ile birlikte Seyrüsefer ve Takibat-ı Adliye Müdürlükleri kurulmuştur. Aynı yıl içerisinde dairenin bugünkü işlerinden bazılarını yerine getiren Emniyet Umumiye Müdürlüğü'ne doğrudan bağlı ve Dâhiliye Nezaretine ayrıca bağlı olan Emniyet Müdürlükleri kurulmuştur. Bu birimler hudut kapıları ve demiryolu durak yerlerinde verilen görevleri yapmışlardır. Yolcu trenlerinde polisiye görevleri yapmak üzere, gezici polis ve komiserler Emniyet Müfettişlerine bağlı olarak çalışmışlardır.

İstanbul Hükümetinin ortadan kalkması ile İstanbul'da görev yapmakta olan, Emniyet Umumiye Müdüriyetinin teşkilatında Pasaport Müdürlüğü ayrı bir birim olarak oluşturulmuştur. Bununla birlikte Umum Müdür Muavinine bağlı 4. Şube olarak Ecanip Müdürlüğü yani günümüzdeki adıyla Yabancılar Müdürlüğü kurulmuştur.

Türkiye çapında, 1924 yılında 3 Şubesi bulunan ve 1929 yılında 6 Şubesi bulunan teşkilatımızın, dairenin bugünkü görevlerini o tarihlerde 2.Şube adıyla Seyrüsefer ve Ecanip Şubesi yerine getirmekteydi. Daha sonra çıkarılan ve Cumhuriyet sonrası Emniyet Teşkilatının kuruluşunu düzenleyen 19 Mayıs 1930 tarihli ve 1624 sayılı Dâhiliye Vekâleti Merkez Teşkilatı Vazifeleri Hakkında Kanunun 5.Maddesine göre Emniyet İşleri Umum Müdürlüğü 5 Şube ve Evrak Bürosundan oluşmaktaydı. Bunlardan 4. Şube ise Yabancılarla ilgili işlemlerle uğraşmak üzere kurulmuştur.

1931 yılında, toplamda 5 şube bulunan Emniyet Teşkilatında yabancılar ile ilgili işlemler Memurin ve Ecanip adlı şubece yani 4. Şubece yapılmaktaydı. 1933 yılında ise diğer 5 şubenin yanı sıra Ecanip Şubesi ayrı bir şube olarak kurulmuştur.

1934 yılında ise 2531 sayılı kanunla 1624 sayılı kanunun 5.maddesinde değişiklik yapılarak günümüzde Daire Başkanlığı tarafından yürütülmekte olan hudut işlerini görmek üzere ayrıca 7. Şube kurulmuştur.⁹¹

1937 yılında, yürürlüğe konulan 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunun yürürlüğe girmesiyle Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde 4 daire başkanlığının görev yaptığı, dairenin görev alanına giren çalışmaları yürüten yabancılar ile ilgili işlemler 1. Daire tarafından yürütülmeye başlanmıştır.

1971 yılına gelindiğinde, Türkiye’de gelişen ve değişen şartlar karşısında Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez Teşkilatı daha da geliştirilmiştir. Bu daire siyasi işlere bakan Genel Müdür Yardımcısına bağlı olarak Pasaport Yabancılar ve Hudut İşleri Daire Başkanlığı adıyla yeniden yapılandırılmıştır. 1. Daire Başkanlığından ayrılan 1. Şube Müdürlüğü, Güvenlik Daire Başkanlığı adıyla yeni bir daireye dönüştürülmüştür.

1974 yılında ise Siyasi İşlere bakan Genel Müdür Yardımcısına bağlı olarak adı tekrar değiştirilerek Yabancılar, Hudut, İltica, Göç, Vatandaşlık, Pasaport Daire Başkanlığı adı altında yeniden isimlendirilmiştir. Daire Başkanlığı: - Yabancılar, Hudut, İltica ve Göçmenleri Şube Müdürlüğü, Vatandaşlık Şube Müdürlüğü, Pasaport ve Hudut Kapıları Şube Müdürlüğü olmak üzere toplamda 3 Şube Müdürlüğü halinde teşkilatlandırılmıştır.⁹²

1981 yılına gelindiğinde, Emniyet Genel Müdürlüğü planlı olarak bir değişime ve gelişime girdiği görülmüştür. Daire Başkanlığının kuruluşu, Yabancılar Hudut ve İltica Daire Başkanlığı adıyla: Yabancılar, Pasaport, Hudut Kapıları, İltica, Göçmen, Vatandaşlık, Hudut, Tır Şube Müdürlükleri olmak üzere 4 Şubeden ve Genel Evrak ve İstatistik Büro Amirliğinden oluşacak şekilde yeniden düzenlenmiştir.

⁹¹ Hamdi Erdoğan, *Polis Hizmetlerinin Tarihi Gelişimi ve Teşkilat Yapısı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Bölümü, Ankara, 1987.

⁹² İlhan Güler, *Kolluk Teşkilatında Görev ve Yetki*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, İstanbul, 1992.

18.07.1984 tarihli 8360 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ve 13.08.1984 tarihli 18488 sayılı Resmi Gazete yayınlanan Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Tebiti ile ilgili karara istinaden Yabancılar Hudut ve İltica Daire Başkanlığı kurulmuştur.⁹³

29.10.2003 tarihli Bakanlık Makamı Olurları ile Emniyet Genel Müdürlüğü Norm Kadro Çalışması yapılarak Yabancılar Hudut İltica Dairesi Başkanlığı 7 Şube Müdürlüğü ile birlikte 3 Büro Amirliği olarak yeniden yapılandırılmıştır.

Avrupa Birliğine üye ülkelerdeki uygulama birliğini sağlayabilmek ve Uluslararası Sivil Havacılık Sözleşmesi (International Civil Aviation Organization (ICAO) standartlara uygun biometrik pasaportların üzerime geçilmesi için 2010 yılında Pasaport Şube Müdürlüğü, Yabancılar Hudut İltica Daire Başkanlığından ayrılarak 24.05.2010 tarih ve 421 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Pasaport Dairesi Başkanlığına dönüştürülmüştür.

Bunun üzerine 26.08.2010 tarihli Bakanlık Makamının olurları ile Yabancılar Hudut İltica Daire Başkanlığı bünyesinde: İdari Büro Amirliği, Strateji Geliştirme ve Destek Şube Müdürlüğü, Hudut İhtilafları Şube Müdürlüğü, Hudut Kapıları Şube Müdürlüğü, İltica Göç Vatandaşlık Şube Müdürlüğü, Yabancılar Şube Müdürlüğü, Yasadışı Göç ve İnsan Ticareti ile Mücadele Şube Müdürlüğü, Sınır dışı İşlemleri Şube Müdürlüğü, Çalışma İzinleri Şube Müdürlüğü, Vize Şube Müdürlüğü olmak üzere 9 Şube Müdürlüğü ve 1 Büro Amirliği olarak yeniden yapılandırılmıştır.

Dolayısıyla Yabancılar Hudut İltica Dairesi Başkanlığı, Emniyet Genel Müdürüne doğrudan bağlı birimler arasından çıkarak Emniyet Genel Müdür Yardımcısına bağlanmıştır. Daire Başkanlığı yaptığı görev itibarıyla hizmet ettiği hedef kitle diğer Daire Başkanlıklarından farklılık göstermektedir. Çeşitli maksatlarla Türkiye'ye gelmek isteyen ve Türkiye'de bulunan yabancıların vize, ikamet, sığınma ve vatandaşlık işlemleri yürütülmektedir. Ayrıca, yabancıların hudut kapılarımızdan giriş ve çıkışlarının sağlanmasına yönelik de çalışma yürütmektedir.

⁹³ EGM Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, Teşkilatlandırma Şube Müdürlüğü Arşivi.

Daire Başkanlığının görev ve sorumlulukları arasında: Yasadışı göç ve göçmen kaçakçılığı ile mücadele konusunda gerek ulusal düzeyde etkin tedbirler alarak gerekse uluslararası sorunların tespiti, bilgi alışverişi, ortak mücadele, iş ve işbirliği şeklindeki çalışmalara aktif olarak katılarak coğrafi konumu nedeniyle yasadışı göç ve göçmen kaçakçılığı olaylarında siyasi, ekonomik, sosyal-kültürel, güvenlik ve insani yönlerden olumsuz etkilenmiş olup Türkiye’de hukuk kuralları ve insan hakları çerçevesinde yasadışı göç hareketlerini önlemeyi hedeflemektedir. Bu açıdan bakıldığı zaman, Yabancılar Hudut İltica Daire Başkanlığının adli kolluk yönünü ortaya çıkarmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti pasaportlarının Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü (ICAO) standartları ve Avrupa Birliği Normları kapsamında yeni tip e-pasaportların tanzim edilmesine ilişkin yatırım projeleri daire başkanlığının faaliyetleri arasındadır. Pasaport Daire Başkanlığının kurulmasından sonra elektronik postaların Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına 01 Haziran 2010 tarihinden itibaren verilmesi sürecinde daire başkanlığının büyük katkısı olmuştur.

Diğer taraftan, hudut kapılarında yolcuların giriş ve çıkış işlemlerinde pasaport kontrollerinin optik okuyucu ile süratli ve güvenli şekilde yapılması, yabancıların vize taleplerinin daha kısa sürede yerine getirilebilmesini için Dışişleri Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığı arasındaki yazışmaların bilgisayar ortamında yapılarak kısa sürede sonuçlandırılması, yasadışı göç konusunda transit bir ülke konumunda olan Türkiye’ye illegal yollardan giriş veya çıkış yapmak isteyen ya da Türkiye’de yasadışı konumda bulunan yabancılarla etkin mücadele edilebilmesi için hukuki ve idari tedbirlerin alınması, vize politikasının Avrupa Birliği ile uyumlu hale getirilmesi işlemlerini uzun vadede: 15.07.1950 tarihli ve 5683 sayılı Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanunun değiştirilerek Avrupa Birliği standartlarında yeni bir Yabancılar Yasası hazırlanması: 30 Kasım 1994 tarih ve 6169 sayılı "Türkiye’ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye’den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in Avrupa Birliğine tam üyelik

sürecinde Dublin Anlaşmasına paralel hale getirilmesi ve Başkanlıkça yürütülen diğer hizmetlerin, her alanda, Avrupa Birliği standartlarına uyumlu hale getirilerek iletişim ve bilgi çağının gereği, teknolojiden en üst düzeyde yararlanılması ve her alanda bilgi teknolojisini azami kullanımı hedeflenmektedir.⁹⁴

3. TÜRK POLİSİNİN EĞİTİM KURUMLARI

2.1. Cumhuriyetin Kuruluşundan 1937 Tarihine Kadar Açılan Polis Okulları

İstanbul Polis Okulu:

1903 yılında Yıldız Sarayındaki Mabeyn Dairesinde açılmış, Cumhuriyetin ilanından sonra da eğitim devam etmiştir. 1937 yılına kadar 199 Komiser, 2869 Polis Memuru 3'er aylık kurslara tabi tutulmuştur. Ayrıca 1937 yılına kadar 706 Komiser, 6153 Polis Memurunu mezun etmiştir.⁹⁵

Konya Polis Okulu:

Polise duyulan ihtiyaçtan dolayı 1923 yılından Konya'da Polis Okulu açılmıştır. Ancak 1931 yılında ülkenin içinde bulunduğu iktisadi sıkıntılar yüzünden kapatılmıştır.⁹⁶

Sivas Polis Okulu:

Ülkede diğer Polis Okullarına duyulan ihtiyaç gibi 1923 yılında kurulmuş, yine ülkenin iktisadi sıkıntıları sebebiyle 8 yıl eğitim verdikten sonra 1931 yılında kapatılmıştır.

⁹⁴ Emniyet Genel Müdürlüğü Yabancılar Hudut İltica Dairesi Başkanlığı web sayfası http://www.egm.gov.tr/icerik_detay.aspx?id=182, ERIŞİM: 28.03.2012.

⁹⁵ Galip Örgü, "Polis Okulları Tarihçesi", *Polis Bilimleri Dergisi*, s. 10-11.

⁹⁶ Nazif Yazman, "Polis Mekteplerinin Tarihçesi", *Polis Dergisi*, Yay. 23, Ankara, 1949, s. 310.

Trabzon Polis Okulu:

Türkiye Cumhuriyetinin polis ihtiyacının karşılanması amacıyla Osmanlı Devleti döneminde açılan Polis Okulunu tecrübesi ışığında 1925 yılında yeniden açıldı.⁹⁷

Devletin en büyük sorunu olan iktisadi sıkıntılardan dolayı 1931 yılında Trabzon Polis Okulu da kapatılarak Polis Okulu sayısı bire düşürülmüş oldu.⁹⁸

Bu dönemdeki Polis Okullarının üç veya altı aylık eğitim dönemlerinde polis mesleğine girenlerin ve mesleğe girmesine rağmen mesleki ilk tahsil görmeyenlerin hukuki ve mesleki bilgilerle donatılması öncelik kazanmıştır.

Teknik konularda polisin eğitilmesi için, Avrupa'dan uzmanlar getirilerek parmak izi (Daktiloskopi) ve fotoğraf işlerini tek elden yürütmeye başlayan bu teşkilat, tek parmak izi (Mono Daktiloskopi), avuç içi, ayak izi ve mulâj gibi kısımların incelenmesi konusunda gelişmeler kaydedilmiştir ve 1930'lu yıllarda Viyana'da merkezi bulunan "Beynelmilel Zabıta-i Cinsiye" komisyonu ile işbirliğini kabul eden polis teşkilatı küçümsenmeyecek bir başarı sağladı.⁹⁹

2.2. 1937'den Sonraki Dönemde Polis Eğitim Kurumları

Polis Enstitüsü:

Emniyet Teşkilatın amir yetiştirmek için açılan Polis Enstitüsü mesleğin ilk yüksek mektebi olarak 6 Kasım 1937 tarihinde büyük törenlerle eğitimine başlamıştır. Enstitünün açılış törenleri 6 Kasım saat 15.30'da başlamıştır. İlk müdürü Dr. Salih Adil Başer'dir. İktisat Vekâleti Milli Seferberlik Şubesi Müdürü iken 7 Ağustos 1937 tarihinde üçlü kararname ile bu vazifeye tayin edilmiştir. 31 Ağustos'ta vazifesine başladı. 1912'de Harbiye Mektebi'nin Topçu kısmından

⁹⁷ ŞAHİN, Eyüp, "Trabzon Polis Okulu", *Trabzon Polis Dergisi*, Trabzon, 1999, s. 38-42.

⁹⁸ Nazif Yazman, a.g.m., s. 311.

⁹⁹ "Cumhuriyetin Fenni Zabıtasına Bir Bakış", *Emniyeti Umumiye Müdüriyeti Polis Mecmuası*, yay. 20, Ankara, 1933, s. 286, s. 1655.

mezun olmuştu. Almanca, İngilizce, Fransızca, İtalyanca, Rusça, İspanyolca ve Latince biliyordu. Polis Enstitüsünde Devletler Hukuk ve Almanca Hocalığı da yaptı. 23 Mart 1942 tarihinde bu görevinden alındı.¹⁰⁰

İçişleri Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlıkları arasında yapılan anlaşma gereği, ders programlarının Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye dairesince onaylanmasından sonra hazırlanan yönetmeliğin yürürlüğe konulmasıyla birlikte, Polis Enstitüsü 1961–1962 eğitim-öğretim yılında üç yıllık eğitim veren yüksekokul konumuna geçti.¹⁰¹

Polis Koleji:

Polis Enstitüsünden sonra 1938 tarihinde 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun 19’uncu maddesine eklenen fıkra ile 1938–1939 eğitim-öğretim yılında lise derecesinde olmak üzere küçük yaştan itibaren istenilen kabiliyette ve yetenekte öğrenci yetiştirilmek amacı ile Ankara Polis Koleji kuruldu. Ancak 1941 yılında ilk mezunlarını verdikten sonra 1953 yılında kapatıldı. Daha sonra Ankara Polis Kolejini bitiren mezunların meslekte daha başarılı oldukları görülünce 1958 yılında Polis Koleji tekrar açıldı. 1985 yılında İstanbul, İzmir ve Afyon Polis Kolejlerinin açılmasıyla sayı dörde çıktı. 1988 yılında Afyon Polis Koleji kapanarak mevcut öğrencileri yeni açılan Adana Polis koleji ve Kayseri Polis kolejine nakil edildi. Böylece Polis Koleji sayısı Türkiye çapında beşe çıkmış oldu. 1992 yılında Ankara Polis koleji ve İstanbul Polis koleji dışındakiler kapatılarak sayı ikiye düşürüldü. 1994 yılında İstanbul Polis Koleji de kapatılarak sayı bire indi. Ancak 2005–2006 eğitim yılında Bursa Polis Koleji açıldı ve sayı tekrar iki oldu. 2002 yılında yönetmelik değiştirilmiş ve Polis Kolejine bayan öğrenci de alınmaya başlandı.

¹⁰⁰ Ali Birinci, “Türk Emniyet Teşkilatında İlkler”, *Polis Bilimleri Dergisi*, Cilt:1, Sayı: 3, Ankara, 1999, s. 16.

¹⁰¹ Eyüp Şahin, *İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü 1923–1973 Çalışmaları*, II. Cilt, II. Kitap, Gürsoy Matbaacılık, Ankara, 1973, s. 70.

1937–1960 Tarihleri Arasında Açılan Polis Okulları

Kayseri Polis Okulu:

1960 yılında 27 Mayıs Askeri İhtilalini yapanlar İstanbul Polis Okulunu kapatarak Kayseri’ye naklettiler ve Kayseri Polis Okulu adıyla eğitime devam etti. Hiçbir sebep yokken ve gerekçe gösterilmeden kapatılan İstanbul Polis Okulu için Emniyet Teşkilatında büyük üzüntü yarattı.¹⁰²

Kayseri Polis Okulu 1960–1969 yılları arasında faaliyet göstererek altı ay süreli 16 dönemlik eğitim süresi hizmete devam etmiştir.

İzmir Polis Okulu:

İzmir Polis Okulu, 23 Mayıs 1960 tarihinde İzmir’in Gürçeşme Mevkiinde açıldı.

İstanbul Kemalettin Eröge Polis Okulu:

Bu Polis Okulu da 17.07.1971 tarihinde İstanbul Gayrettepe’de eğitim-öğretime başladı. İstanbul Emniyet Müdürlüğünün binaya tamamen taşınmasından sonra 1973 yılında Ayazağa Özel Kimya Mühendisliği binası kiralanmıştır. 1978 yılı Şubat ayında Florya’daki Toplum Zabıtasına ait binalara taşınmıştır.

Kemalettin Eröge Polis Okulunun idari binası Osmanlı Devleti zamanında inşa edilip saray olarak kullanılan ve dönemin Saraylar Baş mimarı Balyan Efendinin köşkü olarak Beylerbeyi Sarayı ile birlikte 1843–1856 yılları arasında inşa edilmiş birinci derecede tarihi bir binadır.

¹⁰² Eyüp Şahin, “Türk Zabıta Yapılanmasının Tarihi Gelişimi”, *Polis Dergisi*, sayı:38, 2004, s. 167.

İstanbul Kemalettin Eröge Polis Okulu 1988 tarihinden itibaren Yükseköğretim Öğrenci Yurdu olarak kullanılmaktadır.¹⁰³

Ankara Yusuf Kahraman Polis Okulu:

Ankara Emniyet Müdürlüğünün arkasında 20.07.1971 yılında açıldı. Okula 30 Ağustos 1970 tarihinde İstanbul'da meydana gelen işçi hareketi sırasında şehit düşen Polis Memuru Yusuf KAHRAMAN'ın adı verildi. Bu okulda hem Polis Memuru hem de orta kademe amir ihtiyacı için Komiser Yardımcılığı eğitimi verildi.

İstanbul Haydar Paşa Polis Okulu:

1968 öğrenci olaylarının ülkemize de sıçraması sonucu polise olan ihtiyaç arttı. Hükümet ihtiyacın giderilmesi için çeşitli bölgelerdi geçici Polis okulları açarak meslek öncesi eğitim konusunu halletmeye çalıştı.

Bundan dolayı, Ankara, İzmir ve İstanbul'daki eğitimde tecrübeli eğitim kurumlarımızın bünyesinde üçer aylık pratik eğitim kursları açıldı. Birinci dönem eğitimine Haydarpaşa Lisesi binasında İstanbul Haydarpaşa Polis Okulu olarak 26 Haziran 1973 tarihinde yapılan bir törenle eğitime başlandı.

1980'den 12 Eylül hareketinden sonra Polis eğitim kurumlarının adedinde, kapsamında ve eğitim yöntemlerinde büyük değişimler oldu. Bu değişim kapsamında 2-3-6 aylık eğitimler 9 aya çıkarıldı. Bu sürenin 4 aylık bölümü temel eğitim, 5 aylık diğer bölümü ise Branş eğitime ayrıldı.

İstanbul Etiler Polis Okulu:

İstanbul Polis Okulu 27 Mayıs 1960 yılında kapatılmış ve Kayseri'ye nakil edilmişti. 1966 yılında eski İstanbul Polis Okulu yeniden faaliyete geçirilerek İstanbul Etiler Polis Okulu adıyla eğitime başladı. 1985 yılında İstanbul Polis

¹⁰³ Şahin, a.g.m., s. 175.

Kolejine dönüştürüldü. 1994 yılında İstanbul Polis Kolejinin kapatılmasıyla Etiler Polis Okulu adıyla eğitim ve öğretime devam etmeye başladı.

Etiler Polis Okulu:

1994 -1995 eğitim-öğretim yılında hizmet içi eğitime, 1995–1996 eğitim-öğretim yıllarında Komiser Yardımcılığı Kursu eğitimine, 1997–1998 eğitim-öğretim yılında polisin ilköğretimine, 1998–1999 eğitim-öğretim yılında Komiser Yardımcısı adaylarının yetiştirilmesine tahsis edilmiştir.

İstanbul Şükrü Balcı Polis Okulu:

İstanbul Polis Eğitim Merkezi, 25 Ağustos 1978 tarihinde Kemalettin Erige Polis Okulunun Florya Bölümü olarak hizmete girmiş, 01 Ekim 1979 yılında ise İstanbul Polis Eğitim Merkezi adını alarak bağımsız bir Polis Okulu olarak hizmete girmiştir. İstanbul Polis Eğitim Merkezi 30 Mart 1995 tarihinden itibaren Şükrü Balcı Polis Eğitim Merkezi adını almıştır.

19 Mayıs Polis Okulu:

1976 yılında 300 kişilik Toplum Zabıtası hizmet binası olarak tasarlanmış ancak daha sonra alınan kararla 04.01.1982 tarihinde Polis Okulu olarak eğitim ve öğretime başlamıştır.

Adana Kemal Serhatlı Polis Okulu:

1978 – 1979 öğretim yılında Polis Okulu olarak hizmet veren bina, 1979–1988 yılları arasında Adana Emniyet Müdürlüğü'nün hizmet binası olarak kullanılmıştır.

18.05.1992 tarihinden itibaren İçişleri Bakanlığının vermiş olduğu olur ile Adana Polis koleji olarak hizmet vermeye başlamıştır.

13.05.1995 tarihinden itibaren Kemal Serhatlı Polis Okulu olarak hizmet vermektedir.

İstanbul Adile-Sadullah Mermerci Polis Okulu:

İstanbul'da Sarıyer ilçesi, Gümüşdere Köyünde Karadeniz sahillerinde 1993 tarihinde İstanbul Valiliğine verilen dilekçeye istinaden hibe yolu ile yapıp Emniyet Genel Müdürlüğüne bağışlanan bir Polis Okuludur.

Afyon Polis Okulu:

1980 yılında eğitim ve öğretim açılan Afyon Polis Okulu, Ekim 1985 tarihinde Polis Koleji olarak faaliyetini sürdürdü. 1988 yılında Polis Kolejinin kapatılmasıyla tekrar polis okuluna dönüştürülerek on yıl kadar eğitim ve öğretimini sürdürmüştür. Polis okulu, Milli Eğitimin ihtiyacına istinaden ilgili birime devredildiğinden polis okulu olarak eğitim ve öğretime son verilmiştir.

Daha sonra belirlenen şekilde hizmet için değerlendirilemediğinden yer İçişleri Bakanlığının kullanımına bırakıldı ve 25.01.1993 tarihli Bakanlık Onayı ile Afyon Polis Okulu olarak düzenlenip eğitim-öğretime açılmıştır.

Aksaray Polis Okulu:

Aksaray Polis Okulu 11 Eylül 1995 tarihinde 709 öğrenci ile eğitim ve öğretime açıldı. Okul günümüzde modern yapılanmayı yakalama başarısını kazanmıştır.

Aydın Polis Okulu:

Aydın Teknik Lisesi Binasının bir kısmının İçişleri Bakanlığına polis okulunun oluşturulabilmesi için devredilmesi üzerine 16.10.1993 tarihinde 290 öğrenci ile eğitim ve öğretime başladı.

Balıkesir Polis Okulu:

100.000 m²'lik açık alan üzerine de 33.000 m²'lik kapalı alan olarak inşa edilen polis okulu 16.09.1986 yılında yatılı eğitim veren tüm birimlere sahip bir şekilde eğitim ve öğretime başlamıştır.

Bayburt Polis Okulu:

Aralık 1997 yılında önemli ihtiyaçları tamamlanarak eğitim ve öğretime başlamıştır. Polis okulu Bayburt Tarım İl Müdürlüğü'nün binalarının bir kısmı on yıllığına kiralanmıştır. Ayrıca Bayburt İl Özel İdaresine ait turistik otel üç yıllığına sembolik bir rakam üzerinden kiralanarak tesisler oluşturulmuştur.

Bornova Polis Okulu:

İzmir Emniyet Müdürlüğü Trafik Şube Müdürlüğü olarak inşa edilen bina ve hizmete açılmadan önce polis okulu haline getirilerek Emniyet Genel Müdürlüğüne 10 Ağustos 1978 tarihinde İzmir'de ikinci polis okulu olarak eğitime başlamıştır.

Bursa Polis Okulu:

Okul binası 16 Şubat 1976 yılında Toplum Polisi Sitesi olarak temeli atılmasına rağmen 24 Şubat 1982 yılında yapılan bir değişiklik ile polis okuluna dönüştürülmüştür. 15 Eylül 1982 tarihinde eğitim ve öğretim hizmetlerine 500 kişi kapasitesi ile başlamıştır.

Diyarbakır Polis Okulu:

Polis okulu 04 Haziran 1990 tarihinde geçici binasında 340 öğrenci ile eğitim ve öğretime başlamıştır. 1994 yılında Silvan karayolunda asıl binası bitirilerek

eğitime başlamıştır. 30 Ocak 2001 yılında A. Gaffar Okan Polis Okulu olarak isim verilmiştir.

Erzincan Polis Okulu:

Erzincan Polis Okulu, 01 Mayıs 1985 tarihinde eğitim ve öğretime başlamıştır. 1992 yılındaki depremle hasar görmesi sonucu 12 Mayıs 1992 tarihinde Bakanlık Oluru ile Erzurum Polis Okulu Müdürlüğüne nakil edildi. Halkın yoğun isteği üzerine onarılan bina 30 Kasım 1998 tarihinde yeniden 320 öğrenci ile eğitim ve öğretime açıldı.

Erzurum Polis Okulu:

Erzurum Polis Okulunun tarihi Osmanlı Devletine kadar uzanmaktadır. İhtiyaca binaen kapanıp tekrar açılan okul 1983 yılında 500 öğrenci kapasitesi ile eğitim ve öğretime başlayacaktı, ancak 1983 yılında açılacakken açılıştan vazgeçilerek Erzurum Emniyet Müdürlüğü emrine tahsis edilmiştir. 1991 yılında tekrar Erzurum Polis Okulu olarak açılmasına karar verilmiştir. Nihayet 13 Temmuz 1992 tarihinde eğitim ve öğretime başlamıştır.

Eskişehir Polis Okulu:

Eskişehir Polis Okulunun da “Toplum Polisi Sitesi” olarak inşasına 26 Ekim 1979 tarihinde başlanmış, ancak 06 Mart 1985 tarihinde Polis Okulu olmasına karar verilmiştir. Eskişehir Polis Okulu, 17 Ağustos 1988 tarihli onay ile Karayolu Trafıği Polis Okulu olarak eğitim vermektedir.

Gaziantep Polis Okulu:

Yine “Toplum Polisi Sitesi” olarak planlanarak inşasına başlanan tesis, polis ihtiyacı üzerine 21 Nisan 1982 tarihli İçişleri Bakanlığı olurları ile 500 öğrenciyi

barındıracak bir polis okuluna dönüştürülmüştür. 03 Aralık 1984 tarihinde 400 öğrenci ile eğitim ve öğretime başlamıştır.

Kastamonu Polis Okulu:

Kastamonu Polis Okulu 01.09.1997 tarihli bakanlık oluru ile kurulmuştur. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının eski ziraat okulunun idari binası olarak kullanılmak üzere iki yıllığına geçici olarak devralınmıştır. Bina Türk Polis Teşkilatının Güçlendirme Vakfı tarafından tadilatları yapılmıştır.

Malatya Polis Okulu:

1982 yılında kuruluşunu tamamladıktan sonra 1984 yılında eğitim ve öğretime başlamıştır. Okul Malatya'nın Yeşilyurt ilçesi sınırları içindedir. Şehir merkezine 7 km uzaklıktadır.

Nazilli Polis Okulu:

14.07.1980 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığından bir seneliğine protokol ile geçici devri yapılan bina, 25.11.1981 tarihinde alınan bir onayla Nazilli Polis Okulu olarak hizmete sokulmuştur. 1983 tarihinden itibaren de tümüyle İçişleri Bakanlığına devri yapılmıştır. 10 Mayıs 1982 tarihinden itibaren eğitim öğretime polis adaylarını yetiştirmek üzere tam olarak başlamıştır.

Nigde Polis Okulu:

1994 yılında 1000 öğrenci kapasitesiyle inşası bitirilen binalar, 13 Eylül 1999 tarihinde eğitim ve öğretime başlamıştır.

İzmir Rüştü Ünsal Polis Okulu:

İzmir Polis Okulu 23 Mayıs 1960 tarihinde 150 öğrenci kapasitesi ile açılmış

ve 1965 yılına kadar 989 kişi mezun etmiştir.¹⁰⁴

1976 yılında yan tarafında bulunan araziye yeni modern binalar yapılmaya başlanmıştır. Yapılan bu yeni binalar 12 Şubat 1985 tarihinde İzmir Polis Koleji olarak eğitim-öğretime başlayan okul, 07 Eylül 1992 tarihinde polis kolejinin kapanması ile tekrar İzmir Rüştü Ünsal Polis Okulu olarak hizmet vermeye başlamıştır.

Yozgat Polis Okulu:

Okul 20 Eylül 1995 tarihinde kurulmuş, 01 Eylül 1997 tarihinde 320 öğrencisi ile eğitim ve öğretime başlanmıştır.

Elazığ Zülfü Ağa Polis Okulu:

İnşaatına 500 kişilik çevik kuvvet personelinin görev yapması için hazırlanan binalar, 1982 yılında alınan onayla Polis Okulu Müdürlüğüne dönüştürülmesi sonucu 21 Nisan 1982 tarihinde 375 öğrenci kapasitesi ile eğitim ve öğretime başlamıştır.

100. Yıl Polis Okulu:

Mustafa Kemal Atatürk'ün 100. yılında programlarının bir parçası olarak İzmir ili Bozyaka'da 500 kişilik Toplum Zabıtası olarak yedi blok halinde inşa edilen binaların 21 Temmuz 1981 tarihli Bakanlık Onayı ile 100. Yıl Polis Okulu Müdürlüğü olarak tescil edilmiştir. Polis okulu, 10 Mayıs 1982 tarihinde 695 öğrenci ile eğitim ve öğretime başlamıştır.

10 Ekim 1983 tarihinde Komiser Yardımcılığı kursuna ayrılan polis okuluna eğitim için gönderilen 711 adaydan 705'i gelerek başlamış, 690 aday komiser yardımcısı olarak mezun olmuştur.

¹⁰⁴ Polis Emeklileri Dergisi, y.12, Ekicigil Matbaası, İstanbul, 1965, s.150.

100. Yıl Polis Okulu 08 Haziran 1993 tarihinde kapatıldıktan sonra hizmet binaları İzmir Emniyet Müdürlüğüne devredilmiştir. Emniyet Teşkilatı'nın ihtiyaç duyduğu diğer branşlardaki personel ihtiyacını karşılamak amacıyla, 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu kapsamında 1989 yılında değişiklik yapılarak 1991 yılından itibaren Fakülte Yüksek Okullar (FYO) adı altında öğrenci alınmaya başlanmış ve bu hizmetlerin yürütülmesi için Polis Akademisi görevlendirilmiştir.

Polis Akademisi 25 Nisan 2001 tarih ve 4652 sayılı kanunla Polis Üniversitesi anlayışıyla yeniden yapılandırılmış olup bünyesinde eğitim hizmeti veren Güvenlik Bilimleri Fakültesi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Polis Meslek Yüksek Okulları ve Fakülte ve Yüksek Okullar bölümü ile üniversite statüsüne kavuşturulmuştur.

Daha önce teşkilatın Polis Memuru ihtiyacını karşılamak amacıyla faaliyet gösteren polis okulları 25.04.2001 tarihinde kabul edilerek 09.05.2001 tarih ve 24397 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 4652 sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunun 10. maddesi hükmü gereği 20 adedi Bakanlar Kurulunun 06.09.2001 tarih ve 2001/2999 Kararı ile Polis Meslek Yüksek Okullarına dönüştürülmüştür. Bakanlar Kurulunun 10.09.2003 tarih ve 2003/6123 Sayılı Kararı ile daha önceden polis okulu olarak faaliyet gösteren 4 okul yine Polis Meslek Yüksekokullarına dönüştürülmüş, bu tarih ve karar sayı ile de Hatay İlinde Hatay Polis Meslek Yüksek Okulu açılmıştır. Daha sonra Bakanlar Kurulunun 09.08.2004 tarih ve 2004/7681 Kararı ile Konya Ereğli Polis Meslek Yüksekokulu açılmıştır. Son olarak da Bakanlar Kurulunca 15.05.2006 tarih ve 2006/10433 Sayılı Kararı ile Siirt Polis Meslek Yüksekokulu açılmıştır.

Bu okullardan İstanbul Etiler, İzmir Bornova ve Kastamonu Polis Meslek Yüksek Okulları, Bakanlar Kurulunun 10.05.2005 tarih ve 2005/8823 sayılı kararıyla Aydın ve Adile Sadullah Mermerci Polis Meslek Yüksek Okulları ise 24.05.2006 tarih ve 2006/10470 sayılı kararı ile Polis Meslek Eğitim Merkezlerine dönüştürülmüştür. Halen Adile Sadullah Mermerci Polis Meslek Yüksek Okulunun 2. Sınıfları ile Kastamonu Polis Meslek Yüksek Okulunun tamamında Polis Meslek Yüksek Okulu öğrencileri öğrenimlerine devam etmektedirler. 2006–2007 Eğitim

Öğretim Yılı itibariyle 24 Polis Meslek Yüksekokulunda hizmet verilmektedir. Ayrıca 3 Ayrı Polis Meslek Yüksekokulu da geçici olarak Polis Meslek Eğitim Merkezi (POMEM) olarak kullanılmaktadır.

2002 Yılında kuruluşu tamamlanan Güvenlik Bilimleri Enstitüsünde 4 ana bilim dalında (Suç Araştırmaları - Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi - Uluslararası Polislik Çalışmaları - Trafik Güvenliği ve Yönetimi Anabilim Dalı) yüksek lisans eğitimi verilmesi 18.03.2002 tarihli Yüksek Öğretim Kurulu Yürütme Kurulunca onanmış ve Anabilim Dalları kurulmuştur. Bu çerçevede 31.05.2002 tarihinde Başkanlık Makamı onayı ile Güvenlik Bilimleri Enstitüsü bünyesinde görevlendirmeler yapılmıştır. Ancak Trafik Güvenlik ve Yönetimi Anabilim Dalına 3 yıl içerisinde yeterli müracaat olmadığından Makamın direktifleri doğrultusunda faaliyetleri durdurulmuştur. 08.07.2004 tarihinde YÖK kararı ile Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi Anabilim Dalı içerisinde Ceza Adaleti Yönetimi adı altında program açılmıştır.

2006–2007 Eğitim-Öğretim yılı güz döneminden itibaren yüksek lisans programının dışında Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi Anabilim Dalı bünyesinde doktora eğitimi vermeye başlanmıştır.

Bakanlık Makamının 10.10.2006 tarihli onayları gereğince Güvenlik Bilimleri Enstitüsü altında Uluslararası Terörizm ve Organize Suçlarla Mücadele Araştırma Merkezi kurulmuş olup ihtiyaç duyulacak diğer alanlarda da Araştırma Merkezleri kurulacaktır.

2005 yılında Emniyet Teşkilatı Kanununda yapılan değişiklik sonucu dört yıllık üniversite mezunları en az altı aylık eğitim verilerek polis memuru ihtiyacını en üst seviyede karşılamak maksadıyla Polis Meslek Eğitim Merkezleri (POMEM) açılmıştır.

Ayrıca yasa dışı uyuşturucu üretimi, kullanımı, kaçakçılığı ve organize suç çeteleriyle mücadele için ulusal ve uluslararası alanda mücadele maksadıyla eğitim

ve işbirliğini arttırıp daha etkin ve verimli çalışmak için 2000 yılında Birleşmiş Milletlerin desteği ve öncülüğü ile Ankara Anıttepe’de Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığına bağlı, uluslararası boyutta bir eğitim kurumu olan Türkiye Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi (TADOC) kuruldu.¹⁰⁵

¹⁰⁵ <http://www.tadoc.gov.tr/turkc/indextr.htu>, ERİŞİM: 20.01.2012.

3. BÖLÜM: FRANSA VE TÜRKİYE ADLİ KOLLUKLARI HAKKINDA MUKAYESE

Fransa ve Türkiye Emniyet Teşkilatlarının kuruluş ve hizmet tarihçelerine bakıldığı takdirde, iki ülkenin de polis tarihinin çok eski tarihlere dayandığı görülmektedir. Tarihsel olarak incelendiğinde ise ilk kurulduğu yıllarda değişik adlarla polislik hizmetlerinin yürütüldüğü ve yerleşim yerlerinde asayişin sağlanmaya çalışıldığı ortaya çıkmaktadır. Ancak ülkelerdeki teknolojik ve sanayileşmenin artması sonucu, suç ve suçlularında bu gelişmelere paralel olarak gelişme göstererek suç işlerken daha organize bir şekilde toplumun huzur ve sükûnunu bozacak eylemlere giriştikleri tespit edilmiştir. Her iki ülkenin de hükümetleri geçmiş tarihlerden bu yana yurt çapında huzurun ve asayişin temini için poliste modernleşmeye gidilmesi gerektiğini bir zorunluluk olarak görmüştür.

İki ülke de temel olarak emniyet teşkilatlarının kurulması aşamasında birbirlerine çok benzemekte idiler. Bunun sebebi ise Cumhuriyet kurulduktan sonra Türk Emniyet Teşkilatında yapı olarak Fransız Emniyet Teşkilatı örnek alınarak yapılanmaya gidilmiş olmasıdır. İlerleyen zamanlarda, Türk Emniyet Teşkilatının ABD, İngiltere ve Almanya gibi ülkelerle olan yakın ilişkileri sebebiyle ve Türkiye’de meydana gelen değişik suç unsurları oluşturan olaylara karşı alınan tedbirler ve önlemler sebebiyle Türk Polis Teşkilatı Fransa Polis Teşkilatından farklı bir gelişim göstermiştir.

1. TÜRKİYE VE FRANSA’DA POLİS İLE BELEDİYE POLİSİ AYRIMI

Fransa’da çok eski tarihlerde Paris dışındaki yerleşim yerlerinde polisin görevini, belediye başkanlarına bağlı belediye polisleri yürütürdü. Belediye başkanları yerel yönetimin seçilmiş liderleri oldukları için, merkezden kopuk bir şekilde hareket ettikleri görülmüştür. Bazen yerel menfaatler sebebiyle belediye polisi bazı olayların gereğini yapamamaktaydı. Buna bir de belediye polisinin teknik anlamdaki yetersizlikleri de eklenince, merkezi idare, merkeze bağlı polis teşkilatının

kurulmasını ve daha donanımlı bir şekilde suç ve suç unsurlarına karşı mücadele yöntemini tercih etmek zorunda kalmıştır. Böylece belediye polisinin adli suçlarla ilgili sorumluluk ve yetkisi merkezi idareye bağlı adli polise devredilmiştir. Polisin merkezileştirilmesinden de anlaşılan belediye polislerinin yetkilerinin merkezi idareye bağlı Milli Polise devredilmesi şeklinde anlaşılmaktadır.

Türkiye’de ise belediye polislerine zabıta denilmektedir. Geçmiş tarihlerden bu yana zabitanın polis teşkilatından ayrı bir yapısı bulunmaktadır. Zabıta, sadece belediye ile ilgili sağlık ve şehir düzeni konularında görev yapmaktadır. Son zamanlarda şehir içi trafiğinin zabıtaya bırakılması için ortaya tartışmalar atılmış ve bu konuda çalışmalar da olsa bile zabitanın bu konuda yetersiz kalabileceği hususunda çekinceler oluşmuştur. Zabıta’nın siyasi iradeyle yönetiliyor olması, toplumda ayrı bir problem yaratabilme ihtimali açısından bu çekinceleri daha da artırmaktadır. Polis ise merkeze bağlı İçişleri Bakanlığının üst düzey yöneticileri olan vali ve il emniyet müdürü emri altında görev yapmaktadır. Polisin böyle bir hiyerarşi içerisinde olması, belediye polisine göre daha tarafsız çalışmasını sağlamaktadır.

Fransa’da kamu düzeni ve toplumun asayışı ile ilgili bir karar alınacağı zaman, karar alınacak şehrin valisi başkanlığında, belediye başkanı ve emniyet müdürünün katıldığı toplantı sonucu ortak karar verilerek çalışma yapılmaktadır. Türkiye’de kamu düzeni ve asayışı ile ilgili karar alınacağı zaman ise o şehrin valisinin emirleri doğrultusunda, emniyet müdürünün veya askeri bölgede olan bir olay için jandarma komutanının da görüşleri alınarak karar verilmektedir. Türkiye’de doğu ve güneydoğu anadolu şehirlerinin özel durumları düşünüldüğü zaman, belediye başkanlarının kamu düzeni ve asayişinin sağlanması konusunda karar mekanizması açısından objektif karar verilmesini ne derece olumlu etkileyeceği şüphe yaratmaktadır. Ancak, valiler, bazen belediye başkanlarından görüş de almaktadır. Yine de yerel yönetimin seçilmiş liderleri olarak, belediye başkanlarının da karar mekanizmasına katılması, demokratik bir ülke olarak daha çok gelişim ve daha verimli sonuçlar doğuracağı göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

2. TÜRKİYE VE FRANSA'DA ADLİ POLİS İLE İDARİ POLİS AYRIMLARI

Suç ve suçluları ilgilendiren adli işlerin idari işlerden ayrılması, her iki ülke teşkilatlarında da öngörülmüş ve bu konuda çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Fransa Polis Teşkilatında adli kolluk ve idari kolluk arasında kesin hatlarla ayrıma gidildiği görülmüştür. Fakat Türk Polis Teşkilatında adli kolluk ve idari kolluk arasında ayrıma gidilmesi öngörülmüş ve hatta ek'te de sunulduğu gibi Adli Kolluk Yönetmeliği hazırlanmış ve 01.06.2005 tarihinde 25832 sayı ile Resmi Gazetede yayınlanmıştır. Ancak, tüm adli birimler bir bünyede toplanamadığı için fiziksel açıdan tam olarak uygulamaya konulamamış ve adli kolluk ile idari kolluk ayrımı yöneticilerin insiyatiflerine bırakılmıştır.

Adli kolluk görevini yürüten polislerin uzman personel olarak çalışmalarını yapması için her iki ülke de bu konuda eğitim faaliyetleri hazırlamakta olduğu tespit edilmiştir. Fransa'da bir polisin adli kolluk olabilmesi için kendi rütbesine uygun bitirdiği polis okulundan sonra adliyede altı ay staj dönemi geçirerek Hâkimler Kurulunun vereceği kabul ile adli polis yani Police Judiciaire olabilmektedir. Bu staj adeta avukatların ve savcı adaylarının yapmış olduğu staj gibidir. Stajı başarıyla tamamlayarak Hâkimler Kurulundan kabul alan polisler adli polis olarak yani savcı yardımcısı yetkisiyle görev yapmaktadırlar. Dolayısıyla Cumhuriyet Savcılarının iş yükünü hafifletmektedirler. Örneğin Fransa'da çok önemli bir kişi ölmediği sürece hiçbir olaya Cumhuriyet Savcısı gitmemektedir. Olay yerinde savcının yapması gereken işi adli polis yapmaktadır ve diğer tüm görevlilere savcı adına olayla ilgili talimat verebilmektedirler. Türkiye'de ise ölümlü tüm olaylara savcı gitmek zorundadır ve maktülü yerinde görmek zorundadır. Bu sebeple cumhuriyet savcısı olay yerine intikal edene kadar cesed morga kaldırılamamakta ve hatta bazı zamanlarda maktül olay yerinde birkaç saat bekletilmek zorunda kalınmaktadır. Bunun gibi birçok örnek vermek mümkündür. Dolayısıyla Fransa'da bir polisin adli polis olabilme durumu ancak Hâkimler Kurulunun vereceği kararla olabilmektedir. Adli polis, Fransız Emniyeti içindeki hiyerarşik yapı gereği, özlük hakları bakımından idari yapıya dâhildir. Fransa'da adli polis görevlileri objektif şartlarda

seçilerek yetkilendirme yapıldığı için, siyasi etkilerden korunan bir yapıya sahiptir. Türkiye’de ise her polis her görevi yapar mantığı ile herhangi bir şehire atanan polis, İl Emniyet Müdürünün insiyatifi ile herhangi bir birimde planlanabilmekte ve o ilin valisinden alınan olur ile görevlendirilme yapılmaktadır. Bir polis daha önceden adli polis görevi yapmış olsa dahi atandığı şehirde insiyatife bağlı olarak idari polis olarak da görevlendirilebilmektedir. Diğer taraftan bunun tam tersi de olabilmektedir. Türkiye’deki uygulamanın bu şekilde olması sebebiyle polis kendini güvende hissedememektedir. Polis, siyasi ve diğer nedenlerle her an görev yerinin değişebileceğini düşünmekte ve devamlı olarak bir etki altında, güven duygusunun eksikliği ile görev yapmaktadır. Bu gibi nedenlerin ortaya çıkması sonucu sağlıklı çalışmanın elde edilmesi ve kurumsal olarak tek düzen bir yapının oluşması da imkânsız hale gelmektedir. Yargının bağımsız olmasından hareketle yargının ilk basamağı olan adli polis çalışmalarının da bağımsız bir şekilde yürütülmesi gerekmekte ve polise çalışması süresince güvence verilmesi gerekmektedir.

3. FRANSIZ VE TÜRK EMNİYET TEŞKİLATLARININ TARİHSEL GELİŞİM FARKLARI

Fransız Emniyet Teşkilatı ile Türk Emniyet Teşkilatının kronolojik olarak gelişimi incelendiğinde ortaya çıkan sonuç: Her iki teşkilatın da olumlu bir ivmeyle zaman içerisinde gelişme gösterdiği tespit edilmiştir. Fransa’nın adli kolluk açısından Türkiye’den farkı: Tüm adli birimlerin tek bir yapıda toplanması sonucu olayların tek bir elden yürütülmesidir. 1907 yılında Fransa’da George CLEMENCEAU adli iş ve işlemlerin yürütülmesi için bir birim tesis edilmesi görüşünü ortaya atmış ve adli kolluğun kurulmasını bizzat sağlamıştır. Türkiye’de adli kolluğun kurulması görüşü 1990’lı yıllarda ortaya atılmış, Adli Kolluk Yönetmeliği hazırlanmış ve Resmi Gazetede yayınlandığı halde bir türlü uygulamaya alınamamıştır.

Fransa’da adli kolluk tek bir vücut halinde doğmuş ve tarihsel gelişimi de bu yönde olmuştur. Türkiye’de emniyet teşkilatının kurulması, olaylar esas alınarak birimlerin kurulması sağlanmıştır. Her bir birim kendi içerisinde tarihsel gelişim sağlanmıştır. Adli olayları ilgilendiren terör, kaçakçılık ve organize suçlar, adi suçlar

ve güvenlik suçları gibi her bir konu hakkında ayrı bir daire başkanlığı kurulmuştur. Bu daire başkanlıklarının gelişimleri birbirlerinden farklı bir süreç takip etmiştir. Yönetimsel olarak da daire başkanlıklarının birbirinden bağımsız bir şekilde ayrı ayrı yönetilmeleri, daha değişik sıkıntıların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Daire başkanlıklarının arasındaki rekabet unsuru olayların soruşturması açısından iletişim ve koordinasyon eksikliklerine sebep olmuştur. Birim bazında bu tür problemler, personele de sirayet etmesi problemleri daha farklı boyutlara getirmiştir. Hâlbuki Fransa'da Adli Polis Daire Başkanlığı bünyesinde toplanan adli kolluk birimleri, tek bir yönetim altında sürekli adli olayların geneli ele alınarak ülkesel çapta yapılanmaya gidilmiş ve sistemli bir gelişme çizgisi takip edilmiştir.

İki ülkede de polisin gelişimi ve modernizasyonu, meydana çıkan olaylar karşısında polisin müdahale yeterliliği veya yetersizliğine göre suç ve suçluların da organize bir şekilde suç işleme kapasitesine göre yapılmıştır.

Her iki ülke'de de emniyet teşkilatları olarak gelişmeye ve büyümeye organik yapılanma açısından bakıldığı takdirde Fransızlarda adli kolluğun tek bir çatı altında toplanmış olduğu ve Adli Polis Daire Başkanlığı'nın derinlemesine bir genişleme gösterdiği tespit edilmiştir. Böylece adli kolluğun uzmanlaşması sağlanarak kişisel insiyatiften ve siyasi etkilerden uzak bir yapılanma içerisinde uzman birimlerin bir arada koordine edilmesi imkânı sağlanmıştır.

Türk Emniyet Teşkilatında ise adli kolluğu ilgilendiren her bir konu terör, kaçakçı, organize suçlar ve adi asayiş suçları gibi ayrı ayrı daire başkanlıkları uhdesinde yapılandırılmıştır. Terörle Mücadele ve Harekât Daire Başkanlığı, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Asayiş Daire Başkanlığı, Güvenlik Daire Başkanlığı ve Kriminal Polis Laboratuvarları Daire Başkanlıkları gibi daire başkanlıkları bunlara örnek olarak verilebilir. Bahse konu daire başkanlıklarının her biri birbirinden bağımsız bir şekilde kendi iç hiyerarşisi içerisinde yönetilip hareket etmektedir. Her ne kadar zaman zaman daire başkanlıkları arasında koordine kurulsa da ayrı yönetimler sebebiyle iletişim bozuklukları ve sıkıntılar yaşanmaktadır. Hâlbuki adli kolluk teşkilatı Fransa'da

olduğu gibi tek bir organik yapı içerisinde toplanmış olsaydı, muhtemel birçok sistem bozukluğundan kaynaklanan problemin önüne geçilmiş olacaktır.

Fransa’da Emniyet Teşkilatının gelişimi ve modernizasyonu için özellikle 1980 yılından itibaren bilimsel araştırmalar yaptırılma yoluna gidilmiştir. Bilimsel araştırmaların yanısıra, İdari Mahkeme kararları ve Danıştay kararları daha önceden ortaya çıkmış problemlerin çözümü açısından geleceğe ışık tutmuştur. Araştırmalar, İdari Mahkeme kararları ve Danıştay kararları gözönünde bulundurularak teşkilatın düzenlenmesi ve yapılanması için kanunlar ve yönetmelikler çıkartılmış, sonuç olarak teşkilat bazında yeknesaklık sağlanmıştır. Türkiye’de ise İdari Mahkeme kararları ve Danıştay kararları göz ardı edilerek sadece mevzu olan olaya uygulanmaktadır. Teşkilatın yapısının tamamını etkileyecek şekilde uygulanmamaktadır. Hatta İdari Mahkeme kararları ve Danıştay kararlarını uygulamamak için yeni yönetmelik değişikliklerine gidilerek ve yine idare tarafından istenilen uygulamalarda ısrar edilmektedir. Bu durumda hem teşkilat hem de personel zarar görmektedir.

Araştırmalar ve incelemeler hususunda ise Türkiye’de son zamanlarda kurulan Polis Akademisine bağlı Güvenlik Bilimleri Enstitüsünde çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmaların etkileri günden güne aratarak devam etmektedir. Polisin gelişimi amacıyla yapılan araştırmalar incelenecek olunursa özellikle 1990’lı yıllardan sonra yurt dışına eğitim için gönderilen ve eğitimlerini tamamladıktan sonra geri dönen akademik personel ile bilimsel çalışmalar hız kazanmıştır. Ancak, gidilen ülkelerin teşkilat yapıları ve ülkelerin kozmopolitik yapıları bir taraftan araştırmalara çeşitlilik katmış, diğer taraftan da personelin topladığı bilginin verimliliği tartışma konuları yaratmıştır. Örneğin, İngiltere’nin sınırlarındaki katı uygulamaları sebebiyle kapalı bir ülke olduğu, ülke girişinde maksimum bir güvenlik tedbiri mevcut olduğu ve İngiltere polisinin silah bile taşımadığı düşünüldüğü zaman Türkiye’den çok farklı olduğu ortaya çıkacaktır. ABD’de ise eyaletlere göre farklılık gösterse de Ortadoğu’dan ve Asya’dan çok farklı bir yapısı olduğu, uzak bir kıtada olduğu için benzerlik yönünün çok az olduğu ve polisin insan haklarına aykırı şekilde çok fazla yetkiyle donatılmış olduğu hatta polisin zaman zaman çekinmeden silah

kullanabildiği ve dolayısıyla polisin sınırsız yetkiye sahip olduğu düşünülünce yine Türkiye’den çok farklı bir yapıya sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple Türk Emniyet Teşkilatının bu ülkelerden ne kadar faydalanabileceği tartışma konusudur. Ancak yine de çeşitlilik konusunda fayda sağlayacağı, ayrıca kaçınılmaz bir husus olarak görünmektedir.

Fransa’da göçmen mahallelerinin bulunması, her an tehlike arz edecek bir olay çıkmasının muhtemel olması, silah taşıma, kullanma ve kanuni yetki açısından Türkiye ile aynı sınırlamalara sahip olunması büyük benzerlik ortaya koymaktadır. Bu sebeple, Fransa Polis Teşkilatı’nın incelenmesi Türk Polis Teşkilatı için daha faydalı olacağı açıktır.

4. FRANSA’DA VE TÜRKİYE’DE ADLİ KOLLUĞUN ORTAYA ÇIKMASI VE İŞLEYİŞİ

Türkiye’de ilk olarak adli kolluğun kurulması söz konusu olduğu zaman hem Türk Emniyet Teşkilatı tarafından hem de hâkimler ve özellikle savcılar tarafından tartışmalara sebep olmuştur. Emniyet Teşkilatında bulunan üst kademe yöneticiler, yetkilerinin ellerinden gideceğini ve savcılara bağlanarak seviyelerinin düşeceğini düşündükleri için adli polis yapılanmasına sıcak bakmamışlardır. Hâkimler ve savcılar tarafında ise polislerin kendilerine bağlanarak sanki ellerinin altında her işi yaptırabilecekleri bir eleman olacakmış gibi ve polislerin artık emniyete değil de sadece kendilerine bağlanarak polisler arasındaki kendi hiyerarşilerinin ortadan kalkacağı hususlarındaki düşünceleri de ayrı tartışma konuları olmuştur. Polisin özerkleşerek bağımsız hale gelmesi durumunda, siyasi iradenin polis üzerindeki hâkimiyetinin yok olacağı düşüncesi, adli kolluğun esaslı bir şekilde kurulmasında büyük engel teşkil eden diğer bir husus olmuştur. Hâlbuki Fransa’da adli polis yöneticileri de adli polis ünvanına sahiptir. Adli görev açısından hâkimlerin ve savcıların talimatları doğrultusunda hareket ederek savcı yardımcılığı statüsüyle adli yetki ile donatılmıştır. Fransa’da herkes kendi işini yapmaktadır. Rütbelere ve makamlar arasındaki iş dağılımında herkes birbirinin işine ve konumuna saygı göstermektedir. Kıdemler arasında ezici bir hiyerarşi yoktur. Herkes kendi yaptığı

işte profesyonelleşmiştir. Adli polisler, idari olarak özlük işleri bakımından genel kolluğa bağlıdır. Fransa’da adli kolluk görevi yapan her bir adli polis dedektif gibi soruşturmacı uzman personel gibi düşünülmektedir. Her bir adli polise, adli polis amirleri tarafından ve adliye tarafından sevk edilen soruşturma dosyaları o adli polise zimmetlenmiş olmaktadır. Sevk edilen her bir dosyanın gereğini dosya sonuçlanana kadar, zimmeti alan adli polis takip ederek gereğini yapmaktadır. Dosyadan sorumlu adli polis ihtiyaç duyduğu takdirde savcılarla ve adli polis amirleriyle irtibata geçerek, aldığı talimatlar doğrultusunda dosyanın soruşturmasını yönlendirmektedir. Sorumlu adli polis, savcı yardımcısı olarak görev yaptığı için ihtiyaç duyduğu takdirde tüm görevlilerden de yardım alabilmektedir. Hatta şüpheli, mağdur ve tanıkların savcılığa gitmesine gerek kalmadan, adli polisin savcıdan aldığı talimatla, savcılığın yapacağı uyarı ve kanun hatırlatmalarını yaparak savcı adına şahısları serbest bırakabilme yetkileri vardır. Böylece savcının ve savcılığın iş yükü hafifletilmiş olmaktadır. Fransa’da adli polis ile savcılık arasında sıkı bir işbirliği ve güven duygusu tesis edilmiştir. Savcılık, polisi çalışmalarından dolayı her zaman desteklemektedir. Adli polis aleyhinde şikâyetçi olan bir şahıs bunu ıspatlamak zorundadır. Eğer şikâyetçi suçlamayı ıspatlayamazsa o şahıs hakkında çok ağır cezai yaptırımlar mevcuttur. Yani polis suçsuz olduğunu değil, şikâyetçi şikayeteni ıspatlamakla yükümlüdür. Durumun yine de böyle olması, polisin görevini yaparken istediğini yapabileceği anlamına gelmemektedir.

Türkiye’de savcılık ile polis arasında iyi bir ilişki olmasına rağmen savcılığın polislere karşı tam olarak güven duygusuna sahip olmadığı görülmektedir. Bunun başlıca sebebi ise Türkiye’de adli kolluk yetkilendirmesinin Fransa’da olduğu gibi objektif ve sağlam kriterlere dayanmamasından kaynaklanmaktadır. Bu şartlarda bile, görevler bir şekilde yürütülmektedir. Fransa’da da polisler adli polislikten idari polisliğe geçirilmektedir. İdari polisliğe geçiş ya kişinin kendi isteğiyle ya da adli polisin yapmış olduğu hatalar sonucu Hâkimler Kurulunun vereceği kararla olmaktadır. Adli polise Hâkimler Kurulu tarafından soruşturma hatalarından dolayı en fazla iki defa uyarı verilmektedir. Üçüncü uyarıda adli polis yetkisi kişinin elinden alınarak adli polislikten çıkarılması yapılmaktadır. Yapılan hatanın mahiyeti büyük ise ilk hata olsa bile aynı şekilde adli polislikten çıkarılma işlemi yapılmaktadır.

Avrupa Birliğinin kurucu ÷lkelerinden olan Fransa’da adli polisin şüpheli şahısları gözaltına alma yetkisi vardır. Adli kontrolün de sağlanabilmesi amacıyla gözaltına alınan şahısların serbest bırakılma yetkisi cumhuriyet savcılarına bırakılmıştır.

Türkiye’de ise Avrupa Birliği sebep gösterilerek polisin gözaltına alma yetkisi elinden alınmıştır. Gözaltına alma yetkisi sadece cumhuriyet savcılarına verilmiştir. Olay yerinde olmayan, olay hakkında yeterince bilgi sahibi olamayan ve yoğun iş yüküne sahip olan cumhuriyet savcılarına verilmiş olan gözaltına alma yetkisi, zaman zaman büyük sıkıntılara sebep olmaktadır. Gözaltına alma yetkisinin cumhuriyet savcılarına verilmesinin sebebi adli kolluğun Türkiye’de tam olarak kurulmamış olması şeklinde düşünöbilinir.

Fransa’da insan hakları ağıısından; telefon dinlemeleri, kimlik sorma ve fiş kayıtları hususlarında tartışmalar ortaya atılmıştır. Avrupa Birliği’nin de Fransa’da bu tür insan haklarını zedeleyici faaliyetlerin durdurulması veya sadece kanuni olarak zorunlu hallerde yapılması gerektiğinin altı çizilerek Fransa’ya baskı yapılmıştır. Fransa’da her ne kadar düzenlemeye gidilmişse de iktidarların elinde bulunan güç olması münasebetiyle, gerektiği kadar tedbir alınamadığı gör÷lmüştür. Türkiye’de yapılan telefon dinlemeleri, kimlik sorma ve fiş kayıtları hususlarında daha henüz çözüm üretmek amacıyla tartışmalar başlamamıştır. Mevcut kanuna göre usulsüz telefon dinlemesi suçtur. Ancak, toplumun geneli bir şekilde dinlenildikleri kanısındadır. Ancak kesin bir mevzu ortada yoktur.

Fransa’da kurulmuş ve gelişmekte olan adli kolluğun, yapılan görevin tümüyle adli konuları içermesi sebebiyle adli kolluğun İçişleri Bakanlığı’ndan alınarak daha özerk bir şekilde çalışması amacıyla Adalet Bakanlığına bağlanması gerektiği hususunda tartışmalar yapılmaktadır. Türkiye’de ise adli kolluğun tam olarak kurulması ve işlemesi sağlanamadığı için Adalet Bakanlığına bağlanması gerektiği konusuna da henüz gelinememiştir.

Türk Emniyet Teşkilatı içerisinde Polis Merkez Amirlikleri başlıca tartışma konusudur. Polis merkezi amirliklerinin bağlı olduğu birimler açısından her ilde farklı bir uygulama ortaya çıkmaktadır. Normal şartlar altında Polis Merkez Amirlikleri tüm şubelerle çalışır ve İl Emniyet Müdürlüğüne doğrudan bağlı olması gerekir. Ancak birçok illerde ise Polis Merkez Amirlikleri asayiş olayları fazla olduğu için Asayiş Şube Müdürlüğüne bağlı veya bağılıymış gibi çalıştırılmaktadır. Fakat Polis Merkez Amirlikleri, polisin halka açılan ilk kapısıdır. Polis Merkez Amirliklerine her türlü suç ve suç unsuru gelmektedir. Polis merkezlerine gelen suç ve suç unsurlarının gereği yapılarak gerektiğinde ilgili şubelere bilgi verilerek olayın mahiyetine göre ya ilgili şubeye sevk edilmekte, ya da işbirliği içerisinde tahkikat sonuçlandırılmaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere Polis Merkez Amirlikleri sadece Asayiş Şube Müdürlüğüyle çalışmamaktadır. Diğer tüm şubelerle de çalışmaktadır. Buradaki sorun adli işlerle meşgul olan şubelerin hepsinin ayrı ayrı olmasıdır. Eğer Türkiye’de gerçekten Adli Polis Genel Müdür Yardımcılığı veya Adli Polis Daire Başkanlığı merkezde kurulmuş olsa ve illerde de Adli Polis Şube Müdürlükleri kurulmuş olsa idi; Polis Merkezi Amirlikleri açısından bu gibi problemler de olmayacaktı. Böylece Polis Merkez Amirlikleri Adli Polis Şube Müdürlüğüne bağlanmış olacaktı.

Fransa’da adli polise bağlı çalışan Hareketli Polis Tugayları ülkenin herhangi bir yerinde meydana gelecek ve tüm ülkeyi etkileyebilecek olaylara müdahale etmektedir. Hareketli Polis Tugayları, müdahale ettikleri olayların adli tahkikatlarını da takip etmektedirler. Böylece taşra birimlerinde meydana gelebilecek eksiklik ve yetersizlikler de giderilmiş olmaktadır. Türkiye’de yerleşik şube müdürlüklerimiz çeşitli adlarla birbirinden bağımsız çalıştıkları için ve birimler arasında olası problemler ve rekabet unsurları da söz konusu olmaktadır. Buna bağlı olarak şubeler arası koordine bozuklukları yaşanmaktadır. Durumun böyle olmasından da suçlular istifade etmektedirler. Bazı olayların takibi için zaman zaman diğer illerde operasyonlar düzenlemesi gerekmektedir. Bu operasyonlar bazen tek şahıs alımı gibi küçük çapta olabilmekte bazen de büyük çapta olabilmektedir. Birimlerin birbirinden bağımsız olmasından dolayı birimler arası gerekli iletişim sağlanamamakta ve operasyon başarısız olabilmektedir. Çözüm olarak: Adli polis birimleri birleştirilerek

tek bir bünyede toplanmış olsa bu gibi irtibat bozuklukları da yaşanmamış olacak, sorunlar giderilmiş olacak ve daha başarılı icraatlar ortaya çıkacağı şüphe götürmez bir gerçek olacaktır. Böylece problemsiz şekilde çalışan adli polis de adli iş ve işlemleri daha doğru ve daha kısa zamanda çözmüş olacaktır.

5. FRANSA'DA VE TÜRKİYE'DE POLİS MESLEK ETİĞİ

Polis meslek etiği açısından Fransa'nın Avrupa Birliği üyesi olması münasebetiyle Avrupa Birliğinin genel esaslarına uyma yükümlülüğü olduğu için polis meslek etiğini uygulama olayı Türkiye'den daha önceki tarihlere dayandığı müşahade edilmektedir. Fransa'da artık oturmuş bir meslek etiği yani meslek ahlakı kuralları uygulaması vardır. Meslek etiğine göre insan unsuru ön planda tutulmakta ve insan haklarının ihlal edilmemesi öncelik kazanmaktadır. Fransa'da özellikle polis amirlerinin, müdürlerinin ve polis memurlarının maaşlarının iyi olması maddi açıdan rahatlama yaratmaktadır. Bir polis amirinin maaşı yaklaşık 3000 Euro ile 4500 Euro arasında değişmektedir. Bir polis müdürünün maaşı yaklaşık 4500 Euro ile 6500 Euro arasında değişmektedir. Bir polis memuru yaklaşık 2200 Euro ile 3500 Euro arasında maaş almaktadır. Ayrıca adli kolluk personelinin adli kolluk olma tazminatı da eklenince bu rakamlar küçümsenmeyecek bir hal almaktadır. Böylece polisin başka yollara giderek menfaat temin etmesi ihtimali minimuma indirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca yöneticiler ile memurlar arasındaki maaş farkları psikolojik olarak da yöneticilere bir üstünlük ve hâkimiyet duygusu vermektedir. Maaş durumlarının iyi olması her polise rahatlıkla oturabilecekleri en azından bir ev ve bir araba alabilme imkânı vermektedir. Polisler maaşları iyi durumda olduğu halde mesai saatlerinde genellikle dışarıdan yemek yememektedirler. Polisler için hazırlanmış olan dinlenme ve yemek ihtiyacı giderme salonlarında ya hazır yemek getirerek ya da evlerinden getirdikleri yemekleri mikro dalga fırınlarda ısıtarak toplu bir şekilde bir nevi toplantı havasında, herkes kendi yemeğini yemektedir. Dolayısıyla dışarıdan herhangi bir yemek talebi olmamaktadır.

Fransa'da polisler kendi doğdukları veya nüfusa kayıtlı oldukları şehirlerde görev yapabilmektedirler. Ancak polisler kendi istekleri doğrultusunda genellikle

görev yaptıkları il veya ilçede ikamet etmemektedirler. Polisler çalıştıkları yere en yakın yerleşim yerlerinde ikamet ederek görev yaptıkları yerde tanınmak istememektedirler. Bunun bir sebebi kendileri ve aileleri için güvenlik tedbiri almak diğer sebebi de görev yaparken kanunları daha rahat uygulamak amacıyladır. Çünkü Fransa'da küçümsenmeyecek sayıda üçüncü dünya ülkelerinden gelen göçmenlerin bulunması ve bunların her an suç işleme ihtimallerinin olmasından dolayı polisler kendi çaplarında tedbir almaktadırlar. Polislerin bu şekildeki tedbir amaçlı davranışları polis etiğini uygulama bakımından önemli bir imkân olmaktadır. Diğer taraftan, aynı şehirde oturmayı tercih eden polisler de mevcuttur. Bunlar da kendilerine göre güvenlik tedbirlerini almaktadırlar.

Türkiye'de polis meslek etiğinin Türk Polis Teşkilatı tarafından uygulanması özellikle Avrupa Birliği müzakere sürecinden sonra hız kazanmıştır. Her türlü işkence, rüşvet ve haksız menfaat elde etme gibi konularının üzerine gidilerek vatandaşa karşı daha kibar ve daha nazik davranılarak olması gerektiği gibi insan haklarına saygılı şekilde hareket edilmesi için, her türlü eğitim faaliyeti yapılmaktadır. Hatta herhangi bir yere atanan polise Polis Meslek Etiği Sözleşmesi imzalatılmaktadır.

6. FRANSIZ VE TÜRK EMNİYET TEŞKİLATLARININ EĞİTİM FAALİYETLERİ

Fransa'da ve Türkiye'de polisin aldığı temel eğitimler ve adli polis branşına geçiş için alınması gereken eğitimler mukayese edilecek olursa Fransa'da polis memuru olmak için 12 aylık eğitim veren Milli Polis Okullarını, fransızca adıyla L'Ecole Nationale de la Police (ENP) bitirilmesi gerekmektedir. ENP Polis okulları liseden sonra bakalorya puanına göre polis adayı almaktadır.

Polis amiri olmak için ise üniversiteyi bitirdikten sonra 18 aylık eğitim veren Milli Polis Amirleri Yüksek Okulunu, Fransızca adıyla L'Ecole Nationale Supérieure des Officiers de la Police (ENSOP)'u bitirmek gerekmektedir. ENSOP Paris'te bulunmaktadır. ENSOP'a her sene 120 öğrenci alınmaktadır. 120 öğrencinin 20'si

yabancı ülkelerden sınavla seçilerek gelen yabancı öğrencilerdir. Fransız 100 öğrencinin ENSOP'a alımı ise öğrencilerin üçte ikisi sivil üniversiteleri başarıyla bitirmiş ve yapılan sınavı kazanmış adaylar arasından seçilmektedir. Aday öğrencilerin üçte biri ise polis memurları arasından üniversite mezunu olan ve sınavı kazanmış adaylarla birlikte hükümet tarafından üstün başarı göstermiş polis memurlarından oluşmaktadır. Fransa'da polis amirlerinin tamamı bu okuldan mezun olmaktadır. Milli Polis Amirleri Yüksek Okulunda eğitim, teorik eğitim ile birlikte alınan eğitimi uygulamaya yönelik staj eğitimi ağırlıklı bir program takip edilmektedir. 18 aylık eğitimin 8 aylık kısmı kadroda staj ile geçmektedir.

Polis müdürü olmak için üniversite ile birlikte yüksek lisans bitirmiş adaylar arasından yapılacak sınavı kazanan adaylar öğrenci olarak alınmaktadır. Polis müdürleri için eğitim, 24 ay süreyle Lyon'da bulunan Milli Polis Yüksek Okulunda, fransızca adıyla L'Ecole Nationale Supérieure de la Police (ENSP)'de verilmektedir.

Fransa'da bu üç ayrı katagoride verilen eğitimlerle yetiştirilen öğrencilere, her bir okulun kendi sistemine göre alınan teorik bilgilerin uygulamada tam olarak pratik hale getirilmesine yönelik program takip ettirilmektedir. İlk önce üç veya dört aylık teorik ders yaptırılan öğrenciler hemen bu süre zarfında verilen eğitimi uygulamak maksadıyla staj eğitimine çıkarılmaktadır. Staj eğitiminden sonra tekrar okula dönen öğrencilere yeni teorik dersler veriliyor, akabinde tekrar staj eğitimine çıkarılıyor. Bu şekilde dört veya beş dönem geçiren öğrenciler teorik ve uygulama ağırlıklı tam bir eğitim almaktadırlar. Hatta ilk staj döneminden sonra öğrencilere rütbe verilmekte ve diğer staj dönemlerinde sorumluluk duygusu ile staj yapılarak uygulamaya dâhil olmaktadır. Ayrıca öğrencilere eğitim sürelerinin üçte birini tamamladıktan sonra maaş bağlanmaktadır ve bu maaş belirli bir süre sonra daha da artırılmaktadır. Böylece, öğrenciler okullarını bitirdiklerinde, olması gereken yeterlilikte ve diğer meslektaşları gibi aynı hareket tarzında, bir yeknesaklık içerisinde olmaktadır.

Adli polis olmak için Fransa'da polis okullarından mezun olan personelin istekleri doğrultusunda adliye'de 6 aylık staj eğitimi aldıktan sonra Hâkimler Kurulu tarafından kabul alınması sonucu polislere adli polis ünvanı verilmektedir. Adli polis

olan bir polis, ünvanı aldıktan sonra devamlı adli kontrol altında görevini sürdürmektedir.

Dolayısıyla Fransa'da bütün polisler kendi seviyelerine göre aynı eğitimi alarak görev yapmaları sayesinde teşkilat bazında aynı alışkanlıkla hareket etme ve görev ifa etme hususlarında tek düzen sağlanmaktadır.

Türkiye'de polis temel eğitimi ise polis memuru olmak için liseden sonra yapılacak imtihan sonuçlarına göre iki yıllık yüksek okul olan Polis Meslek Yüksek Okulunu bitirmek gerekmektedir. Polis Meslek Yüksek Okulu'nun uygulamalı staj eğitimi sadece birinci sınıftan ikinci sınıfa geçerken bir aylık süreyi kapsamaktadır. Öğrenciler, Stajer Öğrenci statüsünde oldukları için sadece gözlemci durumunda kalmaktadırlar.

Polis amiri ve polis müdürü olmak için dört yıllık üniversite olan Polis Akademisini bitirmek gerekmektedir. Polis Akademisinde mesleki derslerin yanı sıra hukuk, psikoloji ve adli tıp gibi dersler de verilmektedir. Polis Akademisinin eğitim programını Güvenlik Bilimleri Fakültesi organize etmektedir. Polis Akademisi öğrencileri birinci sınıftan ikinci sınıfa geçerken ve ikinci sınıftan üçüncü sınıfa geçerken Polis Akademisine bağlı Didim Uygulamalı Eğitim Kampında, sportif olarak gelişim sağlanması amacıyla ve polisiye teknik konularda eğitim almak üzere kamp dönemi geçirilmektedir. Polis Akademisi öğrencileri üçüncü sınıftan dördüncü sınıfa geçerken kadroda bir aylık staj yapmaktadırlar. Ancak, staj yine öğrenci statüsünde yapıldığı için sadece gözlemci sıfatıyla staj yapılmakta olup çok fazla katkı sağlayamamaktadır.

Polis Okulu ve Polis Akademisi öğrencilerinin stajları gözlemcilikten öteye gidememektedir. Öğrenciler staj dönemlerinde yeterli tecrübe edinemedikleri için ancak mezun olduktan sonra deneme yanılma yoluyla öğrenme zorunluluğu yaşamaktadırlar. Bu da ileride hem kişisel açıdan, hem de teşkilat açısından hataların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

Ayrıca, 1990'lı yıllara kadar polis amiri ve polis müdürü olunabilmesi için ayrıca üniversite mezunu olan kişiler imtihanla alınıyor ve dokuz aylık bir eğitimden sonra Polis Akademisi mezunlarıyla aynı hakka sahip bir şekilde komiser yardımcısı sıfatıyla mezun olup emniyet müdürlüğüne kadar yükselebiliyordu. Bu şekilde alınan öğrencilere “Özel Sınıf” denilmekteydi. Daha sonra bu şekilde özel sınıf alımları kaldırılmıştır.

Türk Emniyet Teşkilatının değişik ihtiyaçlarını karşılamak üzere Polis Akademisi adına üniversitelerde okutulan öğrencilere de Fakülte Yüksek Okulu (FYO) öğrencileri denilmektedir. FYO'dan mezun olanlar da polis akademisi öğrencileriyle aynı hakka sahip bir şekilde komiser yardımcısı olarak göreve başlayıp emniyet müdürü rütbesine kadar yükselebilmektedir.

Emniyet Teşkilatının değişik ihtiyaçlarını karşılamak için alınan ‘Özel Sınıf ve FYO’ mezunlarının büyük bir çoğunluğu kendi alanlarında çalıştırılmamaktadır. Sanki Polis Koleji ve Polis Akademisi mezunları gibi adli polis sıfatıyla görevler verilmektedir. İnsan kaynaklarının yerinde ve zamanında kullanılmayarak yani insan kaynakları uzmanlık alanları dışında çalıştırılarak teşkilatta verim düşmekte ve alınan eğitimlerin önemi de ortadan kalkmaktadır. Sonuç olarak teşkilat olarak maksimum fayda elde edememe gibi durumlara sebep olmaktadır.

Diğer taraftan yine polis amiri ve polis müdürü olmak için lise mezunu ve üniversite mezunu polis memurları arasından, yapılan sınav sonucuna göre başarılı olanlara dokuz aylık eğitim verildikten sonra komiser yardımcısı rütbesiyle mezun olmaları sağlanmaktadır. Lise mezunlarına B Sınıfı amir denilmekte ve üniversite mezunlarına A Sınıfı amir denilmektedir. B Sınıfı amirler başkomiser rütbesine kadar yükselebilmekte ve A Sınıfı amirler ise emniyet müdürü rütbesine kadar yükselebilmektedir.

Lise dengi bir okul olan ve polis amirlerini ve polis müdürlerini çekirdekten yetiştirmeyi amaçlayan Polis Kolejlere de vardır. Şu anda Ankara’da ve Bursa’da bulunan polis kolejlerinde bir yıllık yabancı dil eğitimi veren hazırlık sınıfı ile

birlikte toplamda dört yıllık fen lisesi müfredatını takip eden eğitim verilmektedir. Polis Kolejlerinde öğrencilere resmi ortamda, lise eğitimi verilmekte olup resmiyeti daha çok hissedecek bir şekilde hiyerarşik düzene hazırlanmaktadır.

Türkiye'deki bu karmaşık personel alımlarından dolayı teşkilatta devamlı personeller arası ayrımlar oluşmaktadır. Polis Kolej'li ile Liseli ayrımı, Akademili ile FYO'lu ayrımı, Akademili ile Özel Sınıf ayrımı, Orta Ka'lı (Ortaokul Kadrolu) ayrımı, A Sınıfı Amir ayrımı, B Sınıfı Amir ayrımı gibi ayrımlar oluşmaktadır. Her grubun eğitimi tamamıyla birbirinden farklıdır. Polis Memurluğundan amir sınıfına geçen personelin büyük bir kısmı Açık Öğretim Fakültesi mezunu olmaları dikkat çekici bir konudur. Normal örgün eğitim ile Açık Öğretim Fakültesinin dışarıdan verdiği eğitim arasındaki farklar herkes tarafından da bilinmektedir.

Hâlbuki Fransa'da tüm memurlar polis okullarından (ENP) mezun olmakta polis amirlerinin hepsi Milli Polis Amirleri Yüksek Okulundan (ENSOP) mezun olmakta ve polis müdürlerinin tamamı Milli Polis Yüksek Okulundan (ENSP) mezun olmaktadır. Böylece ülke çapında tek tip polis teşkilatı oluşturulmuş olmaktadır. Türkiye'de bu şekilde aynı eğitim faaliyetinin olmaması teşkilat içerisinde de zaman zaman sıkıntılara yol açmaktadır.

Diğer taraftan Türkiye'de Polis Akademisi Başkanlığına bağlı Güvenlik Bilimleri Enstitüsünde yapılan Yüksek Lisans Programları sayesinde Türk Emniyet Teşkilatı için çok önemli sayılabilecek çalışmalar da ortaya konmaktadır.

Türkiye'deki polis eğitimini adli kolluk açısından inceleyecek olursak: Adli polis olarak çalışacak polis, hangi şubede çalışacak ise o şube ile ilgili, genelde bir hafta, on beş gün veya bir ay gibi kısa dönemler halinde kurs almaktadır. Kurs almamış ancak beş yıl o birimde görev yapmış personel de kurslu sayılmaktadır. Kurs almış personel branşlı sayılmaktadır. Kursların kısalığı ve yapılan işin ağırlığı düşünüldüğü takdirde, branşlaşmanın gereği gibi yapılamadığı ortaya çıkmaktadır. Kısa bir süre olsa bile uzmanlaşma yolunda mesafe kat etmiş personelin, kişisel insiyatiflerle görev yerinin her an değiştirilebilme ihtimali ve güvensiz bir ortamda

alıştırılması daha büyük bir tartışma konusudur. Fransa'ya göre kıyaslanırsa Türkiye'deki eēitimин çok yetersiz olduēu tespit edilmektedir.

Bu amaçla yoēun sayıda göçmenlerin bulunduēu, Bask ve Bretanya gibi hasas bölgelerin bulunduēu, kozmopolitik yapıya sahip olan, polisinin silah taşması kanunla yasal olan ve gerektiēinde bu silahı kullanmak gibi görevi bulunan ve Türkiye ile birçok yönden benzerlik gösteren bir Avrupa lkesi olan Fransa'nın incelenmesi Türk Emniyet Teşkilatı açısından önem arz etmektedir. Ayrıca Türk Emniyet Teşkilatının da çok iyi bir şekilde gelişmiş ve büyümüş olduēu altı çizilecek bir husustur. nemli olan bu gelişim sürecinin saēlam, bilimsel ve sistemli bir şekilde yapılmasıdır.

SONUÇ

Türk Emniyet Teşkilatının kurulma aşamasında Fransız Emniyet Teşkilatı model alınarak oluşuma gidilmiştir. Ancak zaman içerisinde Türk Emniyet Teşkilatı Fransa'dan ayrı bir şekilde diğer ülkelerden de etkilenecek, ülkenin mevcut durumuna göre ayrı bir gelişim göstermiştir. Her ne kadar bu gelişim sürecindeki yapılanma teşkilat içerisinde sistem bozukluklarını da beraber getirmiş olsa da olumlu yönde gelişmelerin olduğu da tesbit edilmiştir.

Adli açıdan her iki ülkede de adli kolluk görevi yapan kolluk kuvvetlerinin var olduğu tesbit edilmiştir. Fransız Polis Teşkilatı hakkında yapılan araştırma sonucu Fransa'da Adli Polis Teşkilatının tam teşekküllü olarak Adli Polis Daire Başkanlığı adı altında kurulduğu ortaya çıkmıştır. Fransız Adli Polis Daire Başkanlığı kendi içerisinde piramitsel bir hiyerarşi ile tüm adli suçları araştırıp sonuçlandırabilecek şekilde yapılandırıldığı görülmüştür. Ancak Türkiye'de adli kolluk ile ilgili yönetmelik Resmi Gazetede yayınlandığı halde tam olarak fiziksel açıdan işlevsellik kazanamadığından Türk Adli Polis Daire Başkanlığı veya Türk Adli Polis Genel Müdür Yardımcılığı adı altında tam teşekküllü ve sistemli olarak kurulamadığı anlaşılmıştır. Türk Polis Teşkilatında adli kolluk ile ilgili suçlar değişik adlarla ve birbirinden bağımsız birimler tarafından araştırıldığı ve bu sebeple zaman zaman sıkıntılar yaşandığı Türkiye ile ilgili yapılan çalışmalar sonucu tespit edilmiştir.

Bu sebeple Türk Emniyet Teşkilatında adli polis birimlerinin birleştirilerek aynı yönetim birliği içerisinde yeniden yapılandırılmaya gidilmesi bir zorunluluk olmaktadır. Bunu yapabilmek için ilk önce Adli Kolluk Yönetmeliğinin tekrar hazırlanıp onaylanarak birimlerin bir bütünlük içerisinde oluşturulması gerekmektedir.

Fransa'da uygulandığı gibi Türkiye'de de adli polis görevlilerinin adli mercilerce stajları yaptırılarak ve kursları verdirilerek yine adli bir heyet tarafından bu görevlere uygun personelin seçilerek adli kolluk branşına alınması için onay verilmesi gerekmektedir. Diğer taraftan, adli polis branşında olan personelin kişisel

insiyatiften uzak bir şekilde yine sadece adli makamlar tarafından branştan çıkarılması yapılmalıdır.

Adli tahkikatlarda hak ve hukuk gözetilerek tam anlamıyla objektif çerçeve içerisinde, subjektiflik yaratacak durumlardan kaçınılarak adli tahkikatların yapılması gerekmektedir. Bunun yapılabilmesi için de suçu ve suçluyu doğru bir şekilde tespit edebilmek için kişiden suç ve suçluya gidilmesi yoluyla değil, doğru ve kesin delilden suç ve suçluya gidilmesi yolu takip edilmelidir. Yapılan tahkikatlar, suç unsurları dışında, kişi hak ve özgürlükleri zedelenmeden aile hayatına saygılı olacak şekilde yapılmalıdır. Bahse konu suç ve suç unsurlarının ortaya çıkarılması ve konuyla ilgili şahıs ve delillerin adli mercilere sevkleri sağlanarak adaletin tecelli etmesi sağlanmalıdır.

Adli polis görevlilerinin tam anlamıyla görevlerini yerini getirebilmeleri için de adli polislerin mesleki ahlak ve mesleki disiplin içerisinde hareket etmeleri gerekmektedir. Her bir adli polis görevlisi karşısına çıkan bütün olaylarda aynı disiplinle ve uygulanması gereken kuralı uygulamalıdır. Görev yaptığı ortamlarda hiçbir zaman gerek kendi ve gerekse başka kişilerin çıkarlarını ön planda tutmamalı, kanunun gereği ne ise onu yapmalıdır. Olaylara müdahale ederken tüm adli personelin aynı ciddiyet içerisinde davranması gerekmektedir. Adli polisin hareket tarzlarında bu yeknesaklığın sağlanabilmesi için tüm personele kendi memuriyet kademelerine göre aynı eğitimin verilmesi gerekir. Adli polis görevlilerinin hem temel eğitimleri hem de hizmet içi eğitimlerinin kendi konularında uzman eğitmenler tarafından adli kurumlar vasıtasıyla verilmesi, bilimsel gelişmeler takip edilerek bilgilerin sürekli yenilenmesi ve geliştirilmesi sağlanmalıdır. Bu hususların yapılabilmesi için ilk önce bir teşkilat politikasının oluşturulması lazımdır. Oluşturulan teşkilat politikası, kişilere ve görüşlere göre değişmemesi için gelecekte ortaya çıkabilecek tüm etkenler tasarlanarak hazırlanmalıdır. Eğitim unsuru polisin yapısını oluşturmada çok önemlidir. Çünkü polis mesleğini öğrenme göreve başladıktan sonra deneme yanılma yoluyla değil, daha okul aşamasındayken tam anlamıyla gerekli eğitim aldırılarak öğrenim sağlandıktan sonra göreve başlatılma yapılmalıdır. Okulda teorik olarak verilen dersler, Fransa'da olduğu gibi yoğun bir

staj dönemi ile uygulamalı eğitim haline geçirilmesi gerekir. Böylece mesleğe başladıktan sonra karşılaşılan olaylar karşısında hata yapma ihtimali azaltılmış olacak, etkin ve etkili bir hizmet anlayışı ortaya çıkacaktır.

Türkiye’de adli polis, idari polis ve zabıta görevleri arasında ayrımların kesin hatlarla yapılması lazımdır. Aksi takdirde bu birimler arsında devamlı görev çatışması çıkacaktır. Eğer görev dağılımları ve ayrımları tam anlamıyla yapılmaz ise hem kurumsal olarak hem de şahsi olarak şahıslar kendi menfaatlerine ve kendi konumuna uygun olacak hususları savunarak görevi beğenme veya beğenmeme cihetine gidebilmektedir. Her şeyden önce her görevli yaptığı işi önemsemeli, benimsemeli ve sevmelidir. İnsanlar yaptığı işi isteyerek ve önemseyerek yaptığı takdirde o işi daha güzel yapacağı kuşkusuzdur. Ayrıca ister en basit işi yapan bir kişi, isterse de en zor ve en üst görevi yapan kişi olsun her insanın yaptığı işin saygı değer bir iş olduğu düşünülmesi gerekir. Tüm personelin yönetime kendi çapında katılması toplam kaliteyi de beraberinde getirecektir.

Fransa’da olduğu gibi birimler arasındaki ilişki ve koordinasyon teşkilatların gelişmesi ve icraatları bakımından başlıca hususları oluşturmaktadır. Hedeflerin daha önceden belirlenmesi ve bu hedeflere ulaşmak için gerekli yenileme ve modernizasyonun sağlanması teşkilatın başarısını daha çok ortaya çıkaracaktır. Başarıyı yakalamak için de bu işi daha önce ve daha iyi yapan kişiler, kurumlar ve kuruluşlar örnek alınarak yapılması ve hatta daha sonra bu örnek alınan kaynakların da önüne geçilmesi hedeflenmelidir.

Toplum düzeninin sağlanması için, haksızlığa uğrayanların ve mağdur olan insanların haklarının korunması için, halkın adalete tam olarak güvenebilmesi için, Adli Polis Teşkilatının kurularak, objektif kriterlerle insan kaynakları sağlanarak branşlaşmaya gidilmesi gerekmektedir.

Kurulacak Adli Polis Teşkilatı tüm birimleriyle aynı çatı altında toplanması gerekmektedir. Her bir adli ihtisas konusu ayrı bir birim olarak bu çatı altında gelişimi ve modernizasyonu sağlanmalıdır. Bu birimler arasındaki işbirliği en üst

seviyede olmalıdır. Teknolojik tüm gelişmeler yakından takip edilerek her zaman suçlulardan bir adım önde olunmalıdır. Uluslararası yardımlaşma imkânları oluşturulup gelişmiş ülkelerle her zaman temas halinde olunması gerekmektedir. Adli Polis Teşkilatının adli mekanizmanın bir parçası olarak düşünülmesi, görev yaparken bağımsız, özerk ve güven duygusu içerisinde görevini icra etme imkânının verilmesi çok önemli bir husustur. Adli Polis Teşkilatının gelişimi belirli bir sistem dâhilinde derinlemesine ve genişlemesine yapılmalıdır. Rütbeli ve rütbesiz her personelin yeknesaklık oluşturması bakımından aynı eğitimden geçirilerek aynı eğitim kurumlarından mezun olması teşkilat içerisinde bütünlük oluşturacaktır. Böylece bir devletin asli görevi olan toplumda asayişin ve huzurun sağlanması ilk önce kendi teşkilat içerisinde sağlanmış olacak ve olumlu etkisi ülke çapına sirayet ederek büyük bir başarı ortaya konulacaktır.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

BERLIER, Jean Marc, *L'Institution Policiere en France sous la Republique*, these d'histoire, Universite de Bourgogne, Bourgogne, 1991.

BERLIERE, Jean Marc, *La Professionnalisation de la police en France*, 1987.

DELLE, Motcsh, *Tribunal des Conflits*, Paris, 1977.

ETIENNE, Picard, *La Notion de police administrative*, Paris, 1984.

GLEIZAL, Jean Jacques, *Les Referents Juridiques dans l'Action Policiere*, Grenoble, 1987.

GLEİZAL, Jean-Jacques, DOMENACH J. Gatti, JOURNES Claude, *Batı Demokrasilerinde Polis*, çev. Mustafa KANDEMİR, Temiz Yayınları, Ankara, 2000.

HEUMANN, Judith, *Societe Frampar*, Paris, 1960.

LE CLERE, Marcel, *Bibliographie critique de la police*, Paris, 1980.

LEGENDRE, Pierre, *Histoire de l'Adminstration de 1750 a nos jours*, Paris, 1968.

PICARD, Etienne, *La Nation de Police Administrative*, Paris, 1984.

PİCARD, Etienne, *La Notion de Police Adminstrative*, Paris, 1984.

RENE, Levy, *Du suspect au coupable; Le Travail de Police Judiciaire*, Paris-Geneve, Meridiens-Klinicksieck, 1987.

MAKALELER

BASTIER, Jean, “Une introduction a l’historiographie des institutions policières françaises”, *Annales de l’Universite des Sciences Sociales de Toulouse*, Toulouse, (1998), s. 9-82.

BİRİNCİ, Ali, “Emniyet Teşkilatında İlkler”, *Polis Bilimleri Dergisi*, Cilt:1, Sayı: 3, Ankara, 1999, s. 16-17.

BUISSON, Henry, “La Police, son histoire”, Paris, Nouvelles Ed. Latines, (1956), s. 267-268.

Centre de Recherches d’histoire et de Philologie, “l’Etat et sa Police en France, Geneve, Librrarie Droz, (1979), s. 200-214.

MIREILLE, Delmas Marty, “La mise en etat des affaires penales”, *Commission Justice Penale et Droits de L’homme raporu*, Paris, 1991, s. 336-339.

MONJARDET, Dominique, (1988), “Moderniser pourquoi faire? La gouche et la police, Esprit”, (1988), s. 5-18.

MOREAU, Jacques, “Police Administrative et Police Judiciaire”, *Actualite Juridique de droit adminstratif*, 1963, s.1750-1760.

ŞAHİN, Eyüp, “İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü 1923–1973 Çalışmaları”, *Polis Dergisi*, sayı:38, Ankara, 1973, s. 70-71.

ŞAHİN, Eyüp, “Trabzon Polis Okulu”, *Trabzon Polis Dergisi*, Trabzon 1999, s. 38-42.

YAZMAN, Nazif, “Polis Mekteplerinin Tarihçesi”, *Polis Dergisi*, Ankara, Yay. 23, 1949, s. 309-311.

TEZ, DERGİ VE ARASTIRMA RAPORLARI

“Cumhuriyetin Fenni Zabıtasına Bir Bakış”, *Emniyeti Umumiye Müdüriyeti Polis Mecmuası*, yay. 20, Ankara, 1933.

BOLERGEY, Jean-Michael, *La Police au Rapport*, Presses Unecersitaires de Nancy, 2000.

Emniyet Genel Müdürü Sayın Gökhan AYDINER’in 80. Yıl Konuşma Metni, 2. Yıl, 4. sayı, *Emniyet Genel Müdürlüğü Basın Toplantıları*, Ankara, (2003).

Erdoğan, Hamdi, *Polis Hizmetlerinin Tarihi Gelişimi ve Teşkilat Yapısı*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Bölümü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1987.

GÜLER, İlhan, *Kolluk Teşkilatında Görev ve Yetki*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1992.

JUDITH E. Helmann, *Des herbiers aux fichiers informatiques: l’evelotion du taritement de l’information dans la police*, these, Strasburg, 1991.

MIREİLLE, Delmas –Marty, *La mise en etat des affaires penales*, Commission Justice Penale et Droits de L’homme raporu, Paris, (1991).

MONJARDET, Dominique, et autres, *La police quotidienne, Elements de sociologie du travail, Groupe de sociologie du Travail/CNRS*, 1984.

Bircan Özdemir, *Adli Kolluğun Görev ve Yetkilerinde Yaşanan Problemler ve Adli Kolluk Kurulması: İstanbul Emniyet Müdürlüğünün Bakış Açısı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi Başkanlığı, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2009.

SABAH, Ali, *Türkiye’de Adli Kolluk Uygulamaları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, 2008.

KANUNLAR VE YÖNETMELİKLER

01.08.2008 tarihli bakanlık onaylı Emniyet Genel Müdürlüğü Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Birimleri Yönetmeliği.

04.06.1937 tarihinde kabul edilen ve 12.06.1937 tarihinde 3629 sayılı resmi gazetede yayımlanan 3201 SK Md.1.

04.07.1934 tarihinde kabul edilen ve 14.07.1934 tarihinde 2751 sayılı resmi gazetede yayımlanan Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu.

04.12.2004 tarihinde kabul edilen ve 17.12.2004 tarihinde 25673 sayılı resmi gazetede yayımlanan CMUK Md.156.

05.11.2001 tarihli yürürlüğe giren TEMÜH Dairesi Başkanlığı Kuruluş ve Çalışma Yönetmeliği.

07.07.2005 Tarihli, Emniyet Genel Müdürlüğü İnterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığı ve Taşra Teşkilatı Şube Müdürlüklerinin Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği.

11.04.2002 tarihli bakanlık onaylı Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığı Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği.

16.02.2006 tarihli bakanlık olurlu Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Dairesi Başkanlığı Merkez ve Taşra Birimleri Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği, Değişik Başlık:23.02.2007.

2000/284 sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Yönetmeliği.

22.05.2002 tarihinde yürürlüğe giren İl Emniyet Müdürlükleri Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü ve İlçe Emniyet Müdürlükleri/Amirlikleri, Terörle Mücadele Büro Amirliği Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği.

25.05.2009 tarihli bakanlık onaylı EGM Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığı Merkez ve İl Teşkilatı Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği.

25832 sayılı Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 25'inci maddesi.

27.05.2002 tarihinde yürürlüğe giren EGM İl/İlçe Emniyet Müdürlükleri/Amirlikleri Asayiş Şube Müdürlüğü/Büro Amirliği Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği.

31.12.1982 tarih ve 17914 sayılı Polis Çevik Kuvvet Yönetmeliği.

3201 Sayılı Kanunu, Madde 12.

5442 Sayılı Kanun, Madde 10, 11 ve 32.

EGM Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, Teşkilatlandırma Şube Müdürlüğü Arşivi.

İNTERNET SİTELERİ

<http://www.olayyeri.iem.gov.tr>, ERİŞİM: 24.03.2012.

<http://www.almanaktr.com/index.php/trolaylar/174-turkiye-1942/1107-ankarada-alman-buyukelcisi-von-papene-suikast-tesebbusu.html>, ERİŞİM: 22.03.2012.

<http://www.asayis.pol.tr>, ERİŞİM:17.03.2012.

http://www.egm.gov.tr/icerik_detay.aspx?id=200, ERİŞİM: 26.03.2012.

http://www.egm.gov.tr/icerik_detay.aspx?id=148, ERİŞİM:10.03.2012.

http://www.egm.gov.tr/icerik_detay.aspx?id=163, ERİŞİM: 23.03.2012.

http://www.egm.gov.tr/icerik_detay.aspx?id=169 ERİŞİM:26.03.2012.

<http://www.egm.gov.tr/temuh/index.html>, ERİŞİM:15.03.2012.

http://www.guvenlik.pol.tr/kamu_gorev.htm, ERİŞİM: 24.03.2012.

http://www.guvenlik.pol.tr/spor_gorev.htm, ERİŞİM: 24.03.2012.

<http://www.haberler.com/bisikletli-martilar-13-ilde-asayis-icin-pedal-3197449-haberi/>, ERİŞİM: 20.03.2012.

http://www.iem.gov.tr/iem/index.php?menu_id=218&birim_id=56, ERİŞİM: 27.03.2012.

http://www.interieur.gouv.fr/sections/a_l_interieur/la_police_nationale/histoire, ERİŞİM: 10.03.2012.

http://www.interieur.gouv.fr/sections/a_l_interieur/la_police_nationale/organisation/dcpj/historiquepj, ERİŞİM: 10.03.2012.

<http://www.kom.gov.tr/Tr>, ERİŞİM:14.03.2012.

<http://www.manisa.pol.tr/birimlerimiz/asayis.htm>, ERİŞİM: 20.03.2012.

<http://www.polis.web.tr/a.article.view.php?idx=657>, ERIŞİM: 17.03.2012.

<http://polnet/index...>, ERIŞİM: 27.03.2012.

www.turkcebilgi.com.tr, ERIŞİM: 06.07.2012

EK:

ADLİ KOLLUK YÖNETMELİĞİ

Adli Kolluk Yönetmeliği

Adalet ve İçişleri Bakanlıklarından:

Resmi Gazete Tarihi : 01/06/2005

Resmi Gazete Sayısı : 25832

BİRİNCİ BÖLÜM : Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

Madde 1 - Bu Yönetmelik, adlî kolluğun çalışma esaslarını, adlî kolluk görevlilerinin niteliklerini, adlî işlemlerinin denetimini, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimini, diğer hizmet birimleri ile ilişkilerini, değerlendirme raporlarının düzenlenmesini, uzmanlık dallarına göre hangi bölümlerde çalıştırılacaklarını ve diğer hususları düzenler.

Dayanak

Madde 2 - Bu Yönetmelik, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 167 nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 3 - Bu Yönetmelikte geçen deyimlerden bazıları

Adlî kolluk görevlileri: 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilâtı Kanununun 8, 9 ve 12 nci maddeleri, 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilât, Görev ve Yetkileri Kanununun 7 nci maddesi, 2/7/1993 tarihli ve 485 sayılı Gümrük Müsteşarlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 8 inci maddesi, 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununun 4 üncü maddesi ve 3/11/1983 tarihli ve 83/7362 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Jandarma Teşkilâtı Görev ve Yetkileri Yönetmeliğinde belirtilen soruşturma işlemlerini yapmak üzere,

tâbi oldukları atama usulüne göre görevlendirilen komutan, âmir, memur ve diğer görevlileri,

Adlî kolluk sorumlusu: İçişleri Bakanlığına bağlı Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Sahil Güvenlik Komutanlığı ile Gümrük Müstesarlığı tarafından atamalarındaki usule göre görevli adlî kolluğun komutanını/âmirini,

Cumhuriyet Savcısı: Yetkili Cumhuriyet Başsavcıları ile Cumhuriyet Savcılarını,

Kovuşturma: İddianamenin kabulü ile başlayıp hükmün kesinlesmesine kadar geçen evreyi,

Soruşturma: Kanuna göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden, İddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi,

Gecikmesinde sakınca bulunan hâl: Derhâl işlem yapılmadığı takdirde suçun Delillerinin kaybolması veya şüphelinin kaçması veya kimliğinin saptanamaması ihtimalini ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM: Görev, Yetki ve Sorumluluklar

Görevlendirme

Madde 4 - Soruşturma yapmak üzere

a) Emniyet Genel Müdürlüğünce, asgarî tam teşekküllü bir polis karakolu bulunan yerlerde,

b) Jandarma Genel Komutanlığınca asgarî tam teşekküllü bir jandarma karakolu bulunan yerlerde,

c) Sahil Güvenlik Komutanlığınca asgarî sahil güvenlik bot komutanlıklarının bulunduğu yerlerde,

d) Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğünce gümrük muhafaza müdürlüğü ile müstakil bölge ve kısım âmirlikleri bulunan yerlerde, mevcut imkânlar ölçüsünde yeterince adlî kolluk personeli görevlendirilir.

Adlî kollukla ilgili esaslar

Madde 5 - Adlî kollukla ilgili düzenleme ve uygulamalarda aşağıdaki genel esaslara uyulur:

a) Cumhuriyet savcıları, adlî görevlere ilişkin emir ve talimatlarını öncelikle adlî kolluk sorumlularına veya adlî kolluk görevi ifa eden diğer birim âmirlerine verir.

Adlî kolluk, bağlı bulunduğu kolluk teşkilâtının bir parçası olup öncelikli görevi, karşılaştığı suçun işlenmesini önlemektir.

Cumhuriyet savcılarınca adlî görevler ile ilgili emir ve talimatlar zorunluluk bulunmadıkça, kolluk birimlerinin aralarındaki isbölümü ile kolluk teşkilâtlarının görev ve yetki alanları gözetilerek verilir.

Adlî kolluk, adlî görevlerin haricindeki hizmetlerde üstlerinin emrindedir. Adlî kolluk görevlilerine, adlî görevi bulunmayan üstleri tarafından, yürütülen soruşturma ile ilgili emir ve talimat verilemez. Yönetmeliğin 7 nci maddesi hükümleri saklıdır.

Adlî kolluk görevlileri, kadrolarında yer aldıkları birimlere mevzuatla verilmiş ve adlî görev kapsamı dışında kalan diğer görev ve hizmetleri de yerine getirirler.

b) Adlî kolluk görevlilerinin özlük hakları, bağlı oldukları teşkilât tarafından yürütülür.

Görev ve yetkiler

Madde 6 - Soruşturma işlemleri, Cumhuriyet savcısının emir ve talimatları

doğrultusunda öncelikle adlî kolluğa yaptırılır. Adlî kolluk görevlileri Cumhuriyet Savcısının adlî görevlere ilişkin emirlerini gecikmeksizin yerine getirir.

Adlî kolluk görevlileri, kendilerine yapılan bir suça ilişkin ihbar veya şikâyetleri; el koydukları olayları, yakalanan kişiler ile uygulanan tedbirleri derhâl Cumhuriyet Savcısına bildirir ve Cumhuriyet Savcısının emri doğrultusunda isin aydınlatılması için gerekli soruşturma işlemlerine baslar.

Bir ölümün doğal nedenlerden meydana gelmediği kuşkusunu doğuracak bir durumun varlığı veya ölünün kimliğinin belirlenememesi hâlinde; kolluk görevlisi, durumu derhâl Cumhuriyet Başsavcılığına bildirmek ve Cumhuriyet Savcısının emri doğrultusunda soruşturma işlemlerine başlamak zorundadır.

Cumhuriyet Savcısı, adlî kolluk görevlilerine emirleri yazılı, acele hâllerde, sözlü olarak verir. Sözlü emir, en kısa sürede yazılı hâle dönüştürülerek mümkün olması hâlinde en seri iletişim vasıtasıyla ilgili kolluğa bildirir. Aksi hâlde ilgili kolluk görevlilerince alınmasına hazır edilir. Ancak kolluk görevlisi emrin yazılı hâle getirilmesini beklemeden sözlü emrin gereğini yerine getirir.

Suçüstü hâli ile gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, Cumhuriyet Savcısına erişilemiyorsa veya olay genişliği itibarıyla Cumhuriyet Savcısının iş gücünü aşıyorsa, sulh ceza hâkimi de bütün soruşturma işlemlerini yapabilir. Bu durumda adlî kolluk görevlileri, sulh ceza hâkimi tarafından emredilen tedbirleri alır ve araştırmaları yerine getirir.

Adlî kolluk görevlileri, maddî gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için Cumhuriyet Savcısının emirleri doğrultusunda şüphelinin lehine veya aleyhine olan tüm delilleri, kanunda ön görülen koşullara uyarak toplamak, muhafaza altına almak ve bunları bir fezleke ile Cumhuriyet Savcısına sunmakla yükümlüdür. Hukuka aykırı delil elde edildiğinin tespiti hâlinde, fezleke bu hususa da yer verilir. Adlî kolluk görevlileri diğer soruşturma işlemlerini de aynı titizlikle yerine getirir.

Olay yerinde görevine ait işlemlere başlayan adlî kolluk görevlisi, bunların yapılmasına engel olan veya yetkisi içinde aldığı tedbirlere aykırı davranan kişileri, işlemler sonuçlanıncaya kadar önce sözlü olarak ikâz eder, uyulmaması hâlinde zor kullanarak olay yerinden uzaklaştırır. İlgilinin ısrarı hâlinde yakalama işlemi uygulanır.

Diğer kolluk birimlerinin adlî kolluk görevi

Madde 7 - Gerektiğinde veya Cumhuriyet Savcısının talebi hâlinde diğer kolluk birimleri de adlî kolluk görevini yerine getirmekle yükümlüdür. Bu durumda, kolluk görevlileri hakkında, adlî görevleri dolayısıyla Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleri uygulanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: Adlî Kolluk Görevlilerinin Nitelikleri, Hizmet Öncesi ve Hizmet İçi Eğitimleri Adlî kolluk görevlilerinin nitelikleri

Madde 8 - Adlî kolluk görevlileri, kolluk görevlilerinin ilgili mevzuatına göre taşınması gerekli olan niteliklere sahip olmalıdır.

Adlî kolluk görevlilerinin yüklendiği görevlerin gerektirdiği bilgi ve vasıfları taşınması sağlanır.

Her hizmet bölümü için gerekli koşullar, kanun veya kolluk birimlerinin bağlı bulundukları bakanlıklarca çıkarılan mevzuatta belirtilir.

Adlî kolluk görevlilerinin genel ve özel niteliklerinin belirlenmesinde:

- a) 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu,
- b) 26/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu,
- c) 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilât, Görev ve Yetkileri Kanunu,
- d) 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teskilâtı Kanunu,
- e) 28/5/1988 tarihli ve 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu,
- f) 18/3/1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu,

g) 11/4/2002 tarihli ve 4752 sayılı Astsubay Meslek Yüksek Okulları Kanunu,

h) 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu: 2/7/1993 tarihli ve 485 sayılı Gümrük Müstesarlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

16/7/1985 tarihli ve 85/9709 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Sahil Güvenlik Komutanlığının İdarî ve Adlî Görevlerine İlişkin Tüzük,

k) 3/11/1983 tarihli ve 83/7362 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Jandarma Teşkilâtı Görev ve Yetkileri Yönetmeliği,

l) 9/8/1968 tarihli ve 12972 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türk Silâhlı Kuvvetleri Astsubay Meslek İçî Eğitim Yönetmeliği,

m) 4/8/2003 tarihli ve 25189 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Emniyet Teşkilâtı Sağlık Şartları Yönetmeliği,

n) 29/8/2001 tarihli ve 24508 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Polis Meslek Yüksek Okulları Giriş Yönetmeliği, ile bu konudaki diğer ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

Adlî kolluğun hizmet öncesi ve hizmet içî eğitimi

Madde 9 - Adlî kolluk görevi yapacak personelin verilen görevleri en iyi seviyede yapabilmesi için bu personel hizmet öncesi ve hizmet içî eğitime tâbi tutulur.

a) Hizmet öncesi eğitim:

1) Hizmet öncesi eğitimde kolluk personelinin, adlî kolluk görevlerini ifa edebilecek biçimde yetiştirilmeleri esastır.

2) Hizmet öncesi eğitim müfredatlarında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun temel ilkeleri, ceza sorumluluğunun esasları, özel hükümler, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile diğer kanunlarda yer alan ve kolluk tarafından yerine getirilen suç soruşturmasına ilişkin işlemlerin hukukî çerçevelerine yönelik konulara yer verilir.

b) Hizmet içi eğitim:

1) Adlî kolluk görevlerini üstlenmiş bulunan kolluk personeline, hizmet öncesi eğitimde verilen temel konular yanında yüklendiği görevin içeriğine uygun alanlarda hizmet içi eğitim verilir.

2) Hizmet içi eğitim ile hizmet öncesi eğitimin eksikliklerini tamamlamak, personelin gördüğü hizmet ile ilgili değişiklik ve gelişmelere uyumunu sağlamak, hizmet dallarında çalıştırılacak personel ihtiyacını karşılamak hedefleri gözetilir. Eğitim, her teskilâtın ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde gerçekleştirilir. Bu kapsamda:

- a) 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu,
- b) 26/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu,
- c) 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilât, Görev ve Yetkileri Kanunu,
- d) 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilâtı Kanunu,
- e) 28/5/1988 tarihli ve 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu,
- f) 18/3/1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu,
- g) 11/4/2002 tarihli ve 4752 sayılı Astsubay Meslek Yüksek Okulları Kanunu,
- h) 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu,
- i) 14/2/1985 tarihli ve 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teskilât ve Görevleri Hakkında Kanun,
- j) 25/4/2001 tarihli ve 4652 sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu,
- k) 2/7/1993 tarihli ve 485 sayılı Gümrük Müstesarlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname,
- l) 16/7/1985 tarihli ve 85/9709 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Sahil Güvenlik Komutanlığının İdarî ve Adlî Görevlerine İlişkin Tüzük 3/11/1983 tarihli ve 83/7362 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Jandarma Teşkilâtı Görev ve Yetkileri Yönetmeliği,
- n) 9/8/1968 tarihli ve 12972 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türk Silâhlı Kuvvetleri Astsubay Meslek İçi Eğitim Yönetmeliği,

- o) 4/8/2003 tarihli ve 25189 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Emniyet Teskilâtı Sağlık Şartları Yönetmeliği,
- p) 29/8/2001 tarihli ve 24508 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Polis Meslek Yüksek Okulları Giriş Yönetmeliği,
- r) 9/5/2003 tarihli ve 25103 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Emniyet Genel Müdürlüğü Hizmetiçi Eğitim Yönetmeliği,
- s) 15/10/2001 tarihli ve 24554 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Polis Akademisi Başkanlığı Güvenlik Bilimleri Fakültesi Eğitim-Öğretim Yönetmeliği,
- t) 15/10/2001 tarihli ve 24554 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Polis Akademisi Başkanlığı Polis Meslek Yüksek Okulları Eğitim-Öğretim Yönetmeliği,
- u) 7/11/2003 tarihli ve 25282 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Gümrük Muhafaza Görev Yönetmeliği ile bu konudaki diğeri ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

Adli kolluk görevlilerinin eğitimlerinin verilmesinde kolluğun bağı olduğu Bakanlıkça talep edilmesi hâlinde, Adalet Bakanlığı tarafından eğitici personel görevlendirilir. Hizmet içi eğitimlerin plânlanmasında Adalet Bakanlığının veya yetkili Cumhuriyet Başsavcısının görüşleri de alınır.

Sertifika

Madde 10 - Adli kolluk eğitimini başarı ile bitiren personele, ilgili eğitim birimlerinca sertifika verilir. Adli görevlerde öncelikli olarak sertifikası olan kolluk personeli görevlendirilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: Değerlendirme Raporları ve Çalışma Esasları

Değerlendirme raporları

Madde 11 - Cumhuriyet Başsavcıları her yılın sonunda o yerdeki adli kolluğun sorumluları hakkında bir değerlendirme raporu düzenleyerek sicil âmirlerine verilmek üzere illerde valilere, ilçelerde kaymakamlara gönderir.

Değerlendirme raporlarında, adli kolluk görevlilerinin soruşturma ve kovuşturma işlemlerindeki ehliyetiyle bu işlemlerde gösterdikleri çalışkanlık, iş disiplini ve başarı durumlarına yer verilir. Bu değerlendirme raporları ilgilinin sicilinin düzenlenmesinde dikkate alınır.

Birden fazla Cumhuriyet Başsavcılığının yetki çevresinde faaliyet gösteren adli kolluk sorumluları hakkında, değerlendirme raporları her yılsonunda diğer yer Cumhuriyet Başsavcılıklarının görüşü de alınarak adli kolluk biriminin merkezinin bulunduğu yer Cumhuriyet Başsavcısı tarafından düzenlenir.

Adli kolluk görevlilerinin çalışma esasları

Madde 12 - Adli kolluk birimlerinde görev yapacak personelin konusunda uzmanlaşması için mümkün olduğunca aynı veya benzer görevlerde çalışması için kendi teşkilâtlarınca gerekli tedbirler alınır.

Adli kolluk görevlileri, yürütülecek soruşturmalarla ilgili olarak katılacakları meslek içi kurslar sonunda belirli branşlarda ihtisaslaşırlar.

Meydana gelen olayın özelliğine göre kolluk âmiri, soruşturma esnasında ihtiyaç duyduğu konularda ihtisaslaşmış personeli görevlendirerek soruşturmanın daha kapsamlı yapılmasını sağlar.

BEŞİNCİ BÖLÜM: Çeşitli ve Son Hükümler

Adli kolluk hizmetinin denetimi

Madde 13 - Cumhuriyet Başsavcıları ve Cumhuriyet Savcıları:

a) Adli kolluk hizmetlerinin etkin ve verimli yürütülebilmesi amacıyla adli kolluk görevlilerince ifa edilen adli işlemleri her zaman denetler.

b) Yürütülen soruşturma evrakını gerektiğinde ilgili adli kolluk biriminde inceleyerek, soruşturmaya ilişkin eksik gördüğü hususların ikmalini emredebileceği gibi soruşturma evrakı ve taraflarının bulunduğu hâl üzere Cumhuriyet Başsavcılığına intikal ettirilmesi talimatını da verebilir.

Cumhuriyet Başsavcılarını veya Cumhuriyet Savcılarını adlı görevlerinin gereği olarak, gözaltına alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethaneleri, varsa ifade alma odalarını, bu kişilerin durumlarını, gözaltına alınma sürelerini, gözaltına alma ile ilgili tüm kayıt ve işlemlerini denetler, sonucunu nezarethaneye alınanların kaydına ait deftere kaydeder.

Yürürlük

Yürütme

Madde 15 - Bu Yönetmelik hükümlerini Adalet ve İçişleri Bakanları birlikte yürütür.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Hasan KAYA
 Doğum Yeri : Afşin / KAHRAMANMARAŞ
 Doğum Tarihi : 27.04.1973
 Medeni Hali : Evli
 Yabancı Dili : Fransızca / İngilizce

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl) :

Lise : Polis Koleji (Ankara / Adana) (1992)
 Lisans : Polis Akademisi / Ankara (1996)
 Yüksek Lisans : Batman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Bölümü (2012)

Çalıştığı Kurum/Kurumlar ve Yıl :

İçel Emniyet Müdürlüğü (1996 – 1998)
 EGM Polis Akademisi Başkanlığı (Ankara) (1998 – 2002)
 T.C. Tunus Büyük Elçiliği (Tunus / TUNUS) (2002 – 2005)
 EGM Polis Akademisi Başkanlığı (Ankara) (2005-2006)
 Milli Fransız Polis Amirleri Yüksek Okulu (ENSOP) (Paris / FRANSA) (2006–2007)
 Adıyaman İl Emniyet Müdürlüğü (2008 – 2009)
 Batman Emniyet Müdürlüğü (2009 – 2012)
 Gaziantep Emniyet Müdürlüğü (2012 -)